

Բ. ՄԱՍ

ՑՈՒՑԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳՐԱՑ
ՄԿՐՏԻՉ ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ

BIBLIOTHÈQUE ARMÉNIENNE DE LA FONDATION CALOUSTE GULBENKIAN

MESROP MAGISTROS TER-MOVSISIAN

CATALOGUE
DES MANUSCRITS ARMÉNIENS

DE MEGUERTITCH SANASARIAN

VENISE - ST. LAZARE

1981

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՏՆՆԱՇԱՐ ԳԱՂՈՒՄՑ ԿԻՒՂՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ ՏԷՐ-ՄՈՎՍԻՍԵԱՆ

ՅՈՒՅԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՌԱԳՐԱՅ

ՄԿՐՏԻՉ ՍԱՆՍԱՐԵԱՆԻ

ՎԵՆԵՏԻԿ - Ս. ՂԱԶԱՐ

1981

CATALOGUE
DES MANUSCRITS ARMENIENS

DE MEGUERTITCH SANASARIAN

PAR

MESROP MAGISTROS TER-MOVSISIAN

(SAINT-PETERSBOURG, 1901)

RÉDACTION

ET PRÉPARATION DES TABLES

PAR

Y. H. VARDANIAN

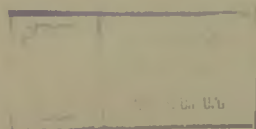
ՅՈՒՅԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳՐԱՅ

ՄԿՐՏԻՉ ՍԱՆԱՍՐԵԱՆԻ

ԿԱԶՄԵՑ
ՄԵՍՐՈՊ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ ՏԷՐ-ՄՈՎՍԻՍԵԱՆ
(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1901 թ.)

ԽՄԲԱԳՐԵՑ
ԵՒ
ՅԱՆԿԵՐԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵՑ
Յ. Հ. ՎԱՐԳԱՆՆԵԱՆ

87562-42

253-97

ԱՌԱՋԱՐԱՆԻ ՓՈԽԱՐԷՆ

Մեսրոպ (Փարսապան) Վարդանի Տէր-Մովսիսեանը (1865-1939) նախորդ դարի վերջի եւ ներկայ դարի սկզբի էջմիածնի կրթուած հայազէտ-հոգեւորականներէց էր, մէկը նրանցից, որոնց շնորհիւ հայրենի հողի վրայ ստեղծուեց դարաւոր ասանդներ ունեցող Վենետիկի եւ Վիեննայի Մխիթարեան Միաբանութիւնների մակարդակին հաստատ հայազգիտական նոր կենտրոն: Այդ շրջանում, անկախ երբեմն ծագող դժուարութիւններից, էջմիածինը տուեց դիտական զգայի արտադրանք, եւ այդ արտադրանքի մէջ կարեւոր տեղ են զբաղեցնում նաեւ Մեսրոպ Մաղիստրոս արքեպիսկոպոս Տէր-Մովսիսեանի որոշ ուսումնասիրութիւններ: Նրա կենսւթի, դիտական ժառանգութեան եւ այդ ժառանգութեան մէջ կարեւորութեամբ առանձնացող «Ընդհանուր ցուցակ հայերէն ձեռագրաց»¹ քննութիւնը եւ գնահատութիւնը դուրս է մեր խնդիրներից, ուստի թաւարարուենք «Ընդհանուր ցուցակ»ի, որից հանուած են սոյն հաւաքածոթի ձեռագրերի նկարագրութիւնները, կատուցումքի մասին անհրաժեշտ մի լացատրութեամբ:

Այս ծաւալուն աշխատանքը կազմուած է առարկայական սկզբունքով եւ ունի երկու մեծ բաժին. Ա. Ծիտական գրքեր եւ ժողովածուներ, Բ. Մատենագիրներ: Առաջին մասում ժամանակագրական կարգով առանձին թրդ-թարանակներում դասաւորուած են որեւէ ծիտական-պաշտամունքային գրքի բոլոր աւն ձեռույրների նկարագրութիւնները, որոնք հասու են եղել հեղինակին մասնագիտական գրականութեան միջոցով կամ անձամբ տեսած եւ նկարագրած լինելով: Երկրորդ մասի վառուցման առաջին սկզբունքը հեղինակ-մատենագիրների անունների այբբենական դասաւորութիւնն է: Իւրաքանչիւր անուան ներքոյ ժամանակագրական կարգով տրուած են այդ հեղինակի անուամբ մեզ հասած գործերի Մաղիստրոսին յայտնի ձեռագրերը: Այս իսկ պատճառով, որեւէ առանձին հաւաքածոթի մասին պատկերացում կազմելու համար, ուսումնասիրողը պարտաւոր է թերթից հակայական ծաւալ այս գործի բոլոր բաժիններն ու թղթարկանները: Հետեւաբար, Մրկրտիչ Սանասարեանի ձեռագրերի նկարագրութիւնները հանել ենք «Ընդհանուր ցուցակի» ամենատարբեր մասերից, ի մի բերել եւ միայն դրանից յետոյ ձեռնարկել նրանց հրատարակութեան պատրաստելու աշխատանքին:

1. Հեղինակի ժահուանից յետոյ թերի վիճակում տարուել է ՀՍՍՀ 9-Ա Պատմութեան հիմնարկ եւ կազմել վերջինիս դիւանի 201-287 համար գործերը: 1980-ական թուականներին տեղափոխուել է Մալոդեան Մատենադարան եւ այժմ այստեղ պահպանուած է Անտիպ ձեռագրացուցակների հաւաքածուի 133 համարի ներքոյ:

Մատենադարանի տնօրինության յանձնարարության մեջ Մաղխատրոսի ցուցակից այժմ քաղում են տոտնանագրում ենք մասնաւոր անձանց եւ եկեղեցիների սեպհականութիւն եղած այն ձեռագրերի անձամբ սրած նկարագրութիւնները, որոնք յետագայում չեն մտել Մաղխատրոսի Մատենադարանի կամ այլ խոշոր հաւաքածոների մէջ եւ ուրիշ նկարագրութեամբ յայտնի չեն հայագիտութեանը: Մանասարեանի ձեռագրերի այս ցուցակի սկզբունքներով ապագայում հրատարակութեան ենթ պատրաստելու նաեւ այդ տիպի ձեռագրերի ցուցակը:

ՄԿԳՏԻՁ ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՌԱԳՐԵՐԻ ՀԱՒԱՔԱԴՐՈՒՄ

ԵՒ ՆՐԱ ՑՈՒՑԱԿԻ ԱՅՍ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐԸ

Իր ցուցակի առաջաբանատիպ մասի սկզբում Ս. Մաղխատրոսը գրում է. «1901-1902 թթ. Պետերբուրգում էի: Այդ քաղաքում, զանազան հիմնարկներում կային քաղական թուով հայերէն ձեռագրեր: ... 100ից աւելի ձեռագրեր կային Կ. Եղեանի մօտ, զնուած Սանասարեանի դրամով, նրա անունով էր գրում: Գոյութիւն ունեցող Սանասարեանի զպրոցքի մատենադարանի համար: Այդ բոլորը եւ ցուցակագրեցի: Այս տոթիւ պիտի յիշեմ ի խիստ ցաւալի դէպք: Եղեանը հէնց նորի ամառը քաղաքից հեռանալու պատճառով, իր մօտ գտնուած ձեռագրերը ապահով արկղերում յանձնել էր քաղաքի ապահովութեան պահեստների մէջը՝ ի պահ, մինչեւ իր վերադարձը, որտեղ, հրդէհ էր պատահել եւ այդ արեւելքաւոր ժողովածուն ամբողջովին վատուել էր»²:

Այս ձեռագրերի եւ նրանց դժբախտ ճակատագրի մասին կան այլ հարգողութիւններ եւս. «Բեթրարուրկի մէջ պահուած են 4348 հատոր գիրքեր հայերէն, Ֆրանսերէն, Գերմաներէն եւ ռուսերէն, տպագիր եւ ձեռագիր, որոնք Մկրտիչ Սանասարեանցի անձնական մատենադարանը կը պարփէին, եւ վարժարանին փտակուած են»³, եւ՝ «1903ին այրեցան Բեդրարուրկի մէջ պահուած վարժարանին սեփական 4348 հատոր ընտիր գրքերն ու ձեռագրերն, որոնք ապահովագրուած էին»⁴:

Մ. Մաղխատրոսի եւ վարժարանի տեղեկագրերի հաղորդումների միջեւ հակասութիւն կայ միայն հրդէհի ժամանակի հարցում: Մեզ որոշակիօրէն յայտնի է որ ձեռագրերը նկարագրուել են 1901 թ. մայիսից առաջ⁵ եւ Մաղխատրոսի բերուած խօսքից կարող է թուալ, թէ ձեռագրերը վառուել են 1901 կամ, ծայրայիշ դէպքում, 1902 թ. ամռանը: Նկատի ունենալով, որ մեր հեղինակի ցուցակի առաջաբանը գրուել է 1930ական թուականներին, երբ ժամանակին արդէն քաղաքին առաջ էր անցել եւ նա կարող էր տրեքան էլ յստակ չլիւշել, պէտք է հաւատ ընծայել վարժարանի տեղեկագրի հաղորդմանը ևւ ընդունել, որ ձեռագրերը հրդէհի ճարակ են դարձել 1903 թ. ամռանը:

2. ՄԵՐԱՐՈՒՄ ՏԵՐ-ՄՈՒՍԻՍԵԱՆ, Ընդհանուր ցուցակ հայերէն ձեռագրաց - Մատենագիտութիւն հայերէն ձեռագրերի ուսումնասիրութեան եւ ցուցակագրութեան, էջ 1. Մաղխատրոս Մատենադարանի Անտիպ ձեռագրացուցակների նախաբան, N° 133:

3. Փամամեայ տեղեկագիր Սամասարեան վարժարանի 1881-1901, Կ. Պոլս, 1903, էջ 68:

4. Հնգամեայ տեղեկագիր Սամասարեան վարժարանի 1901-1908, Կ. Պոլս, 1908, էջ 55:

5. Հմտ. Ընդհանուր ցուցակ. Մատենագիտութիւն, էջ 1 եւ մեր հրապարակած Մեքսիկայի Տէր-Մոսիսեանի նամակները Կարապետ Եղեանին - ՀԱՅ ԳԻՒ Լրագիր հասարակական գիտութիւնների, 1977 թ. N° 10, էջ 91-92:

1904 թ. տպագրած մի յօդուածում, որտեղ շրջանի մասին խօսք չկայ, Մազիստրոսն ասում է, թէ «Ալիդըը նոյն իսկ պ. Եղեանին յայտնի չէր ձեռագրերի թիւը, որ տարիների ընթացքում հանուշեայ Սանասարեանի կենդանութեան օրով, փոքր առ փոքր, ըստ մեծի մասին փողով, Էրեւան նաեւ ընծայարկութեամբ, ձեռք էին բերուել: Ձեռագրերի թիւը հասնում է 189ի, հետն էլ հանուած Սանասարեան վարժարանում դառնաձնէրը, որոնցից 43 համարը արդէն ցուցակադրուած եւ ցուցակն էլ տպուած է պ. Հ. Աճառեանի ձեռքով»⁶: Նախապէս ասենք, որ «Ընդհանուր ցուցակ»ում ճշգրտելու ենք խնդրոյ առարկայ հաւաքածուի 121 միասորի նկարապրութիւն: 1901 թ. Սանասարեան վարժարանը Կարինում ունէր 66 ձեռագիր⁷: Այս պարագայում կամ պէտք է ենթադրել, որ Մ. Մազիստրոսը զիտէր եւս Էրկու ձեռագրի աւելացած լինելու մասին, որը հետութեամբ կարելի կը լինէր պարզել, Էթէ վարժարանի տեղեկապրութեմը զետեղուած ձեռագրերի համառոտ ցանկերում նշանակուած լինէր իւրաքանչիւր ձեռագրի մուտքի տարեթիւր, կամ էլ, որ քիչ հաւանական է, «Ընդհանուր ցուցակ»ից թերթեր ընկած լինելու կամ այլ պատճառով մեր ուշադրութիւնից վրիպել է Էրկու ձեռագրի նկարապրութիւն:

Վստահ ենք, որ Մազիստրոսն փնքն է համարակալել Սանասարեանի հաւաքածուն⁸ եւ Հ. Աճառեանի նկարադրած 43ի հետ իրեն, հաւանաբար, յայտնի նկարապրութեւ 25ր կամ 23ր դնելու դէպքում նա պէտք է սխալը 69 կամ 67 համարից եւ, առանց կրկնութիւնների կամ թռիչքների, վերջացնէր 189 համարով: Իսկ իրականում հակառակն է. շատ են եւ թռիչքները եւ կրկնութիւնները: 25ից անցնում է 29, 29ից՝ 40, ապա՝ 44, 52, 55 եւ այլն, իսկ 66, 69, 70, 71, 72, 93, 95, 98, 104, 115, 116 եւ 170 համարների ներքոյ նկարապրութեւ Լն իրարից տարբեր Էրկուական ձեռագիր: Մտածելով, որ Եղեանը չի ունեցել այս ձեռագրերի ցուցակը եւ նկարապրութեւց յետոյ կը ցանկանար ունենայ նրանց թէկուզ ամենահամառոտ ցանկը, այդպիսի ցանկ փնտռելիք ՍԱՄ ՌԱ Արեւելապիտանութեան հիմնարկի Լենինգրադի բաժանմունքում պահպանուող նրա դիւանում, յայց մեր փնտռութիւնը ապարդիւն եղաւ: Կարելի էր մտածել նաեւ, թէ առարկայական բաժանման հիման վրայ մտովի համարներ էր նշանակել Կարինում եղած ձեռույրերին եւ միայն դրանից յետոյ արել Պետրոպոլի ձեռագրերի համարադրումը, յայց այս կարծիքը եւս անհիմն էր: Ուստի ստիպուած եղանք, նկարապրութիւնների մէջ հին համարները պահպանելով՝ շնչեղմը, նշանակել նոր եւ կանոնաւոր համարներ՝ 1-121:

6. ՄԵԱՐՈՊ ԱՐԳԱՊԵՏ. Ներսէս Իինգիբորդ կաթողիկոսի կոնգրակները. «Արարատ», 1904.

7. 317: Հ. Աճառեանի ցուցակը տե՛ս Ռուցակ հայերէն ձեռագրաց Սանասարեան վարժարանի ի Կարին, կազմեց Հրաչեայ Թ. Աճառեան, Վիեննա, 1900 (նաեւ՝ «Հանգէս Ամսօրեայ» 1896-1897 թթ. համարներում):

8. Տե՛ս Քառամասյ տեղեկագիր..., էջ 72-75:

9. Անդ: Տե՛ս նաեւ ՀԱՐԱՄԻԱ տեղեկագիր..., էջ 60-61 եւ՝ Քառամասյ տեղեկագիր Սանասարեան վարժարանի 1906-1910. Ղալաթիւ (Կ. Պոլիս), 1911. էջ 40-41: Հ. Աճառեանց յետոյ աւելացած ձեռագրերի (№№ 44-94) ցուցակը կազմել է Հ. Թ. Քառանդ. Յուցակ հայերէն ձեռագրաց Սանասարեան վարժարանի ի Կարին, «Հանգէս Ամսօրեայ», 1912, էջ 55-61. 1921, էջ 173-181, 480-493, 580-584 (Առաձեմին տպագրութիւնը՝ Յուցակ ձեռագրաց, որ ի Հանգէս Ամսօրեայ, Վիեննա, 1976, էջ 1-25):

9. Նկատի ունենք վերը վկայակոչուած «Ալիդըը» նոյն իսկ պ. Եղեանին յայտնի չէր ձեռագրերի թիւը խօսքը եւ այն փաստը, որ Ներսէս Ե. կաթողիկոսի կոնգրակների հատորների (Սան. № 153, այժմ՝ Մաշտոցեան Մատենադարան №№ 4585-4587) վրայ զբոսած հին համարները (153Ա, 153Բ, 153Գ) եւ մակագրութիւնները («Ե» ձեռագրաց Սանասարեան վարժարանի) արուած են Մ. Մազիստրոսի ձեռքով:

Այժմ՝ մի քանի խօսք հաւաքածուիս դոյացման աղբիւրների մասին :

Հեղինակի տպագիր կամ անտիպ գործերի մէջ այս հարցին վերաբերող որևէ տեղեկութիւն չենք գտել : Բայց նկարագրութիւնների մէջ առկայ որոշ ակնարկներ, անուղղակի փաստեր եւ որոշ ձեռագրերի պարունակած նիւթերը թոյլ են տալիս անել մի քանի հաւանական ենթադրութիւն : Ձեռագրերը զննան կամ նուիրատուութեան եղանակով հաւաքուել են Ռուսաստանի հայաշատ քաղաքներից, հետեւաբար, հատարածուիս մէջ «Խմնականում ներկայացուած են ԺԼ-ԺԹ դարերում Ռուսական կայսրութեան սահմաններում ապրած հայ մտաւորականների եւ հասարակական գործիչների սեպհականութիւն ելած կամ նրանց աշխատութիւնները բովանդակող ձեռագրերը : Այս առումով կայ մի ուշագրաւ փաստ . ձեռագրերից մի քանիսի մէջ քին փակցուած են եղել թղթեր, յետեւեալ բնութագրումներով . «Մալթոյ գլրւ-չեան 271» (N° 3)¹⁰, «Շարական գրչի 428» (N° 14), «Գրչեայ փիլիսոփայք ի Գրկպղե Տաթեւացոյ 590 (N° 27), «Ժողովածու քանք 153 (N° 44) : Կարծում ենք, որ սրանք հէնց այդ գործիչների անձնական գրադարաններում տպագիր գրքերի հետ նոյն շարքում գրուած ձեռագրերի համարներն են :

Ձեռագրերի մի մասում որպէս տէր կամ հեղինակ ներկայացուած են Յովսէփ Արղութեանը, Գէորգ Խուրեանցը, Աղէքսանդր Խուզարաչեանցը, Միքայէլ Միանսարեանցը, Աղէքսանդր Երեցեանը եւ ուրիշներ :

Այս հաւաքածուի մէջ էր Սահահեի նշանաւոր Քոթուկի մի ընդօրինակութիւն՝ գրուած Յովսէփ արքեպիսկոպոս Արղութեան-Երկայնարագուկի պատուէրով (N° 93) : Այստեղ է եղել նաեւ Ներսէս Աշտարակեցու կոնդակների եռահատոր ստուար ժողովածուն (N° 87), որը մինչեւ 1872 թ. պատկանել է նրա երրորդդի Յարութիւն Շահապիկեանին եւ, հաւանաբար, նրանից էլ անցել է Մ . Սանասարեանին : Բարեբախտաբար, Մ . Տէր-Մովսիսեանը գիտակցելով նրա մեծ արժէքը հայ ժողովրդի պատմութեան նոր շրջանի եւ հայ-առնական յարաբերութիւնների պատմութեան համար, համոզել է Կ . Եղեանին՝ այս եւ հայ պատմիչների երկերի մի արժէքաւոր ժողովածու նուիրել էլմիածնի մատենադարանին : Այժմ դրանք պահպանուում են Մալտոյի անուան Մատենադարանում (N° 4584՝ Պատմագիրք Հայոց), (N°N° 4585-4587՝ Կոնդակք Ներսիսի) : Այստեղ էին նաեւ Մոսկուայի Լազարեան ձեմարանի աստուածաբանութեան, փիլիսոփայութեան եւ հայկաբանութեան ուսուցիչ Միքայէլ արքեպիսկոպոս Սալյանթեանի գործերի ձեռագրերը (N° 45, 48, 52, 63, 64, 67) :

Հաւաքածուիս մէջ մատուել են նաեւ Ղզարում, Մոզգոլում, Աստրախանում եւ Պետերբուրգում իր գործունէութիւնը ծաւալած նշանաւոր մանկավարժ րանաստեղծ եւ գիտնական, Սիմէօն կաթողիկոս Երեւանցու եղբորորդի, Գէորգ Խուրեանցի (Խուբով) հեղինակած գործերի մի մասի ինքնագիր ձեռագրերը (N°N° 108, 113-118) : Տեղին է տալի, որ այս գործերի մի մասի այլ ընդօրինակութիւն մեզ յայտնի չէ :

Աղէքսանդր Խուզարաչեանի անձնական գրադարանի եւ թղթերի մեծ մասն անցել է Կ . Եղեանին . նրա գիւնում մեծ թիւ են կազմում Խուզարաչեանի գործերն ու նրան վերաբերող փաստաթղթերը : Լիովին սպասելի էր, որ Եղեանը գնած լինի նաեւ նրա ձեռագրերը, նկատի ունենալով մասնաւորապէս, որ զոյն հաւաքածուի մէջ եղել է նաեւ Խուզարաչեանի ձեռագիր եւ տպագիր գրքերի ցանկը (N° 86) : Ձեռքի տակ ունենալով նոյնաբնոյթ մի տպագիր (ուրիշ 10 ձեռագրի ցանկ) եւ մի այլ՝ ձեռագիր (23 դրագրի թր-

10. Այստեղ (փակագծերում) եւ յետագայ բոլոր դէպքերում բերում ենք մեր նշանակած համարները :

ւարկումով) ցուցակ¹¹, պարզել ենք, որ մեր Հաւաքածուի 15, 36, 50, 56, 57, 58, 59, 62, 66, 71, 72, 81 եւ 86 Համարների ներքոյ զրանցուած ձեռագրեր են Ա. Խորաբարաւանի սեպականութիւնը:

Անցնել զարի երկրորդ կէտին Աղէքսանդր Երիցեանի եւ այլոց ջանքերով Սանահնի քարայրներից Հանուկէ ինն քարացած ձեռագրեր: Երիցեանն իր դուռն ձեռագրերից մէկը յանձնել էր Էջմիածնի Մատենադարանին (այժմ՝ Մաշտոցեան Սատենադարանի ձեռագիր N° 2375), մի երկրորդը՝ Ս. Սանասարեանին եւ երրորդը՝ Մոսկուայի ռուսեանցեան թանգարանին: Եղեանի մօտ եղածը (N° 93) վառուել է, իսկ Մոսկուայի Վ. Ի. Լենինի անուան դրպարանի (որ ստեղծուել է ռուսեանցեան թանգարանի Հիմքի վրայ) ունեցած 27 Հայերէն ձեռագրերի շարքում այդպիսի ձեռագիր այժմ չկայ:

Հիմք ունենք կարծելու, որ այս Հաւաքածուի Հինդ տաղարանից՝ 4ը (N°N° 51, 60, 61, 109) եղել են Միքայէլ Միանասրեանցիներ. N° 61 ձեռագրում այդ մասին ուղղակի նշում կայ, N° 60ի մասին իմանում ենք Միանասրեանի Հրատարակած «Քնար Հայկական» ժողովածուի¹², իսկ միւս երկուսից որոշ նիւթեր կարող են տպագրուած լինել «Քնար»ում:

Այսքանն է Հաւաքածուի զոյացման պատմութեան առումով մեր ասելիքը:

Վերջում մի քանի խօսքով անդրադառնանք ցուցակի Հրատարակութեան պատրաստելու նպատակով մեր կատարած աշխատանքին.

ա. Նկարագրութիւնների անուանատողերում Հաւաքածուի ձեռագրերի կոչումներ են. «Սանասարեան, Սանկտ Պետրբուրգ, առ Կ. Եղեան, N° ...»: Բայց քանի որ այդ ձեռագրերը երբեք Կարնոյ Սանասարեան վարժարանում չեն եղել եւ, ըստ կոթեմի, դեռիս եղել են կտակալատուր Կ. Եղեանի կողմից ըստ պատկանելոյն շկարպողուած Մ. Սանասարեանի սեպականութիւնը, ցուցակը վերնագրեցինք «Ցուցակ Հայերէն ձեռագրաց Մերկրտչի Սանասարեանի» ձեռով:

բ. Նոր անուանատողում զրանցուած Համարը եւ «Ընդհանուր ցուցակ»ում նկարագրութեան զրպեցրած տեղը ցոյց ենք տուել արտաքին ներկարգրական յատկանիշների բաժնի վերջում գետեղուած «Տեղեւորութեամբ»: Օրինակ. «Սան. N° 29, ՄՏՄ, ԸՅ, Խորհրդատուր-Պատարուամտոյցք, ԼՂ 15-16, ձևեա». այսինքն Սանասարեան այս Հաւաքածուի N° 2 (25) ձեռագրի նկարագրութիւնը վերցրել ենք «Ընդհանուր ցուցակ»ի Խորհրդատուր-Պատարուամտոյցք բաժնի 15-16 էջերից, իսկ ձևեա-ն խորհրդատուրների շարքում այս ձեռագրի Համարն է (135ա):

գ. Մեքենագրումից յետոյ կատարուած շտկումների եւ աւելի յաճախ նոր ձեռագրերի նկարագրութիւնների ընդհանուր շարք մուծելու պատճառով շատ էջեր եւ նկարագրութիւններ ունեն ա, բ եւ այլ նիթահամարներ (օր. 60ա, 60բ եւ այլն): Այդ պատճառով անհրաժեշտութիւն է առաջացել մեքենագիր էջահամարներին գուգահեռ, մատիտով, նշանակել նաեւ «զոյքաթերթի» համարներ, որոնց աճը հարթ է՝ առանց ենթահամարների: Մեր վկայումներում նշանակուած են միայն մեքենագրական էջահամարները:

դ. Նոր Համարների ներքեւում նշանակել ենք ձեռագրերի ընդհանուր խորագրերը, քանի որ Միական գրքերի նիթարաժիններում («Աւետարանք» եւ այլն) եւ մատենագիրների անունների ներքոյ այդ անունները, ընկալնուորար, զեղչուած են:

11. Բամի տպագիր եւ ձեռագիր զրոց հայոց ի մտնեմադարանի Ուրգոմական խորհրդակցանի տնտեսեմ Աղէքսանդրի հուղարաշնամ, Ս. Պետրբուրգ, 1830 եւ Դիւան Կ. Եղեանի, Հաւաքածու 58, ցուցակ 2, վաւերագիր 1626:

12. Քնար հայկական. խմբագրեց Մ. Մ. Մ., Պետրբուրգ, 1868, էջ ԺԲ:

ն. Զեռուգրի գրչութեան ժամանակը, տեղի, գրչի, ծաղկուղի, ստա-
ցոդի եւ այլ տիպի միւս անունները հանել ենք յիշատակարաններից եւ նշա-
նակել խորագրից անմիջապէս յետոյ:

գ. Հարցերը (թերթ, նիւթ, մեծութիւն, գրութիւն եւ այլն), «Բույտն-
դակութիւն» եւ «Յիշատակարան» ենթախորագրերը եւս մենք ենք նշանակել:

է. Զեռուգրական նիւթերի սկզբնաթերթերը նշելիս հեղինակը ք երես-
ները գրել է ընդունուած ձեւով (5ք, 11ք եւ այլն): Իսկ Կ երեսներն արտա-
յայտել է միայն թերթահամարը գրելով (օրինակ. 10. 60 եւ այլն) նշանա-
կում են 10ա, 60ա եւ այլն): Վերջին դէպքում վերականգնել ենք «տեղ չա-
հելու» նպատակով չգրուած ա-երը:

ը. Մերենագրական սխալները, որոնցով այնքան առատ է «Ընդհանուր
ցուցակ»ը ուղղել ենք եւ համառոտումները բացել, առանց նշելու:

ր. Զակերտների մէջ առնուած նիւթերի խորագրերի, սկզբնատուրերի
եւ վերջնատուրերի հետ խառը տրուած են ձեռագրադիտական եւ, երբեմն,
լատնադիտական քննյթի ծանօթութիւններ: Աղատուելով բոլոր չափերտներից,
խաբանչիւր նիւթի վերաբերող այդպիսի ծանօթութիւնները միաւորել ենք
եւ տեղադրել տուեալ ձեռագրական նիւթից անմիջապէս յետոյ: Իսկ Լ-ը
դրանք կազմուած են մէկ կամ մի քանի բառից եւ նրանց տեղաշարժումը
նպատակայարմար չէ. թողել ենք իրենց տեղում եւ առել կոր փակապը-
ծերի մէջ:

ծ. Ժողովածուների եւ հեղինակների գործերի շարքում, ամէն անգամ
նիւթերի վերնագրերը կրկնելու փոխարէն, հեղինակը համառօտել է դրանք
եւ զրանով իսկ հեռացել բնագրից, որից տուած էլ են նկարագրութիւնները:
Այդպիսի դէպքերում այլ ձեռագրերի օգնութեամբ վերականգնումները հա-
մարել ենք անիմաստ:

ժա. Երբեմն, մեր կարողացած չափով եւ համեմատաբար նիւթի օդ-
նութեամբ վերականգնել ենք յեղինակի վամ Երկի անունը, որ ձեռագրում
արտայայտուած չի եղել:

ծբ. Գրչութեան ժամանակի մեր վերականգնումները հիմնուած են հե-
ղինակի ցուցակի ժամանակագրական կարգի վրայ՝ նախորդ եւ յաջորդ ձե-
ռագրերի անուանատղերում նշանակուած մօտաւոր ժամանակը ճիշտ ենք
համարել նաեւ նրանց միջեւ գրուած նկարագրութեան համար: Բոլոր տե-
ղերում եւ բոլոր դէպքերում մեր միջամտութիւններն առել ենք ուղղակիին
փակագծերի մէջ:

ժգ. Թուականների կամ թուերի արաբական թուանշաններով արուած
վերծանումները, չնայած առնուած են կոր փակագծերի մէջ, բայց մերն են,
իսկ միւս բոլոր դէպքերում այդպիսի փակագծերի մէջ առնուած խօսքերը
հեղինակինն են:

ժդ. Մեր գիտողութիւններն ու ոլորտաբանումները աստիարանիչով նշա-
նակել ենք նկարագրութիւնների վերջում:

ժե. Նշանակել ենք նաեւ յիշատակարանների կէտադրութիւնը եւ՝ ցու-
ցակն օժտել անհրաժեշտ ցանկերով:

Վերջում պարտք ենք համարում մեր խորին շնորհակալութիւնը յայտ-
նել Օ. Ս. Եղանեանին, որի օգտաւէտ եւ շահեկան խորհուրդների եւ ցու-
ցումների շնորհիւ մեծապէս շահել է այս ձեռագրացուցակը:

Յ. Հ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՅՈՒՑԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳՐԱՑ

ՄԿՐՏԻՉ ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ

1

ԱԻՆՏԱՐԱՆ

ՋՈՒՂԱ

ՌԾԲ - 1603

Գրիչ՝ ՏԷ Մկրտիչ։ Ստացող՝ Պարոն
Խաչիկ։

Թերթ՝ 156։ Նիւթ՝ մազաղաթ (բն-
տիք)։ Մեծութիւն՝ $13,5 \times 9,5$ ։ Գրու-
թիւն՝ Էրկսիւն։ Գիր՝ բոլորգիր (մանր)։
Տող՝ 21։ Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ։
Մանրանկարչութիւն՝ գեղեցիկ ոսկեկար
ծաղկազարդեր, զարդեր, խորաններ եւ
տնօրինական նկարներ։ զրուած է մեծ
խնամքով, սիւնակները զարդարուած են
զոռնաւոր շրջանակներով, լատւ են նկար-
ները։

Տեղ. Սան. N° 25, ՄՏՄ, ԸՅ, Աւետա-
րանք, թղթ. Բ, էջ 1082, N° ՄՄԼԲ։

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ

1. Աւետարան ըստ Մատթէոսի։
2. Աւետարան ըստ Մարկոսի։

ՅԻՇԱՏՈՒԿԱՐԱՆ

100թ. Գրեցաւ սուրբ Աւետարանս ի
ղեղաքաղաքս Ջուղայ, ի դուռն Սուրբ
Գեորգեան Եկեղեցոյն. թիւն ՌԾԲ (1603)
եւ յամսաննն Մայիսի ԻԴ (24). ի վայե-
լումն եւ յիշատակ պարոն Խաչիկին եւ
իւր ծնողացն՝ չօրն Պետրոսին, եւ որդոցն
Ստեփանի, Էւ ինձ՝ մեղաւոր տէր Մկրտիչ
զըշխաւ եւ իմ հաւր՝ Աղայթեղէ։

2

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ

ՆՈՐ-ՋՈՒՂԱ

ՌԾԶ - 1707

Գրիչ՝ Նախաջ Խոջասար։ Ստացող՝
Միքիան որդի Ընդրոնիկի։

Թերթ՝ 42։ Նիւթ՝ թուղթ (հաստ)։
Մեծութիւն՝ 25×19 ։ Գրութիւն՝ Էրկ-
սիւն։ Գիր՝ բոլորգիր. Տող՝ 19։ Կազմ՝

թուղթ (մաշուած, անմարուր)։ Մանրա-
նկարչութիւն՝ կազմի Ա կողմն Սուրբ Եր-
ուրդու թիւնը Էրկսիւն, մեծ փառքով,
Աստուծոյ անունը միշտ ոսկով. ոսկեայ
թռչնազարդ. ոսկեկար յուսանցազարդեր,

ունի բազմաթիւ նկարներ՝ ոսկով եւ հա-
րուստ դոյներով նկարած, նոյնպէս ճոխ
են սիւնակներէ զարդարուն շրջանակները:

Մանրանկարք.

ա. 1բ. Եպիսկոպոսը կարգում է ըղ-
ղեստաւորուած սարկաւադի բռնած դիր-
քը՝ շողած դիրքով. «Ամենակայ»:

բ. 9բ. Քահանան վերաբերում է Աւե-
տարանը:

գ. 15բ. Սարկաւադը շողած, կրծքին
Աւետարան, ձեռքին թանաքածան, ար-
տաստում է ֆառատաճա:

19ա. Քահանան ընդունում է սկիւճ՝
սարկաւադից:

ե. 21ա. Քահանան բուրվառում է սը-
կիւճը:

զ. 25ա. Երկու տեսարան. Յիսուսը ա-
շակերտներին հաց է բաշխում: Յիսուսը
աշակերտներին դիմել է բաշխում:

է. 28ա. Երկնքից ցոլում է հուր եւ ե-
րեսում է մի աջ:

ը. 34ա. Քահանան արտասանում է
«Նի սուրբ, ի սուրբ»:

Տեղ. Սան. N° 29, ՄՏՄ, ԸՅ, Խոր-
հրդատեսութեամբ Պատարագամատոյց, էջ 15,
16, N° ձԼԵա:

ԲՈՎԱՆԴԱԳՈՒԹԻՒՆ

Խորհրդատեսութեամբ.

Սկզբում տարբեր զըջից զրած է եւ
տնից մի շարական. «Թաղականին ծնունդ
անեղ / յորդիւղ տիրականդ անստակի...»:
Նախադիծն է «Ի Ղաղ[արէ]»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 41բ. [Գրչի] Փառք... Արդ՝ զըե-
ցաւ ի սուրբ Խորհրդատեսութեամբ ի յերկրս
Շոշ, որ է Ըսպահան, ի դուռն Ամնա-
փրկչին, ի հայրապետութեան տեսն
Նահապետին եւ յառաջնորդութեան Ա-
ղէփանդի, ի թագաւորութեան Ծախ
Սօլքանին, ի ձեռամբն անարժան եւ յող-
նամեղ Նաղաշ Խոջատարին:

Մանաւանդ Ընդունիկի որդի Միրիանն
եւ իւր կողակիցն՝ Դարաջանին, իւր որդի
Բամազին եւ կողակցոյն՝ Ասքանդարին,
եւ որդոյն՝ Գիւլին, որ ստացաւ սուրբ
զիրքս, եւ Լորոյն՝ Միրիանն - Պապէին,
եւ Զօրապին, եւ Գաբրիէլին, եւ Բէցանին,
եւ Գօղեմին, եւ ֆլէրցն՝ Թամարին եւ
Մարիսին, եւ Դարաջին, եւ հարսներին՝
Գոգչակին, Հանա-Խանումին... Գրեցաւ
թվին ԹՃԾԶ (1707)-ումն, Հոգտեմբերի
տասն:

բ. 42ա [Յետադայ] Ես՝ տէր Մէսրոփ,
որ Յուլիս 2(6) յօրհնեցայ, թվին] ԹԻԲ
(1753)...

Շարունակութիւնը զրած վրացերէն:
Ձեռագրիս մէջ յիշուած անունները մեծաւ
մասամբ վրացական են. հաւանաբար,
Պարսկաստանի հայադաւանութիւն ըն-
դունած վրացական մի ընտանիքի զրեւ
տուած ձեռագիր է *:

* Եւրոպացի հեղինակը հիշու ըն- տմե-
նայն հասանակատութեամբ, արտեղ Կաթինից Եսո-
Արասի զաղթեցրաց հայեր էին եւ վրացական ա-
նունները գալիս էին նրանց նախկին միջավայ-
րից:

3

ՄԱՇՏՈՑ

ժէ - XVII

ԲՈՎԱՆԴԱԳՈՒԹԻՒՆ

Կանոնք Մկրտութեան, Պսակի, Հա-
ղորդի... Նորապետ գրքի օրհնելոյ:

Գրուած է բաւական անդրադէտ եւ զը-
խալաւատ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

(Կազմի մէջըին) Մաշթոց զրչեայ 271:

ՏՕՆԱՑՈՅՑ

ԵՐՈՒՍԱԳԼԵՄ

[Պ^o] ԾԸ — 1409

Գրիչ՝ Ալէքսիանոս արեղայ:

Թեբք՝ 124: Նիւք՝ Թուղթ (Հաստ):
Մեծութիւն՝ 13×8: Գրութիւն՝ միասիւն
(8,5×5,5): Գիր՝ բոլորգիր: Տող՝ 16:
Պահպանակ՝ 2 թերթ մազաղաթ: Կազմ՝
կաշեպատ տախտակ:

Վիճակ՝ հնամաշ, անմաքուր, ցեցա-
կէր:

Տեղ. Սան. N° 44. ՄՏՄ, ԸՅ, Տօնա-
ցոյցք, 42 3—4, N^o ԺԸ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա. Տաւնացոյց եւ Աւետարանացոյց
եւ կարգաւորութիւն եւ հրահանգ տէրու-
նական տանինց, զոր կարգեալ է եւ սահ-
մանեալ է սրբոյն Սահակայ Հայոց հայ-
րապետին, զոր ընկալեալ հասուցին առ
մեզ ըստիւնիք մեր — Աստուածայայտնու-
թեան առաջին աւուրն զիշէրն [փ]առին
կանոնադրիւն: Էի ԲՁ հաւատամք: Եւ
զղևստն փիլիսոփայքն... (Սխալներով է
դրած):

2. ա. 100ա. Ժամամտերն հասարա-
կաց — Որ ի հարկ առաքեցար Փրկիչ ևւ
մարմնացար:

Բ. 113բ. Մեսեղիփ Խնդեան, Յարու-
քեան (ևւ այլն):

գ. 115բ. Սյրասացութիւնք:

դ. 124բ. Այս է ձայն Ը: ԱՁ. Երա-
նե[ա]լ. կանուն է — Աւրհնեց:

Անթերի, լաւ օրինակ է, միայն թուա-
կանը դիտարկեալ բերած է:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 124բ. [Գրչի] փառք... Գրեցաւ
Տաւնացոյցս ի սուրբ Երուսաղէմ, ի սուրբ
Երուսաղ Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, ի
թիականիս մերոյ [Պ^o] ԾԸ (1409) (առաջի
տառը բերած է) ձեռամբ անմիւս Ալէ-
սիանոս անուամբ արեղայի... Ով ևզ-
րարք, ժամանակս էր վերջի ու տեղս էր
խիստ դժար. մահապառ, որ ինձ ընկեր
էր, խիստ կայ-կաչ անէր, անմեղադիր
լերուք սխալութեան. կար մեր այս էր:

Բ. 19ա. [Յետագայ] (Տղեղ շղագիր)
ինձ՝ մեղաւոր տէր Պետրոս յիշեցէք,
թվ[իւն] Ռձնի (1698) —ին զրեցաւ, Մար-
տի ԺԹ (19) զրեց...:

գ. 99բ. [Յետագայ] (Նօսր) Թուին
ՌձԺ (1661) Զաքարիէ զղաւակ ելաւ:
Թուին ՌձԼԶ (1687) Կարապետն, Մկր-
տումն զաւտկ Լղան: Թուին Ռձն (1691) —
ին Աւետիկն զաւտկ ելաւ:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԼՈՎ

ՌԻԳ — 1574

Գրիչ՝ Միհաս Տիւրերկրացի: Ստա-
ցող՝ Տէր Խաչատուր:

Թեբք՝ 91: Նիւք՝ մազաղաթ: Մե-
ծութիւն՝ 10×7: Գրութիւն՝ միասիւն
(7,5×5): Գիր՝ բոլորգիր: Տող՝ 14—18:
Կազմ՝ լաթ:

Վիճակ՝ անմաքուր, նորոգուած:

Տեղ. Սան. N° 52. ՄՏՄ, ԸՅ, Ժողո-
վածոյք, էջ 86, N° 2Դ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

61. Պատմութիւն սրբոյ կուսին Մարիա-
նէի — Եւ ևղեւ յետ յարութեան Տեառն
մերոյ, Դէմէտիանոս ծառայ Քրիստոս-
ի]. Տրմարիտ հաւատով ևւ նուսով
Քրիստոս[ի] յուսարեցայ ևւ ծանեայ
նորա զօրութեան առ սուրբ վկայս իւր,
ևւ ցանկացայ զրկ զվկայութիւն սրբոյ
կուսին Մարիանէի... Եւ էր Մարիանէր

դուստր մեծատան և հայր նորա քահանայակետ էր կոչուս... Կատարեցաւ սուրբն Մարիանէ յամենայն Սահմի ժե, ի քաղաքն յԱնտիոք, ի Թաղաւորութիւն Դիոնիւտիանոսի:

2. Արեգի ժժ Եւ Մարտի տէ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Կատարիներն — Այս իմաստասէր յանճարէղ էրինս Կատարիներէ էր ի քաղաքէն Աղէքսանդրու, զուստր Կոստանդին արքային, հօր մեծին ինքնակալին Կոստանդիանոսի... Ուսաւ դամենայն հելլենական և զհոնետորական հանճարս իմաստասիրական. զՀոմերոսին և զՎերդիլիոսին, զԱսկղիպիտայն և զԱրիստոտէլին, զՊլատոնին և զՊորփիրոսին, զԱրիստոտէլայն և զՊիտագորին. զՅաւնէսին և զՅամբլիսին, զՀիպոկրատայն և զԳալիանոսին, զՍիդիրայն և զԴիանէսիսին, զպարսիցն և զմոգոցն և զամենայն աստղաբաշխական զիրութեան, զերկրաչափականն և ըմբլականն, զերաժշտականն արուեստ և զթմականն... Եւ Ես՝ Աթանաս տպիր, ծառայն սրբոյն Կատարինէ, որոյ սկանառէս եղէ նահատակութեան և ականջալուր և ստոյղ զրեցի զպատմութիւնս:

3. Աղօթք Գրիգորի Նարեկացոյն — Ընկալ քաղցրութեան... [Բան ժի, զ]:

4. Նորին — Որդի Աստուծոյ Կենդանոյ... [Բան իւ]:

5. Նորին — Արդ այսքաննացաւ անբաւից... [Բան ժի, զ]:

6. Նորին — Երեքանձինս տէրութեան միոջ ընտելեան...

7. Աղօթք վասն բժշկութեան ի զլխացաւութեան — Գլուխ և Փրկիչ արարածոյ՝ Յիսուս Քրիստոս, բժիշկ ցուց:

8. Աղօթք սուրբ հօրն Յովնանէս Գառնեցոյ վասն զիշերային զարիւրանաց — Աղաչեմք զքեզ, Տէր, և զոհանամք...

9. (Աղօթքներ Նատուածներ ի մի ժողովածուն):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. [Գրչի] Փառք... Արդ՝ զրեցաւ սակաւ զիրս ի յայնպիսիում իյան իսաց, ի քաղաք Լով Կոչեցեալ, ի Թմականիս հայոց Ռիգ (1574), Հոկտեմբեր ամսոյ, ի ձեռամբ Թերափաթ զրչի ձձ-ժժ-ՄՄ-ւ-Ռ-ժժ [Միմասի] Տիւրերկրացոյ, մեղադիր չի ինիք զիրս, զի Կ (60) ամեայ էի և ձեռաս տողայր...

բ. (Գեղեցիկ նստգրով իւրաքանչիւր հատուածքի վերջում) Բժշկութիւն ծառայիս Աստուծոյ՝ տէր Խաչատուրին, իւր կողակից՝ Գայրանին, իւրանց որդի՝ Պետրոսին, Պօղոսին, Մարտիրոսին:

6

ԱՂՕԹԱԳԻՐԳ

ՌԿԳ — 1614

Գրիչ՝ Ղուկաս: Ստացող՝ Տէր Բարսեղ: Թիւրք՝ 16: Նիւթ՝ Թուղթ Մեծութիւն՝ 16×10: Գրութիւն՝ միասին (11.5×7.5): Դիր՝ նստգրիչ: Տող՝ 17-21: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ: Մանրամրկարչութիւն — խորան՝ 2ա, 96ա:

Վիճակ՝ անմաքուր, խոնաւացած, վերջից թերի:

Տեղ. Սան. N° 54. ՄՏՄ, ԸՑ, Ազօթագիրք, էջ 7, N° Իե:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա. Երբ սուրբ Աստուածածնի — Աստուածածին կոյս Մարիամ. սրբուհի, սրբուհի / Մայր և ձեռք Փրկչին մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Յետոյ զրաժ երգ է: Բուն ձեռագիրը սկսուում է յաջորդ նիւթից:

2. 2ա. Եփեմի ասացեալ — Տես, Տէր, զոտուպանս իմ:

32բ. Հրամարիմբ ի ստուանայլ :

32բ. Սոստովանիմբ և Զատուամբ :

34ա. Մեղայ ամենասուրբ երբորդու-
թեան :

3. 39ա. Վստն հաղորդուրեան — Պարտ
է արժանադէս մերձենայ ի Աստուծոյ, զի
մի զազարեացուք :

4. 40ա. (Գրուած են ամիսներ, օրե-
րի թուով) — Թուովար՝ ԼԱ, Փետրովար՝
Ի և Ը (և այլն) :

5. 40ա. Աղաւթք և խնդրուածք սուրբ
Անաստաս քահանայի — Տէր, մի արտմը-
տութեամբ քով :

6. 45բ. Աղաւթք Մեքորայ վարդա-
պետի ասացեալ Կ ժամու աւուրն ընդդէմ
դիւանցն : Զարաւոր մաղաւմք — Հոգի
Քրիստոսի Տեսնի մերոյ :

7. 46ա. Նորին. Աղաւթք Զ ժամու —
Թապաւոր հղար ապաւն :

8. 47ա. Նորին. Ի Թ ժամու — Աստուած
բարերար և բազմապատկաւ :

9. 50բ. Աղաւթք յորժամ որդալայ ան-
կանի ոք, ասացեալ սրբոյն Գրիգորի Հա-
յոց Լուսաւորչի — Աւրհնակ է անբաւ
մարդասիրութիւն քո :

10. 52բ. [Նորին] . Աղաւթք առաջի
սուրբ խաչին Քրիստոսի — Տէր Յիսուս
Քրիստոս նշանի խաչի քո երկրպագանեմ :

11. 56ա. Մազքանք ճորին՝ գիշերի
ժամուն — Աստուած յաւիտենական բարե-
բար և ամենակալ :

12. 51բ. Նորին Յակոբայ ի խորաց
սրտէ արեւիս մաղաւմաց առ միածին
Բանն — Տէր Աստուած Յիսուս Քրիստոս :

13. 60բ. Աղաւթք աղաչանաց ամենա-
սուրբ Աստուածածինն, Մե(սո)բայ վար-
դապետին ասացեալ — Ամենասուրբ Կոյս
Մարիամ Աստուածածին, մայր լուսոյ :

14. 61բ. (Գիտելիքներ մի քանի սո-
նելի մասին) :

15. 62բ. [Ներսիսի Շնորհալոյ] Ներ-
բող խաչի — Բարձրացուցէք զՏէր Աս-
տուած մեր : Տունք ՄԺԲ :

16. 80բ. Յովհաննու վարդապետի
Գառնեցոյ. Աստուար պիտու է մեզ ողբ
հառաչանաց եւ արտասուք :

17. 85ա. Աղաւթք — Ամենակալ Աս-
տուած, բարերար, մարդասէր :

18. 93ա. [Երգ պաշտաման գիշերոյ]
— Աստուածածին մայր Քրիստոսի / Իմ
յոյսն դու յաւուր մեծի : (Ալբուքենով) :

19. 94բ. [Ի վերայ չար աշից եւ չար
նիւթի] — Յորժամ Երթայր Յիսուս ի
ի զաւտն Երիբովի, հարցին ցնա եւ ասեն.
Տէր, այն հրեշտակաց անուանք ի՞նչ են,
որ ի վերայ չար աշից եւ չար նիւթի,
չար լեզուի... Պատասխանի ետ Տէրն.
Արիոս, Սարգիս, սուրբ Ասիանոս, Ու-
րիէլ, Սարիէլ, Սարսափիէլ, Միքայէլ,
Գաբրիէլ. և Փայլատակմունք, Բարեբա-
նողք... ուր այս անուանք յիշի, չար աշք
կուրանայ :

20. [Անուանք Սլոբոդ Նշանաց] — Բա-
րեխոսութեամբ սուրբ Աստուածածինն,
յԱրեամբ ներկեալ Սուրբ Նշանին, Վարա-
պայ Սուրբ Նշանին, Ախթամարայ Սուրբ
Նշանին, Հոռմէլոյ Սուրբ Նշանին, Վա-
րդան Սուրբ Նշանին Կողբայ Սուրբ Նշա-
նին, Արգիշտոյ Սուրբ Նշանին, Սիրուդայ
Սուրբ Նշանին, Հաղբատայ Սուրբ Նշա-
նին, Հոռմայրի Սուրբ Նշանին, Արապա-
ծայ Սուրբ Նշանին, Աստուածըկայ Սուրբ
Նշանին, Աւաշալած Սուրբ Նշանին,
Գուռլ Սուրբ Նշանին, Տէրուական Սուրբ
Նշանին, Գետարդէլոյ Սուրբ Նշանին,
Կենսալոսու Սուրբ Նշանին, Մարդապաւ-
նեաց Սուրբ Նշանին, Տաթեւոյ Սուրբ
Նշանին, Աւալ Սուրբ Նշանին, Պատե-
րազմի Սուրբ Նշանին, Ուռնկարու Սուրբ
Նշանին, Կարմիրակն Սուրբ Նշանին, Կեն-
դանարար Սուրբ Նշանին, Կապուտիակն
Սուրբ Նշանին, Կախմախուտ Սուրբ Նշա-
նին, Մուսայ Սուրբ Նշանին, Գանձասա-
րայ Սուրբ Նշանին, Ապարանուց Սուրբ
Նշանին, Հաթերքոյ Սուրբ Նշանին, Հա-
ցունեաց Սուրբ Նշանին, Թեւատ Սուրբ
Նշանին, Թրի Սուրբ Նշանին, և Քրիս-
տոսի Սուրբ Գեղարդեան և Սուրբ Վար-
շամակին և Սուրբ բնեւոյցն ուրիցն և
ձեռացն և այլ ամենայն նշանացն ան-
բարբառ բարեխաւսութեամբ փրկեայ և
ազատեայ տէր Բարսեղոս, Տէր Աստ-

21. 96բ. Նիքիմի վանն ապաշխարու-
քեան, զոր պարտ է ամենայն բրիտանէի

ուսանելի եւ գարավի գլուխ տանել եւ յա-
նոյանալ Աստուծոյ :

22. 102ա. Նորին եփեմմի դարձեալ
Յաղագս ասյաշխարութեան եւ գղջման եւ
ալտաստաց (վերին թերի) :

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

32ա. Թիշեցէք զՂուկաս մեղապարտ
գրչիս... Թվական 1614) էյ գրեցի
եփեմմի խորիս :

7

ԱՂՕԹԱԳԻՐԻՔ

ԺԸ – XVIII

Թերք՝ 31. Նիւթ՝ թուղթ : Մեծու-
րիւն՝ 14,2×8,5: Գրութիւն՝ միասին :
Գիր՝ նոտրդիր : Տող՝ 15: Վերնագրեր՝
կարճիւր : Կնիք՝ մի քանի, անբնթեւանի :
Վիճակ՝ կաղձահան, թերի երկու ծայ-
րից, անմաքուր, լուսանցները կտրտուած :
Տեղ : Սան. N° 55. ՄՏՄ, ԸՅ, Աղո-
թադիրք, 42 25, N° ճԾԲ :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա. «Յովհաննու Դառնեցոյ Ա-
ղօթք ասացեալ ի վերայ գրոյ անուան
իւրոյ» – ծայրակապ՝ Ովանէ :

ա. 1ա. Աղօթք երկուշաբթի աւուր –
Ով ամենակալ եւ ամենաողորմած Տէր :

բ. 1բ. Երեքշաբթի աւուր – Վերին
վայելչութեանցն վերանորոգող :

գ. 2բ. Չորեքշաբթի – Անկանխձ առա-
ջի քո եւ աղաչեմ :

դ. 3բ. Հինգշաբթի – Ներող եւ ներ-
դարձող բարեաց :

ե. 4բ. Ուրբաք աւուր – Էապէս բարի
եւ ամենակարող :

զ. 5ա. Եարբաք աւուր – Սուրբ երրոր-
դութիւն անբաժանելի :

2. 6բ. Աղօթք առ սուրբ Աստուածա-
ծին – Ով ամենաբարձիւր Աստուածածին :

3. Գրիգորի Նարեկացոյ – Եւ արդ ի
վերայ այսքանեաց յուսահատութեանց,

Աստուած իմ Յիսուս եւ յոյս : [Բան 2] :

4. 23ա. Եվրեմի – Որ անեղզ էս եւ
անստեղծ :

5. 30ա. Անաստաս քահնայի – Տէր,
մի սրտմտութեամբ քով :

6. 48ա. Մեսրոպ վարդապետի ին-
նետրորդ ժամու – Տէր բարեբար եւ բազ-
մագութ :

7. Գրիգորի Նարեկացոյ – Եւ արդ՝
զի՞նչ դորձեացես [Բան Ը] : Տէր Աստ-
ուած, բարերար, բազմապարզ եւ [Բան
2Բ] : Եւ արդ՝ անկեալ յերեսս Հոգանիթ
[Բան 4Ը] :

8. 70ա. Ջաշս ի մահու ժամն ասա-
ցես – Տէր Աստուած Յիսուս Քրիստոս,
չնորհեա ինձ զսա կերակուր :

9. 71ա. Նորին Գրիգորի – Աստուած
յաւիտենական բարերար : [Բան 4Դ] :

10. 72ա. Մեսրոպ վարդապետի Ա-
ղօթք ժամուց աւուրն ընդդէմ դիւաց –
Հոգի Սուրբ Աստուծոյ :

11. 73բ. Բանք աստուածայինք պլ-
տանի ամենայն կրօնաւորաց Անանիայ
հայոց վարդապետի ասացեալ – Երեւե-
լոյ, Տէր, զշնորհս քո ի ծառայս քո :

12. Աղօթք երեկոյն ժամու Մեսրոպ
վարդապետի ասացեալ... – Յորժամ ե-
րեւիս յերկնից նորոգել եւ լուսաւորել
դամենեւեան... (թերի) :

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՅԻ, ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

[ՆՈՐ-ՋՈՒՂԱ]

ԺԷ - XVII

Գրիչ՝ Մարտիրոս էրէց Ջուղայեցի:
Թեքր՝ 467: Նիւր՝ Թուղթ: Մեծու-
քիւն՝ 15×9: Գրութիւն՝ Ճիսիւն (12×
7): Գիր՝ հօտրգիր: Տող՝ 21: Վերնա-
գրեր՝ ճի մասը կարմրով: Կազմ՝ կաշե-
պատ տախտակ: Ա կողին զրոշմուած
Քրիստոս խաչեալ, թ կողին՝ Աստուածա-
ծին:

Վինակ՝ պահուած է իւրտ վատ, թե-
րի սկզբից, խոնաւացած, անմարտուր թա-
նաքակեր՝ 187-189, կրկին կազմողը մա-
ստմք նորոգել է:

Տեղ. Սան. N° 56-78. ՄՏՄ, ԸԶ, Մա-
տենագիրներ, թղթ՝ 2, էջ 581, N° 1215:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Նարեկ:

299ա. Յիշատակարան մոյն հսկողի
արարեալ:

2. 300ա. Վարք սրբոյ առն Աստուծոյ
Գրիգորի Նարեկացոյ:

ՂԵ դուռ. չուրի Ա-Բ, Գ-ի մի մասը,
վերջից թերի:

3. 302ա. Լուծմունք հոգեւից բանից
սրբոյն Գրիգորի - Ձայն հառաչանաց:
Ձայն երկուս բաժանի՝ յօղեայն եւ յան-
յօղն:

4. 461ա. Ցանկ զլսոց Նարեկ գրքիս:

Գրույն է վերջին կազմող եւ նորոգող
Ջուղայեցի ժամարար տէր Կարապետ Ա-
ւետ Եակոբեան:

5. Շնորհա մեղ, Տէր, ի գիշերի:

Շղագրով գրուած է իբրեւ պահպանակ
[գրուած թերթի վրայ]:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 459ա.

[Գրչի] ի քաջ հովիւդ աղաչեմ,
Բստ պոռնկին զիս արտասուեմ,
Առ ոտդ անկեալ, եւ պաղատիմ,
Զի բաղուծ են մեղանքս իմ...

Ոտանաւոր, որի նախադիւծ տառերն
են. «Ի տէր Մարտիրոսէ» (վերջից թերի):

բ. 460ա. [Գրչի] (Ազգրից թերի. հա-
կան մասը կորած)... Ստեփաննոսի եկե-
ղեցւոյ. զոր Տէր Աստուծո՞ւ անշարժ պա-
հեցէ եւ ընդհանուր սրբոյ Եկեղեցօք,
աղաչեմ դձեղ, ոյ սուրբ հարց եւ եղ-
բարք... յիշեցէք... զՄարտիրոս էրէցս
Ջուղայեցի, եւ զծնողս իմ՝ Խորիքանն եւ
գիւնգուհին, որ յայն ամի հանդեաւ...
գորչին իմ՝ Ելմամատախին... եւ ցճոխի-
սիմէն եւ զՅոնանէսն...

գ. 468բ. [Նորոգողի] Յիշեալիք ի
Քրիստոս գհատաւորաց զրչողիս՝ Ջուղա-
յեցի ժամարար տէր Կարապետ Աւետ Թա-
կոբեան: Նոր-Ջուղայ, Ղարաղէյն, թիւն
1832, Թիւրայ 30-ումն:

դ. [Յետապոյ] (Շղագրով) Զաճարայ
տէր Գրիգոր... ի Ջուղայ, 1844:

9

ԱԽԵՏԱՐԱՆ

ԿԱՆ

ՌԵԷ - 1608

Գրիչ՝ Սիմէօն էրէց:

Թեքր՝ 325: Նիւր՝ Թուղթ (հասա-
րակ): Մեծութիւն՝ 21×15: Գրութիւն՝
երկսիւն: Գիր՝ բարբոցի (պարզ եւ կո-

պիտ): Տող՝ 18: Մամբանկարչութիւն՝
հասարակ զարդ, զարդադրեր, եւ խորան,
եւ նկար՝ աւետարանիչներ կազմ՝ կաշե-
պատ տախտակ զրոշմուած:

վիճակ՝ խիստ հնամաշ, անմաքուր, ծրարուած, խնամացած:

Տեղ. Ստ. N° 58. ՄՏՄ, ՀՅ, Աւետարանք, Թղթ. Բ, էջ 1108-1109, N° ՄՄԿԲ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

1. Աւետարան:

Դրած է անդրադէտ ձեռքով և սխալաշատ է. «Աւետարան Մաթէոսի ամէ: Դիրք ծրղեայն Յիսուսի Քրիստոսի որդի զմայր Նորա... խորհեցաւ լռելեայն... հրեշտակք Տէառն ի տեալեան Երեւեցաւ» և այսպէս:

2. 99ա. Մայր ցանկալի, հիանալի, յոյժ տենչալի:

Ուտանաւոր, զրած միայն չորս տող, ցտակութիւն զովարանելու Մարիամ Աւետարանին:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 323ա. [Գրչի] Փառք համաշխոյ միասնական Սուրբ Երրորդութեան՝ Հայր և Որդոյ և Հոգոյն Սուրբ այժմ և և չաբունակ: Արդ՝ զրեցաւ սուրբ Աւետարան ի յերկիրս որ կոչի յԱ[ր]դ[ր]ումս, ի դիւզս ի Կան, ի զուռն Սուրբ Վառ[վառ]ա կուսին և սրբալ աւ[անայն] սրբոցիւն. ամէն: Ի Թվականիս հայոց ՌԻՆ (1608) ի տեղւոյս յառաջնորդն Սահակ Եպիսկոպոսին, և վարդապետն մեր Մինասն, և զանաբաժն Սիմէվոն Լրեցս որ անունոյս կրաւ[անաւոր] եմք և զործոյս ոչ: Գրեցի զուրբ Աւետարանս մերս ստեղծեց հոգ, որ զանունս ունիմ և րդ-զործս՝ ոչ, և զվարպետն մեր Թոր[ոյ]ս զպիրն, Աստուած զիր զատուտան քաղցր տուն. ամէն: Դարձեալ յիւնեցէ զհոգոր-յարն իմ՝ Մարգար Էրեցն, և քահանայութիւն նայ յուսուց զիս, և կին իւր՝ Բովալարն, և զիր որդիքն հաւասար ամէն, որ առ Աստուած են փոխել, և մին հոգորարն իմ՝ Վարդան, և կին իւր՝ Մովսիսանն, և իւր որդոցն, որ առ Աստուած են փոխել: Եւ զարձեալ յիւնեցէ զզոյզ զրիւն, և զհայրն իմ՝ Յովաննէս, և մայրն իմ՝ զԴեմոփորն, և աղբարն իմ՝ Բուդաղան, և Եփեսոսորն, և Տիւրատորն, և Եղիկն, և Ածատորն, և

քորն իմ՝ Գուհարն, և Կողակիցն իմ՝ Եղնիկն, որ են առ Աստուած փոխել...

Երեւեցէ զԿալիւն և զԿողակիցն իւր՝ Կարապետան, որ առ Աստուած փոխել է, և միւս Կողակիցն՝ Հապրէլարդն, զի անշարիկ աշխատանք վրեցին հետ մեղ: Խիշտ զառն և զիժար ժամանակի հանգիսեացն՝ Թաղաւորք խառնակեցան, և ևկաւ սաստիկ պատուհաս, և սոյք, և սրածութիւնքն, և մահ տարաշամու-թիւն ի վերայ երկրի: Եւ հայրն որդին ուրացաւ, և այր զկինն թարկեց, և կինն զայրն ատեց, և սիրելին զիւր քարկտան ատեց, և աշխարհին զսէրն ու զուրթն կտրեցաւ: Եւ մէկ մոթն հացն ՈՅ (46) զոռոշ էլաւ, և յուժով զանոթն սպանեց ու թալեց, և աղքատն զաղքատս մոր-դեց ու կերաւ. և հէցեղ պատուհասեալ էր, և տոր զմայրն զիր տղայն խելթեց ու կերաւ: ՈՒ վայ մեղ, մենք այտ ժա-հահոտութիւնդ և չարաշար տառապանքդ եւ ամէնն տեսնք, որ հանց պատուհաս էր, որ զինչ անանին նման կու հէծային և կու տառապչին, և հաւաքի պէս կու ծկակէին, և մարգմ չէր ողորմիլ, որ նոցա ջուր տայր, կամ մէկ թղպլ մի տաղ ապուր, այն որ չունիր ճճկուսէր, այն որ ունիւր ամանոյն՝ ոչ ջուր տայր և ոչ քարազանովն՝ ապուր, թո զու մուտտու ևս կերել: Վա մեղ հապար բերան, որ այտ ամենայն րանտ տանք ու այլ ի հետ աշխարհի ման զու զանք:

Արդ, զարձեալ աղանձ զձեզ՝ զփոյզ զրիւս յիւնեցէ, և խիստ ծանդր աչր էի. և զեւ ևս տղայ էի, սպայ կասէին, թէ ժԲ (12) ապ (իմա օրօրոց) կայր տունն, և Գ (3) Եպիսկոպոս, և Դ (4) Էրեց, և Գ (3) սարկաւաւ, և Գ (3) զարբին, և Է (7) զերձակ, և Ե (5) ճուլակ, և Բ (2) կուկար, և Դ (4) հալած, և Դ (4) զուրկայր, և այլ ամենայն րանն, և խարանն ու սպէնքն պաշտայ խոն[գրա]րին զուրն զհնացել: Եւ զարձեալ աղա-նձ ևս զձեզ՝ փոյզ զրիւս հէց մէն մնացի, և երկիրն Բաւնոն աւերեցաւ, և էի զեզն իմ Կրնոնդի, քար քարի վերայ չմնաց, և Բ (2) ջաղացաւ և Ա (1) միթի-հանքս աւեր մնացին, և ևս զարկուց եկաւ այս քրիստոնե մարդոյս տունն՝ աստուածապաշտ Լաչիմիլ, և որդին իւր Մեացական և Եսեակ սարկաւապն, և միւս որդին՝ Եղիկն, որ առ Աստուած փոխել:

ամէլ [ն⁷ . Եւ սորայ զիս բնդունեցին ևւ Աստուած զորայ ընդունէ: Յիւնցէք, Աստուած ձեզ յիւն: ամէն:

բ. 325ա. (Փսալմ. ինչ տարբեր զրով, կամ հայն զրիւն աւելի յետոյ զրել է շատանկութիւնը). Եւ զարձեայ յիւնցէք Գովիտանն, զի անշարի աշխատանք կրեց հետ մեզ, Աստուած զիւր զատաստան քաղցր տոնէ, հարն իւր՝ Սարգիսն ևւ

մարն իւր՝ Վարդիքուփ, ևւ դաւակն իւր՝ Մանուկն. Ներսէսն, Սարգիսն, ևւ միւս որդիւն՝ Սելգոնն: Եւ զարձեայ յիւնցէք զԴասույարն. ևւ զեղրայրն՝ Ղազարոսն, ևւ միւս եղրայրն՝ Ղուկասն, հայրն իւր... Արեւն. ևւ մայրն իւր՝ Քարամն, ևւ քուրն իւր՝ Մեհրիկն: Եւ յիւնցէք եղիւզարն. Աստուած ձեզ յիւնցէ. ամէն: Թորայմի-շին, Տիրարի Ամիր-Սարգսին:

10

ՃԱՄԱԳԻՐԻ ԱՏԵՆԻ

ՏԱԹԵԼ

ՌՃԾԼ - 1708

Դրիչ՝ Եփրեմ: Ստացող՝ Յոհան կրօնաւոր Զուգայեցի:

Թեքք* 278: Նիւթ* մաղաղաթ (հասարակ): Մեծութիւն՝ 26,3×21: Գրութիւն՝ երկսիւն (18,5×6,6): Գի՛ր՝ բաւորակիր (խոշոր): Տող՝ 23: Մանրամկարչութիւն՝ զարդերը սակաւ, զարդագրեր, վերնադրեր կարմիր, խորան - 3ա, 122ա, կիսախորան - 30ա, 33բ, 58բ, 64բ, 68ա, 72ա, 86ա, 111բ, 134բ, 149բ, 165բ, 179բ, 196բ, 211բ, 228ա, 245ա, 258բ: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ:

Վիճակ՝ կազմի Ա կողմ ու մէջքը պոկած, Թերի, անմաքուր, Թերթեր տեղահան:

Տեղ. Սան. N° 61. ՄՏՄ, ԸՅ, Ժա-մայիւրք, ՀՂ 49-50, N° ՄՂԷ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Ժամագիրք (մի տետր սկզբից չկայ):

2. 122ա. Սաղմոսարան:

3. (Վերջում) Գովասանութիւն Սաղմոսին - Բանք Սաղմոսիս է պատուական, / Էջեայ հոգւովն աստուածական, / Որք ի յասէն օժարանան, / Արքայութեանն արժանանան... Դաւա մի արձակ ևւ պատուական, / Էջեայ ծագօք յոյժ պանազան, / Ոչ եղանակս միայն գարան, / Այլ անթառամ ժամս ամենայն:

4. 243ա. Տօնացոյց - Քաղցր ամսոյ հայոց ի մէկն ևւ զեկտեմբեր հոռմայեցոյ ի Բ, Բաղս երբայեցոյ ի Գ-ն: Աւետիք է Յովակիմայ ևւ Աննայի:

ՅԻՇԱՆԱԿԱՐԱՆ

ա. 227բ. [Գրչի] Փաւր... Տէր Յոհան կրօնաւոր ցանկացաւ այժմ տառի եւ իւրն զրեաց զդիրքս, որ առի Ատենի Սաղմոս... ևւ Լու յիշատակ իւրն ևւ ծնողաց իւրոց, ի դուռն Սուրբ Աստուածածնին մեծ անպատիս Տաքեւու հռչակաւոր ևւ սուրբ ուխտիս, ի Թիլի հայոց ՌՃԾ ևւ է (1708):

Դարձեայ յիւնցէք զմէղսամած զեփրիմ զրիւս, որ յոյժ փափաղանօք զրեցաւ ի ինդրոյ հոգեւոր եղբօրն մերոյ՝ տէր Յոհանին Զուգայեցոյ...

բ. 278բ. [Յետադա] ի ժամանակին, զոր զրեցաւ զԺամագիրքս, հայր ևւ վերստենաւ Սուրբ անապատիս զԲարսեղ աստուածարան վարդապետն, զոր Տէր Աստուած ընդ երկուսն աւուրս պաշտեցէ... Դարձեայ յիւնցէք զվերջին ստացող տօրին Ագուլեցի Ոսկանեց մահտեսի Հայրապետի որդի հանդուցեայ Ոսկանն, ևւ զիւր Նորարդարող ևւ կուսակրօն որդիքն, ի միւսմ վայրկեան ժամանակի ծովակուր Էղեայք յայեացն Պոնտոսի... եղև ի ՌՃՂ (1727) հարիթական Թոյս:

գ. 278բ. [Յետադա] [Նորդգիր] Ռ-զորմած հոգի Գալտօսի որդի Գեվորգն առաւ հս Ատենիս. Թիլի ՌՄԺԲ (1763):

ՄՈՎՍԷՍ ԶՈՒՂԱՅԵՑԻ, ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ Ի ՊԷՏՍ ՔԱՐՈԶԻՑ

ԺԸ - XVIII

Թերթ՝ 100: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 14.5×10 : Գրութիւն՝ միասիւն (11×6,5): Գիր՝ նօտրգիր: Տող՝ 18-23: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ:

Վիճակ՝ քայքայուած:
Տեղ. Սան. N° 62. ՄՏՄ, ԸՑ, Մատենադիրներ, թղթ. 3, 42 1559, N° 4047:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մովսիսի Զուղայեցոյ ժառովածու ի պէտս քարոզից:

ԼԴ դուխ. Ժողովածուիս Ի-ԼԴ դուխ-ները ցանկում էւ Ա-Դ, Լ-Դ գլուխներ՝ բնագրում, յետոյ, տարբեր գրչով են գրած:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. [Յետադայ] ԹՎին ՌՄՀԶ (1827)-ին. Օղոստոսի Էրկուսին, ի ժամանակս Բ (2) թագաւորաց Պարսից Էւ Ռուսաց՝ բնդ միմեանս մարտնչեցան Գողթնեաց դատաւի բոլոր ժողովուրդ միահամուռ, հանդերձ միարանով, Էլեալ զնացոք զԷյ Թադեու վանքն. տեսանեմք, թէ Աստուած վերջենիս ուր կատարէ: Եւ Լս՝ կարապետ ապիկար արեղայս գրեցի Մեծ անապատին, բնդ հովանեաւ Սուրբ Աստուածածնոյ:

բ. Տա. (Կնիք) Քրիստոսի ծառայ տի-րացու Ղուկիւսնոս. 1210 (1761):

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇ, ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԵՄԻԱՅԻ

ՇԱԽՇ

ՌՁԵ - 1636

Գրիչ եւ ստացող՝ Խաչատուր Էրէց:

Թերթ՝ 102: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 15×10.2 : Գրութիւն՝ միասին (8×6,5): Գիր՝ նօտրգիր: Տող՝ 18: Մանրակարգութիւն՝ վերնադրերը կարմիր, խորան - փա: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ, զրոշմուած, փակիչով:

Տեղ. Սան. N° 63. ՄՏՄ, ԸՑ, Մատենադիրներ, թղթ. 3, 42 1481, N° 3835:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մխիթարայ Գոշի Մեկնութիւն երեւմայի:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

101ա. Վերջին ստացողս գրող սորա շխաչատուր Էրէցս, որ գրեցի ի ԹՎականիս ՌՁԵ (1636), ի քաղաքն Շաշ. սխալանացն ներել՝ թողուի թիւն մեզ էւ ձեզ. Քրիստոս Աստուած ողորմեցի:

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԲՈՆԱԿՈՐ

ՌՃԺԴ - 1665

Գրիչ՝ Մանուէլ զպիր:

Թերթ՝ 333: Նիւթ՝ մազաղաթ: Մեծութիւն՝ միասին (8.4×6,7): Գիր՝ բո-

ՆՈՐԴԵ (միջակ տեսակի): Տող՝ 21: Մանրակարգութիւն՝ հասարակ զարդ, զարդադրեր, վերնադրերը կարմիր. խորան -

47ա, 98, 127ա, 172բ, 216ա, 263բ, 287ա. նկարներ — Անտոն անսպասական՝ 31ա, Ստեփաննոս Նախավկայ՝ 34բ: Պահպանակ՝ 1 թերթ, մազադաթ, բոլորդիր, Տօնացոյց: Կազմ՝ կաշեղատ տախտակ:

Վիճակ՝ հնամաշ, անմաքուր, սկզբից թերի:

Տեղ. Սան. N° 64. ՄՏՄ, ԸՅ, Շարակ-նոցք, 42 131, N° ՇԼԴ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Շարակնոց:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 332ա. [Գրչի] Փառք... Գրեցաւ աւյ ի թվին հայոց ՌձԺԴ (1655) Ապրիլի ի Ժե (15), ձևամբ այս գրչիս Մանուէլ

գպրիւ, գրեցաւ ի յերկիրս Սիւնեաց, ի զեաւոյս Բոնակոք, ընդ հովանեաւ Սուրբ Գրիգորի: յիշեօջիք զհայրն իմ՝ Մարտոս քահանայն եւ զմայրն իմ՝ Մայրեան...

բ. 332բ. [Յետագայ] Փառք... Ես՝ տէր Ալեքսան երէցս, առի այս Շարակ-նոցս հալալ ընչից իմոց, յիշատակ հօրս իմ՝ Հայրապետին, եւ մօրս իմ՝ Հռոմմ-սիմին, եւ հանգուցեալ եղբարց իմոց՝ Բաղդասարին...

գ. 332բ. [Յետագայ] (նօտրորով նա-խորդին կցած) Յիւլիէք Ալեքսան Էրէցս, որդիքս իմ՝ Յակոբբան եւ Սահակ, եւ խաչատուրն... Ով որ այս Շարակնոցս թէ ծախելու լինի, կամ գրաւ զնելու լի-նի, թէ ասկական կամ թէ դաւում ծա-խելու լինի, Քրիստոսի ահեղ դատաստա-նին պարտական լինի:

14

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԺԶ - XVI

Գրչի՝ Մազաքիս:

Թերթ՝ 393: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծու-թիւն՝ 12,8 × 8,5: Գրութիւն՝ միասին (9 × 5,7): Գիր՝ բոլորգիր (գեղեցիկ): Տոպ՝ 21: Մանրամկարչութիւն՝ դարդ ու զարդադրեր, վերնադրերը կարծիր, քաղ-մաթիւ խորաններ եւ կիսախորաններ: Կազմ՝ չունի:

Վիճակ՝ ողբալի:

Տեղ. Սան. N° 65. ՄՏՄ, ԸՅ, էջ 93-94, N° 34:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. (Զունի) Խորհուրդ մեծ: Ե:

— Սուրբ Աստուածածին Մարիամ:

2. Ըղբեղ Աստուածածին, որ վերորհ-նես... — Աստուածածին եւ զմիշտ կոյսն, / Ըղբեղ աբշնութիւն մեծացուցանիմք: ԺԴ-ԺԵ:

Թղ. 58ա-ից յետոյ մի թերթ պոկուած է, ուստի պահպանում է Բուն ըաբիկենդա-նի շարականի սկիզբը:

3. Որ հայիս քաղցրութեամբ յարա-բածս քո, հայր ամենակալ... ԻԺ:

4. 68ա. Զանուն քո Օրհնեմք... ԻԸ:

5. ա. 75ա. Աւհրնեալ ես, Տէր Աս-տուած, հարցն մերոց...

բ. 78ա. Հարցն մերոց աւրհնեալ ես, Տէր, եւ փառաւորեալ յաւիտեան:

գ. 82ա. Աստուած հզաւր թաղաւոր. անմահ արարիչ յաւիտենից... ԻԹ:

6. ա. Փառաւորեալ անուն քո յաւի-տեան, Տէր Աստուած հարցն մերոց,

բ. 91ա. Սուրբ Աստուած, հայր ան-սկիզբն աշխարհի...

7. 99ա. Հարցն մերոց Աստուած, որ ապրեկոյցիք դերիս մանկունս ի հնոցի... ԼԳ:

8. 108բ. Աստուած հարցն մերոց... Աւրհնեալ Տէր Աստուած, հարցն: ԼԴ:

9. ա. 131բ. Արծաթասիրտութեամբ: ԽԲ:

բ. 139ա. [Ներսիսի Շնորհալույ՝ Նորոգող տիեզերաց:

գ. 144ա. Ճաղոյ գովեալք յիմանցն — Յարևա Քրիստոս ի մեռելոց: ԽԵ:

10. 135ա. Որ և կիր ի փրկութիւն վասն ազգի մարգկան:

11. 160ա. Որ յերկնից իջէր անսկիրն: ԽԹ:

12. 190ա. Յայս կիրակէտ Բ Ծաղկազարդ է — Մեծահաշտ այս խորհուրդ:

13. 192բ. Որ ամենազար զաւրուութիւն... ԾԵ:

14. 224ա. Կանոն սրբոյն Ներսէսի հայրապետի — Որ զլոյս անճառ շնորհաց աստուածային...:

15. 226բ. Սուրբ Սահակայ հայրապետին — Որ յարմատոց հարցն... ԽԶ:

16. 234ա. Շարական սուրբ Սանդուխտոյ կուսին — Քեւ պարծի այս ար սուրբ եկեղեցի... ԿԸ:

17. 255ա. [Կանովն երկրորդ աւուրն արհմութեան — Ճառագայթ փառաց հաւր, որդիդ միածին...] ՀԵ:

Սկզբից իմ թերթ կտրուած, թերի:

18. 258բ. ա. Նիկողայոսի հայրապետի — Հիւսիսն անմարմինն...:

բ. Կիրդի հայրապետի — Մանկունք նոր Սիովնի:

գ. Ստեփան Ուլմեցույ — Յրեծա այսաւր... ԴԳ:

19. 352ա. Երգ տեսն Ներսէսի Յաղագս Բնքեցելոց — Աստուած անեղ... ԴԹ:

20. 359ա. Երգեցէք Տեստն Երգ Նոր: Այս եւ հետեւայ Երգերի լուսանցեալում զորում եւն միայնակ կրտարուեր կամ ուղղակի վանկեր, որոնք կամ սկրուուսդ տան առաջին վանկն եւ. որ. «Նայ» — Նայեցայ եւ... զիշ, ծան, հոս, զիշ, եսա, ար, նեղ, արլ — եւ այդ կրթեալում է թղ. 356բ. մինչեւ թղ. 379բ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 198բ. [Գրքի] Ով քահանայք եւ մարդազարդեալ պաշտօնայք, աղայեմ զձեղ, յորժամ քաղցր ձայնիւ եղանակէք եւ կամ զաղափարելով, եւ կամ տեսանելով, յիշեցէք ի մարգարայայ աղաթս ձեր զիս՝ զՄաղափաւս...:

բ. 328ա. [Գրքի]

Ով քահանայք մարդուկան, Քաւիչք մեղաց էք սրբազան, Ծունկս անկեալ իմ անպիտան, Ձձեղ աղայեմ կողկողական: Ի սուրբ յաղաթս ձեր մարդուկան, Ձիս յիշեցէք, որ անարժան, Մին ողորմեալ ցաղ կաթական, Միոց նա յիշիք արժան:

գ. [Մէջքին կոցրած թերթի վրայ] Շարական դրչի 428:

15

ՆԵՐՍԷՍ ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻ, ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՊԼԱՍՐԱԳԻ

ԺԶ — XVI

Թերթ՝ 202: Նիւր՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 25×19,5: Գրութիւն՝ երկսիւն (19×6): Գիր՝ րոյորդեր: Տոդ՝ 24: Մանրակաշտութիւն՝ սակաւթիւ զարդադրեր եւ զարդեր:

Վիճակ՝ անմարտ, թերի:

Տեղ. Սան. N° 66. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատենազոյրներ, թղթ. 3, էջ 1970, N° 5264:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներսիսի Լամբրոնացույ Մեկնութիւն պատարագի:

Ձեռագիրս հատուած է մեծ ձեռագրի. սկզբից պակասում է ի տետր, պահուած է սկսած ԻԱ, տետրից. Մեկնութեան ԿԱ հատուածիցն է. «... անակելով յայտ առնեմք, թէ առ ի զիտաւորութիւն հաւ մարդարէիցն նախաճառութիւնք եւ եկեղեցալականաց խորհրդոցն կատարումն»: Վերջի պահուած հատուածն է. «ՃԻԸ. Վասն ի նոյն յարեալ: զարծեալ յորում, քէ գմբ ազգ ունիմ իշխանութիւն դատելի ոչ ոչ գայս — Ասէր Լրբեմն Երանելին Յոր տաղնապեալ...»:

Գրիշ՝ Ալիքսանդր:

Թերթ՝ 280: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ $14,5 \times 10$: Գրութիւն՝ միասին (11×6): Գիր՝ նօտրդիր (յաւ), ձայնա-նիւերով: Տաղ՝ 24: Մանրամկարչութիւն՝ զարդ, զարդադրեր, խորան - 68ա, 90ա, 128ա, 169, 220ա, 239ա, (մի քանիսը կիսախորան): Նկար - Յարութիւն Քրիստոսի՝ 89բ: Կազմ՝ չուշի:

Վիճակ՝ անմաքուր, թերի, խոնաւացած:

Տեղ. Սան. N° 66. ՄՏՄ, ԸՅ, Շարակ-նոցք, էջ 146, N° ՈՁԴ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Շարակնոց:

Ունի յիշատակարան՝ 89բ, 168բ. երկրորդի մէջ յիշուած է Ալիքսանդրի անունը:

ԱԹԱՆԱՍ ԱՂԷՔԱՆԴՐԱՅԻ, ՃԱՌՔ ԵՒ ԹՈՒՂԹՔ

ՌՃԽԱ - 1692

Թերթ՝ 228. անդրէկ են՝ 1ա-4ա, 29ա, 210ա, 222ա-228բ: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 16×11 : Գրութիւն՝ միասին, կարմիր գծերում (11,5×6,8): Գիր՝ նօտրդիր: Տաղ՝ 23: Մանրամկարչութիւն՝ հատուածներն ունեն թռչնադրեր, լուսանշաղարդեր. խորան - 3ա, վերնագրերը կարմիր: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ, զրոյմուած, ունի մի կապիչ:

Վիճակ՝ Էղծուած և զժուար ընթեր-նելի (206բ) մի թերթ կտրել են երեսում է. լիշատակարանի երեսին թերթ Լն փակցրել, որ կրկին պոկելիս վնասուել է նաև նախկին զրածը:

Տեղ. Սան. N° 69. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատենադարան, թղթ. 1, էջ 64-65, N° 81:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 5ա. Մեծիմ սրբոյն Աթանասի եպիսկոպոսապետին Աղէքսանդրացոյ աւանդալ հալառակ բոլոր հերձուածոց - Զառաջիկայն, որ ըստ Յոհաննէս Աւետարանն է. ի սկզբանէ էր Բանն.

Համառօտ պատմելով Քրիստոսի մարգրէրութիւնն ու զործերը, զրում է արիա-նոսականներէ ղէմ. Վերջ հրէայք, մոյլ արիանոսք, ոյք ոչ ուղղապէս ընթերնոյք

և ոչ ստուգարար քննէք... ապա ճառ զբացի սոցին հոգեմարտն... առ թըշուտական Սամուատացին Պօղոս... առ մարտիրոս Մանիքեցիսն... առ Մարգիտն և Վաղենտին և Բասիլիդէս... առ Նաւատիանոս... առ Փուլպացիսն... առ Ապոլինարացիսն... »:

2. 16բ. Նորին սուրբ Աթանասի Առ լիրերիս եպիսկոպոսապետ Հռոմաց, զոր պահանջեաց ի նմանէ... գրեաց... Մի Աստուած, անմահ, աներևոյթ, անշուշտիւր...

3. 17բ. Նորին Աթանասի Յաղագս Սրբոյ Երրորդութեանն - Հաւատամք ի մի Աստուած:

«Այսք առաջիկայ հինգ ճառս տեսն Ստեփաննոսի է թարգմանեալ ի մեզ: Այս ծանօթութիւնը զրած է կարմրով իրբիւ մի տեսակ մաս հետեւեալ գլխի:

4. 22բ. Նորին Առ Յորիմանոս քաղաւոր Յաղագս հաստոյ - Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս ի վերայ մկրտութեանն:

5. 23ա. Նորին Հայր վառն հաւատոյ ըէ մի է Քրիստոս. ընդդէմ Պօղոսի Ամոսատացոյ - Պարտ է որք միանշամ ի հեթանոսականէն...

6. 29ա. Նորին. Յորվէ անձն իմ խռովեալ է — ի նմանութենէ Տեառն մերոյ Եփեսոսի Քրիստոսի:

7. 31բ. Նորին. Յաղագս յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի — Որք զՏէրն մեր Եփեսոս Քրիստոս:

8. 48ա. Նորին. Թուղք յաղագս Ամենասուրբ Հնգւոյն — Գիր քոյոյ բարեպաշտութեան:

9. 84բ. Նորին. Հետեւումն յառաջաւացեալոց յաղագս նոյն Ամենասուրբ Հնգւոյն — Թերեւս զարմանայցես:

10. Նորին. Գիր յանտիոբացւոց եկեղեցի — Յաղագս զանազան աստուածաբանութեանց եւ յուծմանց ճառիկ, զոր ասացեալ էր յընդդիմաբանից՝ Արիոսի հետեւացոյ:

11. 126ա. Նորին Թուղք առ Եպիկտոն եպիսկոպոսն Կորնթացոց. Յաղագս ուղղափառ հաւատոյ. ընդդիմամարտութիւն սակս յարուցելոց ումանց հակառակ ճշմարիտ սուրբ հաւատոյն — Եւ այսպէս վարկանելի, եթէ ամենայն ընդունայնաբանութիւնք:

12. 136բ. Նորին. Առ Փիլադելփոս եպիսկոպոս — Հանդիպեցաք որոց առ ի բումմէ աստուածապաշտութենէդ զրեցելոց:

13. 144ա. Նորին. Յաղագս խորհրդածութեան մկրտեցելոց, յարում եւ աստուածավայելչագոյն վարդապետութիւն — Արժան եւ վայելուչ է յաղագս Հանդերձեալ...

14. 164ա. Նորին. Ի չարչարանս եւ ի յարութիւն Տեառն մերոյ փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, մարմնացելոյն ճշմարտի Աստուծոյ մերոյ — Եկեալ ի տեղին կոչեցեալ Գողգոթայ:

15. 197բ. Նորին. Յաղագս կուսութեան — Կոյս կամիս ոչ որպէս գու կամիս, այլ որպէս կամի Քրիստոս:

16. 211ա. Յայլմէ. Մեկնութիւն Տեառնն եղեկիէլի վասն կերպարանաց չորից գաղանացն — Կարծեմ զնմանութիւն մարդոյն վասն բանականութեան, առիժ՝ օրինակ բարկութեան, եւ հոյն՝ ցանկութեան, իսկ արծիւ վասն մտաց բարձրութեան:

17. 212բ. Նորին. Առ Եւագր կրօնաւոր վասն աստուածութեան — Յոյժ զարմացեալ եմ եւ հիացեալ ի սպասութենէդ բումմէ:

18. 216բ. Յաղագս առաւօտեան պաշտման — Արդ՝ նախ քան զայլսն զերից մանկանց ի Հնոցին զասացեալն մեր Նրեայէլ զաղօթս:

19. 220ա. Յաղագս երեկոյին պաշտմանց — Իսկ երեկոյին աղօթիցն հաւաքումն...

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

206ա. Փառք... Հանգ հանի զսուրբ գիրքս Աթանասի Երիցս Երանեալ Հայրապետի Աղէքսանդրոս ի Թուրկանութեան Տալոց հաղարեբորդի հարկերորդի զաստուան մին Երրորդի (1692):

18

ՄԱՇՏՈՅ

ԺԴ — XVI [1382-ից առաջ]

Թերք՝ 159: Նիւթ՝ Թուղթ (հաստ): Մեծութիւն՝ 14,3X9,5: Գրութիւն՝ միասին (10,5X6): Գիր՝ բոլորգիր: Տաղ՝ 19: Մանրամկարչութիւն՝ սակաւ թռչնազերի եւ զարդեր. խորան 1ա: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ:

Վիճակ՝ քայքայուած, հնամաշ, անմաքուր, սևացած, թերի:

Տեղ. Սահ. N° 69. ՄՏՄ, ՀՃ, Մաշտոցք, էջ 34-35, N° ՀԱ:

ԲՈՎԱՆԴԱՌԻԹԻՒՆ

61. (Սկզբում եւ թերթ ժամադրքի ըսկզբից). «Հրաժարիմք... Ողորմեսցի յեղ մարդասերն...»:

2. Մաշտոց: Կանոնք:

ա. Մկրտութեան (պակաս 8 թերթ, Գ տետրից՝ 11 թերթ):

բ. Նշանի օրհնեմ (սկիզբից չկայ):

գ. Պսակի:

դ. Հաղորդ տալոյ:

ե. Թաղման (թերթի):

զ. Տղաքաղի:

է. Տեսառականի:

ը. Խաչ արհմելոյ:

թ. Խաչմայր առնելոյ ամենայն բնութեանց, տրնկոց, բռնաց, պաղոց, հօտից եւ ամենայն վտանգաւոր նեղութեանց:

ժ. Պղծեալ կերակրոց եւ որ ինչ պիղծ կերեալ է մարդ:

ժա. Վասն երդմնահարաց:

ժբ. Զարմախ օրհնելոյ:

ժգ. ժամադր օրհնելոյ (թերթի):

ժդ. Հանդերձեղէն օրհնելոյ՝ ի սպաս տուրք եկեղեցւոյն:

ժե. Յորժամ նոր դուռ եկեղեցւոյ հաստատեն ի տեղուդ իւրում:

ժզ. Նորակերտ գրքի:

ժէ. Գառն օրհնելոյ:

ժը. Խումկ օրհնելոյ:

ժր. Երաշտութեան անձրեւի:

ի. Պղծեալ տաճարի դրուհակ ինչ եղեալ վասն ժամանակին:

իա. Աղ օրհնելոյ (թերթի):

3. (Վերջ) Աւետարանք Բժշկութեան, Իւղաբերից, Հանգստեան (թերթի):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

1բ. Թվին ՊԼԱ (1382) լրացուցեալ եւ շէն:

19

ՄԱՇՏՈՑ

ՋՈՒՂԱ

ՌԶ - 1631

Գրիչ՝ Ստեփանոս քահանայ, Պետրոս: Ստացող՝ Մկրտիչ:

Թեքր՝ 198: Նիւր՝ Թուղթ (հաստ): Մեծութիւն՝ 16.5 X 11.5: Գրութիւն՝ միասին (14 X 7.5): Գիր՝ բոլորգիր: Տող՝ 23-24: Մանրանկարչութիւն՝ խորան - 4ա, 22ա, 35բ, 49բ, 124բ: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ. Ա կողին՝ Խաչիկութիւն, Բ կողին՝ Աստուածածին:

Վիճակ՝ անմաքուր, խոնաւացած, թւրիները լրացրած:

Տեղ. Սան. N° 70. ՄՏՄ, ԸՅ, Մաշտոցք, 42 172, N° Ռի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մաշտոց:

Սկզբում ցանկ, գրած կրկին կազմողի ձեռքով. «Կանոնք Մկրտութեան, Նշան արհմելոյ... ԺԺ. Գառն արհմելոյ, Ի. Աւետարանք Պաշտամանք»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 194բ. Փառք... Արդ՝ զրեցաւ սա յերկիրս Պարսից, ի քաղաքն որ է Ասպահան, ի դիւղաքաղաքս Ջուղայ, ի դուռն Սրբոյն Յակոբա Մծքնա Սուրբ Նշանիս, ի թականութեանս հայոց ՌԶ (1631), ի թագաւորութեան Ծախաւոսեան Նորահաս Ծախ Սեփոյն. Աստուած իւր սիրտն քաղցր արեւ ի վերայ հայոց ազգիս: Դարձեալ եւ հայրասիրտութիւն հայոց ազգիս տեսան Մովսէս կաթողիկոսի. եւ մերոյ առաջնորդութեան սրանձայի եւ արժիւն պիտկողութիւն տէր խաչատուրին: Արդ, աղաչեմ... յիւնցեք... Ստեփանոս սուտանուն քահանայ... վասն զի ետու զձեռս աշակերտի իմոյ Պետրոսի, եւ Թողութիւն շնորհեցեք, զի զեռ առաջին զիրն է եւ րանն այս է: Դարձեալ յիւնցեք զստացող սորա Մկրտիչ... չէրտակ իւրն եւ ծնողացն՝ վարդապետն, Աղիզին եւ եղբարցն իւրոց՝ Մալտիրոսին եւ Կիրակոսին, Դաւիթին, Ղուլիշանին, եւ քեզցն՝ Դովա-

քին և Բաբելոնի, և կենակցին՝ Եղիսաբեթին, և որդոցն՝ Բաղդասարէ, Խէչատուրին, Առաքելին, և պատեհացն իւրոց՝ Դիշխունին, Յիլմային, և նորարոյրոջ Բաբելոնի... զանաբժան Մկրտիչս, որ ստացա զոս... և պապին իմոյ՝ Սօլլանդուլէ և իմ խոյոյրերն՝ Առաքին,

Արեւսդանին, Սիմէոնին, իմ աներ՝ Մարկոսին, զոքանչս՝ Փիլատին, իւրեանց որդոցն՝ Նասարդին, Աղիքէլին, Ուրութէլին, զիմ ժօրէ պապին՝ Բեյիտոսին, քեռի՝ Խաչիկին և Օլէին:

Ի (Ձեռագրիս մէջքին կոչցած թիւը թիկի վրայ)։ Մտչոց Ը. 25:

20

ԳՐԻԳՈՐ ԱՍՏՈՒԱՆԲԱՔԱՆ, ԱՌՈՐՍ ՀԱՌԻ

ԺԹ - XIX

Թեքք՝ 32: Նիւք՝ Թուղթ (ութածալ): Բեծուքիւն՝ 21, 2X17: Գրուքիւն՝ ժխասիւն: Գիր՝ չղաղիք (ժանք): Տող՝ 28: Կազմ՝ կաշկպատ տախտակ:

Տեղ. Սան. N° 70. ՄՏՄ, ԸԹ, Մատեն-

նաղիւրենք, Թղթ. 2, 42 461, N° 952:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրիգորի Աստուածաբանի Առօրս ճառք: Գրած է ժայնի Ա-Գ զլուսնեքը:

21

ՔԱԼԱՆԱՅԱԹԱՂ ՄԱՇՏՈՅ

ԼԱՒԻԱԻ ՇԱ

ՌՂԵ - 1646

Գրիչ և ստացող՝ Ստեփանոս Երէց: Թեքք՝ 135: Նիւք՝ Թուղթ (կոպիտ): Բեծուքիւն՝ 15, 5X11: Գրուքիւն՝ ժխասիւն: Գիր՝ բողբոջի նման նօսրգիր: Տող՝ 22: Բանրանկարչուքիւն՝ վերնադրէքը կարմիր: Կազմ՝ կաշկպատ տախտակ:

Վիւնակ՝ կազմի Ա կողք չկայ, հնամաշ, անմաքուր և սկզբից թերի:

Տեղ. Սան. N° 71. ՄՏՄ, ԸԹ, Մաշտոցք, 42 181, N° ՌԿԴ:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

Քալանայաքաղ Մաշտոց: (Ռեհի թերի ծասեր):

ՅԵՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 86ա. (Աստրին լուսանցում) Ի թվին

ՌՂԵ (1616), Դեկտեմբեր ԻԲ (22), չորեքշաբթի:

Ի. 132ք. Փառք... Արդ, անկ եղևալ կատարեցաւ... Քահանայաթագս, զոր արեւալ մեծ վարդապետն Հայոց Մեսրոպ և Յոհանն Մանգալունի: Արդ զբեցաւ Քահանայաթագս ձեռամբ մեկաւոր եւ անխճառ զբչի Ստեփանոս Երկրու, ընդ հոգմանու Սուրբ Աստուածածնիս, ի կողմս ի Կիպրուն, ի քաղաքն Լաբաւալ, ի թուականիս Հայոց ի ՌՂԵ (1646) եւ Ռեհ-վար ԻԹ (29) չիշատակ ինձ և իմ ծնողացն, և որդոցս, և զստերոցս՝ Հռիփսիմէ, և Հոնարին, և Սողոմոնին, և Սուրբիսին, և Ղուկասին, և կենակցին իմոյ՝ Ասմունին, և իւր ծնողացն ամէն:

ՅՈՒՆԱՆՆ ՄԱՆԴԱԿՈՒՆՅԵՐ, ՀԱՌԻՐ

ԺԹ - XIX

Թեքր՝ 12: Նիւր՝ Թուղթ (կապույտ) :
Մեծուրիւն՝ 34×22: Գրութիւն՝ միա-
սիւն: Գիր՝ չղաղիւր: Տող՝ 38: Կազմ՝ կա-
շկատ տախտակ:

Տեղ. Սան. N° 71. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատե-
նադիրներ, թղթ. 3, 4 1736, N° 4659:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա. Երրորդ երեքաբբիւն. Յոհան-
նու Մանդակունցոյ ասացեալ [վասն]

չբամբասելոյ եւ չդատելոյ զվարդապետ:

2. 2բ. Երրորդ չորեքաբբիւն. Նարին
Յոհաննու Մանդակունցոյ վասն ողոր-
մութեան եւ ազատասիրութեան:

3. 5բ. Զորրորդի երեքաբբիւն աւուրն.
Նորին Յոհաննու Մանդակունցոյ վասն
հարուածոց եւ պատուաստոց:

4. 8բ. Ի վեցերորդ ուրբաբիւն. Նարին
Յոհաննու Մանդակունցոյ վասն զգու-
շութեամբ ի մարմին մերձեանոյ:

ԻՍԱԾՏՈՅ ԶԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ՌՃԿԵ - 1716

Թեքր՝ 138: անդրիւն. Էջ 92, 210ա-
212բ, 131բ-138բ: Նիւր՝ Թուղթ: Մեծու-
րիւն՝ 20×12: Գրութիւն՝ միասիւն (16
×8,5): Գիր՝ նորոգիւր: Տող՝ 18: Զար-
դապրութիւն՝ վերնադրեր կարմիր եւ
կանաչ: Կազմ՝ նոր եւրոպական կաշե-
կազմ:

Տեղ. Սան. N° 72. ՄՏՄ, ԸԵ, Մաշ-
տոցք, Էջ 259-261, N° ՌԿԸ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Էջ 1. Յոհաննու պիտակ աշակերտի
Գրիգորի եռամեծի արարեալ զՇարադրու-
թիւն կարգաց ի չորեքստասն աստիճանի
վարդապետաց, ի յուսաւոր բանից աս-
տուածաբան մարգարէին Նաայեաս լու-
սաւոր մտով եւ միկնադօրէն իմն տեսու-
րեամբ կարգուրեալ Յաղագս զասագան
տալոյ աշակերտեալ ապաստաբաց բանից
- Զարգարեն զպատպանն եւ զնեն ի սե-
ղանն եւ ապա սկսանին զԷքսպալատեն:

2. Էջ 33. Կանոն եպիսկոպոս ձեռնա-
դրելոյ - Յորժամ Հանդերձեալ լինի եւ
պիսկոպոս կացուցանել զօք, ամենայն
ժառանգաւորք եկեղեցւոյն բոլոր բնակ-
չօք զուստին, երկիցամբք, տանուտէրօք,

հարբք եւ վանականօք բնտրեն զարժա-
նաւոր օք եւ սուրբ, ասանց բնախն կա-
շառաց վկայական զօք, առ յամենեցուն
եւ զխաղաղ ճննդեան եւ անդեան նոցա,
եւ խառտովառահալց չորին եւ յամենե-
ցունց թուղթ վկայականն առ կաթողի-
կոս ձեռնադրով, զի արժանաւոր է: Իսկ
կաթողիկոսն ժողովէ երկոտասան եպիս-
կոպոս վասն 2, կամ Գ եւ ասնէ սրահնո-
ղոս եւ աստք զնոսա բնեկ անդ: Իսկ նո-
քա երթան եւ նստին յեկեղեցին, եւ զնեն
Աւետարանն ի միջի իւրեանց: Դայ խա-
տուֆիլակն եւ ասէ. Տեաքք եւ քահանա-
յապետք, Քրիստոսի երկիւղին Աստու-
ծոյ, ըստ կանոնաց դատելով վաշտ անու
քահանայ, եթէ արժան է քահանայապե-
տութեան այս անուր յիճակի, որ այրի
նստի եւ ոչ ունի փետոյ, որպէս թուղթս
այսօրիկ վկայեն ձեզ, եւ բնեն:

Նախ նորին անձին եւ բերանոյ խառտո-
վանութիւն, ապա ի վկայիցն եւ ի ձեռա-
նէ թղթոյն. եւ ապա իւրեանց զխոսութենէ
եւ ի փորձոյ: Նախ զաստպին բնեցեն,
զի պարտ է նմա լինել յիմամենից. ապա
եւ զպիտութիւն, զի պարտ է Հասու լինել
նմա ամենայն եկեղեցւոյն ուսմանց, եւ

ապա պարտ է դիտել նմա զԳիրս կանոնաց... Ապա քննեն զհաւատն նորա զի մաքուր իցէ յամենայն հերժուածոց... Եւ ի վերայ այսորիկ իցէ անարատ վարուք եւ յի սրբութեամբ, խնթարչութեամբ եւ արեւկցութեամբ առ ամենայն կարօտեալս, զի մի եւ ստուեր կարծեաց ունիցի արատոյ պղծութեան իրիւք. արեւցութեան կամ արծաթասիրութեան եւ ագահութեան կաշառաց այլ իցէ մաքուր, ապօթող եւ պաշօղ, աղքատասէր եւ ողորմած, զիտօղ եւ սիրօղ անկաշառ իրաւաց, աստուածասէր եւ օրինապահ... Գնեն... զի իցէ արդար ամուսնութենէ եւ ոչ պսոնկորդի... Ապա քննեն զնախածնողն նորա Գ ծնունդ ի հօրէ կողմէ եւ Ի ծնունդ ի մօրէ կողմէն, զի մի իցէ անդ պոռնիկ կամ շնացող եւ արեւցող, կամ սպանող, կամ հակառակ ոք օրինաց եկեղեցւոյ, կամ կնաթող եւ կամ ի քաղամակնութիւն խոտորեալ: Եւ այսպէս քննեն զնա յառաջինն, եւ զայլ ոմն՝ երկրորդ նորա: Որ թէ առաջինն հրաժարէ եւ ոչ հաւանի, երկրորդն րնկայցի ըզհրաւրեն, եւ թէ երկրորդն ոչ րնկայցի, զոնէ րնկայցի երրորդն, զի մի լիցի ըղորութիւն ընդունայն եւ հազիւ թվարկութիւն եկեղեցւոյ: Եւ ապա զրէ խարտոֆիլալ թուլթ առջին ի սխնհողոսն առաջի եպիսկոպոսաց հրամանաւ նոցա:

Ի թվականիս հայոց ՌՃԿԵ (1716), յամենան Մարտի մէկն եղև սխնհողոս հրամանաւ սրբաանեալ եւ երջանիկ կաթողիկոսին Հայոց Մեծաց ալս անուն, եկեղեցիս որ կոչի այս անուն: Հարցաբննութիւն եւ հրաւեր եղեալ աստուածասէր եպիսկոպոսաց եւ սրբասէր քահանայից եւ սարկաւաղաց եւ սրբաանեալ եպիսկոպոս քաղաքի տէր այս անուն:

Եւ ասեն զանուանք եպիսկոպոսացն եւ զքաղաքս նոցա անուամբ:

Ձայս զրէ խարտոֆիլալն եւ ձեռնադրեն եպիսկոպոսունքն եւ ապա տանեն առ կաթողիկոսն եւ ձեռնադրէ դնա:

3. Էջ 157. Կանոն յորժամ կաթողիկոս ձեռնադրեն — Յորժամ հանդերձակ լինի րարժարուցանել զոք ի պատիւ կաթողիկոսութեան Հայոց, նախ ընտրել պարտ է ըստ կաթողիկէ եկեղեցեացն սահմանի. րորդ ժողովուրդք հայաստն ազգիս, հանդերձ ամենայն ժառանգաւորք եկե-

ղեցւոյն, եւ երկուսասն եպիսկոպոսք ընտրեն ինձնէ երիս արս. եւ քննութեամբ ամենայն ժողովոյն ընտրեն զմի ի նոցանէ վկայութեամբ յամենայնի. ի գործս րարիս եւ ի վարս առաքինիս, սուրբ եւ անարատ, պիտութեամբ եւ իմաստութեամբ լի, զոր կարող իցէ հովուել զժողովուրդն, որ յԱստուծոյ հաւատացի նմա: Եւ ապա կարգան զիտանիսն եւ ապա փառս տան Սրբոյ Երրորդութեանն:

Նա եւս վասն օծման կաթողիկոսաց այսպէս էր զրալ, թէ. Նախ՝ Ըռորինեանց Պատմութիւն — 2ԺԵ (1266) Թվին հայոց ի Սամեստի օծեցին զՅակոբ: Երկրորդ՝ Դիոնիսիա Մեկնիչն ասէ. Այսպէս օծանեն զեպիսկոպոսս եւ զհայրապետս. ոչ ատուկ ի վերայ եպիսկոպոսին ասէ: Երրորդ՝ Վանական պատմադիրն գրէ, թէ. զՊետրոս պատրիարկն Սարգիս կաթողիկոսն ի կենդանութեան իւրում օծեալ էր կաթողիկոս: Չորրորդ՝ Համարձման քարոզն ասէ, թէ. Քրիստոս նախ օրհնեաց եւ ձեռնադրեաց զառաքելսն եւ արար զնոսս կաթողիկոսունս եւ ապա յիշեաց զՀռոմէ Սուրբ, վասն այն պատճառին եւ մեք որհնեմք եւ տամք զաստիճան եւ յետոյ օծանեմք սուրբ մեռոնիով: Հինգերորդ՝ Թոմաս պատմադիրն գրէ, վասն ԲԺ-ան եպիսկոպոսք օծանեն կաթողիկոս Հայոց եւ թէ ոչ զըտանի՝ 2 եւ կամ Գ.:

4. Էջ 194. Այս եւն ճիւղք եւ պետք սրբալոյս մեռոնին — Պալասանի փայտը հունտ... (Թուած են երեք անուն, իսկ վերջում). Յատուկ եւ իսկական նիւթք սրբոյ մեռոնին է միայն ձէթ ի ձիկնեանց եւ իւղ պալասանի եւ ոչ այլ ինչ:

5. Էջ 195. Կանոն օրինութեամ մեռոնի — Այսպէս արասցես. յաւուր մեծի Հինդարթուն, ի ժամ սուրբ պատարագին, սուրբ մեռոն թափեն ի յաման արծաթի...

6. Էջ 215. Կանոն մկրտութեան:

7. Էջ 274. Կանոն նշան օրհնելոյ:

*) Այս նիւթք կայ նաեւ Մաշտոցեան Մատենադարանի N° 5373 ձեռագրում: Ուշագրաւ է վերջինիս գրչի ծանօթութիւնը. «Ձայս ի գրչի մի կողմ տեսանելով ~~զբէր~~ աստ եւ վանքի Թոփուգեանց Յակոբ վարդապետս, ի Լիմն»:

[157–194ի միջև] (Արտապրողի ծանոթութիւն է) – Գիտաստիճ, ով պատուական եղբայրքի, քանդի օրինակ, զոր

դտանք, Հոսմայ – Սրսայ կաթողիկոսացն էր եւ մէր անդործ լինելոյն առի եւ օրինակեցի. թէ պակաս կամ սխալ ինչ գտցի ի սմա, անմեղադիր լեռութ, քանդի օրինակն այսպէս էր:

24

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԺԵ – XV

Ստացող՝ [Մարգրէս Կաթողիկոս]:

Թերթ՝ 317: Նիւթ՝ թուղթ (Հաստ, բնոր): Մեծութիւն՝ 19×13,2: Գրութիւն՝ միասին (14×9): Գիր՝ բոլորգիր (բնոր): Տող՝ 23, 27 եւ 29: Մանրանկարչութիւն՝ լուսանցազարդ – 51ա: Կազմ՝ կաշկապտ տախտակ, գեղեցիկ խորանձեւ դրոշմուած, երկու կապիւղով:

Վիճակ՝ լուսանցներն աննշան չափով խոնաւացած, թերթք 19–36՝ ցեցակեր, զլիւսւոր յէշատակարանի վերջը զիտաւորեալ կտրած:

Տեղ. Սան. N° 72. ՄՏԽ, ՀՅ, Մատենադերեր, թղթ. 3, (1998–2000, N° 5311):

ԲՈՎԱՆԴԱՌՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա. Ներսիսի Շմորիալայ թուղթը ընդհանրական. Ներսէսի կաթողիկոսի Հայոց առ համօրէն հայապետ ազգին, որոց տեսչութիւն հաստացաւ մնա ի Տէր – Մտաղ Յիսուսի Գրիստոսի եւ ողորմութեամբ նորին կաթողիկոս Հայոց, ընդհանուր հաւատացեցող Աստուծոյ... (Վերջին հատուածն է. «Աւ կանայս»):

2. 51ա. Ներսէսի կաթողիկոսի թուղթ ի Սամուստիա փաղաք Յաղագս արեւորդեաց դարձի – Ներսէս ծառայ Աստուծոյ...

3. 57բ. Նաւին տեառն Ներսէսի գրեալ Պատասխանի բղբայն պատրիարքին Ասորոց տեառն Միխայէլի – Ընկալաք զգիրս սիրոյ...

4. Նորին տեառն Ներսէսի թուղթ ի Կոստանդնուպոլսի, առ սմն Պապոս Բախանայ հայեկազնի ի Տարսնէ Կիդիկեցոց, որ գնացեալ էր...

5. 61ա. Նորին առ եպիսկոպոս եւ վարդապետս Հայաստանայց Վասն սիրոյ եւ միաբանութեան ընդ Յայնսն – Ներսէս Նուաստ ծառայ Գրիստոսի...

6. 62ա. Նորին Պատասխանի ուրումն, զոր գրեալ էր առ նա բանս զընծանաց յանդուգն լրբութեամբ – Ընկալաք զոր ի քէն զիր սիրոյ եւ յանդիմանութեան...

7. 64բ. Նորին Առ մոյն ժպիրի – Նիւթեականս հուր...

8. 65ա. Նորին Առ մոյն յիմարութեամբ եւ հպարտութեամբ լրբեալ սմն – Մարմնոյ թշկայ ճարտարութիւն դոյր...

9. 67ա. Նորին Առ վարդապետն Գեորգ – Բնաւորապէս իմաստոյ...

10. 67բ. Նորին Առ մոյն Գեորգ վարդապետ – Ըստ զերաշխարհայնոց...

11. 67բ. Նորին Առ մոյն Գեորգ վարդապետ – Ի քում զիտելի նետից...

12. 68ա. Նորին Գիր շրջաբերական առաւելալ ի կողմանս Արեւելից՝ ի Կարս – Շնորհաւք ամենակալին Աստուծոյ...

13. 71բ. Պատմառք խնդրոյ միաբանութեան քաղաւորին Հռոմոց Էմանուէլի: Եւ սրբոց կաթողիկոսացն Հայոց քուղթն, զոր գրեցին առ միմեանս – Սարգաբէն Դաւիթ...

14. 74ա. Գիր հաւատալ խոստովանութեան Հայաստանայց եկեղեցւոյ ի Ներսիսէ, ի խնդրոյ Ալէքսի մեծի պառտաւսարաւարի – Բանիւ դուրաբայ իմն խաւանով...

15. 89բ. Թուղթ Ա Էմանուէլի առ կաթողիկոսն Հայոց տէր Գրիգորիս – Մանուէլ ծիրանածունդ արքայ...

16. 91ա. Պատասխանի Ա քղրոյն Մանուէլի գրեալ Ներսէսի կաթողիկոսի — Աստուածապատկեալ ինքնակալ ծիրանա՝ ծին...

17. 99ա. Սահմանք հաւատոյ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ի սուրբ Ներսիսէ, ի խնդրոյ իմանուելի — Թշկտեալ եւ աղատու — Թին մտաց եւ բանի ոչ առ թոյլ...

18. 107ա. Նորին Ներսէսի Յաղագս աւանդութեանց եկեղեցւոյ — Ասացուք սակաւութեւ եւ յաղագս աւանդութեանց եկեղեցւոյ...

19. 118ա. Թուրք Ա Մանուէլի առ տէր Ներսէս — Մանուէլ Քրիստոս Աստուծոյ հաւատարիմ թաղաւոր ծիրանա՝ ծին...

20. 119ա. Պատասխանի մեծի Բագաւորին գրեալ սրբոյն Ներսէսի — Հրամանք ինքնակալութեանդ ձերոյ, ով քրիստոսապատկեալ...

21. 127ա. Թուրք կրկին անգամ պատասխանի, զարձեալ ի Բագաւորէն տեսնոյն Ներսէսի — Մանուէլ ի Քրիստոս Աստուծոյ հաւատացեալ...

22. 128բ. Թուրք պատրիարքին սակաւոյն խնդրոյ առ սուրբ Եղիշայեան Ներսէս — Պատուական եւ սուրբ սիրելոյ...

23. 131ա. Պատասխանի Բագաւորական գրոյս տեսնոյն Ներսէսի Բ անգամ — Աստուածապատկեալ, բարձր եւ յաղթող...

24. 132ա. Թուրք տեսնոյն Ներսէսի Ա առ տէր Միքայէլ — Սուրբ եւ ընդհանրական կաթողիկէ եկեղեցւոյ...

25. 136բ. Թուրք Գրիգորի կաթողիկոսի Հայոց, որ գինի տեսնոյն Ներսէսի յաջորդեաց գաթուն, առ Մանուէլ — Քրիստոսապատկեալ աստուծապալար արքայիդ հաւատաց...

26. 139ա. Թուրք Մանուէլի առ կաթողիկոսն Գրիգոր — Մանուէլ Քրիստոսի Աստուծոյ հաւատարիմ թաղաւոր...

27. 144ա. Թուրք պատրիարքին կոստանդնուպայսի առ կաթողիկոսն Հայոց Գրիգոր — Միքայէլ ողորմութեամբն Աստուծոյ արքայիկոպոս...

28. 148բ. Թուրք Գրիգորի կաթողիկոսի Հայոց, ձայնակցութեամբ ընդհանուր ժողովոյ՝ Պատասխանի Բագաւորին

Հոռումոց — Քրիստոսի զարացեալ եւ հովաւ պատկեալ...

29. 157բ. Թուրք Գրիգորիսի կաթողիկոսի Հայոց եւ ընդհանուր Հայաստանեայց ժողովոյ՝ Պատասխանի քղրոյն Միքայէլի պատրիարքին — Սրբոյ եւ մեծի Աստուծոյ եկեղեցւոյ...

30. 165բ. Թուրք տեսնոյն Գրիգորիսի գրեալ Եղբար Ռոբին Ներսէսի Եղիշայեան, ի Միքայէլս Աստուծոյ, յաղագս ուրոյ անդ մերոյ ազգի հախառակարանելոյ ի խնդրոյ Առիւծ անուն իշխանի — Զի թէ՛ պէտ եւ տէրունականն հրաման յորդորէ...

31. 208ա. Նորին Ներսէսի Պատասխանի քղրոյն ուրումն Յակովբայ ասորաց վարդապետի ի մայրաքաղաքէն Միլիտիանոյ — Ի զգալի դիտաւորութիւն զբաւորական քում համակի...

32. 216բ. Թուրք Ներսէսի արքայիկոպոսի կրկնեաց Տարսնի Պատասխանի Յուսկանն արքայական ճգնաւորի ի մեծն Անտիոք — Գիր քո պատուականութեանդ...

33. 227բ. Կարգաւորութիւն սուրբ եւ ողորմաբար հաւատոյ Հայաստան եկեղեցւոյ որով յամենայն անկէ գինձուածոյս — Յառաջ քան տալ նոցա պատասխանի, որ հայտնի զմեզ տալաւ. Ով դուք, որդիք եւ աշակերտք...

34. 228ա. Պատնէն, որով գորովայն համոզես, արքեպիսկոպոսն առնել տալաւ — Որք ծառայես որովայնի...

35. ա. 229ա. Վկայութիւն վասն Ծըննդեան Քրիստոսի եւ Մկրտութեան — Զի պարտ է տաւել ի միում աւուր ի յունկարի Զ-ն:

բ. 235բ. Վկայութիւն, զի պարտ է ասել գևաչեցարն ամենայն աւուր ի դէմս Որդոյ:

գ. 240ա. Վասն գաղկի մատաղի, զի բարի է. եւ վասն այլոց մատաղաց...

36. 242ա. Տեսնոյն Ներսէսի Տարսնի արքայիկոպոսի, յորժամ չոգաւ դեսպանութեամբ ի Բագաւորէն Հայոց Անունէ ի Կոստանդնուպայիս — Իրբեւ յառաջեաց սուրբն Ներսէս...

37. 246ա. Թուրք Հայոց կաթողիկոս

սին Լուստանդեա պատասխանի թղթի որ
ի պապէն բերաւ ի ձեռն ծաղ դիկաթին –
Քրիստոսապաւեալ սուրբ Թաղաւորի ա-
մենայն Հայոց...

38. ա. 249թ. վասն Եփեսոսի Բ ժո-
ղովոյն:

բ. 250թ. Յաղագս Քաղկեդոնի ժողո-
վոյն:

39. 252թ. Սարկաւաց վարդապետի ի
լինելն որդի մարդոյ...

40. 253ա. Ընդդէմ այնոցիկ, որք վասն
բաժակին մովին – Բաժակն աւրհնութեան,
ղոր աւրհնեմք:

41. 257ա. վասն մոլորման գատկին
բանք – Յայսմ ամի դրութեան տառիս ի
դաւառի Վիդիկէոյ էր Թուականութիւնս
հայոց 9811 (1292)...

42. 263ա. [Մովսիսի Երզնկացւոյ]
Ընդդիմադրութիւն սակս ջրոյն խառնման
ի սուրբ Երեմիայի ի թաւիս հայոց 2081
(1309) – Որդիք մարդկան, մինչեւ յե՞րբ
էք խստախիտք...

43. 264թ. Գրիգորի Վկասախի լայոց
վերադիտողի վասն Զատիկ – ի Թուակա-
նութեան հայոց 9811 (1082) ի սուրբ
Զատիկն մոլորեցան ծ ազգ...

44. 274ա. Յաղագս միաւորութեան,
եւ բնութեան, եւ դիմի, եւ անձնաւորու-
թեան – Միաւորութիւն է ստոյգ եւ ճշը-
մարիտ...

45. 277ա. ի Սոկրատ – Սոկրատ պատ-
մագիր զրէ այսպէս. Յետ վախճանեոյն
Պրովկի, ունի զաթոռ հայրապետութեան
Կոստանդնուպոլսի Փղարխանոս. եւ սկը-
սաւ ուսուցանել ի զէմս Նեստորի...
Նղովեցին գծողոյն Քաղկեդոնի հրամա-
նաւ Զենոնի վայսեր ի ԽԳ Թուականու-
թեանն հոռոմոց...

(Տէ՛ս տպ. Վաղարշապատ, 1897, հտ.
Բ, էջ 686-687: Նստուածք Փոքր կոչուած
Սոկրատիցն է):

46. 278ա. [Մովսիսի Երզնկացւոյ]
Պատասխանի թղթոյն Տրապիզոնի – Բնա-
ւից բարեւոց պարգեւատուն...

47. 288թ. Բանք երանելոյն Խոսրովու
– Տեղի աղաւթից զիրք սուրբ զեկեղեցի
մեղ ուսուցանէ...

48. 295ա. Թուղթ Ստեփաննոսի Սիւ-

նեաց եպիսկոպոսի իմաստասիրի Պատաս-
խանի թղթոյն Գերմանոսի պատրիարքի
Լուստանդուպալսի – ԶՔրիստոսի խա-
ղաղութիւնն առերկրով մէկ արքեանկ...

49. 307ա. [Մովսիսի Երզնկացւոյ]
վասն քաղաւորաց Հառց, զոր կարգեաց
Մովսէս Խառնացի – Մովսէս Խորենացի
ղչարս Թաղաւորաց Հայոց այսպէս կար-
գէ. Յարեթ որդի Նոյի... Թաղաւորէ որ-
դի Խոսրովու զկնի մահուան հաւերն...

50. 310ա. Թույստ Յոհաննու Որոտ-
նեցւոյ, տիեզերալոյս եւ մեծ ռաբունա-
պետի, զոր գրեաց առ կաթողիկոսն՝ ի
տուր Լուստանդին, Յաղագս դաւանութեան
հաւատոյ, եւ մի բնութեան ի Գրիստոս,
եւ վասն ծննդեան Տեառն ի Զ-ն Յուն-
ուարի. եւ վասն ան[ա]պակ[ան] քաժա-
կին – Յանել և յանպարաղիր յուսոյն
կնեալ յոյս...

ՅԻՇԱՏԱՆԱԿԱՆ

ա. 50ա. [Ստացողի⁶] (Տարբեր բո-
ւրզրով, զրէի զրութեան նման) Կաման
Աստուծոյ, մեք՝ նուստ ողի Սարգիս ե-
պիսկոպոս, իմ սրտի կամաւ եւ յաժա-
րութեամբ, տուաք զղիրքս զայս ըստ հո-
ղոյ որդոյն իմոյ և ձեռնայնոյն ցալա-
կերտին՝ Մարտիրոս արեղային, զոր Տէր
Աստուած վայելել տացէ: Արդ, Էթլ ի
մերոց սուտ ազգականաց կամ յաւատարաց
հակառակին այսմ հայրենատուր աւան-
դութեանս, նայ այնպիսի մասն եւ քաժին
զՈւղային եւ զխաչահնուացն առցեն եւ
ընդ անիծիր Էղիցին:

բ. 50բ. [Յետադայ ստացողի] (Նո-
տրդիր) Ծնոր՝ Զ Սուրբ Հոգոյն որ Ես՝
Հին-Ջուղայեցի Ոհան մեղսամաժ յարե-
ղայս, սկզբորս, ցնացի Սայմաստ՝ մողովք
սուրբ տանն համար, իայց հանդիպեցայ
զայս քաղցրիկ զբոյս, որ է Ներսէս Ըն-
թանրակամ, լաղում Նկուրթեամբ որ
Շահքնն սպասեալ էր ի ձեռացն աւուս-
րի, և Ես՝ վերոյշեալ սկզբավորս իւրա-
տելով առի զղիրքս ի ձեռաց նորին և
րէրի սուրբ աթոռն Նախավկային...
Գրեցաւ զիրս թիին ՌՄԺԳ (1764)–ին և
յամսեանն Նոյնմբերի Ե (5)–ին:

Գրածը կնիքով զորուումաժ է). Ոհան
վարդապետ:

գ. 50ա. (Կնիք) Ոսկան վարդապետ:

ՆԵՐՍԷՍ ԼԱՄԲՐՈՆԱՑԻ, ԽՈՐՀՐԳԱԾՈՒԹԻՒՆԻԲԷ

ՍԱՆԿԹ ՊԵՏՐՍԲՈՐԻՍ

ՌՄԼԵ - 1786

Գրիչ՝ Յոհաննէս Երէջ Զուդայեցի:

Թերթ՝ 120 (240 էջ): Նիւք՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 23×17: Գրութիւն՝ Երկախէն (19×6): Գիր՝ Նուորգիր: Տաղ՝ 40: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ:

Տեղ. Սան. № 73. ՄՏՄ, ՀՑ, Մատենադարան, թղթ. 3, էջ 1908, № 5026:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

1. Տեսաճ Ներսէսի Խորհրդածութիւն: Լուսանցում նշանակուած են Սուրբ Գրքի վկայութեան համարները:

2. Էջ 231-235. Ցանկ եւ ցուցակ սրբոյ մատենիս գլխաւոր բանիցն, օրհնեալ ի վերա քաջահամար էջիցն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. [Հէղինակի] (Գրքի սկզբուն) Նորին սրբոյն Ներսէսի: Այս բանք և աստուածային արինագորութիւնք սպասաւորութեան մտաց և ի ձեռնի իմոյ թըլուառ Ներսէսի տաացաւ ի Հոգւոյն Սրբոյ, ի նախակարգեալ թուականդ վեց հարիւր քսան և վեցին (1177), և ի ժամանակ կենաց մերոց մինչ էի ԻԴ (24) ամաց և կայի լուսթեան և ի միայնութեան ի մէջ յերանց Տաւրոսի: Իսկ յետ ամաց ինչ դարձեալ ամայ եկեղեցական պաշտան և ի մարմնական գործոյ լոգրադուռք, և զհուր տոչորման սրտի իմոյ, որ ի բանք ցուցաւ, հնարէի և յայս բորբոքել և ըստ բանիս դործ զըխաւորել և անկարանայր այս: Քանց ի մի անդալ և երկուս հանի զսոյն յատեան և ի ժողովս եպիսկոպոսաց և ի խախտաց և ոչ եղև պարագումն զոնչ ընթերցման կամ ունկնդրութեան: Եւ ի սոյն ժամանակս և երկուս հանի թուականութեանս ՈՂԶ (1187) [իմա՝ ՈՂԸ - 1189] յափըլտակցաւ սուրբ քաղաքն յերուսաղէմ ի թուրքաց ազգէ և եկեղեցականքն և ի խախտաց, որ սպասաւորէին սուրբ տեղեցան, զերեցան. և համբաւս այս հա-

սեալ յԱրեւմտոս, զրեաւ ազգսն թաղաւորաւք և իշխանաւք, ըստ հրամանի Հոռմալ հայրապետին, շարժեաց պալտաս աշխարհս: Եւ մինչ նոքա հեղուին անթիւ բազմութիւնք նաւաւք ի ծով անտի ի Պտղոմիդեայ ի թուականի ՈՂԸ (1189), յղեաց իշխողն մեր մեծ Լեւոն զմեզ առ կաթողիկոսն սուրբ տէր Գրիգոր՝ յաթոռն հայրապետական որ կոչի Հոռմի կլլայ, ի վերայ երրաւայ: Եւ ի գնալն մեր յաւուրս Պենտէկոստէից, յանկոյս Մարաշայ յարձակեալն ի վերայ մեր թուրքմանք և սրով ճարակեցին զսրս ընդ մեզ կրանաւորք և քահանայք ողիք իբրև ի (20) և յափշտակեցին ընդ այլ ինչսն և զրեանքս: Ի վերայ որոյ սպայի և անմխիթար՝ չունելով հաւասարն: Իսկ ապա ի տեսութենէ զթուսթեանս Աստուծոյ ի թուին ԿՈՒ (հաւանարար՝ ՈՒՒ - 1192) թնեալ ուր վաւճառեալ էին, զարժուցաք ի գերութենէն: Քանզի զտաք ի դաւառն Զաինայ, և սատարութեամբ եպիսկոպոսին դաւառին Ներսէսի և Վարդանայ կրանաւորի ածաւ սոյն առ իս վ[ե]րստին. և եղև վշտաղնեալ ողւոյ իմոյ մեծ սպոխանք և մխիթարութիւնք և առ Աստուած երկըրպազութեամբ զոհութեան:

բ. էջ 230. [Գրիչ] Յամի 1786, Փետրուարի 20-ումն սկիզբն արարի այս սուրբ Պատարալի խորհրդոյ Մեկնութեան, որ ի սրբոյն Ներսէսի Լամբրոնացւոյն է արարեալ. սորին բոլոր վկայութիւնքն մեծատենչ փափաքանօք ի Աստուածաշունչ մատենէն ժողովոյցի և իւրաքանչիւր թղթի մատենիս, զէմ յանդիման բանին իւր, վկայութիւնն ի լուսանցն իմոյ ձեռամբ արձանացուցի. ի կայսերապետ և հոյակապ քաղաքին որ կոչի Սանկթ Պետրքութիւն, ի տէրութեան մեծի ինքնակալ և բարեպաշտ թաղուհուն մերոյ իմպերատրից Եկատերինա Ալեքսեւովն, որ վարէ զկայսերական իշխանութիւնն իւր... յայցեմ յիշել սորին վերկայութեանց ժողովոյ Ջուդայեցի Շարս-

տաննանց Պետրոսի որդի մեղապարտ
Յոհաննէս Էրէցս... Յունիսի 18-ն աւարտ
էղեւ. վերջ:

գ. էջ 239. [Յետադայ ստացողի] 1820

յամի, Յունիսի 13-ին սոյն հազուադէպ
սուրբ դիրքս առի ի պարոն Պօղոս Շահի-
սանովէն, մեծաւ փափաքանօք, սրտի
իմով... (անունը քերած):

26

ՏՈՆԱՑՈՅՑ

ԺԷ - XVII

Գրիչ՝ Խաչատուր քահանայ:

Թեքթ՝ 212. անդրեյ էն՝ 67ա-75ա,
177աբ: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 12×
8,6: Գրութիւն՝ միասիւն (8,5×5): Գիր՝
նօտրգիր (1ա-176ա), բոլորգիր (178ա-
212բ): Տող՝ 18-21: Մանրանկարչութիւն՝
վերնադրերը կարմիր: Կազմ՝ կաշեպատ
տախտակ. վրան զրոյշուած Աստուածա-
ծին եւ ծաղկազարդեր:

Վիճակ՝ թերթեր տեղահան, մաշուած,
անմաքուր, թերի:

Տեղ. Սան. N° 75. ՄՏՄ, ԸՅ, Տօնա-
յոյցք, 42 չ2, N° ձկնի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Տօնացոյց:

Աստուածայայտութեան կարգից չը-
կայ 2 թերթ. թերի մասեր կան նաեւ բը-
նադրի շատ մասերում: Անդրեյ թերթերն
աւելացուած են թերին լրացնելու դիտա-
ւորութեամբ:

62. 178ա. ժամամուտք - Թագաւորք:

ԵՒՇԱՍԱԿԱՐԱՆ

212բ. Փառք... Արդ, գրեցաւ ռակաւ
դիրքս, որ կոչի Տօնացոյց, մեռամբ յոգ-
նամեղ եւ փծուել, անարհեստ եւ աղմար
ղրչի՝ Խաչատուր սուտ եւ անարժան քա-
հանայի... (թերի):

27

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ՊԷ - 1421

Գրիչ եւ ստացող՝ Յովհաննէս վար-
դապետ:

Թեքթ՝ 168: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծու-
թիւն՝ 18,3×13,5: Գրութիւն՝ 1ա-130բ
երկսիւն (13,4×4,5), 131ա-168բ միա-
սիւն (13,4×10): Գիր՝ բոլորգիր: Տող՝
33: Մանրանկարչութիւն՝ վերնադրերը
կարմիր: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ:

Վիճակ՝ պահուած ողորալի վիճակում,
խոնաւութիւնից թերթերը միմեանց կը-
պած եւ անզգուշութեամբ միմեանցից
բաժանելու փորձով մեծ մասը պատռել,
անպէտք են դարձրել:

Տեղ. Սան. N° 76. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատե-
նադիրներ, թղթ՝ 2, էջ 762, N° 1814:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. [Գրիգորի Տաքեւացոյ] Գիրք
հարցմանց:

Սկիզբը ամբողջովին կորած. կայ հա-
տոր ե-ի մի քանի թերթ եւ հատոր 2:

62. 33բ. նորիմ Գրիգորի Լուծումնք Ի-
մաստութեան:

3. 47ա. Լուծումնք Ստորագութեանց
Արիստոտելի:

4. 83բ. նորիմ Յովհաննէս Որոնոնցւոյ
Լուծումնք Պեթիարմեմիաս գրքոց ի Գրի-
գորէ աշակերտէ:

5. 120բ. Լուծումնք Առաքիճութեանց:

6. Քալաթի Գրիգորի Տաքեւացոյ (գլխաւորէր անընթեռնելի) :

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 46ր. [Գրէի] Ձմեղուցեալ գծողա՝ գնովանէս վարդապետս յիշեցէք ի Տէր, ով հետեւողք իմաստութեան :

բ. 124ր. [Գրէի] Փառք... Աստանաւր յանկ ելեալ կատարեցաւ տառս այս իմաստապատում, որ կողի լուծմունք Արտաքնոց, լացայայտեալ զսա մէծ վարդապետին Հայոց Գրիգորի, ի քարանձաւս վի-

մանց յերանց, յորում փախուցեալ էաք ի յերկիւղ անհուն զօրաց Ջաղարայից եւ թուրքաց, յորում նեղէին զմեզ յերկուց կողմանց : Ի թվին Հայոց ՊՇ (1421), ձեռումք տնիմաստ եւ պիտակ անուն վարդապետի Յովհաննիսի, ի պէտս կարեաց իմոց եւ որոց հետեւեալ. եւ որք հետեւիք, յիշեցէք ի Տէր Յիսաւր Յովհաննէս վարդապետս եւ զծնողսն իմ :

գ. (Ջեղապրիս կազմին կպցրած թերթի վրայ) Գրէալ Փնխխախտք ի Գրիգորէ Տաթեւացոյ, 590 :

28

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ 92. անգրէլ էն՝ 56ա, 61բ, 65բ, 72բ-92բ : Նիւթ՝ թուղթ (կապտադոյն) : Մեծութիւն՝ 23 × 18 : Գրութիւն՝ միասին : Գիր՝ շղակիւր (յաւ) . երկու տարբեր զրիչներէ գործ՝ ա. 1ա-65բ, բ. 66ա-72ա : Կազմ՝ ստուարաթուղթ :

Տեղ. Սան. N° 81-96. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատենադարան, թղթ. 2, էջ 867-868, N° 2195 :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Ուղղափառ հաւատք եւ ռզգամիտ վարդապետութիւն Հայոց եկեղեցւոյն, որ ի սուրբ Լուսաւորչէն մինչեւ ցայսօր հաստատուն ունիմք, յայտնի կ'արողէ հանապաղ մեր ամէն գրեանց մէջ Գրիգոր փիշտմայնեան՝ զասատու զպրոցին Օրթագիւղի, Մայիսի 5, 1820 :

Արեւմտեան աշխարհի բարբառով կրօնական չարազրուծիւն է՝ ուղղած Պօլսի վերջնեցիկս Բոռնի լատինաց արքեպիսկոպոսին, ի պաշտպանութիւն Հայոց եկեղեցւոյ :

2. 8ա. (Գրուծիւն նոյն նիւթի մասին ուղղած) ի տէր պարոն Օգոստինոս, (գրուած) Ի Լեհաստան, Իով քաղաքի, ի 14 Յուլիս 1820. Նուստոն ծառայ կիրակոս վարդապետ Պօլսեցի :

3. 15ա. Անձամօք ըստ մարմնոյ եւ սիրելի ըստ հոգւոյ պարոն Օգոստինոս :

Գրեալ ի Հայաստան, յամի 1820. Նուստոն ծառայ վառան Արշարունի :

Գրուծիւն կիրակոս վարդապետի ղէմ :

4. 57ա (Ոտանաւոր կրօնական). Գրուծիւն հոմեքական ոգիւ - Մալիկ չքնաղ սոփիստական, / Բուսեալ ընտիր աթենական, / Եթեմեակ թուով զոյ կուսական, / Յարգոյք ցուցան ի մէջ մարդկան :

5. 59ա. Բան ներքողեան ասացեալ սրբայն Բարսէլի առ Նախապալկայն սուրբ Ստեփաննոս - Ամենեքեան, որ սիրելեացս ճաշ յօրինեն կպտարատութիւն զանազան կուրդեաց :

6. 62ա. (Ոտանաւոր ձեռն նուիրուած) Գրիգոր Զեկեպոյ Տիգրանին - Ի դիցա-նուր անտառի, / Որ դիպիւր բերական, / Յակնաւիտ ապրեաց, / Կարկաջահոս, խոխոջան... :

Գրուած է ի վանս սուրբ Ղազարոս, ի 15 Մարտի 1817, ոմն Միթթարեանէ :

7. 62բ. Յովհաննիսի եղբկեանի Ոտանաւոր ի վերայ Սարգսի Զեկեպոյ Տիգրեանի :

8. 65ա. Պատենն գրոյ յաւանութեան Յեշտմայնեան Գրիգոր վարդապետի, զոր մատոյց սրբազան պատրիարքի Պօսոյ Պօղոս արքեպիսկոպոսի :

9. 66ա. Պատենն քղոյն ուղղած Մրկերտչի ամիրայի, 1792, Յունիս 20ի Գրիգորայոյ Ուր քաղաքս Հայոց (կրօնական խնդրով) :

Թերթ՝ 43: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 17×11.2 : Գրութիւն՝ *Տիասիւն* (14×9): Գիր՝ *Նօտրդէր* (տարբեր՝ ա. 1-30, բ. 31-43): Տող՝ 23: Մանրանկարչութիւն՝ *Վերնագրերը կարծիր*: Կազմ՝ *չունի*:

Վիճակ՝ *թերթեր պատահողուն, տեղահան, թերի*:

Տեղ. Սան. N° 82. ՄՏՄ, ԸՑ, Քարող-դիւրք, էջ 59, N° ՄՁԳ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Քարոզի:

ա. Վասն աղօթից: (*Սկիզբից թերի*):

բ. Վասն խոստանութեան:

գ. Վասն սիրոյ:

դ. Վասն զղջման եւ խոստովանութեան ի դէմս անառակ շրջոյն:

2. 30ա-32բ. ա. Օրհնութիւն քարոզից:

բ. 42ա. Օրհնութիւն թուրքնէ - *Պէնիմ* ահրէթ սպալարըմ...

30

ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԵԱՅ ՀԱՅՈՅ ԵՒ ՅՈՒՆԱՅ

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ 68 (տետր): Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 21×12.5 : Գրութիւն՝ *Տիասիւն*: Գիր՝ *չղաղիր*:

Տեղ. Սան. N° 83. ՄՏՄ, ԸՑ, Աստուածաբանականք, էջ 7, N° Ծէ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Համաձայնութիւն եկեղեցւոյն Հայոց ընդ ուղղափառ եկեղեցւոյն Յունաց:

Աշխարհարար, հեղինակի սկզբնական օրինակը կրճատումներով, սրբադրութիւններով:

31

ՅԱՂԱԳՍ ԳՈՐԾԱԿԱԼԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ 24 (երկու քառաձայ տետր): Նիւթ՝ թուղթ (*կապտադոյն*): Մեծութիւն՝ 22×18 : Գրութիւն՝ *Տիասիւն*: Գիր՝ *չղաղիր* (յաւ): Տող՝ 32:

Տեղ. Սան. N° 84. ՄՏՄ, ԸՑ, Պատմականք, էջ 7, N° ՀԱ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յաղագս գործակալաց եկեղեցւոյ:

Ձկալ սկիզբը, մնացածը պարունակում է խրատներ եկեղեցու պաշտօնականի համար:

ԳԻՐԻ ԸՆԴԴԵՄ ԼԱՏԻՆԱՅ

ԺԻ - XIX

Թերթ՝ 63 (մի քանի տետր, 12ական թերթերով) : Նիւթ՝ թուղթ : Մեծութիւն՝ $15,5 \times 17$: Գրութիւն՝ միասիւն (15,5 $\times$ 12) : Գիր՝ շղագիր : Տող՝ 22 :

Վիճակ՝ անմաքուր, սկզբից չկայ 22 էջ :

Տեղ. Սան. N° 85. ՄՏՄ, ԸՅ, Աստուածաբանականք, էջ 8, N° ԾԸ :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

(Գիրքը րնդդեմ լատինաց) - Վիճումն առ ճշմարտութիւնն եւ ուղղափառութիւնն Հայոց ազգին յայտարարութեանն՝ աւետարանականաց եւ առաքելականաց վրկայութեամբ. նա եւս բան հակասացութեան առ ասացեալոցն Կլէմէնտին, պատրիարքութիւն, Ֆէպուրեան միջբայլի եւ Յո-

հաննէս Կոստանդնուպոլսեցոյն, զոր ի զրեանս իւրեանց ազգին հայոց հերետիկոս եւ հերքեալ իւրեանց հոռմէական եկեղեցուն հերժուածս ասեն :

Անխորադիր, վերնագիրը՝ ըստ բովանդակութեան : Այս հատուածը վերջունում ենք զբքի մասամբ պահուած յառաջարանից : Գրքի վերջն է. էջ 22. «Արդ, աղէրս իմ առ ինթերցողաց, ոչ հայիլ թերութեան եւ անյարմարութեան, եւ առանց ոճի շարագրութեան, վասն զի ոչ զիտէի բաժանումն զրի, վանկի, բառի եւ բանի, եւ զուհի իրաւու արտադրեցելոյս, բանդի աշխարհական զոլով, զուրկ ամենայն արտաբնոց զիտութեանց, անտեղեակ, եւ որքան վարն էր իմոյ անուսումնութեանս, այնքան վանացի արտազրել» :

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ, ԹՈՒՂԹԻ

ՌՄԼԹ - 1790

Դրիչ՝ Միլբոն զպիր :

Թերթ՝ 197 : Նիւթ՝ թուղթ : Մեծութիւն՝ $34 \times 21,5$: Գրութիւն՝ միասիւն : Գիր՝ շղագիր (լա) : Տող՝ կազմ՝ կաշեպատ տախտակ :

Տեղ. Սան. N° 86. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատենադերէնեք, թղթ. 2, էջ 506ա, N° 1012 :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Գրիգորի Մագիստրոսի քաջ պոեմտիպոսի եւ ճերմոսի սոփեստոսի քանա-

տարր եւ սքանչելահիւս թղթաց օրինակք, գորս ի խրատ քաներինաց եւ գայլս ողջոյն տիր սիրելիաց՝ հիւսեցեալ ի յոճ հոհտորական (թղթերի թիւը 77 է) :

2. [Ներսիսի Շնորհալոյն] Ներքագական ի խաչն աստուածընկալ :

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Եղեւ օրինակեցեալ յամի Տեառն 1790, Դեկտ., ձեռամբ Ընչին Միլբոն զպիր եւ լեթ սարկապի :

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ, ԹՈՒՂԹՔ

ՏՓՂԻՍ

ԹՄՀԶ - 1827

Գրիչ՝ Առաքել Աստուածատրեան Ա-
բարատեան: Ստացող՝ Միքայէլ Սալլան-
թեան:

Թերթ՝ 14: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծու-
թիւն՝ 29,5 × 17: Գրութիւն՝ միասին:
Գիր՝ չղաղիր: Տող՝ 27:

Տեղ. Սան. N° 87. ՄՏՄ, ԸՅ, Մա-
տենայերեներ, թղթ. 2, էջ 508, N°
1019:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գրիգորի Մագիստրոսի Պատասխանի
թղթոյն կաթուղիկոսին Աստուծոյ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

13թ. Օրինակեցաւ մեծաւ զգուշու-
թեամբ յարանման եւ համեմատ նորագիր
դաղափարի իւրում, ի վայելք բանիւրուն
բարունոյ հայոց Միքայէլի Սալլան-
թեան: Ի 5 Օգոստոսի 1827 ամի, ի Տրփ-
խիս, ի շնչին եւ յանձնութ ծառայէ յԱ-
ռաքել Աստուածատրեան Արարատեան:

ԲԱՆ ԽՐԱՏՈՒ

ԹՄՀԸ - 1829

Թերթ՝ 28 (քառաձայ տետր): Նիւթ՝
թուղթ (կոպիտ): Մեծութիւն՝ 21,5 × 15:
Գրութիւն՝ միասին: Գիր՝ չղաղիր
(վարժ): Տող՝ 23-25:

Տեղ. Սան. N° 88. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատե-
նայերեներ, թղթ. 3, էջ 1464, N° 3758:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բան յրատու ի զգատութիւն անիրաւ

զրոյարտողաց զրազմարդին հեղինակս
Մխրարեան վարդապետաց, յաւմեմնէ
ողջախոսէ: 1829:

Ուղղուած է մի «հրէշաւոր» տետրակի
դէմ տպագրեալ ի Մոսկով, 1828, անունն
անձանութ ուրումն թէ ողորոսի զպրի՝ ա-
յակերտի Սալլանթեան Միքայէլ վարդա-
պետի, զոյգ բնդ Գերականութեան նորա.
«Կրթութեւ հայոցանքով ի զրութիւն»:

ՄԱՐԳԱՐ ԽՕՋԵՆՅ, ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ ԳՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐՐՈՒՐԻ

ԹՄՄԵ - 1808

Գրիչ՝ «Կեղեմ» կը:

Թերթ՝ 51 (102 էջ: Նիւթ՝ թուղթ (կա-
պոյտ): Մեծութիւն՝ 24,5 × 20: Գրու-
թիւն՝ միասին: Գիր՝ նորոգիր (վատ):
Տող՝ 28: Կազմ՝ թուղթ:

Տեղ. Սան. N° 89. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատե-
նայերեներ, թղթ. 3, էջ 1383, N° 3548:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ցանկ Կտակարանց, յորում պարունա-

կին Համառոտութիւնք քրիստոնէական վարդապետութեան:

Գրի ի սկզբան գրքոյս նաեւ Յատուկ քանի համառոտ վասն նախկին դարոյ աշխարհի: Համակցի եւ ի վերջնումն նաեւ Համառոտութիւն պատմութեան ժողոքե-նեալոյց:

Աշխատասիրութեամբ Գեղամեան Մարգար Զաքարիայ Խօջէնց Երեսնցւոյ ի Սանկտ Պետերբուրգ, յամի Տեառն 1808:

Ամբողջից պահուած է միայն 9 թերթ: «Բանք վասն նախկին դարոյ» եւ սկիզբը «Քրիստոնէական վարդապետութեան»:

37

ԽՐԱՏԳԻՐՔ

ԺԼ - XVIII

Թերթ՝ 161: Նիւր՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 15.5×10 : Գրութիւն՝ միասին (12 $\times$ 7.5): Գիր՝ ետորդիր: Տող՝ 21: Զարդագրութիւն՝ վերնագրերը կարմիր: Կազմ՝ չուշի:

Վիճակ՝ քայքայուած:

Տեղ. Սան. N° 91. ՄՏՄ, ԸՅ, Խրատ-գիրք, Էջ 1, N° 9.

ՌՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

(Խրատգիրք):

Մատենան ընդհանուր վերնագիր չու-նի՝ զրէին անդրել է թողել, անդրել է թո-ղել նաեւ ենթավերնագրեր՝ մինչեւ վերջ: Բոլոր գլուխներ թիւն է խթ, վեր-ջինը՝ թերի: Ամբողջական մի հեղինակի գործ է, ըստ բովանդակութեան՝ «Խրատ-գիրք»:

1ա. Գլուխ առաջին. Յաղագս ունկն

դնելոյ զխրատ ծնողացն - Հուարութ, մանկունք, զխրատ հոր եւ անասցէք ճա-նաչել զիմաստութիւն, զի պարզեալ րա-րիս... (Գլուխը բաժանուած է ժ հատ-ուածի):

11բ. Գլուխ Բ. Յաղագս որ ոչ հնա-զանդեն ծնողացն - Որդի անհնազանդ ի կորուստ եղիցի. Առական ԾԳ... (Ունի Զ հատուած):

150բ. Գլուխ ԽԸ. Յաղագս սգուշացու-ցանելոյ քաջժիրաց (՝) եւ կրթելոյ զինքն - Սիրելի, յորժամ առաքէ հայր քո կամ ալ ոք ասել բան ինչ, մի արասցես աւե-լի... (Ունի ին հատուած):

154բ. Գլուխ ԽԹ. Յաղագս ուսանելոյ զխրատս յուսմեք եւ մատուցանել զունկն ի քանս քալիս - Որ սիրէ զխրատ, սիրէ զիմաստութիւն, եւ որ ասէ զհանգիմա-նութիւն, անմիտ է. Առական ԺԲ:

38

ՆՈՐԱՅԵ ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻ, ԱՏԵՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ,

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

ՌՀԶ - 1627

Գրիչ՝ Ղուկաս քահանայ:

Թերթ՝ 239: Նիւր՝ թուղթ (հաստ): Մեծութիւն՝ 25 $\times$ 20: Գրութիւն՝ երկսին (18 $\times$ 6): Գիր՝ բոլորգիր (խուր, զեղե-ցիկ): Տող՝ 22-23: Մանրամկարչութիւն՝ զարդ ու զարդագրելով, վերնագրերը

կարմիր, խորան՝ ճա: Կազմ՝ կաշկպատ տախտակ:

Վիճակ՝ անմաքուր, 111-112՝ նորոգ-ուած թերթեր, վերջից թերի:

Տեղ. Սան. N° 93. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատե-նագիրներ, Թղթ. 3, Էջ 1900, N° 5003:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

1. 3ա. Նեքսիսի Լամբրոնացւոյ Ատե-
նաքանութիւն:

2. 42բ. [Նորիմ] Գլխակարգութիւնք
Հոռոմոց:

63. 49ա. [Նորիմ] հաքիքաձուութիւնք:
Վերջից թերի, պահուած մինչեւ.
«Զինչ նշանակէ սաղմոսացն քաղցրաձայ-
նութիւնք, նոյն ■■ ընթերցուածքն յետ
այնր»։ 66 Հատուած պակաս է:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 49ա. [Նախադաղափար] Յիշատա-
կարան այլ ուրեք է: Զստացողին կեանք,
զստացողն իւր յոգի. զստացողս Նեքսէս,
յոյժ վերջացեալ աշակերտութիւն եւ որ-

դիութիւն համանուն սուրբ հօրս, որոյ
փափաղմամբ տառիցս տրփանաւք հար-
եալ սիրով յաւելի զսա ի մթերս աստուա-
ծային շտեմարնաց ըստ կրկնակախն եւս
մաղթելով ամբարել: Արդ, եղիցի յիշա-
տակ երիցն ի մի րան յազաւորել զմեր
զսոյն տուողին եւ ստացողին ընդ աշխա-
տելումն:

բ. 42ա. [Գրչի] ԶԳուկաս անարժան
բահանայ՝ զծրագրող տառիս յիշել աղա-
չեմ, թիփն Ո ՀԶ (1627) էր:

գ. 132ա. [Յեռագայ] Ով դասք լու-
սերամից, յիշեցէք ի սուրբ ազաւթս ձեր
ղլուկաս սրբասիր բահանայ եւ զծնողն
ըստ մարմնոյ իւր:

Եւ զպարտականն Տեառն իմոյ իբւր
քանքարոյ չխաղող [⁶] աշակերտ սորա,
յասէտ ծրող տետրակիտ:

39

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԺԵ - XVII

Ստացող՝ Մղտեսի Նորպարոն:
Թերթ՝ 128: Նիւր՝ թուղթ (հաստ):
Մեծութիւն՝ 16×11: Գրութիւն՝ միասին
(1-46), երկսիւն (չարունակութիւնք).
12,5×8 եւ 12,5×3,5: Գիր՝ բոլորգիր:
Տող՝ 18: Կազմ՝ չունի:

Վիճակ՝ անմաքուր եւ թերի:
Տեղ. Սան. N° 93. ՄՏՄ, ԸԾ, Ժողո-
վածոյք, էջ 215, N° ՅԻԱ.

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

1. Հարցումն Գրիգորի Լուսաւորչի
ընդ հրեշտակին:

2. 17ա. Տեսիլ Աստուածամին:

3. Սբրոյն երդմի վասն պահելոյ
գկիրակին:

4. 39բ. Մարերի Ը, Մայիսի ԺԵ: Այսմ
աւուր վկայաբանութիւն Պարոնոյս նոր
նախտակին - Աբահեալ է Ամենասուրբ
Երրորդութիւնն՝ Հայր եւ Որդի եւ Սուրբ
Հօգին: Ի Ժամանակս թաղաւորութեան

Սուրբան Սէլումին, որ նստէր ի քաղաքն
Կոստանդնուպոլիս... մանուկ մի երեւե-
ցաւ Պարոնոյս անուն աշխարհին Հոնաց.
Ի քաղաքն Կաֆալ, յաղղէ հայոց... հօրն
անուն Աստուածատուր... ի թուականու-
թեան հայոց ՌԾԶ (1657) ամն, ի Ե Յուն-
վարի... անաւրէնքն ըմպիտնեցին զսուրբ
նախապէս Պարոնոյս, որ ամաց Ժ եւ
Ը-ից... Թէ զու տանկացեալ ես ի Կիլիկի
քաղաքին... չարչարեն եւ նահատակեն
ղեւ... Եւ ես՝ անպիտան Վրդանէս,
տրուպս ի վարդապետաց եւ յետինս ի
բարոյրողաց, ականատես եղէ այսու ամե-
նայնի եւ անմաքուր բազկու իմով զրեցի
եւ եզի ի տապանի. եւ ըստ աղեկացեալ
մտաց իմոց զրեցի զպատմութիւնս զայս:

5. 50բ. Քարող վասն խստովանու-
թեան:

6. 60ա. Հարցումք տիեզերալոյս
վարդապետի, ասացեալ սլարդ քանի Յա-
ղագս համբերութեամբ:

7. ա. 75ա. Քարող. Որ ողորմի աղ-
փալին, փոխ տայ:

6բ. Բարսեղ. Պատուեալ գիայր քո եւ
զմայր:

գ. Մի տայք զսրբութիւն շանց:

դ. Եղբրոյք խորագէտ, իբրեւ զօճ:

Տ. ա. 128բ. Դաւանութիւն քանանա-
յից - Մեղայ Ամենասուրբ Երրորդու-
թեանն:

բ. Դաւանանք քանանայից եւ ժողո-
վրդոց - Խոստովանիմ առաջի Աստու-
ծոյ...

գ. Դաւանանք ժողովրդոց - Մեղայ
Ամենասուրբ Երրորդութեանն:

9. 136ա-146բ. (Յետոյ միացրած ա-
ռանձին ատոր, նստրդիբ, անկապ եւ ան-
կարեւոր դրութիւնք):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 16ա. [Գրչի] Բրիտոս Աստուած,
ողորմեայ ստացողի գրոցս՝ մղտեսի Նոր-
պարունին եւ իւր որդոյն՝ Յակոբին, տէր
Սահակին, Ստեփաննոսին փառաշքողաց:

բ. 57բ. [Յետապայ ստացողի] (նո-
տրդիբ) Տէր Աստուած, քափէ ձեզաց
իմոց, ես՝ հալայտի որդի Յակոբս այս
սուրբ պիւս առի ի ձեռն անաւրիշաց եւ
աղատեցի եւ իմ յիշատակարան գրեցի...
թիվն ՌՃԾԸ (1709):

գ. 128ա. [Յետապայ ստացողի] (նո-
տրդիբ) Բրիտոս Աստուած, ողորմեայ
ստացողի գրոցս՝ տէր կիրակսն եւ իմ
անուցանողն՝ Տէտէն, եւ Աղվգ-Մարիամէն
եւ Աղէփանդրն. ամէն:

40

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ՌՃԿԻ - 1715

Ստացող՝ Տէր Գրիգոր:
Թեքք՝ 169: Նիւթ՝ Թուղթ: Մեծու-
թիւն՝ 15,5 × 11: Գրութիւն՝ միասին
(12,2 × 8): Գիր՝ նստրդիբ (տարբեր գը-
րիչներէց զրած): Տող՝ խոռը:

Վիճակ՝ կաղմի կողերը պոկուած,
խոստ անմաքուր, բաղժաթիւ անգրեյ է-
ջերով:

Տեղ. Սան. N° 94. ՄՏՄ, ԸՑ, Մատե-
նագիրներ, Թղթ. 2, էջ 966, N° 2482 եւ
Ժողովածոյք, էջ 290, N° ՈԼԸ:

ԲՈՎԱՆԴԱՌՈՒԹԻՒՆ

1. 1բ. Աղթօք ջերմ կապելոյ:

2. Օրինակ կտակ գրելոյ:

3. [Յովնանու Տարբերունոյ] Երգ
Բարկեմքանի - Եկայք այսօր որդիք
մարդկան, / Յնծացէք ձայնիւ մխրան, /
Ձի եկեալ է Բարկեմքան: Ածէք, խմենք
կարմիր կոխան:

4. 3բ. Վասն քանանայի միոյ, ի յագ-
գէն Միխայէլի, Ասորի. ուղղափառ հա-
ւատով, տէր Եղիա կոչեցեալ, յագգէ
սրբոյն Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին

եւ սրբոյն արքայ Եփրեմի խորին Աստուծոյ,
եւ սրբոյն Պարսումա եգնաւորին, լաւ եւ
ընտիր կարգաւորե՛ ժամասէր եւ սաղմո-
սասաց, եւ գրոց գիտութեան հմուտ, եւ
նարտարաբան, գիտակ շին եւ Նոր կտա-
կարանացն ի քաղաքէն հարբերդոյ - Արդ,
ի յագգէմանէ սատանայի, եղեւ ինչ ի Հա-
ւատոյ, ի մէջ այլազեղաց եւ քրիստո-
նէից... Կատարի ազգն տաճկաց իմարեր-
դոյ կամէին առնել ղեկեղցին քրիստո-
նէից, եւ կայր ի իմարերդ Ձ եկեղեցի...
Ձի ղՍուրբ Ստեփաննոսին եւ ղՍուրբ Կա-
րապետին եկեղեցին կամէին ամպար առ-
նել եւ դպէքսիմէթ ընուլ, եւ ղՍուրբ Աս-
տուածածնոյն եկեղեցին մղկիթ կամէին
առնել:

Ապալ բռնուծ են Հայ քահանաներին եւ
ստիպում են մահմեդական ղառնալ. Հա-
կառուած է տէր Եղիայն, տեղի է ունե-
նում կրօնական վիճարանութիւն՝ դրած է
Հայատառ տաճկերէնով. ճեպանմամբ
Ս կրտիչ վարդապետն, Յովանէս Եպիսկո-
պոսն... եւ քահանայքն եւ ժողովուրդն
այլ ասացին, թէ մեր վէճիւ տէր Եղիայն
է... եւ առաւ ի Հետն Դ գիրք. զԹՆՎրաթ
Մովսէսի, Ջապուրն Դաւթի, եւ զսուրբ

Աւետարանն Քրիստոսի, և զՄուսաֆն Սարգիս Պիտրային. և զնաց ի դիւանն, ի զանկման նստած էին ի ժողովութիւնն և զառտուն, ժողային, և միւստորինին, և զազում տաճկունքն...»: Տէր Եղիայ յաղթում և ազատում է քահանաներին և ևկնղէցիները, սակայն, իրեն ու կնոջը նահատակում են:

5. 21ր. Վասն Սողոմոնի — Ի նշ ամին Ելանելոյ որդոցն իւրայելի սկսաւ Սողոմոն շինել զտաճարն...

6. 23ր. Կարեւ Եթիւ և ամուսնի կաթողիկոսացն շայոց սկսեալ ի սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչէն մինչեւ ցայս վայր՝ ի տէր Յակոբ կաթողիկոսն. հաւաքեալ ի Սողոմոնէ պաշտօնատարէ:

7. 27ա. Մեկնութիւն արտաքին գրոց Պորփիրի — Այս է բնաբան արտաքին գրոցն Պորփիրի, զոր գրեցաք նշանադիր գրով և զայս մի քանի գիրս մի քանի նշանն փոխեցաք այլ իմն վասն պիտոյից արտաքին գրոց յասիմի:

Տեղ. Այս նկարագրութեան սկիզբը է 1-7 յօդուածները վերջերի ենք Մատենադարանէ շարքի 966-րդ էջից (№ 2482), իսկ 8-29 յօդուածները և յիշատակարանները՝ Ժողովածոյը շարքի 290-րդ էջից (№ ՈւԸ): Առաջին մասի վերջում հեղինակը ծանօթագրել էր. «Այս նկարագրութեան շարունակութեան թերթը կորել է», իսկ երկրորդ մասի սկիզբում՝ «Յուշակ, Լերեք թերթերի վրայ էր գրած, Ա թերթը կորել է, մնացել է երկու թերթը՝ 3 և 4-րեւ: Պարզելով, որ սրանք միմեանց չաւրունակութիւնն են, միացրինք և վերահանդէսեցինք ձեռագրի նկարագրութեան ամբողջականութիւնը:

8. 41ր. Հատուածի քերականական — Ինք է ախ, յոր յուծանի առաջակութիւն որպէս Լեթական և ստորոգեալն:

9. 42ր. Հաւաքաբանութիւն իմաստասիրական յազազս հռչակապ իրաց ինչ պիտութեանց քնաստեղծից, միւս առ ձեռն պատրաստ գոյոյ, որոց պիտոյանայ — Ասէ Արքիստոէլ, թէ ղենթակա ամենայն պիտութեանց նախ պարտ է ղիտել, թէ է Աստուած:

10. 60ա-65ր. (Հատուկտորք):

11. 66ա. (Իմաստասիրական ասաց-

ուածքք) — Ոչինչ օգտէ ուսումն մտաց անվարժ գոյով ձեռացն:

12. (Տարեգրական տուեալներ) — Թվին ՌՄՊԴ (1795)-ին, Մարտի Ժի (17)-ին եր, Աղայ Մամատ-Պանը Թեհրանու զուս Եկաւ, Սուլթանիայ չիմանը, քնտեղ մընաց մին ամիս, զօշունի սանրն տեսաւ, ձի (100000) մարդ էր ջում արել, մին ամսին Ետրն՝ Ապրիլի, անտից վեր կացաւ, Եկաւ Արտաի, անդ Եւս մնաց մին ամիս՝ Մայիս, անտից վեր կացաւ, քնաց ինդգիրին կամրջովն անցաւ, զնաց Շուշ-վա վրէն, Շուշին մանսար պցնց:

Կցկուտր տեղեկութիւններ են մինչեւ ՌՄՊՁ (1797) թուականը:

13. 76ա. [Աւետիայ Օգոստինի] Վասն իմաստութեան, թէ քանի են կերպի իմաստութեան — Ասեն վարդապետք, թէ Դ և կերպք գիտութեան: Նախ որ ղիտէ և թէպէտ ղիտէ վի ղիտէ, ասէ թէ չեմ քուական խօսելոյ...

14. 77ա. Վասն որքանութեան դարաց և ժամանակաց ի քրիտոց — Արդ, Աղամ մայ մինչեւ ի փոխին Ետայեայ Լն ամք ՌնՁԵ...

15. 79ա. [Ամանիայի Ծիրակացոյ]՝ Յաղագս չափաց ասարճի, շիտոսնի — Կչիո Բ դարիհատաց կոչի ասարոն, իսկ քստ հէլէնականին չեփական կոչի, քայց քստ երբայցեոցն նուազութիւն կոչի, որ է անուար, և քստ հայումս կոչի ղանկ... Յաղագս փշտի... կերատի... սիմեսի... ղոհեկանի... սատրի... ունկոյ... յոեր... մնասի... նամիսմայի... կենտանարի... ղրամի... տաղանդի:

16. 83ր. Վասն կենացն նախահարցն և ծննդոցն նոյն — Արդ, Աղամ յեայ ՄԲ ասաց, ծնանի ղՄԷԹ...

17. 85ր. Հայք. Քանիցս անգամ խօսեցաւ Աստուած ընդ նախահարցն ամենայն:

18. 87ա. Վասն է հրաշիցն — Առաջին Բայրաք քաղաքն...

19. 89ա. Հայք. Զի՞նչ է խոցեմորյն, սպունկն:

20. 98ա. Պարսիկք ասեն վասն Ռոստոմա Բակճկի ձի փողոց ուժ ունէ:

21. 95ր. Ի Հընդրստան իցեն ծառք,

յորոց իջանկ քաղցր չարաթ... ի Յրն-
ղըստան իցեն մայրիք այնքան խիտք,
մինչ ոչ կարէ մտանել ի ներքս քաղէ կամ
արծուի... վասն որոյ քաղէից... որսա-
լոյ զփիղան... որսալոյ մեծամեծ ձը-
կանց... մարգարտոյ՝ որ լինի ի ծովն...
շիւին՝ որ ի կերպարանս կնոջ լեալ խոռ-
նակէր ընդ այր մի... մարախի՝ որ եկեր
ղաշխարհս ի յիճ եւ Ա թվականին հա-
յոց... ի ժամանակս Յոստիանու խաւա-
րեցաւ արդական... վասն ծառոյն ափրի-
տիոնի... վասն քնոյ...

22. 107ա. Պատմութիւն Բժ ակամց,
յի գինչ խախաթ ունի իւրաքանչիւր մինն
ի նոցանէ:

23. 112ա. Բանի արտաքին փիլիսոփա-
լիցն եւ վարդապետացն եկեղեցւոյն:

24. 116ա. Վասն զոյացութեան հոգւոյ
մարդոյ:

25. 122ա. Վասն քնութեան տարւոյն —
2Ի երեք ամիս զարուն է...

26. 123ա. Վասն մարդոյն:

27. 134ա. [Բանի իմաստնոց] — Ասէ
Օդոստինոս. Յիմար է հանապարհօրոյն,
որ ի հանդիպելն ծագկալի բուրաստա-
նաց, մոռասցի ուր պնայոցն էր:

28. 158ա. Աստուծով է փորձութիւն
աշխարհիս:

29. 159բ. Օրինակ օրհնութեան:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 26բ. [Գրչի] Յիշատակ է գիրքս
տէր Գրիգորին եւ ծնողացն՝ տէր Ղուկա-
սին, Դովաքրին, եւ որդոյն իւրոյ՝ տէր
Գրիգորին, եւ կողակցոյն իւրոյ՝ Սաղյոն-
մին, եւ կողակցին որդոյ՝ Եղիաքեթին,
եւ որդոյն՝ տիրացու Ղուկասին:

բ. 40բ. [Գրչի] Աղաչեմ յիշել զանար-
ժան վարդապետս յոկ անուամբ... Թվին
ՌճԿԻ (1715), Մարտի Գ (3), օր հինգ-
շաբթի:

Ձկայ գրողի անունը, ամրողը գրած
մի ձեռքով, զանազան ժամանակներում:

41

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԺԹ — XIX

Թեքք՝ 25: Նիւթ՝ Թուղթ (կապույտ,
քառաձայ տետր): Մեծութիւն՝ 22,5×18:
Գրութիւն՝ միասին (անհաւասար): Գիր՝
շղագիր: Տող՝ 20:

Վիճակ՝ անմաքուր:

Տեղ՝ Սան. № 95. ՄՏՄ, ԸՅ, Աս-
տուածարանականք, էջ 8. № ՄԹ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ

1. Գլուխ ատաղին. Յաղագս զինչու-

քեան եւ յատկութեանց աստուածաբա-
նութեան — Հարց. Զի՞նչ է աստուածա-
բանութիւն: Պատասխանի. Աստուածա-
բանութիւնն է ուսումն պրբնական, որ ի
սկզբանց առ յԱստուծոյ յայտնելոց եկե-
ղեցոյ ելուզանէ զանյրելի սէսսպէս եւ
զբակապութիւնս զԱստուծոյ եւ զվերա-
բերելոցն առ Աստուած: (Ունի ԼԸ հաւո-
ուած, 129 հարց):

Ստացող՝ Աղա Ծատրէ՝ որդի Սեփ-
ակի:

Թերթ՝ 239: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծու-
քիւն՝ 10×7: Գրութիւն՝ միասին (7×
4,37 կարմիր գծով): Գիր՝ նօտրգիր: Տող՝
15: Մանրանկարչութիւն՝ վերնադերքը
կարմիր, նասարակ դարդ, զարդադերք:
Կազմ՝ փաշկապտ տախտակապիչով և
փաշկիչով:

Տեղ. Սան. N° 95. ՄՏՄ, ԲՑ, Աս-
տուածաբանականք, ՀՀ 215-216, N° ՅԻԲ:

ԲՈՎԱՆԵՐԱՎՈՒԹԻՒՆ

1. ա. 4ա. Հարցմունք իմաստասիրաց
և պատասխանի վարդապետացն. Աւե-
տարանի Մեկնիճէն եւ Գլխգորի Տաքեւա-
ցուն - Հարցմունք է վասն յղութեան.
Հարց. Որ Գարբիէլ հրէշտակն ասաց, թէ
որ ի նմա ծնեալ է՝ ի հօգուոյն Սրբոյ,
է՞ր յասաց, թէ յղացեալ է փոմ ծնեցելոց
է: («Հրհ» և «Պոս» դրած են լուսանց-
ներում):

բ. 41ա. Հարցմունք տապալմին արարե-
ալ է - Քանի՞ օր կացիք ի տապանն: Մի,
դի այսպէս ասէ Գիրն, թէ ճԾ օր բացաւ
չուրն...:

գ. 45բ. Նոր[ից եւ] հինգ քանանայից
- Հարց. Ահարոն և Երդիթն է որ մնացին
ի խորհանն, վասն է՞[ը] մէք՝ ին:

դ. 46ա. Վասն զեմմանց - Ապա յայտ
է, թէ որ վասն Աստուծոյ զեկումն նախ
այարտ է զի ինչի որհնեալ աղիւ, որ է
նշանակ իմաստութեան:

2. 95ա. Պատմութիւն զեղջուտ եւ աւ-
ջուլ քանիւ (Մանկան և աշջկան Պատ-
մութիւնն է) - Այր մի էր իշխան ի քա-
ղաքի մի եւ ունէր տնչափ դանձ և ոչ
կայր այլն աշխարհն քան զայն փարթամ:

3. 111ա. Տեսիլ սրբոյն Գրիգորի Լու-
սաւորչի ի Վաղարշապատ: (Ըստ Ապա-
թանդէղոսի):

4. 117ա. Առ քրիստոսասէր եւ ուղղա-

դաւան ժողովարդ հայկական՝ Քրիստոսի
նուաստ ծառայից ծառայ Աղէհանգրէ,
պիտակ անուամբ վարդապետէ, յայտա-
բարդութիւն ըստ կերպի հակաճառու-
թեան ընդդէմ Ֆրանկաց - Գիտութիւն լի-
ցի ձեզ՝ անձանց քրիստոսասիրաց, յա-
ղապս տնորինութեան Տեառն մերոյ, զի
անճառելի եւ անժամանակ Բանն...:

ա. 121ա. Դարձեալ ի վերստ սկա-
նելով ճառելի է. ճալ ընդդէմ այնմ, որ
ասեն, թէ Բանն Աստուած ոչ բնութեամբ
մարմնանայ, այլ անմարմ:

բ. 125բ. Ընդդէմ երկրորդին, որ ա-
սեն, յետ միաւորութեան մի բնութեան:

գ. Եւ դարձուաք ի կարգն առաջին.
յերրորդ գլուխն եւ զեկեցուաք ընդդէմ
այնմ, որ ասեն, թէ Աստուած ի ժամ չար-
չարանացն անհաղորդ է կրից մարմ-
նայն:

դ. 145բ. Ընդդէմ չորրորդի քանին,
որք ապականացու ասեն զմարմինն Քրիս-
տոսի:

ե. 148ա. Ընդդէմ հինգերորդի քանին,
որ ումն եւ ումն դնեն Քրիստոս:

զ. Ընդդէմ վեցերորդին, որ յանապա-
կան խորհուրդն Քրիստոսի ջուր արկա-
նեն:

է. 157ա. Ընդդէմ եւթներորդին, որ
ասեն. զՀոգին սուրբ ըղիսիալ ի Հօրէ եւ
յորդայոյ:

ը. 161բ. Ընդդէմ ութերորդին, որ ա-
սեն զոլ քաւարան:

թ. 166բ. Ընդդէմ իններորդին. թէ
հոգին իշեալ ի մարմնոյն ատժամայն առ-
նուլ զփառս կամ գտանձանն:

ժ. 173բ. Ընդդէմ տասներորդին, որ
ասէ. եկեղեցին Հոռմայ զուլս է ամենայն
եկեղեցեաց:

ժա. 189ա. Դաւանութիւն քաղկեդո-
նացոց:

ժբ. 192ա. Տոմարն Լիւռնի՝ առաջին
շինողի իւր տուն:

ծգ. 196ա. Դաւանութիւն քաղկեդոնացւոց – Տես եւ զգուշ լիւր. Թիւր կայ եւ ուղիղ:

5. 201ա. Պօղոսի Տարօնեցւոյ Ընդդէմ երկաբնակաց:

6. 230ա. Հարցումն առ երկաբնակս, որք ուրացան զմինն Քրիստոս Աստուած մարդացեալ ասել, այլ՝ բաժանմամբ կատարեալ մարդ:

Ունի ԺԴ հարց. վերջինի պատասխանը Թողած է անդրին:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. [Կազմողի] (Կազմի Ա կողմն դրող՝ մուած) Երչատակ է Յովսէփի որդի աղա Մատրէ, Թիւն ՌՃԽ (1691):

բ. ա. [Յետագայ] (Շղագիր) Ես՝ Աւետիս, որ Օհանս դրեցի, ով որ կարգայ, մի բերան Հայր մեր ասայ. Թիւն ՌՃՂԶ (1747), ԺԴ (14) Մայիսումն:

գ. 15բ, 34բ. (Կնէք) Քրիստոսի ծառայ տէր Հերայետ. 1797:

դ. 94ա. Մասայ Ստեփաննոս Յովսէփեան. Թիւն 1832, Դժայ 4 գրեցի:

43

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԺԷ – XVII

Թերթ՝ 92 (240 Թերթանոց ձեռագրից մնացած), Նիւթ՝ Թուղթ: Մեծութիւն՝ 15×10,5: Գրութիւն՝ միասին (10,3×5,5): Գիր՝ Նօտրդիր: Տոգ՝ 23: Զարդագրութիւն՝ վերնագրերը կարմիր: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ:

Վիճակ՝ կազմի Ա կողմ չկայ, հատուած մեծ ձեռագրի, պահուած սկսած է տետրից:

Տեղ. Սան. N° 96. ՄՏՄ, ԸՅ, Աստուածաշունչ, էջ 297, N° ՆԵ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա. (Քրիստոսի մասին՝ մի Թերթ մնացորդ):

2. 2ա. Իմաստութիւն Յեսուայ:

3. 21ա. Բանք Առակաց:

4. 23բ. Արիւնութիւն զգոնութեան – Զգոնութիւնն զովեացէ անձն իմ:

5. ա. 24բ. Իմաստութիւն խրատական – Ով հղարայր, Էրեք են զոր ատեաց անձն իմ:

բ. 28բ. Բան խրատական Յաղագս քաղեկամաց եւ որդաց:

գ. 29ա. Բան խրատական Յաղագս կերակրոց:

դ. 30բ. Յաղագս անազուտ պատարագաց:

ե. 31ա. Յաղագս հայեցողական խընդրուածոց:

զ. 31բ. Յաղագս ցնորից հոգւոյ:

է. 32բ. Յաղագս արիական գործաց:

ը. 33բ. Յաղագս անմիտ մարգաց:

թ. 35ա. Յաղագս արուեստից մարդկան:

ժ. 35բ. Յաղագս իմաստութեանն:

ժա. 36բ. Յաղագս անպիտան նախանձու:

ժբ. 37ա. Յաղագս մաւութեան:

ժգ. 37բ. Յաղագս արարչական երամանի:

6. 39ա. Քարոզ ի բանն «Որպէս իժի եւ քարպի»:

7. 49ա. Պատմութիւն Պղնձէ քաղաքին:

8. 75բ. Պատմութիւն Վասն մանկանն եւ աղջկանն:

Թերք՝ 107: Նիւք՝ Թուղթ: Մեծու-
քիւն՝ 13,5 × 10,5: Գիր՝ բոլորդէր (1-
26), նորդիր (չարունակութիւնը): Տոդ՝
18-20: Զարդագրութիւն՝ վերնադրերը
կարմիր: Կազմ՝ կաշկարտ տախտակ:

Վիճակ՝ խոնաւացած մկնկեր:

Տեղ. Սան. N° 97. ՄՏՄ, ԸՑ, Մատե-
նադիրներ, Թղթ. 2, էջ 580-581, N° 1214:

ԲՈՎԱՆԴԱՅԻՆԹԻԻՆ

1. 1ա. (Նարեկից ընտրութեամբ քա-
նի մի աղօթքներ):

2. 30ա. [ի հարանց վարուց] Գլուխ
երկույդ. կրատք գեղեցկայարմարք սուլք
եւ երանելի հարցն մերց կրօնաւորաց
Յաղագս կատարեալ առաքինութեան:

Բնագիրը եղծուած էւ պատուուած:

բ. 45ա. Գլուխ երբորդ. կրատք հո-
գեւորք սուրբ հարցն մերց եւ քէ պարտ
է մեզ հետեւել հանդարտութեան, միայ-
նակեցութեան - Նստէր Լորդմն հայրն

Անտոնիոս յանապատին եւ անկաւ ի
ձանձրութիւն մեծ:

գ. 49բ. Գլուխ չորրորդ. Բանք սուրբ
հարցն Յաղագս զղջութեան եւ քաղցր ար-
տասունաց - Ասաց հայրն Անտոն. Առաջի
աշաց քոց կալցես ղերկիւղ Աստուծոյ:

3. 89ա. Կանոն խունկ օրհնելոյ:

4. 91ա. Խրատ սրբոց վասն արդա-
րութեան:

5. 93բ. Կանոն եղեալ առաջի սուրբ
հարցն վասն ժամարարաց - Եթէ որ բան
մոռանայ ի սուրբ խորհրդոյն, կրկնեցէ
գալի:

6. 100ա. Խրատ ժամակարգեաց աղօ-
թից եւ ծրնրադրութեամբ հասարակաց եւ
առանձնութեան ի Գրիգորի վարդապետէ
- Նախ պարտ է աստուածասիրաց ստա-
նալ հաւատս ուղիղս:

ՅԻՇԱՏԱՅԻՆԹՐՈՒԹԻՆ

(Կաղմի մէջքին զրած է). Ժողովա-
ծու՝ բանք 153:

ՄԻՓԱՅԷԼ ՍԱԼԼԱՆԹԵԱՆ, ՀԱԿԱՃԱՌՈՒԹԻՆ

ՄՈՍԿՈՎ

ՌՄՁԱ - 1832

Գրիչ՝ հեղինակը:

Թերք՝ 28 (Էջեր քառածալ տետր):
Նիւք՝ Թուղթ: Մեծութիւն՝ 21,5 × 17:
Գրութիւն՝ միասին: Գիր՝ չլուրդիր: Տոդ՝
անհասարակ:

Տեղ. Սան. N° 98. ՄՏՄ, ԸՑ, Մատե-
նադիրներ, Թղթ. 3, էջ 1464, N° 3759:

ԲՈՎԱՆԴԱՅԻՆԹԻԻՆ

Թամբրաս կուրածին եւ յԱյրարատեան
մուգայից գրկեալ ի քնարէ, ի Մոսկով,
յամի Տեառն 1832:

Հեղինակն է Միքայէլ վ. Սալյանթեան:
Կրօնաւոր յեղուով վրած պաշտպանութիւն եւ
յարձակումն մի Մխիթարեան վարդապե-
տի քննադատական գրքոյցի դէմ, որն իր
հերթին Սալյանթեանի տաղերի ժողովա-
ծուն է [քննադատել]. «Գիր ընդդէմ Ա-
րարատեան մուգայից սուլելոյ ի Մոս-
կով»:

Պատասխանը պահուած է հեղինակի
սեւագրութեամբ, քառանկաւ հատուած-
ներ. «Լուր գրպարտութիւն», «Լուր խա-
րերայութիւն եւ անամօթութիւն» վերնա-
դրերով:

ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ԼԱՏԻՆԱՑ

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ 65 (սեպտեմբեր)։ Նիւթ՝
թուղթ (կապոյտ)։ Մեծութիւն՝ 18,5×
11,5։ Գրութիւն՝ ժխսիւն (13,5×8,5)։
Գիր՝ նստրգիր։ Տաղ՝ 23։

Վիճակ՝ խառնակ, պատռուած, թե-
րի, լուսանցներում ծանօթութիւններ
չունի։

Տեղ. Սան. N° 98. ՄՏՄ, ԸՅ, Աս-
տուածաբանականք, էջ 8, N° 4։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վեհաբանութիւն ընդդէմ լատինաց։
(Տես նախընթաց Հ. ԿԼ*)։

*) ԿԼ [իմա՝ ԾԼ]–ն սոյն ցուցակի N° 32
մէջ էր։

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԻ ԵՒ ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԳԻՐԻ

ՌԷԴ - 1625

Ստացող՝ Ըոստապէս վարդապետ։
Թերթ՝ 280։ Նիւթ՝ թուղթ (Հաստ,
մոմած)։ Մեծութիւն՝ 26×19,5։ Գրու-
թիւն՝ երկսիւն (19,5×7)։ Գիր՝ բոլոր-
դիր։ Տաղ՝ 31։

Վիճակ՝ խիստ վատ, 44 թերթ կիսից
կտրուած։

Տեղ. Սան. N° 99. ՄՏՄ, ԸՅ, Կանո-
նագիրքք, էջ 40–43, N° ԾԹ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1. 1ա–8ա. Կանոնագիրք։

Սկզբում կայ ցանկ ղրուխների՝ այր-
ուբենական կարգով. «Այս ինչ կայ ի
գիրս կանոնաց եւ նիւթերք կարգաւորու-
թեան ղլխոցն կանոնաց համաձայնու-
թեան՝ ի պէսպէս խնդրողաց»։ Օր.
«Վասն աղօթից ընդ յարեւելս», «Դար-
ձեալ վասն պահոց», «Վասն ազարս առ-
նիլ եւ որ ի սոյն խորհուրդ», «Վասն չար-
համարելոյ զկանոնս» եւ այլն։

2. 8ա. Սուրբ հաւրն Յովանիսի Դառ-
նեցւոյ ասացեալ իրաւ կրօնաւորաց –
Ամենանուատ ծառայակիցն ձեր ի Քրիս-
տոս Յիսուս՝ Յովանէս Դառնեցի, զրեմ
գիր առ զրեալդ ի գիրն կենդանի եւ մա-

նականք քեզ, որ ընթերցուած զրան զրոցս
այսորիկ։

3. 12ա. Սահմանք եւ կանոնք, զոր
եւրոպացիներու Քրիստոսի, եկեղեցւոյ
սրբոյ, յետ վերանալոյ Տեառն – Վարդա-
պետութիւն առաքելոցն զկնի վերանա-
լոյն Քրիստոսի առ Հայր իւր յերկինս,
որպէս շնորհաց նոցա առնել զթշկու-
թիւն եւ նշանս։

4. 13ա. Գլուխք եւ քիւք համարեմ
կանոնական ասացուած առաքելական կա-
նոնիս։ Գլուխք ԼԳ։

5. 13բ. Կանոնք եւ սահմանք, զոր ե-
ւրոպացիներու Քրիստոսի ի սուրբ ե-
կեղեցիս։

6. 20բ. Երկրորդ առաքելական կանո-
նիս։ Գլուխք Զե։

7. 26ա. Դնի Դ կանոն Նիկիական։
Գլուխք Ի։

8. 4. Թղ. Բ–26բ. Կանոնք յետ առա-
քելոց իրարեց հետեւողաց։ Գլուխք Խե։

9. 31ա. Անկիրեայ կանոնիս։ Գլուխք
Ի։

10. 34ա. Կիւրեայ կանոնիս։ Գլուխք
Ժ։

11. 35ա. Նեոկեսայեայ կանոն: Գր: լույսի Ի:

12. 39ա. Անտիոքայ կանոն: Գրույսի Ին:

13. 42բ. Ղեւոնդիկեայ կանոնիս: Գր-լույսի Ծն: (Կարուած լինելով՝ ԹԳԻ):

14. 46բ. Սրբոյն Գրիգորի կանոնիս: Գրույսի Լ:

15. 47բ. Սարգիկեայ կանոն: Գրույսի ԻԱ:

16. 52ա. Կոստանդինապոլսի կանոն: Գրույսի Դ:

17. 52բ. Կանոն ժողովոյն որ յնփեսոս: Գրույսի Զ:

18. 55ա. Կանոն Աքամասի: Գրույսի ԶԼ:

Այս վանոնները զրուած են հարց ու պատասխաններով:

19. 60ա. Կանոն Բարսղի առ Ակիդի-հոս: Գրույսի ԾԱ:

20. 65ա. Գիր կանոնական սրբոյն Բարսղի եւ առ Բահանայ մեծ Դիմառորոս յԱնտիոքորոս յԱնտիոքոս Վասն ամենե-ւին հեռանալոյ եւ զազգայինն կին ոչ առ-նելոյ:

21. 66բ. Կանոն սուրբ Սահակա հայ-րապետի Յաղագս Բորեպիսկոպոսաց Բէ որպէս պարտ է զկանոնական կարգն հաս-տատուն պահելն յեկեղեցիս: Գրույսի ԾԵ: - Զի սրբոց բարեպաշտաց եւ առաքինու-թեան պաժտոսցելոց պարտ է հաւատալ զպատիւ կարգի:

22. 70ա. Նորին ուրբ Սահակա՝ Թէ որպէս տահմանեցաւ կարգ ուխտի եւ ու-րոշման վանաց, բան երբորդ:

23. 72ա. Նորին՝ Թէ որպէս պարտ է եպիսկոպոսաց անել զընդունիս սրբոյ ե-կեղեցւոյ:

24. 73ա. Նորին՝ Թէ որպէս պարտ է եպիսկոպոսաց պահել զգանձս եկեղեց-ւոյ, կամ որոց մատակարարել:

25. 75ա. Հայոց կանոն: [Կանոն Դա-հապիվանի] Գրույսի Ի: Նոյեայ միաբա-նուրեմբ աւագ հայոց, յեւթներորդ ա-մի վախճանելոյն սրբոյն Սահակայ կար-գեցան կանոնիս այս: Սահմանի եւ կա-նոնի կարգի [Աստուծոյ եւ] սրբոյ յեկե-

ղեցւոյ, զոր ետին վարդապետ Լայոց Ի լրութիւն առաքելական եւ Նիկիական կա-նոնաց հաստատութեան - Պարտ եւ պատ-շաճ է նաւարին հողայ... Ի Շահապի-վան՝ Ի բանակեղ թաղաւորացն Հա-յոց... Ի ԺԶ-տասան ամի թաղաւորու-թեան Յազկերտի Պարսից աբբայի եւ Վասակայ Սիւնեայ մարդպանութիւն Հա-յոց:

26. 82բ. Թուրք Սեւանեայ եպիս-կոպոսի: Գրույսի ԺԱ - Սեւանեայ եպիս-կոպոս, որ էք յԱստուծոյ, Ի Դրիստոսէ եւ Ի Հոգւոյն Սրբոյ քահանայէց Ի տէր] ողջիս: ՄԺԲ վաթողիկոսք ժողովեցաք եւ բնեցաք, որպէս եւ զտար Ի զրոց սրբ-րոց, ցուցանիմք ձեզ...

27. 83բ. Կանոն Ենքսէսի կաթողիկո-սի եւ Միքչապիոյ Մամիկոնէից եպիսկո-պոսի: Տունս Լի: - Զի ոչ է պարտ քա-ժանել զԺողովուրդ վասն պտղոյ եւ մտից աբբոյ եկեղեցւոյ:

28. 86բ. Յովհաննու Մանգակունոյ Հայոց կաթողիկոսի: Գրույսի Ի:

29. 88ա. Աքրահամու Մամիկոնէից ե-պիսկոպոսի առ Վաչագան Աղուանից աբ-բայի: Գրույսի Գ:

30. 88բ. Հարցմունք կանոնական Յովհաննու Սիւնականի քաղաքայ եւ ա-ն] ընթերցարեալ պատասխանի՞ժ ևնին Սահակայ Հայոց կաթողիկոսի եւ նորուն աթոռակցաց եպիսկոպոսաց քաղմաց: Գրույսի ԺԵ:

31. 90ա. Կանոն Յովհաննիսի Խմաս-տապիւրի [Օմնեցւոյ]: Գրույսի ԼԲ:

32. 93ա. Կանոն Սիւնի կաթողիկոսի Հայոց:

33. 95բ. Սահմանի կանոնաց սուրբ առաքելոյն Թաւադոսի Ի Բազափն Ուո-հայի լուսարդ զնոսա: Գրույսի ԼԳ:

34. 98բ. Կանոն տեառն Փիլիպպոսի ա-ռաքելոյն: Գրույսի Ը:

35. 99ա. Կանոն երկուորդ Անտիոքայ:

36. 100բ. Կանոն տեառն Նիքիմի աբ-րիւնակատար կրօնաւորի, զոր սնուցա-նէր [յ]անապատն: Ի կուսութեան ճառէն: Գրույսի Ը:

37. 101ա. Կանոն Կիրղի Աղէֆան-դրացւոյ:

38. 101ա. Կանոնական գիրք տեսան
ծափիվանուայ: Գլուխ Է:

39. 101բ. խոստովանութիւն ժողովըր-
դեանն — *Ուստովանիմք որպէս ուսուցիչն
գիրք սուրբք և վարդապետք ճշմարիտք
ՅժԺ-ն, որ ի Նիկիայ, ՃԾ-ն, որ ի Կոս-
տանդնուպոլսիս...*

40. 102բ. Կանոն երկրորդ Նիկիական,
գոր հալմն ՅժԺ եպիսկոպոսք կրկնաբանե-
լով կարն ի կարծոյ: Գլուխ ԺԺ-ի:

41. 105ա. Սահմանագրութիւն կանոնի
վաչագամայ Աղուանից արքայի եղեալ ի
ժողովն, որ յԱղուանս եղեւ: Գլուխ Է:

42. 119բ. Սահմանք կանոնագրութիւն
երանելոյն Գրիգորի Աստուածաբանի Նա-
գիանու եպիսկոպոսի Յազագս ուղղափառ
հաւատոյ յապաշխարութեան յանցաւո-
րաց: Գլուխ Է:

43. 122բ. Կանոն Գլուխ սուրբ ժողո-
վոյն, գոր ամի չորրորդի Կոստանդիանո-
սի կայսեր՝ բարեպաշտ Թագաւորի Հոռս-
մոց — Այս դիր ի Հաստատութիւն գրե-
ցաւ՝ յուզիդ կարգի և կանոնաց սրբոյ
Եկեղեցւոյ և առաջնորդաց և ժառան-
դաւորաց, հրամանաւ Երանելոյ կաթո-
ղիկոսին Հայոց Ներսիսի Շինողի և աշ-
րոց եպիսկոպոսաց, որոց անուննքն զը-
րոյնեալ կան ի կատարման կանոնայդ:
Գլուխ ԺԲ: Ջառաջնորդաց սրբոյ Եկե-
ղեցւոյ, աշխնքն եպիսկոպոսաց, ըստ
կանոնի սրբոց հարցն է ցեալ արժան...

44. 125ա. Երանելոյն Մակարայ սըր-
բոյ քաղաքին Երուսաղէմի հայրապետի
Կանոնական Թուղթ ի Հայս Վ(ասն) կա-
նոնագրութեան կաթողիկէ եկեղեցւոյ
կարդաց, գոր չէ արժան ընդ սահման եւ
րնդ կարգ անցանել:

45. 127ա. Սրբոյն Սահակայ Հայոց
կաթողիկոսի Գիր աւանդութեան յաղագս
կարգի սպասաւորաց սրբոյ եկեղեցւոյ եւ
սլոդոյն ժողովորդականաց ընձայնելոց ի
տուն Աստուծոյ: Գլուխ Ա — Քանգի սուրբ
Լուսաւորիչն Հայոց մեծն Գրիգորիս:

46. 129ա. Յոհաննու Մանգակունւոյ
Հայոց կաթողիկոսի եւ քարգմանի, ա-
շակերտելոյ սրբոյ Սահակայ մեծի հայ-
րապետի Հայոց կաթողիկոսի, Բան կա-
նոնական: Գլուխ Ա:

47. 129ա. Կանոն սուրբ ժողովոյն ուր

Թէոտոսապոլիս, որ այժմ կոչի Կարնոյ
քաղաք: Ժողովն հրամանաւ մեծի քաղա-
ւորիս Ուստինեայ... բազում եպիսկոպոսք
... հանգիւրծ կաթողիկոսան Հայոց Սա-
հակաւ... հաստատել հաւատ եւ ճշգրիտ
զանեանայն հերձուածողաւ: Գլուխ Թ:

48. 132բ. Սահմանք եւ կանոն կարգի
եկեղեցւոյ՝ Սուրբ Ներսիսի հայրապետի
Հայոց: Գլուխ ԵԳ:

49. 133բ. Կանոն Բ Յովհաննու Ման-
դակունւոյ Հայոց կաթողիկոսի: Գլուխ Է:

50. 134ա. Սուրբ Դիոնիսիոս Արեւմա-
ւոյ [եպիսկոպոսի Բան Ա]:

51. 134ա. Կանոն Երանելոյն Եպիփա-
նու Կիարացւոյ եպիսկոպոսի, մեծի, ա-
ռաքինւոյ եւ ընանագործի: Գլուխ Գ —
ի վերայ բազում ճշմանքն և ճարգարէ-
ութեանքն և այս շնորհալ:

52. 136ա. Հարցումն Թէոտոսի քաեա-
նայի եկեղեցւոյն Կեսարու Երանելի Եպի-
փանի Կիպրոս — Կամիմ ուսուցանել յա-
ղագս Բաւոսանիցն պաշտօն:

53. 137բ. Յովհաննու Երուսաղէմաց-
ւոյ եպիսկոպոսի: Գլուխ Ա: Կանոնք եւ
սահմանք, գոր ընդունի եկեղեցի ի տաւն
Ծննդեան...

54. Հիպոլիտայ սրբոյ Բան ի Ծնունդն
եւ ի Մկրտութեան Տեսան: Գլուխ Ա: Ըստ
Աւետիաց յիշատակին...

55. 137ա. Նեկտատեայ Հռոմայ եպիս-
կոպոսի: Գլուխ Ա: Սահմանք եւ ուղղա-
փառութիւն, գոր վայել է եկեղեցւոյ յա-
ռաքնելոցն հրամանաց հաստատեալ...

56. 137բ. Մեղիտոսի եպիսկոպոսի
Թուղթ առ Տրիքիս: Գլուխ Ա — Այս գրեցաւ
վասն միանալոյ Բանին Աստուծոյ...

57. 137բ. Սուրբ Աքամասի Բան Ա —
Արդ, Եկաք ի բան Եսայիս, Սիւսիս յը-
ղասցի:

58. 137բ. Սեբե[րի]ամոսի ի Գլուկայ
Աւետարանին Մեկնութեան: Եւ ոչ առա-
ւելուց արդարութիւն ձեռն... զտաւն Աս-
տուածայայտնութեան յաւուր յորում տի-
պեցի՝ կատարին:

59. 138ա. ի Սոկրատայ Ս[քոլաստի-
կոսէ] Հանդէս ՅժԺ-իցն — Յաւուրս մեծի
Կոստանդիանոսի... փոխարէն ի պահես-

ցէ՝ եւ տուգանս յեկեղեցին ըստ կանոնի
հրամանացն տալէ :

60. 138թ. Նորին մամն — *Եւ որ դուռա-
թխական ասմանս կանոնաց քայլային...*
Եւ եկեղեցւոյ նշովեայ եղիցի :

61. 138թ. Արքայն Դիոնիսէ Արիստա-
կացոյն Յազազս Աստուածածնին թ քան —
*Զի արժանացաւ Աստուած Բանն... մա-
տուցանիմբ ընդ որդւոյ իւրում :*

62. 138թ. Մանուէլի Ա — *ի ձեռն Կոս-
տանդիանոսի մեծի հաստատեցաւ... Տէ-
րունական խաչին տաւնախմբութիւն :*

63. 138թ. Կեմնայ Հռոմայ եպիսկոպո-
սի Սահմանք եւ հաստատութիւնք եկեղեց-
ւոյ... — *Սուրբ Եւ անմահ, որ խաչեցար,
Յիսուս մեր...*

64. 138թ. Կոչումն ընծայութեան, զոր
սացեալ է տեսնո Յովնանու Մանդա-
կունու շաշոց կարողիկոսի : Տունք ձեւ —
*Երթայ քահանայ մեղուցելովն ի դուռն ե-
կեղեցւոյ :*

65. 139թ. խոստովանութիւն քանա-
նային — *Թէ վաշառ վասն մեղայ առ եւ
եթող, թէ պիտտովանութիւն ուրուք
յայտնեաց...*

66. 140թ. Կանոն Սիմեոնի տեսնո Ադ-
ուանից կաթողիկոսի, յետ կործանմանն
Ներսէսի Աղուանից կաթողիկոսի, որ
վասն Քաղկեդոնի խորհելոյ եւ շփոթե-
լոյ, զԱղվանք մերժեցան յԱղանաւք ընդ
ձեռն Նաշի կաթողիկոսի եւ ժողովն Ադ-
ուանից — *Արդ, Կանոնադրութիւն ետու
Սիմեոնի Աղուանից Կաթողիկէ...*

Այսքանով վերջանում է բուն Կանոնա-
դիրքը, որը պարունակում է ՌԵԼԻԳԻՅԱ-
նոն, որ անկախ իւրաքանչիւրի գլխահա-
մարից, յաջորդական նշանակուած է ձե-
ռագրի լուսանցում, որը եւ դորձ է ած-
ուած նիւթաց ցանկում :

Բ. 1. 142թ. (Դատաստանագիրք Միսի-
քար Գոշի) երանելի վարդապետին Միսի-
քարայ արարեալ գրիքս դատաստանի, ի
խնդրոյ տեսնո Ստեփաննոսի Աղուանից
կաթողիկոսի :

ա. 142թ. Նախադրութիւն Գրաց դա-
տաստանի :

Քիւ գլխի ցանկ. «Գլուխ Ա. Պատաս-
խանի այնցիկ, որ քամբասեն զմեզ ոչ

առնել դատաստան — *Հանդերձալ եմք
գրել զգիրս դատաստանաց...*» :

բ. 156թ. Սկիզբն դատաստանի եւ յիւ
զլից ըստ... կարգի : (Գրութիւն է ցան-
կի՝ ձեռի գլուխ) :

գ. 157թ. Փնագիր, եկեղեցւոյ այժմ ի
գործ դատաստանի...

դ. 158թ. Սկիզբն աշխարհական դա-
տաստանաց, քաղաւորաց եւ իշխանաց եւ
ամենեցուն դատաւորաց : ձԼԲ գլուխ :

ե. 198թ. Յառաջագոյն գրեցաք զեկե-
ղեցւոյ դատաստան :

2. 226թ. Գլուխք ընտրութեամբ ժո-
ղովեայ ի Մովսէսական արիւնացն Սէ-
զլուխք — *Զհամբաւ սուտ մի ընդունե-
ցին...*

3. 235թ. Թեւոտոսի, Յուստինանոսի,
Հելեոնի, Կոստանդիանոսի քարեպայտ
քաղաւորաց յառաջարան քաղաքական օ-
րինադրութեանս — *Տէր այստեղ եւ Տեա-
որն մեր...*

236թ. Յանկ գլխաց : ձԾԳ գլուխ :

238թ. Զարեհս քարի եւ զճշմարիտ.
Տէր Աստուած...

4. 253թ. Համառատ ժողովումն օրի-
նաց վերստին — իւրոյ դատաւորին իշխո-
ղի չէ պարտ գնալ արտաքոյ : ձԳ գլուխ :

5. 256թ. Ամէ[ն] իմաստ քաղաւորացն
Հռոմայեցւոց արքինադրութիւն : Տիտլոս
ԺԹ :

ԶԼուգրի վերջին մասը, քայլաւորած
լինելով, ունի թերի մասեր. ԹԳ. 258-
յետոյ պակասում է մի թերթ. Տիտլոս Բ՝
այն է եւ-է գլուխները :

6. 274թ. Վասն զինուորաց սահմանա-
դրութեան : Գլուխք ԾԶ :

7. 278թ. ՅԸնդհանրական իղթոյն
Ներսէսի կաթողիկոսի շաշոց. Վասն խը-
նամութեան — Մի որ համազդեաց, որոց
արեան մերձաւորի իցէ...

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 280թ. [Գրքի] Արհնութիւն քեզ,
Ամենասուրբ Երրորդութիւն, յամենայն
արարածոց իմանալեացն եւ ի սղախացս
եւ յիմոյ անարժան բերանոյս, որ ընդոս-
տուցեալ վարդապետցիր զկաշկանդեալ,
զպատուանդեալ տումք անօրէնութիւն

զուս... ազիս յոյզ եւ ի խնդիր էլանել
այս հողէկէցոյց մատենիս փառք Աս-
տուածածնին՝ Հօր ծնիցելոյ ծննդեան
պատճառի, փառք ծնիցելոյն ի նմանէ
Որդւոյ՝ զընդոցս աղատութիւն պատա-
նին փառք Հողւոյն Աստուծոյ՝ մահկանա-
ցուացս կենդանութեան պատճառին. ա-
մէն: Արդ, աւարտեցաւ հողելից զուոս ի

թիւս հայոց Ռ եւ ՀԴ (1625), ի խնդրոյ
Ընտանեկէն բարուանդեալի, որ փափագա-
նօք Լու զրել զսա վասն փրկութեան հոգ-
ւոյ իւրոյ:

Բ. 142բ. [Ստացողի] (Կնիք) Թիսուսի
Բերստոսի ծառայ Արիստակէս վարդա-
պետի. Թիւն Ռ-ՀԸ (1629): (Կողքին զր-
ուած. «Ստացող»):

48

ՄԻՓԱՅԵԼ ՍԱԼԼԱՆԹԵԱՆ, ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԳ

[ՄՈՍԿՈՒԱՊ]

ԺԹ - XIX

Գրիչ եւ ստացող՝ Հեղինակը:
Տեղ. Սան. N° 103. ՄՏՄ, ԸՅ, Կա-
նոնագրքք, էջ 112-113, N° ՃՀԴ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կանոնագրքի:

Այս Կանոնագրքը Սալլանթեանի Հե-
ղինակածն է եւ նրա սեպհական սեւագիր

ձեռագիրը: Աշխատութիւնը Թերի է,
տեղ-տեղ ջնջուած է, ուրիշ թերթեր ա-
ւելացուել են: Նոյնիսկ 24 թերթ զրած է
եւ էջաւորութեամբ չի տեղաւորուած մ-
րողջ ձեռագրի շարքում:

Յա. Գլուխ երրորդ. Յաղագս կանոնաց
եկեղեցւոյ եւ պէսպէս հանգամանաց նո-
ցին ուր եւ յաղագս ընկերութեան:

49

ՄԽԹԱՐ ԳՈՇ, ԳԻՐԳ ԴԱՏԱՍՏԱՆԻ

ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ

ՌՅԵ - 1856

Գրիչ՝ Բարսեղ Կարապետեանց:
Թերթ՝ 194: Նիւր՝ բուրք: Մեծու-
րիւն՝ 34X25: Գրութիւն՝ միասին: Գիր՝
շղպար: Տող՝ տեւտատար: Կազմ՝
թուղթ:

Տեղ. Սան. N° 104. ՄՏՄ, ԸՅ, Կանո-
նագրքք, էջ 106, N° ՃԾԵ:

Եկեղեցւոյ Գրիգորեան Հայոց սինովի,
Էջմիածնի ողորբերակցի սեկրետար՝ Ս-
փրեմ Մ. Զուրաբեանց:

Վերջանում է Յակոբ Դրիմեցու ու-
սումանական ճիւղազրութեան բացատրու-
թեամբ: Արտագրուած է Ս. Էջմիածնի օ-
րինակից:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Երանելի վարդապետի Մխթարայ
արարեալ գիրքս դատաստանաց ի խնդրոյ
տեառն Ստեփաննոսի Աղուանից կաթողի-
կոսի:

Ընդ նախագաղափարին բաղդատեցի՝

Արտագրեաց Ստեփաննոս Յակովբեան
վաղարշապատցի: Եւ սմանէ նոր օրինակ
զրեաց ուսանող Սանկտ Պետերբուրգի
համալսարանին՝ Բարսեղ Կարապետեանց,
ի Սանկտ Պետերբուրգ, յամի 1856, 15:

Նիւր՝ թուղթ (ութածալ տետր) :
Դիր՝ Ղազդիր. արտագրուած տպագիր
օրինակից :

Տեղ. Սան. N° 104. ՄՏՄ, ԸՅ, Աս-
տուածարանականք, էջ 8, N° ԿԼ :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հրաւեր սիրոյ : Բան հրաւեր սիրոյ ,

որ առաջի անգն զպատասխանի խնդրոյ
ինչ ինչ մասանց հաւատոյ վասն լուսա-
ւորչաւանդ վարդապետութեան Հայաս-
տանեայց առաքելական սուրբ եկեղեցւոյ :
Ազգային ժողովոյ հաւանութեամբ եւ
խնդրանո՞ւ տպեալ : Արդեամբք Սուրբ Աս-
տուածածնի մայր եկեղեցւոյ : Ի Կոս-
տանդնուպօլիս, 1820. ի տպարանի Արա-
պեան Պօղոսի :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

ՌՃՂԹ - 1750

Ստացող՝ Ոհաննէս արեղայ Ըսպա-
նանցի :

Թերք՝ $32+37=69$: Նիւր՝ թուղթ :
Մեծութիւն՝ $14 \times 9,5$: Գրութիւն՝ միա-
սեւն ($13,5 \times 9,5$) : Գիր՝ Նօրդդիր : Տող՝
22 : Զարդագրութիւն՝ վերնագրերը կար-
մեր : Կազմ՝ վաշեպատ տախտակ :

Վիճակ՝ խախտուած, անմաքուր :

Տեղ. Սան. N° 106. ՄՏՄ, ԸԾ, Տա-
ղարանք, էջ 43-44, N° ԿԲ :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մատենան Էրկու մաս է՝ ի մի կազ-
մուած . Լէ տպագիր Այրրհնարան, որի
էջ 3-35ր բուն Այրրհնարանն է, էջ 37-
64ր՝ «Յազապ մանկանց առ ի Կրթու-
թիւն եւ վարժումն ի Կրօնս քրիստոնէութեան»
հարց ու պատասխանով . «Հարց-
Դու քրիստոնէա՞յ Ես : Պատասխանի-
Այո, եւ քրիստոնէայ եմ շնորհօքն Քրիս-
տոսի...» : Մասն Բ-ն բուն ձեռագիրն է :

Ա. 1. 1ա. Գովասանութիւն սրբոյ Բա-
ղաբին Երուսաղէմայ, արարեալ Գրիգոր
Եայրապետին սրբոյ արքուոյս Սուրբ Յա-
կոբայ — Ընէմէլ ծովուն մօտիկ / Կուղայ

արքայութեան հօտիկ . / Երուսաղէմ խիստ
խորտոխկ, / Եկայ ի սուրբ Երուսաղէմ...

2. 1բ. Գովասանութիւն Սուրբ Յարութեան տաճարին — Սուրբ Յարութիւն բար-
ձր է շինած, / Խիստ զեղեցիկ է յօրի-
նած...

3. 3ա. Գովասանութիւն Սուրբ Գող-
գոթային Բրիստոսի — Սուրբ Գողգոթայ
բարձր տեղ է, / Ինքն անարատ ուխտա-
տեղ է...

4. 4բ. Գովասանութիւն Սուրբ Գեորգ-
մանին Բրիստոս — Սուրբ Գեորգմանն
խիստ անուշ է...

5. 6ա. Այլ գովասանութիւն Սուրբ
Գեորգմանին Բրիստոսի — Առ թեզ Եկի
ժապաւր սիրով...

6. 7ա. Տաղ Ծննդեան Բրիստոսի —
Սուրբ Աստուածածին Կոյս անապական...

7. 7բ. Այլ տաղ տնօրէնութեան Բրիս-
տոսի — Աստուածածին վարդ ու ուէ՛ան...

8. 8բ. Այլ տաղ տնօրէնութեան Բրիս-
տոսի — Սերբդ սիրով խնարհեցար...

9. 10ա. Տաղ Աստուածածնայ գեորգ-
մանին — Գեթսեմանի ձորն ի ղէ՛մ տա-
ճարին...

11. 11ա. Գովասանութիւն Սուրբ Զաւրայ վանիցն – Սուրբ Յակոբ է զարմա-
նայի...

12. 13ա. Երգ սուրբ Աստուածածնին առ Յիսուս Քրիստոս – Ննջեալ որդեակ, բաղջր եւ տնուշ, / շանդիր քոյդդ եւ առ քեզ ուժ, / օ՛ր օ՛ր օ՛ր...

13. 13բ. Սուրբ Յակոբայ միջի բսան-վեց խորանքն հն – Նախ եւ յառաջ Միջի խորան, / Որ ոսկէգօծ է անման...

14. 15ա. Տաղ Սուրբ Եջմիածնին – Ի տանն Հայոց կառուցելոյդ...

15. 16ա. Տաղ Սուրբ Ամենափրկչի վա-նիցն – Յարմար ձեռով պատուական, / Պատուական խորհրդով կերտեալ խո-
բան...

16. 17ա. Տաղ առ Սուրբ Երուսաղէմ քաղաքն – Սուրբ սիրամարդ ոսկէփետուր, շնորհալի, շնորհալի, / Ամենայն ազգացն ազանց ցանկալի, ցանկալի...

17. 17բ. Տաղ առ Հոգին Սուրբ – Սի-րոյ աղբիւր, լուսոյ վրտակ, շնորհատու շնորհատու...

Բ. 18ա. [Տնօրինական տեղիք] :

1. 18ա. Սուրբ Յարութեան միջի ուխ-տատեղիքն հն – Սուրբ Գողգոթայն, Սուրբ տապանատեղին, Աստուածածնին կանկնած տեղն, Սուրբ վերնատան տա-նարն, Սուրբ գերեզման Քրիստոսի Աս-տուծոյ մերոյ, Սուրբ Պարտէզն, Սուրբ Նանդերձրաթանումն, Սուրբ Փուշպրա-կին տեղն, Սուրբ Խաչդէտն, Սուրբ Լուսաւորչի գերեզմանն, Սուրբ Կարապետի խորանն, Իւզաբերից խորանն, Աղամայ տապանն, Սուրբ Յոնան Աւետարանչի եկեղեցին :

2. Սուրբ Երուսաղէմայ դուրս ուխ-տատեղիքն – Սուրբ Մնուկն Քրիստոսի, Եւայի գերեզմանն, Սուրբ Մատեն Քրիս-տոսի, Կոտորեալ մանկանց տեղն, Աս-տուածածնի թառատունք պահած տեղն, Չոպաններուն Փառք ի բարձումն սասած տեղն, Չէճերի Սուրբ Գէորգայ վանքն, Սուրբ Նոյիայի վանքն, Սուրբ Յորդանան գետն, Սուրբ Հազարու գերեզմանն, Փի-լիպպոսի առաքելոյն աղբիւրն, Սուրբ

Համբարձման տեղն, Սուրբ Գալիլիայն, Սուրբ Աստուածածնի գերեզմանն, Յո-վակիմայ եւ Աննայի գերեզմանն, Սուրբ Յովսէփայ աստուածա՛օր գերեզմանն, Սուրբ Ստեփանոսի քարակոծած տեղն, Քրիստոսի սպոյթած տեղն, Առաքելոց նստած տեղն, Քրիստոսի յաւանակ կյա-նելոյն տեղն, Քրիստոսի բժրեւումն, Սուրբ Յակոբայ նահատակութեան տեղն, Սելյովամ աղբիւրն, Եսայայ մարգարէի գերեզմանն, Ապա՛օրն, Սուրբ Փրկչի վանքն, Աստուածածնին տան տեղն, Սուրբ Հրեշտակապետն, Սուրբ ծառն ուր կա-խեցին զՔրիստոս, Հոմէլէն Սուրբ Գէ-որգայ վանքն, Եսֆայու Սուրբ Նիկողայ-ոսի վանքն...

Գ. 23ա–37բ. Բաղումբ մոր եւ ըն-տիր, կամ հասնակոտեղումն իւրաքան-չիւր ծայնից ի մի վայր, ի վերայ տօնից ամենի սրբոց եւ տէրուակամաց ըստ ա-րարադուքեան Սրբոյ ուխտիս Ամենափր-կչի վանաց Նորոյ Ջուղայու : Արարեալ երկաթիւրութեամբ ումնմն նուստ եւ յետ-նեալ քանսալի ի թուին խայոց մեծաց ՌճՂԲ (1743) . Ապրիլի եօթն, եւ յստաց-նորդութեան սուրբ ուխտիս, Աստուածա-տուր աստուածաբան վարդապետի, պիի եւ քաջ հովուապետի – Երզնէք որդիք Սիոնի երգ նոր. Գկ. ՉԱստուածածնի եւ զմիւր կոյսն անաղար...

Շարականների քաղուածք է՝ ժայննե-րի եւ Լըբերի ցուցմամբ :

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 19բ. [Գրչի] Եղեւ վերջ Գովասա-նութեան տետրիս ի սուրբ քաղաքն Երու-սաղէմ, ի դուռն Սուրբ Յարութեան, ի վայելումն Ըսպահանցի տէր Ռոսննէս ա-րեղային . Թուին ՌճՂԲ (1750) , Ապրիլի Ժ (10)–ումն :

բ. 22բ. (Տարբեր գրիչ) . Եղբայր Ռ-հաննէս, չմոռանա եղիկի յետնեալ Ռ-հաննէս արեղային . լոր ողջ . Թվին ՌճՂԷ (1748) , Մարտի ԻԵ (25) , տօն սուրբ Լուսաւորչին գրեցաւ :

գ. 37բ. (Երկրորդ յիշագրողի ձեռքով) Ըստեփաննոս արեղային, ով եղբայր Ռ-հաննէս, յիշեալ :

Թերթ՝ 14 (միածալ տետր)։ Նիւթ՝ թուղթ (կապոյտ, հաստ)։ անդրել 12ր-14ր։ Մեծութիւն՝ 36×22,5։ Գրութիւն՝ միասին (անհաւասար)։ Գիր՝ շղագիր։

Տեղ. Սան. N° 109. ՄՏՄ, ԸՑ, Մատենագիրներ, Թղթ. 1, էջ 58, N° 75։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ազար յանապատի - Ներգործական անձինք. Աղար, Իսմայիլ, Հրեշտակ։ Թատերական գրուածք է, առանց հեղինակի անուն, հաւանական Սալլանթեան վարդապետի գրածն։

ԽԱՐԲԵՐԴ

ՁԺԺԷ - 1468

Գրիչ՝ Խաչատուր։ Ստացող՝ Մկրտիչ Լալիսկոպոս։

Թերթ՝ 114։ Նիւթ՝ թուղթ (հաստ)։ Մեծութիւն՝ 14,5×10,3։ Գրութիւն՝ միասին (11,5×8)։ Գիր՝ բոլորգիր. երկու գրիչների գործ՝ 1-81 եւ 82-114։ Կազմ՝ պատրաստուած է երկաթագիր Ճաշոցի մագաղաթեայ թերթերէց։

Վիճակ՝ անմաքուր, թերի, ենթարկուած խոնաւութեան. 108-114 թերթերի վերեւի անկիւնները կտրտած, բնագիրը պակասաւոր է։

Տեղ. Սան. N° 110. ՄՏՄ, ԸՑ, Մատենագիրներ, Թղթ. 2, էջ 881ա, N° 2236բ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1բ. [Յովհաննու Սարկաւագի Յաղագս անկիւնաւոր թուոյց]։

Աղիւսակ՝ կազմած այբուրենից, լուսանցներու միացադրած. «Դ անդիւնի, Դ անդիւնի... Ժն անդիւնի» եւ ամեն մեկը կրկնուած է եւ մեկնած. 3ա. «Ետանդիւնոյն արմատն Ա Ա անգ, իսկ Դ անդիւնոյն՝ Բ Բ, Ե անդիւնոյն՝ Գ Գ... բովանդակ ամենայնեղ աղպկս ծանին։ Երիցս չորս հնդիցս՝ Կ, չորիցս հինգ վեցիցս՝ ՈՒ, հնդիցս վեց եւթնիցս՝ Մ Թ...»

2. 3ա. Դաւթի Սահմանի իմաստասիրութեան։

53ա. Այս գծածք հանդիսադիր խմբից առաջնոց տրամախոհ իմաստասէր մակաջուր արանց Ներբողեան Ի Դաւթ է եւ ռամեծէ ընթացիցեաց։

3. 54ա. Այս եւ չորեքտասան աստիճանի հատտոյ ի հարցն աւանդութեանց զոր ժողովեալ հասարակ քառիւ այսպէս դաւանեմք - Խոստովանիմք եւ հաւատամք ամենակատար սրտիւ զՀայրն Աստուած։

4. 55ա. Արիստոտէլի ասացեալ Յաղագս առաքինութեանց։

5. 61ա. Ներածութիւն Պորփիրի։

6. 72ա. Դաւթի փիլիսոփայի Ներգիւնացոյ վերլուծութիւն Ներածութեան Պորփիրի։

Ունի միայն 2 հատուած. գրիչը չի յրաջրել իր աշխատութիւնը։

7. 82ա. Սրբոց վարդապետացն Հայոց Մովսէսի եւ Դաւթի Հարցմունք ընդ երկարեակ չարայփառսն - Որդիք լոյսոյ եւ վերին Սիոնի, տեսանեմ զձեզ այսօր։

Այս հեակաց գիրքն կոչուածը անկախ ձեռագիր է՝ ամբողջի հետ ի մի կազմուած. թերի է նա վերջանում է. «Իսկ Հայրապետն Գիւտ հլեալ հաստատէր զկարգս աշխարհին Հայոց, եւ հաստատեաց զաթոռ իւր ի Դփին քաղաքի, իսկ ի չորքէն...»։ Այս մասը յիշատակարան չուներ։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 38թ. (Լուսանցում) Ո՛ր, զմեղեք
զբռնակս, որ միտքս ղեկերեայ կտ ի բոլոր
բաղմանց աշխարհիս, վա՛ր ինձ:

բ. 53ա. Աւարտուցաւ Սահմանք Դասթի
եռամենքի եւ քաջ հռետորի ձեռամբ կա-

շարորի փցուն եւ փառաքի եւ անարհեստ
զբռնակս... յիշեցէք զմեղ... եւ զմեր եղ-
բայրս՝ զտէր Մկրտիչ Կոյսեկոյսն...

ի թվին ՋճԺԼ (1468), Սեպտեմբեր
ամսոյ Թ (9), ի կուլառւ վանքս, որ է
Սուրբ Գեորգ, ի հարբերդ:

54

ԱՐԻՍՏՈՏԵԼ, ԱՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻԻՆՐ, ՅԱՂԱԳՍ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ

ԺԵ - XVII

Թեքք՝ 56: Նիւթ՝ Թուղթ: Մեծու-
թիւն՝ 18 X 12.5: Գրութիւն՝ միասին:
Գիր՝ բոլորգիր: Տող՝ 28:

Վիճակ՝ Թերի, վատ վիճակում, ըս-
կըզբից չկաթ լե-թ տետրերը՝ 108 թերթ:
Տեղ. Սան. N° 114. ՄՏՄ, ԸՅ, Մա-

տենագիրներ, թղթ. 1. էջ 251. N° 478:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ,

1. Յա. Ստորագրութիւն Արիստոտելի:
2. 47թ. Նորին՝ Յաղագս առաւինու-
քեան:

55

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԺԸ - XVIII

Թեքք՝ 182: Նիւթ՝ Թուղթ: Մեծու-
թիւն՝ 12.5 X 9: Գրութիւն՝ միասին:
Գիր՝ նստրղիր (սղումներով): Տող՝ 23:
Կազմ՝ վաշեկատ տախտակ:

Վիճակ՝ վատ, մկնկեր:
Տեղ. Սան. N° 115. ՄՏՄ, ԸՅ, Մա-
տենագիրներ, թղթ. 1. էջ 258, N° 501:

3. Լուծմունք Գրիգորի Նարեկացոյ:
Կրկին կազմող սխալմամբ տետրերը
դասաւորել է հակառակ կարգով, որով
ստացուել է տետր Ժ, ապա՝ Թ, Ը...
մինչեւ Ա: Այդ եղանակով Նարեկայ լուծ-
ման զրքի սկիզբ է դալին 170թ. իսկ վերջ՝
69ա:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա. Մեկնութիւն Ստորագրութեանց
Արիստոտելի: (Սկզբից թերի):

2. 52ա. Ներածութիւն Պորփիրի:
Առանց վերնագրի, սկիզբը. «Եւրոպայ»
հարկաւորի քրիստոսի է եւ յառ առա
Արիստոտելի...»:

4. Լուծմունք հոգեկիցն քանից սրբոյն
Գրիգորի Նարեկացոյն - Ձայն հառաչա-
նաց: Ձայնն յերկուս բաժանի՝ յօդն եւ
յանյօդն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Ձեռագրիս կազմի մէջքին զրաժ է.
«Մեկնութիւն սրբոյ Նարեկին, հեղինակն
անյայտ, պկս. 371»:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

[ՆՈՐ-ՋՈՒՂԱՅ]

ՌՃԽԹ - 1700

Գրիչ՝ Մկրտիչ Լրէց: Ստացող՝ Ուլա-
դիմ վարդապետ:

Թերթ՝ 86. անդրէլ՝ 1ա, 37թ: 85թ,
86ա: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 14X
10: Գրութիւն՝ միասին (11,5X7): Գիր՝
նստորգիր: Տող՝ 20: Մանրանկարչութիւն՝
վերնադրերը կարճեր, զարդեր, թռչնա-
դրեր: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ, ոսկե-
ղծ:

Տեղ. Սան. N° 115. ՄՏՄ, ԸՅ, Մա-
տենագիրներ, թղթ. 4, էջ 2191, N° 6000:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 2ա. Պորփիրի ներածութիւն:

Լուսանցներում մանր գրերով լուծ-
մունք:

2. 63ա. Արիստոտելի Ստորոգութիւն-
քըն - Ուսմունք ասին... (Լուսանցներում
լուծմունք):

3. 64թ. [Նորին] Պերիարմենիաս:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

85ա. Յիւլեցէք ի Քրիստոս զբարեմիտ
և զկուսակրօն և զհեղաշողի Ովագիմ
վարդապետն, որ ետ գրել զիմաստասի-
րական գիրքս յողնամեղ և մրգուզ
Մկրտիչ Իրեցիս, յիշատակ իւրն և ծնո-
ղացն, թիւն ՌՃԽԹ (1700), և յամսանն
յՈղոստոսի Իթ (29) և Նաղար Աղարիա-
յի Ժ (10), ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ
մերոյ:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ՍԱՆԿԹ ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ

ՌՃՂ - 1741

Գրիչ եւ ստացող՝ Յոհաննէս Պետրոսի
Շարստանեան Զուգայեցի:

Թերթ՝ 384. անդրէլ՝ 350ա - 384թ:
Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 19,5X15:
Գրութիւն՝ միասին (14,5X9,5): Գիր՝
նստորգիր: Տող՝ 25: Կազմ՝ կաշեպատ
տախտակ, կողերն ու մէջքը ոսկեղծ:

Տեղ. Սան. N° 116. ՄՏՄ, ԸՅ, Մա-
տենագիրներ, թղթ. 2, էջ 671, N° 1473:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. էջ 6. Գրիգորի Տաբեւացոյ Տե-
սութիւն ի գիրս Պորփիրի: (էջ 31. Յանկ
հիւթց):

62. էջ 31. [Նորին] Լուծմունք ի Տե-
սութիւն Դաւթի: (էջ 37. Իթ հատուածի
ցանկ):

3. Դաւթի փիլիսոփայի Առաժ Ե:

4. էջ 107. Յովհաննու Որոտնեցոյ
Վերլուծութիւն Ստորոգութեանց: (էջ
102. Իթ հատուածի ցանկ):

5. էջ 227. [Նորին] Լուծմունք Պերի-
արմենիասի: (էջ 224. Իթ հատուածի
ցանկ):

6. էջ 355. Տէր Առաքելի [Սիւնեցոյ]
Մեկնութիւն Սահմանաց:

7. էջ 369. Նորին Վասն սահմանաց
Դաւթի քաղութուն քան:

8. էջ 605. Նորին ի տեսութիւն՝ Ամե-
նայն չար տանգիլի է:

9. էջ 627. Գրիգորի Տաբեւացոյ
Լուծմունք առաքիլութեանց:

10. էջ 638. Իշախան Բախանայի ի վե-
րայ բնութեան:

11. էջ 663. [Ջիրբիրտոսի Պոետաց-
ոյ] Դիրք վեց սկզբանց: (Ունի Ժ պրակ):

12. Էջ 679. [Պետրոսի Արագոնացւոյ] Համառօտ հաւաքումն վերլուծութեան վեց սկզբանց զորոց [Ջիլբրալտի Պօնտացւոյ]:

ԵՐԵՄԻԱՅԱՆ

ա. էջ 626. Կատարեցաւ Քաղուածս Սահմանաց ի թվին ՌՃ իննսուն (1741):

բ. էջ 698. Շնորհօք... Աւարտեցի Արտաբոյն զիրքս, որ է Մեկնութիւն Պորփիրի, Հինգ ընդհանուր ձայնին եւ Արտաբոյնի ժ ստորուրէթեանցն եւ Պերլաւմենտիսին եւ այլոց բազմաց, որ ժո-

ղովեալ կայ ի միջ սորա պատուական զանձ եւ մարգարիտ... Սակս իմոյ՝ մեղապարտ տէր Յոհաննիսի, զբեցի ձեռամբ իմով, ի կողմանս հիւսիսոյ, յերկրն Ռուսաց, ի արքայանիստ քաղաքն Սանկթ Պետրսբուրցի: Սկիզբն արարաք թվին փրկչին ՌՃԻՆ (1740) եւ յամենայն Արեւի Բ (2), մինչեւ ցայժմ հաղիւ կարացաք աւարտ հասուցանել, որ է յայտամի Դեկտեմբերի ԺԷ (17) եւ Տրէի մին: Հայցեմ յիշել տէր Յոհաննէս... որ եմ ի քաղաքէն Շաշու, ի զԷջն Զուղայոյ: Տէր Յոհաննէս Պետրոսի Շարստանեան Զուղայեցի:

58

ԱՐԻՍՏՈՏԵԼ, ԳԻՐԳ ԲՆԱԶԱՆՅԱԿԱՆՅՑ

ԺԸ-ԺԹ - XVIII-XIX

Թերթ՝ 145: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 19,5×15,5: Գրութիւն՝ միասին: Գիր՝ շղաղիւր: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ:

Տեղ. Սան. N° 116. ՄՏՄ, ԸՑ, Մա-

տենագիրներ, թղթ՝ 1, էջ 257. N° 491:

ԲՈՎԱՆԴԱՌՈՒԹԻՒՆ

1ա. Արիստոտելի Ստագիրացւոյ Գիրք բնագանցականաց:

59

ԲԱՌԳԻՐԳ

[ԺԹ - XIX

Գրիչ՝ Բաղդասար: Ստացող՝ Տէր Թա-

կուր: Թերթ՝ 300: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 14,2×9,5: Գրութիւն՝ միասին: Գիր՝ նոսրգիր: Տող՝ 20:

Վիճակ՝ թերի, վատ պահուած: Տեղ. Սան. N° 118. ՄՏՄ, ԸՑ, Բառարանք, էջ 33, N° ՄԻԳ:

ԲՈՎԱՆԴԱՌՈՒԹԻՒՆ

Բաղդիրք - Արանայ - Հօր օրհնութիւն:

Պահուած է մինչեւ Ռուսոյ, թերթեր կան աւելացրած՝ Թերթի լրացնելու. 137-184. 195-218:

ԵՐԵՄԻԱՅԱՆ

ա. 7ա. Բաղդիրք յիշատակ է պատվել լուսոյ հողի տէր Յակոբին:

բ. 185ա. Եւ մեղաւորս, որ եմ որդի տէր Յակոբին, մեղապարտ Բաղդասարս, զբեցի եւ անգրաւ:

ՏԱՂԱՐԱՆ

ԺԹ - XIX

Թեքթ* 100+5: Նիւր՝ Թուղթ (Հաստ, կոպիտ, սկզբում եւ վերջում կաստագոյն): Մեծութիւն՝ 16,3 × 10,5: Գիր՝ հօտրանման բոլորգիր, չղաղիր (84-99): Տող՝ 13-26: Կազմ՝ կաշկպատ տախտակ: Վիճակ՝ զործածելուց անմաքուր: Տեղ՝ Սան. N° 119. ՄՏՄ, ԸՅ, Տաղարանք, էջ 88-89, N° ՃԺԶ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՆ

Սկզբի չթերթակալուած հինգ թերթի վրայ անկարգ խորոցներ են: Նիւթերը ներկայացուած են ըստ ձեռագրի էջահամարների:

1. էջ 1. Տաղ Աստուածածնի - Մամբում կոյս, Մարիամ կոյս, երանելի, տէնչայի:

2. 4. Տաղ առ Հայրն երկնաւոր - Անդադար եւ միշտ զոհութիւն:

3. 5. Տաղ Աստուածածնին - Գեղեցկացար քան զլուսին: (Մի քանի մասից):

4. 19. Տաղ Համբարձման [Անդրեաս վարդապետէ] - Այսօր անդրանիկ Հօր միածին...

5. 20. Տաղ Հոգոյ գալստեան - Այսօր Սուրբ Հոգին Աստուած Կկեալ յաշխարհիս...

6. 24. Տաղ Աստուածածնի - Խրեկին ծառին նման ես...

7. 27. Տաղ եւ աղեքսանք առ սուրբ կոյսն Մարիամ - Գաղտնի նետից հարայ, ով բռնկարան...

8. 29. Տաղ Մննդեան.

ա. [Աստուածատրայ Հեմնեցոյ] - Այսօր տօն է Մննդեան...

բ. [Ղազարայ Զահկեցոյ] - Ղամբարաւիայ սրբոյ տօնիս...

գ. - Հրեշտակ եւ մարդիկ, ահա ցընծացէք...

դ. - Ննջեալ որդեակ, քաղցր եւ առեւ...

9. 38. Մօխվեմէ, մօխվեմէ, շվիօ շեմ շեմօ [Լուր ինձ, լուր ինձ. որդեակդ իմ]՝ (Հայաստան վարացիէն):

10. 40. Տաղ Մննդեան [ի Կոստանդին կաթողիկոսէ] - Հրճուիմք այսօր մեք հոգեպէս...

11. 43. Տաղ Զորքնեաց [ի Սրիկ Կոստանդէ] - Ով զարմանալի...

12. 44. Տաղ Զարութեան.

ա. Արդ, լուսաւորեալ, արդ, փառաւորեալ...

բ. Եկեալ Մարիամ Մաղդաղենացի...

գ. Մարիամ Մաղթաղէնին փարէր ի մէջ պարտիզին...

դ. Յայնժամ սիրով տիրական...

ե. [Ղազարայ Զահկեցոյ] - Գառն ի սպանդ վարեալ...

13. 56. Տաղ Համբարձման [Անդրեաս վարդապետէ] - Այսօր անդրանիկ Հօր...

14. 58. Տաղ Հոգոյ գալստեան - Այսօր Սուրբ Հոգին Աստուած...

15. 60. Տաղ վարդապետին - Այսօր ցընծայ լեառն Թարոր...

16. 63. Տաղ առ փրկիչն Յիսուս - Փրկաւ ի մահուան քո (նախադիմ «Փրկիչ»):

17. 67. Տաղ երեսման խաչին [ի Սրիկ Կոստանդէ] - Խաչ ի նախնումն...

18. 69. Տաղ վերացման խաչին [ի Գրիգորի Նարեկացոյ] - Եւ, ձայն դառնաւ ինչ ասեմ...

19. 71. Գանձ Աղամալ - Միարանին թան եւ Եւայ...

20. 73. Տաղ Մեծի պահօց [ի Ղազարէ Զահկեցոյ] - Իսկականին ծնունդ առեւ...

21. 74. Տաղ Դաւիթ մարգարէին - Թախթ Յեսեայ կրօնէր որդին...

22. 76. Գանձ սուրբ առաքելաց -

Հըճաբ Յակոբին, լատինք՝ Պետրոսին, Յոյնք՝ Յովնանին, ասորիք՝ Սատթին...

23. Տաղ Յովհաննու Կարապետին [ի Պետրոս վարդապետէ Զիւրէթցոյ] — Մաքուր տատրակդ յանապատէ...

24. 78. Տաղ Աղամայ [Յովհաննէս Պուլգէ] — Աղամայ ստեղծողն եկեալ...

25. 80. Տաղ Սարգսի գորաւարին — Վերկայից հանդիսից հրաշային...

26. 81. Տաղ Էջմիածնի [ի Ղազարու հայրապետէ] — Յարմար ձեռով պատուափան...

27. 84. Տաղ վանն Հերակի արքայի — Բստեղծողդ ամեն բոլորից...

28. 85. Տաղ սիրոյ [Պետրոս վարդապետէ] — Զիս թո սիրոյն, ով նազելի...

29. 90. Տաղ ուրախութեան — Ահա մէկ Ժողովեալք...

30. 92. Տաղ որպէս Սարի զըզ — Իմ աշընոյր լոյս պատկերիդ տեսութեան, տեսութեան ցանկամ...

31. 95. Տաղ զարման — Գարուն, գարուն, հասեալ է, հասեալ...

32. 96. Տաղ սիրոյ — Առաւօտանց վարդ կու քաղեն... Բո տեսանողն ոչ ամաչէ, / Բանի որ ըսկսուող տան չէ, / Եկ իւրկանոր, բեր սեղանոր, / Թաւր խմէ Նաղաշ կանչէ Յովնաթանը:

33. 99. Տաղ սիրոյ — Գեղեցիկ զունով, Եկ, սիրելի, ի պարտեղ քո...

34. 100. Տաղ զարման — Ի կէտ դարնան եղանակին. / Զօշար բլրոյ տէյէր տէրտին... (Հայ-Թուրքերէն):

35. 102. Տաղ սիրոյ. ա. [ի տիրացու Բաղդասարէ] — Վարանելով, վարանելով, մայրս զեղերիմ...

բ. [ի Պաղտատար զպրէ — Իմ անըման, յոյժ զովելի...]

գ. — Իմ հեռարնակ հոգւոյս հատոր...

դ. Իմ հեռարնակի վրացեալսն է. «Հօյի սօփելօ, վայի ցրու սօփել...» — [Ո՛վ աշխարհ, վա՛յ փուշ աշխարհ...]:

36. 109. Տաղ բլրովի — Ի դէմ քո, վարդ, քանի՞ յամ...

37. 111. Տաղ սիրոյ — Ի ննջմանէդ արթայտկան, դարթիր...

38. 112. Տաղ սիրոյ եւ զարման — Գարուն եկեալ անուշ...

39. 114. Տաղ բլրովի — Այ զեղեցիկ, աղին թռչուն...

40. 115. Տաղ սիրոյ, գեղեցիկ գունդ [Պետրոսի Ղափանցոյ] — Մաքուր և սուրբ ստեանց բոյին փափաղիմ, սէր իմ, փափաղիմ...

41. 117. Ի սէր սիրոյդ ցանկացելոյ...

42. 119. Ի թոյլ սիրոյ, աղին սէր իմ...

43. 122. Տաղ կախի [Պետրոսի Ղափանցոյ] — Փութայ տո մեղ, աղին կաքա...

44. 124. Տաղ զարման եւ ուրախութեան — Գարունն լացվէր, վարդն ի ռադչան ի...

45. 131. Տաղ զարման մէջլիսի — Յորժամ եղեւ զարուն, արեւ ծագեցաւ...

46. 134. Սորայ վրացեալսն է — Բազմիդան վրինսպտի... [Խրախանայի յայգւոյ] :

47. 136. Տաղ սիրոյ — Արի, իմ քաղցրիկ աղաւնի...

48. 138. Սորա թուրքաւարն է — Բիր երիշէն ախլամ ալոր...

49. 140. Տաղ սիրոյ — Մէկ աղնուք մի սէրն կայ ի գլխին...

50. 141. Սորա թուրքաւարն է — Պիր կեօղեն սօփտաս...

51. 143. Ամենայն կերպ շարականից ծաղկափաղ արարեալ գրեցի աստ որպէս զի համբալկն ուսցին:

Արտագրուած են շարականներ. «Դ. Նախապետացն Արքահամու», «Դ. Բախանցի եւ Ժողովուրդի», «Դ. Աթոռ Բորեական» և այլն:

159-165 — Ոտանաւոր դրբերից ցանկն է ալլուրեանական կարգով, որից յետոյ շղարկով կան լեռնեալ տաղեր:

52. 84ա. Տաղ ասացեալ ի Պետրոս վարդապետի ի վերայ սրոյ Երուսաղէմի — Փափկեկեաց հոգեւտուն...

53. 84ա. Տաղ ասացեալ ի Սեբօբէ վարդապետէ Ստանայցոյ ի վերայ Զփթ խանին — Սրահար եղբ, շար իշխան... (Նտխապիծն է՝ «Սերօ»):

54. 85ա. [Ի Պաղտասար դպրէ. րստ «Քնար հայկական»-ի, էջ 373] — Արի՛ք, որ երթամք պիւլպիւլի երամք... (Մի տուն վերջից թերի):

55. 86ա. [Տաղ սիրոյ] — Ի քոյդ սիրոյ գերիս իրրու մեռեալ եմ...

56. 86բ. [Տաղ սիրոյ] — Բարբի եկիր, իմ պատուական սիրելի...

57. 87ա. [Տաղ հոգեւոր ի տիրացու] — Արի, սէր իմ, արբի, արբի հոգիւ րարբի, րարբի...

58. 87բ. [Տաղ սիրոյ ասացեալ ի Սուրբիաս վարդապետէ] — Ի քոյդ սիրոյ յարկեալ երբէք...

59. 88ա. Տաղ պիւլպիւլի [ի Սուրբիաս] — Իմ սիրուն պիւլպիւլ անեման...

60. 89ա. Տաղ սիրոյ Ստեփաննոսի [ի Գալուստէ] — Գեղարդոյնք յեթկնից ուրախացան...

61. 90ա. Երգ Ղազարու կալոյդիկոսի — Ղէկ հաւատոյ մարթ թողուհի:

62. 90բ. Երգ Ղազարու հայրապետին

— Ի տանա Հայոց կառուցելոյդ դարձանամ...

63. 91ա. Տաղ ի Յակոբ կալոյդիկոսէ — Յարեան հոգմք հիւսիսային...

64. 91բ. Տաղ սիրոյ [ի Խեղ Յովհաննիսէ] — Առատուտեան խաժին կլանէք...

65. 92բ. Տաղ վասն յալուքեան Քրիստոսի [ի Սերովքէ Պատկանեանէ] — Անհամեմատ եւ անսահման...

66. 93ա. Տաղ Աբրահամ վարդապետէ Բաղիշեցոյ ի վերայ եղելի անձանց — Ի զիշերաց անձն իմ կանխէ...

67. 94ա. Տաղ պիւլպիւլի [ի Պաղտասար դպրէ] — Հէրբք ողորաս, գոչես, քաս...

68. 94բ. Տաղ ի վերայ վարքի եւ բըլբուլի [ի Գրիգորիսէ Աղքամարցոյ] — Մաղկունքն ասն հերիք...

69. 96բ. Ի տիրացու Պաղտասարէ — Ոչ քեզ նման ամենազուրկ եւ ողորմած զտանի, Տէր իմ...

Վերջին մասը դարձեալ տարբեր զբնի զրաձ վ համառօտ ոտանաւորներ են, քաղկացած մի կոմ երկու տներից:

61

ՌԻՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԵՐԳԱՐԱՆ

ԴՈՐՊԱՏ, ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, ՄՈՍԿՈՎ, ՍՏԱՎՐԱՊՈԼ, ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ ԹԶԲ — 1853

Ստացող՝ Քերոպէ Պատկանեանց:

Թեբք՝ 97. անգրեւ՝ 80ա-92բ, 96աբ, 97աբ: Նիւք՝ թուղթ. Մեծուքիւն՝ 16.5X10,5: Գրութիւն՝ միասին (անկանոն): Գիր՝ չղաղիւր (տարբեր զրիշների դրած, հաւանական՝ հեղինակների ինքնագիր): Կազմ՝ թուղթ:

Վիճակ՝ անմաքուր:

Տեղ. Սան. N° 120. ՄՏՄ, ԸՅ, Տա-դարանք, էջ 79-81, N^o ձե:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա. 2. Փափագեան, Զօեգ, որդիք Արամեան, 1849, ի Դորպատ:

2. 2ա. Արիք, որ երբամք:

3. 2բ. Խ. Աղափիքեանց, Մեքք խոսակցիս, մեքք լուռ ես դու, 1847, Դորպատ:

4. 3ա. Մէկ քան ասա մլրտօղին — «Բաղմավէպ»:

5. 3բ. Սուր դստեր մեծի իշխանի — «Բաղմավէպ»:

6. 5ա. Մագեան, հեղիկ այրեւ քաղցիկ:

7. 5ա. Աղամ աղբար, Ասում ես դիմացիք:

8. 6ա. Խնդա ախոր, Հայաստան:

9. 6բ. Խ. Անգեանց, Ուրախացուք ուրեմն, 1849, ի Դորպատ:

10. 7ր. Թուրինջ, Նոր բաւար եւ գո-
վելի:

11. 8ր. Արսես քեզ, Հայոց խնդրիկ
ժողովուրդ:

12. 9ա. Խ. Աւագեանց, Երգ ուխտի —
Որդիք Հայկայ, գութիք Ներկա, 1848.
Դորպատ:

13. 10ր. Մեր քաջ հայոց զօրութիւն —
«Ազգասէր» լրագիր:

14. 11ա. Օ՛ն, եկա՛յք, արի հայեր:

15. 12ա. Տաղ ի Սմբատ Մամիկոնեան
— Թաղ փառաց Տերոյ ցանկալի:

16. 12բ. Տաղ ի Գայլն Վահան — Նեա
թափանցիկ...

17. 13ա. Տաղ ի Ռոստոմբէկ Մունե-
տիկն — Ի ձայն րարժր աղաղակէ...

18. 13բ. Ինձ ունկն դիք, ճիգակակիցք:

19. 14ր. Կուռնկ, ուստի՞ կուգաս:

20. 15բ. Ո՛վ մեծասքանչ դու լեզու —
«Եւրոպա» լրագիր, 1850:

21. 16բ. Տէ՛ր, կեցո՞ւ դու զՀայս —
«Ազգասէր» լրագիր, 1849:

22. 17բ. Ք. Պատկանեան, Ուսանողաց
կեանքից գեղեցիկ կեանք չկայ, 1852.
Դորպատ:

23. 18ա. Ք. Պատկանեան, Երգ, սէր,
զիւնի — Ուրախ լինի՛մք, Եղբարք... 1851,
Ի Դորպատ:

24. 18բ. Ք. Պատկանեան, Արանց հետ
պատերազմել, 1852, Դորպատ:

25. 19ա. Իմա՛, իմա՛, ով մարդ, աշ-
խարհիս անցանի:

26. 19բ. Բարեւ քեզ, Ստեփան:

27. 20ա. Հ. Փափագեանց, Տէր պապն
է հարուստ աշխարհիւում, Դորպատ:

28. 20բ. Ք. Պատկանեան, Թէ ծխա-
քաշը ճեղիս, 1851, Դորպատ:

29. 21ա. Արովանց, Սար ու ձոր ըն-
կած, 1840. Թիֆլիզ:

30. 22ա. Ռ. Պատկանեանց, Գիճիի
տաղ — Բաժակներ առնենք եղբա՛րք, 1851:

31. 22բ. Իմ սիրտս աղ ես արեւ...

32. 23բ. Ռ. Պատկանեան, Թիֆլիզի
երգ — Թ՛վ սիրում ես թաժաշայ... 1851,
Դորպատ:

33. 24բ. Ք. Պատկանեան, Կոստան-
բուլի, 1852, Թունիսի 2, Դորպատ:

34. 25ա. Ք. Պատկանեան, Այն ի՞նչ
ազգ է, 1852, Թունիսի 8, [Դորպատ]:

35. 25բ. Վ. Պատկանեան, Ինքնաւոր
գովական է, 1852, Դորպատ:

36. 26ա. Ք. Պատկանեան, Նախիջե-
ւանի երգ — Սիրեկան քուրիկներ, տա-
րսը ձեզի... 1852, Սեպտեմբերի 6:

37. 27ա. Ք. Պատկանեան, Եղբա՛րք,
ուսանողներս գնում ենք, մնա՛ք բարեւ...
1852, 8 Սեպտեմբերի, Դորպատ:

38. 27բ. Ք. Պատկանեան, Լէցրէ՛ք,
եղբա՛րք, ձեր բաժակները, 1852, Սեպ-
տեմբերի 12, Դորպատ:

39. 28ա. Գ. Դոդոյեան, Դու աաս,
մայրի՛կ, խնդրում եմ, 1852, Սեպտեմբե-
րի 12, Դորպատ:

40. 28բ. Զիբուլիսէս թեթիւ ծուխ, ե-
րանի քեզ:

41. 29ա. Ռ. Պատկանեան, Ով վտակ,
վտակ, 1853, Մոսկուա:

42. 29բ. Ֆռանկի փապը խխտ փող-
վուր է:

43. 30ա. Գ. Դոդոյեան, Ի գեղջ Վան-
կան բնակէ, Դորպատ:

44. 30բ. Ք. Պատկանեան, Անտոն մէկ
հայ մարդ ունէր գեղեցիկ մի կին, 1851,
Փետրվար, Դորպատ:

45. 31ա. Ք. Պատկանեան, Խմել երգեց
Անակրեոն, Դորպատ:

46. 32ա. Ռ. Պատկանեան, Սիրելիք,
օգնութիւն հասէք, 1853, Մոսկով:

47. 33բ. Առաւօտ կենաց կուսանիս:

48. 34բ. Սերովբէ վարժպետ, Պաշ-
տելի, գովելի, գահ սուրբ Գրիգորի:

49. 35ա. Փութա առ մեզ, մախշուն
կախա:

50. 35բ. Մայր ցանկալի, հիւանայի,
յոյժ տնջալի, անմամն:

51. 36ա. Ով իմ սիրելի, մէկ մօտս
արի:

52. 36բ. Մեր Տէրն էր բազմալ ի
բարձր արողին:

53. 36բ. Լալով քողել ես, ես, ինձ,
աւան ինձ մի ճար:

54. 37ա. Արի՛ք, ելցու՛ք ի միասին:
55. 37ա. Առաւօտեան քաղցր եւ անուշ հովերն:

56. 37բ. Դարձիր, դարձիր, եղբորորդին անմման:

57. 38ա. Հայրենասէր արամեանք:

58. 39ա. Սիրովքէ վարժապետ, Սիրոյ լոյսն անկէզ բնութեան:

59. 39բ. Աւագեան, Համապագ չիք ինչ կար, Դորպատ:

60. 39բ. Ստամբուլի երգ, Երկինք գըւարդ ակնարկեմ:

61. 40ա. Սրահար եղեր չար իշխան:

62. 40բ. Սերովքէ վարժապետ, Սահման անսահման — *հորոց հասուչին տնօրհնութեան...*

63. 41բ. Կանայք ամենայն քորք իմ սիրելեան:

64. 42ա. Աշխարհն է ահագին ծով լայնատարած:

65. 42բ. Վայ ինձ՝ մօրս, որ գգեց ծնայ:

66. 42բ. Ծիծիլ ոսկի է վարդի թերթերն:

67. 43ա. Անձն իմ, վա՛յ քեզ հազար բերան:

68. 43բ. Գարունն է բացվեր, վարդն՝ ի բաղչանին:

69. 44բ. Արի, Աստուած հարցն մեքոց:

70. 45ա. Երգեցէ՛ք, ազգ հայոց, զգալուստ մերոյ հսկայի:

71. 45ա. Փափագեանց, Միերան մանուկ, խորտեղագեղ, *Մոսկով:*

72. 45բ. Խ. Աւագեան. Երգեցէ՛ք, ազգ հայոց, զգալուստ մերոյ դատողին, *Դորպատ:*

73. 46ա. Սերովքէ վարժապետ, Պետութեամբ եւ ինքնակալ կայսրութեամբ:

74. 47ա. Ազամ Արար, Յորժամ եզեւ գարուն, արեւ ծագեցաւ...

75. 48բ. Յորեւ եկաւ մէկ մէկ ուտիս, ույլ, ույլ:

76. 49ա. Ալամգարեանց, Ամսավերջին ապրիլի:

77. 49ա. Ալամգարեանց, Ամսարտ գառինք տալջ սեղան:

78. 50բ. Սերովքէ վարժապետ, Ստուգի աստեղ քան Սողոմոնի:

79. 51ա. Սերովքէ վարժապետ, Ընդէ՛ր է ձեզ կասկած կրել:

80. 52բ. Սամավարը պատվական է:

81. 52բ. Նախիջեւանայ երգ, Ջահս իմ կայեցի ի նոան ծաղիկ:

82. 53ա. Նախիջեւանայ երգ, Նորէն, նորէն, Նագարէք:

83. 53ա. Գիտունք եւ արքայք ոչ են հաւասար: (*Թարգմանութեան ի սանսկրիտ*):

84. 54ա. Ալամգարեանց, Երկու ձեռնին երկու մում:

85. 55ա. Ուղիղ գինեւորից եւ տուն եմ գնում: *Թարգմանութեան Գէորգ Դորգոս-Լանց, 1855, Մարտի, 3, Դորպատ:*

86. 55ա. Գ. Դորգոսեանց, Զինուորիս երգերը, եղբար՛ք, լսեցէ՛ք:

87. 56ա. Գ. Դորգոսեանց, Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ, դու զարնամ սիրուն քոչնակ:

88. 56. Սարսափելի դառնութիւն Տեառն մինչ մեզ հասանէր:

89. 57ա. Ք. Պատկանեան, Գիւղական աղջիկ եմ ես, Դորպատ:

90. 57բ. Ք. Պատկանեան, Ամեն օր չի լինիլ գինի լամել, Դորպատ:

91. 58ա. Տէ՛ր, մի տար դատաստան:

92. 58ա. Ք. Պատկանեան, Ինձ չի մոռանա՛ս, հին շար, 1853, Դորպատ:

93. 59ա. Պետրոս Բախանայ Պատկանեան, Պատկեր սիրոյն արփիական, 1853:

94. 60ա. Աշուղ Կարապետ, Գարուն է հասել նախշուն քեւերով, 1852, *Մոսկով:*

95. 60բ. Աշուղ Կարապետ, Շուշանը ունի գեղեցիկ պարտեզ:

96. 61ա. Աշուղ Կարապետ, Մէկ օր մի հայի ստաց մի ուսու մարդ:

97. 61ա. Աշուղ Կարապետ, Այն չար բաղոց:

98. 62բ. Աշուղ Կարապետ, Ի՞նչ ես ջարդում անձի:

99. 62բ. Աշուղ Կարապետ, Այն ո՞վ է

կանգնած ամբիոնի, 1854, *Սևպտեմբերի* 18:

100. 63բ. Դու տեսե՞լ ես երկնքում:

101. 61ա. Մի՞տեղ է. մէկ օր բաղան գնացիմք:

102. 64բ. Աշուղ Կարապետ, թէ իմ ալեւոր:

103. 65բ. Ռ. Պատկանեան, Երբ որ հողից մարդ դարձայ:

104. 66բ. Ասի. թէ սիրեմ գեեզ:

105. 67ա. Այ իմ մարգարտէ շարոց:

106. 68ա. Քընէ. քնէ. իմ հայրենիք:

107. 70ա. Աշուղ Կարապետ, Ո՞վ է հայը, մի՞թէ՞ նա է, 1855, *Պետերբուրգ*:

108. 71բ. Աշուղ Կարապետ, Մայր Աւրաբի ափերով:

109. 71բ. Թէ դու հայ ես, գիտես:

110. 73բ. Հեռացել եմ իմ մայրենի աշխարհից:

111. 74բ. Մեզից շատ առաջ կար մի թագաւոր:

112. 75բ. Ք. Պատկանեան, Մայրի՛կ, սիրական մայրիկ:

113. 76ա. Ք. Պատկանեան, ահա սուր-հանդակի սայլակը:

114. 77ա. Ֆինլանդացոց երգ. Վա՛շ, իմ լայրաս դատարկ չէր: Թարգմ. Ք. Պատկանեան, 1855, *Պետերբուրգ*:

115. 77բ. Ք. Պատկանեան, Համբու վրե՛ն գիւղ երեւեցաւ:

116. 78բ. Ք. Պատկանեան, Տխուր եմ, եղբայրներ:

117. 79ա. Ք. Պատկանեան, Ինձ՝ ման-կահաս օրիորդի, 1855:

118. 79բ. Խ. Աբովեան, Հասան խանի հրամանը. Փշրեցէ՛ք, քարդեցէ՛ք:

119. 93ա-95ա. Ցանկ նիւթոց:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. (*Տիտղոսաթերթի վրայ*) Ուսանող-ներու երգարան, պատկանի Ք. Պատկանեանց, 1853 աթի, Դուրպատ, Պետերբուրգ, Մոսկով, Ստավրապոլ, Պետերբուրգ:

(*Յետեւեալ էջում [որպէս բնաբան] գրած է*) Զար մարդիկ երգ չունին: Ուսանողին շատ բան պէտք չէ: Սիրտդ բաց նայա՛ւ:

բ. (*Ապա գրած է ուսուերէն*) Նուէր տուցայ՝ Բերուլէ Պետրոսեան Պատկանեանից. Մ. Միանստրով, *Գեկտեմբեր* 15, 1864 թուին:

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

[ՆՈՐ-ՋՈՒՂԱՅ՝]

ՌՃԽԹ - 1700

Գրիչ՝ *Մկրտիչ Լոկց*: Ստացող՝ Յո-վալիմ վարդապետ:

Թերթ՝ 98: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծու-թիւն՝ 14×10: Դրուքիւն՝ միասին (11,5 × 7): Գիր՝ Կոտրկիր. (*թերթ* 82-98՝ տարբեր գրչից): Տող՝ 20-21: Մանրանը-կալուքիւն՝ թոյնագրեր, զարդեր, խո-րան՝ 2ա: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ, մէջքը՝ ոսկեզօծ:

Վիճակ՝ հնամաշ, զործածուած եւ անմաքուր:

Տեղ. Սան. № 125. ՄՏՄ, ԸԾ, Մատե-նադիւններ, թղթ. 4, ՀՂ 2327, № 6412:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 2ա. Սիմեօնի վարդապետի Զուդա-յեցոյ արարեալ Քերականութիւն ըստ լեզուի մերում հայկազեանց - Քերականութիւն է գիտութիւն տառից եւ ասու-թեանց եւ կիրառութեանց սոցին:

1. 2բ. Յաղագս կիրառելիաց, որ է հատոր առաջին:

Ունի այս մասերը. «Յաղագս տառի», «Վանդի», «Սուղ փաղառութեան», «Հա-սարակ չաղաչարաց», «Բառի», «Ֆանի»:

ա. 5բ. Յաղագս անուան (*Հարկներ*)

– Ուղղական, սեռական, տրական, դործիական, հայցական, ակզրական, պատմական, ներդոյական, արտադոյական, կոչական:

բ. 18ա. Յաղագս բայի:

Բայերը բաժանում է «կականի, ստացականի, բնադէմք, սեռք, ձևք, տեսակք, թիւք, դէմք, ամանակք, որակք, եղանակք», «ներդործական, կրաւորական, ընդմիջական, հասարակ»:

գ. 36բ. Յաղագս դերանունան:

դ. 39ա. Յաղագս յօդի:

ե. 41ա. Յաղագս նախդի:

զ. 42ա. Յաղագս մակբայի:

է. 46ա. Յաղագս շաղկապի:

2. 49ա. Յաղագս կիրառութեան, որ է հատոր երկրորդ:

Ունի հետևեալ մասերը. «Յաղագս կիրառութեան տառի, Բաղաձայնիցն, Վանդի, Յաղագս շարադրութեան, Համաձայնութեան անուան ընդ մակգրական անուան, Անուան ընդ դերանունան, Անուան, ընդ յօդի, Ընդ բայի, Յաղագս Հոյովառութեան, Յաղագս աներեւոյթ բայի, Հոյովառութեան նախադրութիւն, կիրառութեան բայի, Չանգաւն շարադրութեան մերոյ գիտաւորութեան, Բայի ոտից, որք են տողքն, Տողի, Վերծանութեան, Առողանութեան, կիտի»:

Բ. 1. 82ա. Ի քվին հայոց մեծաց Ռձեթ (1693), յամսեանն Դեկտեմբերի ԻՁ (26).

Անաքան Յովհաննիսէ վարդապետի Խապահանցոյ [Մրբուդի] արարեալ Բերականութիւն՝ ժողովեալ ի քերթողացս – Բերականութիւն է արհեստ իմն հմտութեան տառից, առ ի յուղղել գրանս գրեցեալս:

Մաղիստորսը ծանոթացրել է, թէ «Արմէսն Զուլայեցու Բերականութեան համառօտութիւնն է»: Ըստ Գ. Զահուկեանի (Գրաբարի բերականութեան սլաոմութիւն, Երևան, 1974, էջ 150–159), այն միանդամայն ինքնուրոյն գործ է:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 49բ. [Գրչի] Կատարեցաւ Բերականութիւն ի Թիւն Ռձեթ (1700), Յուհիս ԻԲ (22), ի վայելումն Յովագիմ աստուածաբան վարդապետի, ձեռամբ Մկրտիչ Քրիչի:

բ. 97բ. [Յետապալ ստացողի] (Տարբեր գրչով գրած) Յիշատակ է Բերականութեան գիրքս Մարտիրոս վարդապետին Նիժեցոյ, ՌձՀԵ (1726) թվին Մայիսի մէջ առաջ ի Հաշքըխան:

ՌձԶԲ (1733) թվին, Օդեսոսի ամսում զոչում եկաւ անցաւ Մակուրից, գնաց Շամայիսի: ՄԼԶՔ՝ Մակուրու հայք, հատուքլեցանք նի... ուղայ ուռուստի մօտ, Աստուածածինն տեղն արարինք, սլարոն Յարութիւնի շատրուում պատարալ արարինք. վերջ:

63

ՄԻՓԱՅԷԼ ՍԱԼԼԱՆԹԵԱՆՑ, ՅԱՂԱԳՍ ԳՈՅԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆՑ

ՌՅԸ – 1859

Թերք՝ 28 (տետր): Նիւթ՝ թուղթ: ԻՖեմութիւն՝ 21,5X17: Գրութիւն՝ միասին: Գիր՝ շղաղիւր:

Տեղ. Սան. N° 126. ՄՏՄ, ԸՑ, Մատենադարեր, Թղթ. 3, էջ 1464, N° 3762:

ԲՈՎԱՆՈՒԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա տետրակ. Յաղագս համաձայնութեան, ըստ բերականութեան Միհայել Սալլանթեանց. Յաղագս գոյական անունաց:

ՄԻՔԱՅԷԼ ՍԱԼԼԱՆԹԵԱՆ,
ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԼԱՏԻՆԵՐԷՆ ԼԵՁՈՒԻ

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ 14 (տետր)։ Նիւք՝ թուղթ (կապոյտ)։ Մեծութիւն՝ 22,5×18։ Գրութիւն՝ միասիւն։ Գիր՝ (չղագիր)։ Տող՝ 14։

Տեղ. Սան. N° 127. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատենագիրներ, թղթ. 3, 4 1464, N° 3763։

ԲՈՎԼԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Միջայլէլ եպիսկոպոսի Սալլանթեանց քերականութիւն լատիներէն լեզուի։

Պարունակում է մի քանի թերի հատուածներ միայն, հաւանաբար աչակերտական տետր է։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵՕՔԶԷՆԱՆՑ,
ՊԻՏԱՆԻ ԿԱՆՈՆՔ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՈՅԲ - 1853

Թերթ՝ 10։ Նիւք՝ թուղթ։ Մեծութիւն՝ միասիւն։ Գիր՝ չղագիր. կազմ՝ չունի։

Տեղ. Սան. N° 128. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատենագիրներ, թղթ. 3, 4 1631, N° 4396։

ԲՈՎԼԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պիտանի կանոնք արտասանութեան։ Յօրինելի ի Յարութիւն ֆահանայէ կեօֆ-

չէեանց։ 1853 ամի Տեանց։

Հեղինակն ունի նաեւ կուրիօզ ստուգարանական փորձեր՝ հայերէն բառերի. «Ծագումն մի քանի բառից. Ազա՛ - իբր թէ ա՛ն դայ, Արտասուք - ալսինքն արտաքին սուգ, Կանթեղ - կայ անդ եղ, Վարդան - նա է վարդ, Դրամ - մարդ»։ Մեկնաբանուած են ընդամենն ինն բառ։

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԺԷ - XVII

Թերթ՝ 328. անդրէլ՝ 1ա, 265բ, 327ա, 328աբ։ Նիւք՝ թուղթ։ Մեծութիւն՝ 16,5×10։ Գրութիւն՝ միասիւն (13×8), կարմիր զծերում ամփոփուած։ Գիր՝ նօսրըրգիր (յաւ, պատիւներով)։ Տող՝ 21։ Մանրանկարչութիւն՝ չեն գրուած հատուածներ զլիսպրերը, իսկ ընազրի մէջ երբեմն կարմիր են, կարմիր են նաեւ վերնապրերը. խորան՝ 266ա։ կազմ՝ դրոշմուած դարզաձև կաշկազմ, ունի փա-

կիչ և կապիչներ։ Պահպանակ՝ «Յաղաքս դաւանութեան Հայոց» գրուածքի հին տպագրից՝ 209-224, և 225-240 էջերը։

Տեղ. Սան. N° 129. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատենագիրներ, թղթ. 1, էջ 42-44, N° 52։

ԲՈՎԼԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1. 2ա. Ազաբանգիդ։ Ազնեա Յիսուս Քրիստոս Աստուած իմ եւ Տէր - Իղժք րազձացեալք ցառկաբնացն զկամս...

Շարունակութիւնը՝ թղ. 4, մի մասը կտրուած է 6 սող քնաղբից հետը. սկըսած «ի նաւահանգիստն կենաց... [քա]ղաքաց եւ աշխարհս հեռաքանկաց եւ վերջանում է՝ ... բեզ ի զանձ յաւելցուք ի մերոյ ծովակուտակ նաւաստեացս քաներով:

2. 4ր. Պատմութիւն յաղագս ծննդեան եւ սննդեան եւ վարուց եւ վարդապետութեան սրբոյն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին յԱզգաքանգեղոսէ - ի ժամանակաց թագաւորութեան Պարթեւաց...

Ներքեւի յուսանցում նշանակուած են. 4ր. Աղաթանգեղ պատմադիր, 19ա. Աղօթքն ի կախարանին, 28ա. Չարչարանք, 28ա. Եւ արդ՝ մինչդեռ նա կայր կախեալ այսպէս (դրուած է կարմրով) 25ր. 30ա. Չարչարանք սուրբ Լուսաւորչին, 33ա. Մուտն ի վերապն, 34ա. Թուխոն Տրդատայ, 36ր. Սուրբն Հովսիսիմէ, 36ր. Եւ Էղեւ ընդ այն ժամանակս խնդրեաց իւր կին (զբաժ կարմրով), 45ր. Աղօթք սրբոյն Հովսիսիմէ, 54ա. Իսկ թագաւորն թողեալ զիւր ամօթն կորանացն, 57ր. Եւ աշուհէտեւ մտեալ յեղեղն խոտաճարակաց, 60ա. Իսկ կռահեալն Գրիգորիս անդէն խոսել սկսաւ (բոլորը կարմրով):

3. 68ա. Վարդապետութիւն սրբոյն Գրիգորի առն Աստուծոյ - ՉԱստուած որ նա միայն ինքնութեամբ եւ...

Ներքեւի յուսանցում. 71ր. Վասն տնձնչխանութեան մարդոյն, 72ր. Վասն արարչութեան Աստուծոյ, 75ա. Պարտին Աղամայ, 76ր. Ահա Աղամ եղեւ իրրեւ զմի ի մէնջ, 77ր. Արտաքոյ զբախտին քնակէր, 79ա. Նաշապետն Նոյ շինէ տապան, 81ա. Արբաճաժու հաւատայն, Իսահակ, 81ր. Յակոբ Յովասափ յեղիպտոսէ հանէ Մովսէս զժողովուրդ, 83ա. Աստուած երեւեալ հրով, 83ր. Օրէն տայ ի ձեռն Մովսիսի, 85ա. Ազգի ազգի տեսլանց, 88ա. Մարգարէից, 89ա. Խրատէին եւ նոցա կոոց զոսն մատուցանել, 89ր. Խորխորդին զմարդարտն, 90ա. Գրիգորի դնալն ի Բարիլոն եւ դառնայ, 90ր. Իղձք մարդարէիցն, 94ա. Երեւումն, 97ր. Վասն ծննդեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, 104ա. Վասն թլիպտութեան, 108ր. Վասն մկրտութեան Տեառն, 125ր. Վասն խաչելութեան, 127ր. Թաղման,

Յարութեան, 131ա. Զխաչն գովէ, 134ա. Վասն Հոգոյն Սրբոյ, 138ր. Օրինակ տայ մտաց մարդկան, 140ա. Խղի մեղաց բոյսըս, 140ր. Զտփարութիւն կուցն ապէ, 158ա. Վասն աշտարակի շինելոյն, 179ր. Վասն յարութեան հոգացեալ մարմնոյ մարդկան, 201ա. Կատարեցաւ վարդապետութիւն սրբոյն Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչի ի փառս Քրիստոսի, որ է արհնեսլ յաւիտեանս. ամէն:

4. 201ր. [Դարձ փրկութեան աշխարհիս Հայաստան ընդ ձեռն առն սրբոյ նախատախի] - Արդ, եկայք, եղբարք, զգուտն վասն հասարակացն շինութեան փութացուք...

223ա. Պատեմք երովարտալի - ի վաղնջոց հետէ կորուսեալք...

229ա. Պատեմք քղբոյն պատասխանի - Գանեալք եւ խրատեալք...

232բ. § 832. Իսկ լնոյ կրօնն եղբոյն պառնոցն կատարելոյ...

242բ. § 900. Զի նոցա առ արարչութիւն անդր այսպիսի բարբառ արձակեալ ասացին. Տէր Աստուած մէր զու ես. եւ նա ասաց. Ժողովուրդ իմ եք զուք:

5. 248բ. Այս եւ ճշմարիտ հաւատք. Հաւատամք որպէս եւ մկրտեցաք: Փառաւորեմք որպէս եւ տեսաք...

Բ. 250բ. Ուխտ սիրոյ եւ միաբանութեան մեծի կայսերն Կոստանդիանոսի եւ սուրբ պապոն Սեդրեստրոսի, եւ Տրդատայ Հայոց արքայի եւ զսուրբ Լուսաւորչին Գրիգորի... Իսկ զայս զիր աւանդեցաք ի ձեռն ատենադպրին Հայոց արքային, մեծիմաստի Աղաթանգեղոսի, ի փառս Աստուծոյ:

Գ. 266ա. Գրիգորի Նիւսացոյ Յաղագս կուսութեան, եթէ սեպիական է աստուածայնոյն եւ անմարմին քնուքեանն կուսութիւն - Բաղմայ կանխաւ Էղեւ կուսութիւն...

Ունի իմ հատուած, առաջին տողերը կարմրով իսկ ղյխահամարները՝ յուսանցում: Վերջին զրիւր թերի է թողել որ եւէ պատճառով. «... Արդ, ունիմք առ որս հայելով, զղուշութեամբ ընդ ալին փորձութեան նաւիցեմք. ընդէ՞ր ինձ քննենա, եթէ ոմանք յայսպիսեաց խորհողաց յաղթեցան: Եւ վասն այսորիկ հրա...»:

ԿԱՇԱՆՑ ԹՈՒՎԹ

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ 19: Նիւթ՝ Թուղթ: Մեծու-
թիւն՝ $29 \times 12,5$: Գրութիւն՝ միասին:
Դիր՝ չղապիր: Տոպ՝ 25-30: Կազմ՝ լաթ:

Տեղ. Սան. N° 130. ՄՏԽ, ԸՅ, Մա-
տենադիրներ, Թղթ. 1, Էջ 50, N° 65:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թուղթ սիրոյ եւ միաբանութեան...
Ձեռագրի մէջ մի կտոր թերթիկի վը-
րայ գրած էր. «Այս բոլոր ձեռագրները
մնացած Միքայէլ արքեպիսկոպոս Սալ-
լանթեանից, զկնի նորա մահուան:

ՄԵՍՐՈՊ ՎԱՅՈՑԱՌԵՑԻ,

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՅՆ ՆԵՐՍԷՍԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

ԹԱՐԵԶ

ՌՈՀԸ - 1678

Թերթ՝ 84: Նիւթ՝ Թուղթ: Մեծու-
թիւն՝ $18,5 \times 15,2$: Գրութիւն՝ միասին:
(15×11): Գիր՝ նոտրաման բոլորգիր:
Տոպ՝ 21: Կազմ՝ կաշկալտ տախտակ:

Վինալ՝ հնամալ:

Տեղ. Սան. N° 131. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատեն-
ադիրներ, Թղթ. 3, էջ 1411, N° 3634:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պատմութիւն սրբոյն Ներսէսի հայրա-
պետին եւ ազգի սրբոյն Գրիգորի Հոսա-
ւորչին. ծայրագոյ արարեալ ի Մեսրո-
պայ քահանայէ Հոգեմանցոյ, ի գաւա-
ռէն Վայոժուոյ: Ընդօրինակեցեալ յինէն,
ի Թաւրեզ քաղաքի, յամի տեառն ՌՈՀԸ
(1678)-ին, ի փառս մեծագոյնս Աստու-
ծոյ:

Վարք սրբոյն Ներսէսի: Գլուխ Ա -
Յուրիտասաներորդի ամի Տրդատոյ,
նոտա յաթող...

Հուսանցում գրած յատիներէն, իսկ
վերելի լուսանցում՝ «Պատմութիւն վա-
րուց սրբոյն Ներսէսի մէծի»: Ձեռագրիս
մէջ յաճախ բաց են թողնուած բառեր եւ
ամբողջ տողեր. ասել է բնագիրը թերու-
թիւններով է հղել եւ անթերթեանի մա-
սեր է ունեցել:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Էջ 162. [Հեղինակի] ի յորս հարիւր
տասն եւ վեց (967) թվին հայոց, վերա-
դիտուութեան տեառն Վահանայ Հայոց
կաթողիկոսի, Է Աշտոյ Բագրատունւոյ
Հայոց թաղաւորի ի տանէ Շիրակայ, Էս՝
Մեսրոպ նուաստ քահանայ, ի Վայոյ ձո-
րոյ, ի զեղջէ Հոգեմանց, ուստի Յովսէփ
էր Երանելի նահատակն՝ յաուրս սրբոյն
Վարդանայ, որ յետոյ չարչարեցաւ Յագ-
կերտէ Պարսից արքայից արքայէ, մե-
ծաւ ցանկութեամբ ծայրագոյ արարի
զգիրս գայս ի Հայոց մնացորդաց յԱրե-
ւելից գրոց. զյաղթութիւն եւ զվատթա-
րութիւն թաղաւորացն Հայոց, Է զվարս
եւ զստաբերութիւն եւ զսքանչելիս հայ-
րապետաց տոհմի սրբոյն Գրիգորի Լու-
սաւորչին, եւ զտեսիլ եւ զկտակ սրբոյն
Ներսիսի, զքաջութիւն եւ զյաղթութիւն
ազգին Մամիկոնեից. եւ ետու որդեացե-
լոյ իմոյ սուրբ առաքանի ծնեղեամբ Վա-
հանայ Մամիկոնեան, ի զեօզն, որ կոչի
Շարժի:

Արդ, ի սրբոյն Գրիգորի Հայոց Լու-
սաւորչէ մինչեւ ցայժմ շարադրին ամբ
վեց հարիւր վաթսուն եւ երկու:

Վերջապան Յովսէփ կաթողիկոսի լոկ
յահանայ եղած լինելու մասին է:

**ՅՈՒՆԵՍԿՈՍ ՓԼԱՒՈՍ,
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ԵՒ ՀՐԷԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ**

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԺԸ — XVIII (1787-ից առաջ)

Գրիչ՝ Յակոբ զպիր:

Թիւրք՝ 311. անդրէլ՝ 1բ. 209ա-210բ:
Նիւթ՝ թուղթ (բարակ): Մեծութիւն՝
21,3×15: Գրութիւն՝ միասին (16×11):
Գիր՝ նօրգիր (մանր): Տող՝ 27: Կազմ՝
կաշկայատ տախտակ:

Վիճակ՝ թերթերը թանաքի վատու-
թիւնից սեւացած:

Տեղ. Սահ. N° 133. ՄՏՄ, ԸՅ, Մա-
տենագիրներ, թղթ. 3, էջ 1876, N° 4948:

ԲՈՎԱԼՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

[Գիրք] պատմութեանց Յովսէփոսի
[Երրայեցոյ], արարեալ յաղագս պատե-
լազմի հրէից ընդ հռովմայեցիս եւ ա-
ւերման երուսաղէմի]:

Թարգմանութիւն Լեւոնցոյ, արտա-
դրած ի տպագրէ Յարութիւն վարդապե-
տի Վաղարշապատցոյ՝ Էջմիածին, 1787,
ըստ ինդրանաց Զուդայեցի Պօղոսեան
մահտեսի Ուաշիկի:

ԵՒՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. [Տպագրի մեկենասի]. Վէհապետի
խոնարհ ծառայ հաշիկ Պօղոսեան Զուդա-
յեցի, որ ի թվին 1784, Հոգտեմբերի 4-
սուն ի մեծն Պօլիս գիրքս այս Յովսէփոս
Լուու Սուրբ Էջմիածնու միայրան եւ Պօլ-
սոյ նվիրակ սրբազան Սահակ աստուա-
ծարան վարդապետին, որ Սուրբ Աթոռն
Հայկար Հատէ գրքիս բաժնայ անեն իմ յի-

շատակ. հարիւրն ինձ տան, ինն հարիւրն՝
Սուրբ Աթոռին: Եւ նմաստ ծառայ եւ
Սուրբ Աթոռին հարիւր հիսուն ողմի
թուղթ եւ իւր իւրովն մինչ ի Սուրբ Ա-
թոռն, որ եւ նմաստ թարեղումս Աստու-
ծով զնայմանի սուրբ Երուսաղէմ գերե-
պայծառ սբ. Գեորգ լուսոյ Հոգի Յոհան-
եանիմ արտնի տվի, որ Ծէլէմեկըն հա-
րիւր հիսուն ըռուղմի թուղթ բերել տայ
եւ ողարկի Սուրբ Աթոռն, գինն իւրովն
ինձ լինի, իմ իսպումն թալար գրի, վարձն
ի Տէառնէ տացէ:

Թէպէտ վերն գրած եւ, որ հարիւր
հիսուն ըռուղմի թուղթ իւր իւրովն մինչ
ի Սուրբ Աթոռն Հասուցանեմ, բայց սրբ-
բազան հայր նվիրակն կամեց, որ հաղար
ղուռուչ փող տամ Սուրբ Աթոռին, իւրէնք
հաղորդած գիրքս տպեն վերոյին գրքովն.
նմաստ հանցն առի հաղար զուռուչ վե-
րոյ Գեորգ աղային հավլայ արար ի հայր
նվիրան, եւ ես նվաստըս հայր նվիրակին
մեն ոգսիտ յենք առի որ սրբազան... ին
բնդիս բնդունելութեան օրհնութեան
թուղթ հասանի, որ կատարումն տայ եւ
հարիւր հատն բնդիս հասուցանեմ: Նը-
վաստ հաշիկ Պօղոսեան:

[Խաչիկ Պօղոսեանի մասին տես տպա-
գրի էջ 495-496: Այս յիշատակարանը տը-
պագրում չկայ]:

բ. [Գրքի] Փառք... Գրեցաւ ի թվա-
կանիս հայոց... ի Կոստանդնուպօլիս,
ձեռամբ անումամ Լեւթ զպրի Յակոբայ:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ 127: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծու-
թիւն՝ 20,5 × 17: Գրութիւն՝ միասին
(15 × 11): Գիր՝ չղաղէր: Տող՝ 19: Կազմ՝
թուղթ:

Տեղ. Սան. N° 136. ՄՏԽ, ՀՅ, Պատ-
մականք, էջ 5-6, N° ԽԵ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

(Պատմութիւն Հայոց. անվերնագիր ևւ
ստանց հեղինակի անունն):

1. 1ա. Գլուխ Ա. Տեսութիւն երեւելի
անցից պատմութեան ազգիւ Հայոց - Հին
Հայաստան գոր անուանեն թուն բնակիչք
նորա՝ Հայաստան, բովանդակէր զյայն

տարածութիւն երկրի յարեւելից յարեւ-
մուտս...:

2. 18ա. Գլուխ Բ. Համառոտ բովան-
դակութիւն գլխաւոր անցից եկեղեցական
պատմութեան Հայոց:

3. 60ա. Գլուխ Գ. Գլուխ եկեղեցոյ
Հայոց է ընդհանրապէս կարգադիկոսն:

4. 76ա. Գլուխ Դ. Յաղագս որպի-
սութեան քրիստոնէական վարդապետու-
թեան յեկեղեցիս Հայոց:

5. 102բ. Գլուխ Ե. Յաղագս որպի-
սութեան քրիստոնէական իրթութեան ևւ
քրիստոնէական կենցաղաւարութեան հա-
յոց ազգին:

ՔՕԹՈՒԿ ՍԱՆԱՀՆԻ ՎԱՆԱՑ

ՍԱՆԿՏ ԲԵՏՐԲՈՒՐԳ

ՌՄՂԲ - 1843

Գրիչ՝ Հայրապետ Գէորգ Աւագսար-
կաւպեան Սուքիասեանց:

Թերթ՝ 55 (քառածայ տւորեր). ան-
զրեկ՝ 54ա-55բ: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծու-
թիւն՝ 25 × 19,5: Գրութիւն՝ միասին
Գիր՝ չղաղէր (յաւ): Տող՝ 17:

Տեղ. Սան. N° 136. ՄՏԽ, ՀՅ, Մա-
տենագիրներ, Թղթ. 1, էջ 267, N° 531:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բօթուկ, որ ասի Յիշատակարան, ու-
րոյ նախագաղափարն ընդ այլ բազում
գրեանց ևւ զանգակաց գտեալ եղեւ ի գե-
րաւեղակ սուրբ վանքն Սանահին, ի
յայրն նորին, որ գեղջուկ քաղիւ ասի Ա-
չառանց այր:

ԹԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. [Նախագաղափար] Յամի Տեան
մերոյ 1797 ևւ թուականին հայոց ՌՄԽԶ
(1797), Ապրիլի Ը (8), ի հայրապետու-
թեան սրբոյ աթոռոյն էջմիածնի տեան

Վուկասու երկց երանեալ սրբադնասուրբ
կաթողիկոսին ամենայն Հայոց:

Հրամանաւ նորին բարձր սրբազնու-
թեան տեան Յովսէփայ իշխանադուռն ևւ
կայսերապատի արհույ եպիսկոպոսի ա-
մենայն հայոց ազգին Ռուսաստանաց՝
երկայնաքազուկ Արդութեանց:

Արտադրեալ ևւ օրինակեցեալ համե-
մատ ըստ իւրում նախատպին ի տէր
Մեխիսէդեկ ամենանուստ քահանայ
Թիփիզեցոյ, որդւոյ տեան Առաքելոյ
աւաղ քահանայի Մեխիսէքեան: Ընդ հո-
վանեալ կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մերոյ,
որ կոչի կալակատար Սուրբ Աստուա-
ծածնի. ի Թիփիզ:

բ. էջ 106. [Գրչի] ի վերն յիշեալ տէր
Մեխիսէդեկ խաչապատի աւաղ քահանա-
յի ձեռագրէն օրինակեցի զայս Յիշատա-
կարան, նուստ զպէր Հայրապետ Գէորգ
Աւագսարկաւպեան Սուքիասեանց, ի
Սանիտ Բետրբուրգ, յամի 1843, Փետրը-
վարի 13:

ՆԱԶԱՐԵԹ ՍԻՒՆԵՑԻ,
ՀԱՏՈՒԱԾ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՊՕԼՍԵՑԻ ՀԱՅՈՑ

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ Տ: Նիւր՝ Թուղթ: Մեծութիւն՝
25,5×19,5: Գրութիւն՝ միասին: Գիր՝
չղաղիր (լաւ): Տող՝ 19: Կազմ՝ կաշի:
Տեղ՝ Սան. N° 138. ՄՏՄ, ԸՑ, Մա-
տենադիրներ, Թղթ. 3, 4, 1881, N° 4955:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հատուած ինչ համեալ ի Պատմութեան
գրոց կոստանդնուպոլսեցի հայոց, ի չոր-

րորդ եւ յիմնեբարդ զլսոց նորա, արա-
եալ ի Գէորգեան Նազարեթ Ունանեան
Սիւնեցոյ՝ բնակելոյ ի Կոստանդնուպո-
լիս:

Ունի միայն յետեւեալ գլուխը. «Յա-
ղազս արքունի հրովարտակի՝ վասն բանի
կաթսիլիկութեան եւ ժողովոց եւ միաբա-
նութեան արքացոց եւ խռովութեան եւ
վտանգի սպանութեան ոմանց եւ արտա-
սահմանութեան բաժանեալ հայոց»:

ՍԱՀՄԱՆՔ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ 24 (միածալ տետր): Նիւր՝
Թուղթ: Մեծութիւն՝ 35×22: Գրութիւն՝
միասին: Գիր՝ չղաղիր: Տող՝ անհաւա-
սար:

Տեղ՝ Սան. N° 139. ՄՏՄ, ԸՑ, Պատ-
մականք, 4, 8, N° 2:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սահման եկեղեցական պատմութեան:
Հարց ու պատասխանի ձեւով ունի
ընդհանուր մաս եւ «Եկեղեցոյ պատմու-
թիւն՝ Հին Օրինաց. Թ պրակ»:

ԳԱՐԻԷԼ ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ, ՀԱՅԿԵՐԳ

ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐՐՈՒՐԳ

ՌՅԺԳ - 1865

Գրիչ՝ հեղինակը:
Թերթ՝ 150: Նիւր՝ Թուղթ (բարակ):
Մեծութիւն՝ 21×14: Գրութիւն՝ միա-
սին: Գիր՝ չղաղիր (գրուած հեղինակի
ձեռքով): Տող՝ 9000: Կազմ՝ Թուղթ:
Տեղ՝ Սան. N° 140. ՄՏՄ, ԸՑ, Մա-
տենադիրներ, Թղթ. 2, 4, 353, N° 772:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հնաստեղծութիւն. Ա. Հայկերգ կամ
երեւ օր ի կենաց Հայկայ: Պատմական
բանաստեղծութիւն, գրեաց ծերունի Գա-
բրիէլ Պատկանեան. Պատուէր կտակի առ
հնաստեղծական երկուսն ծերունոյս -

Ծնունդ. սիրոյ առ հայրենիս, դասկ որո-
րուկ եւ անտէր, / Քեզ կուզարկեմ ոտար
աշխարհ, որ սակաք էն հիւրասէր, /
Դառն կլինի պանդխտութիւնդ, յանդառ-
նալի այս ուղին, / Հազիւ խորշիկ ինչ տի-
դտեխս թ ժամանեալ քո տեղին:

Պատուէրբ ըսելիցացած է 63 տնից .
«Գրեալ ըստ թուոյ ամաց, ի 1865»:
Ճա. Նախերգանքի ի Հայկերգ: (Ունի
23 տուն):

Յր. Գլխակարգութիւն Հայկերգի: (Հե-
ղուխ) — Ա. Հայկ զինի ողջակիզին առնէ

նախաճաշիկ: Բ. Հայկ կխօսի որդւոց վի-
րայ եւ ընդ Արքանայայ... ՀԳ. Ձուա-
կաց դաստիարակութիւն: Հե. Վասնան
դրուցաց Հայկայ:

Քառատող տնիքից ըսելիցացած վիպա-
սանութիւնս ունի 63+23+2250 տուն, ո-
րի բովանդակութեան խոշոր մասն է կադ-
մուս Աղամից մինչեւ Նոյ Սուրբ գրքի
պատմութիւնը:

Հեղինակը 1875ին Պետերբուրգում
ներկայացրել է ցեղաբնիկ եւ թոյլտու-
թիւն ստացել տպագրելու:

75

ԱՄԻՐԻՈՎՎԱԹ ԱՄԱՍԻԱՑԻ, ՕԳՈՒՏ ԲԻՇԿՈՒԹԵԱՆ

ժԷ - XVII

Թեքք' 202: Նիք' թուղթ: Մեծու-
քիւն' 25X19: Գրութիւն' Երկսիւն (19,5
X6,6): Գիր' ճութագիր (մանր): Տող' 39:
Մանրանկարչութիւն' ունի Երկու ծաղ-
կանկար' էջ Նե, ՆԺԳ: Կազմ' կաշեպատ
տախտակ դրոշմուած:

Վիճակ' անմաքուր, այբուբենով հա-
մարակայած էջերը պահուած են սկսած
Նե-ից, ուրեմն 404 էջ պակասում է:

Տեղ. Սան. N° 141. ՄՏՄ, ԸԹ, ԲԺՐ-
կարանք, էջ 14-15, N° Ծ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ամիրդովլաթ Ամասիացի. Օգոստ քը-
ծըղնութեան:

1. Յատաբարանութիւն գրայս — Եւ
այսպէս էր գրեալ զրդիս շինողն, թէ յոր-
ժամ ես այս արուեստիս հմուտ եղա եւ
տեսա շատ զընանք, որ շինած էր ի այս
արուեստն եւ շատարան եւ կատարեալ
չէր յիմանայ, եւ չկար գիրք մն, որ ինքն
փոքր եւ համառօտ եւ օգուտ լինէր եւ
մարդկան օգտէր, որ ինքն հէշտ լինէր եւ
փորձած եւ օգուտ:

Կամ եղեւ ինձ, որ այս արուեստս զը-
ռուի ցուցանեմ եւ զրեմք զրժշկութեան
չաքն... Ամիրտովլաթ ԲԺՐԻՆ Ամասիա-
ցին... այլ եւ վիճրջին զաշխատողն սո-
րայ, զՊուրաթ ՍԱՐԱՍՏԱՅԻՆ... եւ զայս

զիրքս գրել տվար ողորմութեամբն Աս-
տուծոյ: Աղաչեմ գձեկ, հարք եւ Երբարք,
որ հանդիպիք սմա կարգալով կամ տե-
սանելով, յոյժ խնամ տանիք սմայ, զի
յոյժ պատուական եւ զովելի է սայ. եւ
որ սիրով աշխատի այս արհեստս, բա-
զում աւտուութիւն զտանէ ի սմանէ եւ
բազում հարկիս կու ընդունի ի մարդկա-
նէ եւ ի մեծամեծաց եւ ըրամկաց, եւ
Քրիստոսի փառք:

Էջ ՆԸ. Նախ դրած է համառօտ նա-
խարան քժշկութիւն սովորելու մասին,
այսպ' մանրամասն ցանկ ՄԻԴ զլուխնե-
րի, ըստ տեսակի հիւանդութիւնների
քաժանուած եւ կարմրով որոշած. «Ա.
Յանկն այս է զրոյս. Բ. Վասն դեղի որ
զյուխն եւ ուղեղան աւգտէ: Գ. Վասն
ամենայն ցեղ ուղիղ դեղերուն եւ կոպիին
դեղերուն: Դ. Դեղ ականջին եւ քթին որ
զրած է: Ե. Դեղ բերնի եւ լեզվի այս է:
Ձ. Դեղեր խոչկին եւ կրծոցն եւ թոքին
այս է: Է. Դեղ վասն կողին եւ սրտին:
Ը. Վասն ստամոքսին դեղերուն: Թ. Դե-
ղեր յերդին եւ փայծկան եւ փորուն: Ժ.
Դեղեր երիկամացն եւ հալարըտին: ԺԱ.
Դեղեր անքին եւ ձկին: ԺԲ. Կանանց
հաշի ունի այս: ԺԳ. Դեղ մանի եւ քա-
լաֆին: ԺԴ. Պատահա ջերման այս է:
ԺԵ. Դեղ աւճա՝սարին: Եւ այլն:

2. Էջ ՆԺԳ. [Սկիզբն է Բժշկարան

դրքոյս] Առաջն ուսմանի զբժշկութեան չափն եւ խափանել զմահացու դեղոյն զարութիւնն — [եւ այլ իմացիք, որ զայս բժշկութիւնս պատեհ է որ ամեն մարդ ուսանի...]:

էջ ՊԲ. Նկարած են մարդու մկանունքները, իսկ պատուած փորձութեամբ, շուր-

ջը՝ մակադրութիւններ ամեն մի մասի ա- նունով: Էջ ՊԳ եւ ՊԵ. չղագրով աւելի ուշ աւելացրած են նոր դեղեր:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

էջ ՆԵ. (Շղագիր) Ի դրոց Հայրապետի Սուրբասեանց:

76

ԲԺՇԿԱՐԱՆ

ԺԸ - XVIII

Թերթ՝ 225: Նիւթ՝ Թուղթ (բարակ): Մեծութիւն՝ 32×20: Գրութիւն՝ միասին: Գիր՝ հօտրգիր (վատ): Տող՝ 38-41: Կազմ՝ կաշեպատ տախտակ:

Վիճակ՝ անմաքուր:

Տեղ. Սան. N° 142. ՄՏՄ, ԸՅ, ԲԺԸ- կարանք, էջ 21, N° ձի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բառարան զանազան ցառոց արտաւահեալ իմ յայլ Բժշկարանէ — Աթաղի Զար- սի. ուռէց է, յանձն լինի, եւ երբ քերվի, բշտի եւ այրվի:

Բառարանածեւ կալմուած բժշկարան է, բաղկացած երկու մասից: Մասն Ա.

էջ ա-ժգ. պարունակում է ընդհանուր դի- տելիք դեղերի յատկութեանց մասին: Մասն Բ. էջ ժէ-չձ. այրութեան կար- դով բժշկական նիւթերի, խոտերի, ՊԸ- տուղների, հատիկների մասին տեղեկու- թիւններ, բացատրութիւններ եւ դեղա- տոմսեր. մի տեսակ մեկնողական բառա- րան հայերէն, իսկ ըստ մասին օտար բառերով. արարիւն, պարսկերէն, թուր- քերէն, յունարէն, ասորերէն, լատիներէն եւ ֆռանկ լեզուներով: Շատ էջերի լու- սանցներում նկարուած են յիշատակուած բոլոր. կան էջեր, որոնց նկարների տե- ղը անկատար է ձգած: Կան լատինատառ լատիներէն բառեր:

77

ԲԺՇԿԱՐԱՆ

ԺԸ - XVIII

Թերթ՝ 186: Նիւթ՝ Թուղթ (բարակ): Մեծութիւն՝ 32×20: Գրութիւն՝ միա- սին: Գիր՝ հօտրգիր: Տող՝ 32-38:

Տեղ. Սան. N° 143. ՄՏՄ, ԸՅ, ԲԺԸ- կարանք, էջ 22, N° ձիԱ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1. 3բ. Ցանկ գրույս յառաջի մասին — Ա. 1. Սարսաժ որ զայրանիս ասեն: Բ. 2. Սարսաժ որ հովէ լինի: Գ. 3. Տաւար որ սուտարի ասեն:

Ցանկը բաղկացած է ԵԲ զլուսններից:

2. էջ ա. Սարսաժն որ զարայ յամիս ասեն — Ա. Այն որ տաք է, Բ աղ Կ. Ա-ն ստույգ սաֆրայէ լինի, միւսն անխառն սաֆրայէ լինի:

Հիւանդութեան նկարադրութեանը յե- տեւում է թէ ինչ դեղեր պիտի զործա- դրուին:

Հաւանական, այս բժշկարանը թարգ մանուած է լատիներէնից. դեղերի անուն- ները յաճախ այդ լեզուով են, հանդիպում են նաեւ լատիներէն զարժուածներ եւ է- ջեր՝ օրինակ. 171-172: էջ ՄԾԱ մէկը մա-

տիտով գրեւ է. «**Թուղթ** պակաս է, ուլ որ փտրել է, **թող** աշխարհիցս պակասէ»:

3. **էջ ՄՀԴ**. Վասն ստեղծման ամենայն օրինուածոյ ասկերաց եւ ջղաց — **Ամենի**—**մաստն** եւ **ամենատեսն** **Աստուած** ստեղծեաց զօրուած մարդոյ ճիւն ոսկր...

4. **էջ ՄԶ**. Վասն բնութեան մարդոյ — **ի չորից** զոյացեալ ասի մարդն:

5. **էջ ՄԶԵ**. Գիրք բժշկութեան տու—**մարի** եւ ուսումն ի բժշկութեան — **Գիտա**—

ցիր, որ յառաջ փուլ յիշեմք զբժշկութեան դաւերն եւ այլ իւտեկ, որ ասացին առաջինքն...

Ունի համառոտ նախարան: Վերջ. «**Բուռիաթ** բժիշկն **Սէրաստացի** յիշեայ», որ ինչ **թէ** **լէ** օրինակում (**իմա** N° 75) նաեւ սոյն ձեռագրի. այն բժիշկն է, որ համառուել է **Ամիրդովլաթի** բժշկարանը:

Բ. **էջ 346**. (**Աստղաբաշխական փոքր** հատուած):

78

ԲԺՇԿԱՐԱՆ

ԺԸ — XVIII

Թերթ՝ 72: Նիւթ՝ **Թուղթ** (վատ): **Մեծութիւն**՝ 20×15: Գրութիւն՝ **միասին** եւ **երկսին**: Գիր՝ **նոտրդիր** (վատ): **Տող**՝ 25-28: **Կազմ**՝ **Թուղթ**:

Վիճակ՝ վատ պահուած:

Տեղ. Սան. N° 144. **ՄՏՄ**, **ԸՅ**, **Բժրչ**—**կարանք**, էջ 23, N^o ձիԲ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա. Գուշակութիւնք:

Ա. **Հիմնուած կենդանակերպերի վը**—**րայ**, Բ. «**զուշակութիւնք**» դասաւորուած

այրուբենով, պահուած միայն **Թ-Ք** տա—**ռերը**՝ սկզբից **Թերի**:

2. 4ա-Տր. (նոր գրած դեղատոմսեր):

3. 9ա. (**Հեթիմարան**) վասն մարթայ—**կազմութեան** մարդոյ — **Իմացիր**, որ **Տէր** **Աստուած** ստեղծեւր է մարդ Դ **նիւթով** եւ **ամեն** ջերմն եւ զոդն: **Փառք տանք** **Տեառն** **մերոյ**, որ այս է ստեղծեւր այս չորս **նիւթէս**:

Նկարագրուած են **հիւանդութիւններ**, չկայ **վրոխներ**ի բաժանում, նոր հատուածը յայտնի է **զարճրած** «վասն» բա—**ռով**, գրած **կարմրով**: **Ամէն** բառից յե—**տոյ** **միջակէտ** է դրած:

79

ԲԺՇԿԱՐԱՆ

1823[—ից յետոյ]

Թերթ՝ 25: Նիւթ՝ **Թուղթ**: **Մեծու**—**թիւն**՝ 15×10,5: Գրութիւն՝ **միասին**: Գիր՝ **Յ-ՄԵ**: **Տող**՝ 16:

Տեղ. Սան. N° 145. **ՄՏՄ**, **ԸՅ**, **Բժրչ**—**կարանք**, էջ 23ա, N^o ձԼԶ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պատմութիւն եւ խրատ բժշկութեան ցաւոյն նորոգ ծագելոյ յաշխարհին **Հընդ**—

կաց եւ երեւելոյ ի զանազան աշխարհս. որ անուն կոչի կալիքամարպս: Ի բժշկէ Դաւթէ **Մկրտչեան** կարրեցոյ. յամի **Տեառն** 1823. եւ հայոց՝ 1272. ի Թիֆլիզ **Ֆաղաֆի**... ի տպարանի նորակերտ ու—**սումնարանի** հայոց ընծայեցելոց ի փա—**ջատեան**, մեծ, ազնիւ Գեորգայ **Նրեմեան** **Արծրունոյ**:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԺԸ – XVIII

Թերք՝ 108: Նիւր՝ Թուղթ: Մեծու-
թիւն՝ $20 \times 14,5$: Գրութիւն՝ միասիւն
(15,5×10): Գիր՝ Նօտրդէր (տարբեր զը-
րիչներէց): Տաղ՝ 19-25: Զարդագրու-
թիւն՝ վերնադրերը կարմիր: Կազմ՝
չունի:

Վիճակ՝ պատահական, անմաքուր:

Տեղ. Սան. N° 146. ՄՏՄ, ԸՅ, Աստ-
ղարաշխականք, էջ 5, N° ԻԲ:

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա. (Աստղարաշխութեան գիրք)
Անուն Աստուծոյ գրածին եւ ռորմածին
եւ Աստուած կատարէ գիտաբանութիւնն
իւր իմաստութիւնն Աստուծոյ գամեայն
ինչ պատարագեալ ունի ի գործութիւնն:
Դուռն առաջին. վասն առաջին ասեյու-
թեամն զիտութեանց. կենդանութիւն հո-
գոյ...

3բ. Դուռն որ ցուցանէ զկենդանայ-
կերպին որ իշխանութիւն ունի:

2. 17ա. Շէնգլին աստղին առաջին Զօ-
հալն է, եւ իւր տունն Այծեղջիւրն է եւ
իւր շարափն ի Կշեռին...

Գրած է տարբեր զընով եւ նոր էջաւո-
րութեամբ՝ սկսած 1, 2 եւ այլն: Շարու-
նակութեան է մինչեւ էջ 32, ապա՝ շարու-
նակութիւնը էջ 94, որով պակասում է 72
էջ, 30 հատուած:

3. 77ա. Լուսնացոյց - իրագացոյց -
Օրն բարի է:

Ունի 30 զուլակութեան օրինակ. 79ա.
Գուշակութիւններ աղիւսակներով:

4. 95ա. Կարգաւորութիւն իմն դասոյց
հրեշտակաց եւ փառաբանութիւն նոցա:

5. 95բ. Թէ քանի կամ զորս պարս է
ունի աշակերտն - Ուսարուք զբարիս
զործեւ...

Մանկավարժական խրատներ են՝ ա-
շակերտներէ համար:

6. 96բ. Վասն չափայն անդամոց մարդ-
կան:

7. 97բ. Այս է առաջաբանութիւն զըր-
բոյ շարքով Դաւթա հայոց վարդապետի
եւ Անյաղթ փիլիսոփայի, Մովսէսի քեր-
թողի ընդ Համբայն եւ ընդ Փիլիկի Հոռ-
մայեցոց վարդապետի ի խնդրէ սիրոյ
փափաքման... Դուռն համարողան, գոր-
ասի վեցհազարեակ, զոր չինեալ եւ հաս-
տատեալ են ընտրողութեամբ Հոգոյն
Սրբոյ, Թելաղրութեամբն զօրութիւնն
զրոյս: Այլ եւ զընթացս համայնգաման
լուսաւորաց, եւ Բժ կենդանակերպիչն,
այլ եւ մոլորականիչն եւ անմոլոր աս-
տեղից ի հօրէն մերմէ Աբրահամէ, զոր
նկատելով զերկին առ արեկակ եւ լու-
սին ճանաչելով, ժայեէր. Ո՛վ անծանօթ
Աստուած, եւ իմաստասիրաց քաղցեացոց
մեծի Արիստաքսոյն Դիոնէսիոսի, Պղա-
տոնի, եւ Արիստոտէլի, եւ Պորփիրիոսի
եւ ի Հոռմայ Փիլիկ վարդապետէ մինչեւ
հաստատեցաւ ի հայոց մէծ իմաստասէր
Դաւիթ Անյաղթ փիլիսոփայն եւ իւրեանն
յաղգէ յազգէ մինչեւ ի Անահայ Շիրա-
կացին, իսկ ի սոցանէ մինչեւ ի մեծն Ի-
սահակ քերթող եւ Մեսրոպ Լուսնեմ
աւանդեցաւ մեղ զանձայս, զոր հայոց բա-
նով վեցհազարեակ, եւ յոյն՝ Յօսիաթաբ
եւ զաղղեացիք Քէսիւր քնսիրպատու ա-
սեն, եւ տանկկն վէժքիչէրիք տսեն, եւ
յարապոյն Սամուել հինթի տսեն:

8. 106բ. [Աւետարան բժշկութեամբ] -
Վասն զանազանութեան Աւետարանին
Մատթէոսին, որք կարդան ի պէտպէս
ցաւոց օգտութեան: Բժշկի Աստուծով:
Վասն զյիւսացաւ՝ կարդայ եւ վրան պահէ
աղատի:

ՎԵՅՍԻ ԷՖԵՆԴԻ, ՅՈՒՅԱԿ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԵԱՆՑ

ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐՐՈՒՐԳ

ՌՅԴ - 1855

Գրիչ՝ Յակոբ վարդապետ Սիւնեաց։
Ստացող՝ Յարութիւն աղայ Շահադիզ-
եանց։

Թերթ՝ 140։ Նիւթ՝ թուղթ։ Մեծու-
քիւն՝ 22×17։ Գրուքիւն՝ միասին։ Գիր՝
չղադիր։ Տող՝ 23։ Կազմ՝ թուղթ։

Տեղ․ Սան․ N° 147․ ՄՏՄ, ԸՅ, Մատե-
նադիրեներ, թղթ․ 4․ էջ 2524․ N° 6991։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վէյսի Էֆենդի, Յուցակ գուշակու-
րեանց։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Արտագրեալ ի 1855, Յունիս 10, ի
Սանկտ Պետերբուրգ եւ շնորհեալ նուէր
անմոռաց հայրենեանց վեհ սիրոյն կայցե
առ բարձրապատիւ Յարութիւն աղայն
Շահադիզեանց, ի Յակոբ հայկազն վար-
դապետէ Սիւնեաց, 1867, Տփլիս։

ՍԱՄՈՒՐ ՀԻՆԴԻ

ԺԸ-ԺԹ - XVIII-XIX

Թերթ՝ 69։ Նիւթ՝ թուղթ։ Մեծու-
քիւն՝ միասին (14,5×8)։ Գիր՝ նոսրը-
դէր․ Տող՝ 27։ Կազմ՝ սպիտակ կտաւից։
Վիճակ՝ հնացած, անմաքուր։

Տեղ․ Սան․ N° 148․ ՄՏՄ, ԸՅ, Ձա-
նազանք - Սամուր հինդի, էջ 1, N° Ա։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

(Սամուր հինդի) Ձիմէնէ էվվէլ նրզ-
լուի բէմէլ... մուհագ դան իրպար․ վէ
միւտապրզան էսար։

Հայատառ տաճկերէն գրեք է, վերնա-
գիրն անգրել թողած։ Սկսած 56թ էջից,

տաճկերէնէ հետ դուգահեռ, կայ եւ հա-
յերէն բնագիր, արդեօք թարգմանու-
թիւնն է, թէ՞ մեկնութիւն, որոշել ան-
կարող էի, լեզուն չգիտէի․ 56ա․ «Անուն
Աստուծոյ որ շնորհեաց մեզ զայս Սա-
մուր հինդի գիտութիւնն առ ի պէտս
մարդկայինս ազգի, եւ զործ առնել միշտ
բտտ պիտոյից իւրեանց, որ պարտ է մարդ
միշտ սրբութեամբ, աղօթիւք եւ ծոմիւք
ի գործ արկանել որ նախապէս առաջին
լինի այսպէս։ Նախ ԼԶ գիրս մեր հինդ
հետ պոստ առնելոյ եմք այսպէս․ Ա -
մէկ, Բ - երկու, Գ - երեք եւ ԼԶ գիրն
ամենն այսպէս կարգեմք»։

[ՌՄԿԹ - 1820]

Թերթ՝ Լրէք տետր: Նիւթ՝ թուղթ
(Հատու, Կոպիտ): Մեծութիւն՝ 31×24:
Գրութիւն՝ միասին (աղիւսակներով):
Գիր՝ նօտրգիր:

Տեղ. Սան. N° 149. ՄՏՄ, ԸՅ, Ատո-
ղարաշխականք, էջ 6, N° ԻԶ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Աղիւսակ ամսոց:

Գրուած աշակէս. սկսած Մարտից -
Փետրուար, ապա՝ թուահամար. «6262.
2525 ևւ ալին»:

2. Աւուրք ամսոց:

Ամէն մի ամսինը առանձին աղիւսա-
կով:

3. Կենդանակերպ, աստիճան, լոպէ
եւ ուղղումն:

Աղիւսակները 51 թերթ են, իսկ հրեք
ու Կէս թերթի վրայ գրած է գրանց մեկ-
նութիւնը. «Համառօտ խրատ գործածու-
թեան զինին: Հարց. Յո՞ր աղիւսակ լուս-
նի մտից յայտնում: Պատասխանի. Առ
ղթուականն փրկչին, յորում ևս... 1820
ևւ հան ի նմանէ ղթիւն, յորում չինէցաւ
Զիճն... 1472: Յայս յաւելուած որոնեալ
գտանես 11 փոքր շրջան:

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ 266: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծու-
թիւն՝ 17×10.5: Գրութիւն՝ միասին:
Գիր՝ չղաղիր (երբեմն գրած կարմրով):
Տող՝ 16-20: Կազմ՝ թուղթ:

Տեղ. Սան. N° 150. ՄՏՄ, ԸՅ, Ախ-
տարք-Ռամզիբք, էջ 8, N° ԾԵ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վեցեազարեակ:

Անվարժ ևւ աղեղ գրչի գործ, ունի
նկարներ, խորհրդաւոր նշաններ: Մի ևր-
կորդ գրէչ լրացրել է թերթները:

ԺԸ - XVIII

Թերթ՝ 20+171: Նիւթ՝ թուղթ: Մե-
ծութիւն՝ 19×14: Գրութիւն՝ միասին:
Գիր՝ չղաղիր, նօտրգիր, բոլորգիր: Տող՝
28-32: Կազմ՝ կրկնակազմ:

Տեղ. Սան. N° 151. ՄՏՄ, ԸՅ, Ախ-
տարք-Ռամզիբք, էջ 2, N° ԺԲ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գրքացութեան զիրք:

1-360 էջ սկզբնական գրութիւն, չարու-
նակութիւնը՝ յետոյ աւելացրած:

ՅԱՆԿ ԳՐԵԱՆՑ ԱՂԵՔԱՆԳՐԻ ԽՈՒԴԱՔԱՇԵԱՆՑ

ԺԹ - XIX

Ինիք՝ 10+6 (միածայ տետր)։ Նիւք՝
թուղթ։ Մեծութիւն՝ 35×22։ Գիր՝ չղա-
զեր։

Վիճակ՝ անմաքուր։

Տեղ. Սան. N° 152. ՄՏՄ, ԸՑ, Յու-
ցակք, էջ 1, N° Գ։

Ցանկ տպագիր եւ ձեռագիր գրեանց
հայոց ի մատենադարանի Ազէֆանդրի
կուղարացեան, նշանակեալ համարով
եւ ըստ կարգի այրութեան։

Ցանկում նշանակուած են գրքերի տը-
պագրութեան տեղն ու տարին՝ հայերէնի
հետ ուղեւորէն։

Մի երկրորդ ցուցակ, միայն հայերէն,
պարունակում է 296 տպագիր եւ 24 ձե-
ռագիր։ Ձեռագրերի մեծ մասը՝ 17 օրի-
նակ, Սանասարեանը գնել էր իր դպրոցի
գրատան համար, որ եղեանի մօտ էր եւ
մտել է մեր ցուցակի մէջ։ Գնածինքի
մէջ չկան. 1. «Միմէօնի վարդապետի ե-

րեանցւոյ Լուծմունք, յամի 1746», 2.
«Արձանագիրք ի Սուրբ Նշանի որ ի Հաղ-
րատ», 3. «Պատմութիւն Մատթէոսի
Ուռհայեցւոյ», 4. «Պատմութիւն Վար-
դանայ վարդապետի, 5. «Ճանաչումն
ճմարտութեան», 6. «Գիրք» դատաս-
տանաց Միխիթարայ Գոչի», 7. «Դատաս-
տանագիրք Հայոց գոր զորք ածին հայք
ի Ռուսաստան բնակեալք»։

Այդ ցուցակը տպագրուած է Սանկտ
Պետերբուրգում, պարունակելով 232 տը-
պագիր եւ միայն 10 համար ձեռագիր
գրքերի անուններ*։

*) Հիմա զետեղեալքն եւ ձեռագիր գրքն
հայոց ի մատենադարանի Ներգործական խորհրդ-
դականի տէրութեան Աղէքսանդրի Խորհրդարան,
չորս տեղով ըստ կարգի այրութեան, ի Սանկտ
Պետերբուրգ, ի տպարանի Ա. Խորհրդարանի,
1830։

87

ՆԵՐՍԷՍ ԱՇՏԱՐԱԿԱՅԻ,

ՊԱՏՃԷՆԻ ԿՈՆԴԱԿԱՑ ԵՒ ԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՌՄՂԳ-ՌՅԵ - 1844-1856

Ինիք՝ 400+376+443։ Նիւք՝ թուղթ։
Մեծութիւն՝ դանացան. ընդհանրապէս՝
36×21,5։ Գրութիւն՝ միասին, անհաւա-
սար պաշտպանութիւն։ Գիր՝ չղազեր։ Տղի՝
տարբեր։ Գրիչ՝ տարբեր (երբեմն իր՝
Ներսէսի ձեռքով սրբագրած)։ Կազմ՝
թուղթ։

Տեղ. Սան. N° 153. ՄՏՄ, ԸՑ, Մա-
տենագիրներ, թղթ. 3, էջ 1892, N° 4986։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

(Պատմեմք կոնդակաց եւ գրութեանց
Ներսէս եւ կաթողիկոսի, 1844-1856 թթ.)։

Տարբեր գրագիրների դործ է, սրբա-
գրած էրբեմն Ներսէսի ձեռքով։ Այդ զը-

րութիւններն ի մի են հաւաքել եւ կազ-
մել, անկասկած, կաթողիկոսի մահուա-
նից յետոյ։

Ձեռագիրն գնել էր Մկրտիչ Սանա-
սարեանը, պահուում էր Կարապետ եղ-
եանի մօտ, Սանասարեան ձեռագրերի իր
անուան դպրոցին յատկացուած Ժողովա-
ծուի մէջ։ Իմ խնդրանքով եղեանն իմ
ձեռքով ուղարկեց էջմիածնի Մատենա-
դարանին, որով փրկուեց այրվելուց,
ինչպէս ամբողջ Ժողովածուն։ Բովանդա-
կութեան մասին տե՛ս իմ յօդուածը. «Ա-
րարատ», 1904, էջ 310-333։ (Ձեռագիրս
այժմ Մատենական Մատենադարանում է.
N°N° 4585, 4586, 4587)։

ՍՏԱՑԱԿԱՆՔ ԵՒ ՄՈՒՐՀԱԿՔ

ԺԹ - XIX

Տեղ. Սան. N° 154. ՄՏՄ, ՀՅ,
Թույլթք, էջ 10, N° ՂԱ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կտաւէ քսակի մէջ հաւաքուած են 18
ստացականներ եւ մուրհակներ:

Եւթ հատ հայերէն, 5 պարզ ստացա-
կան:

N°N° 1-5. Գ. Արծրունի խնդրում է
ոմն Գովհաննէսի դանադան անձանց փող

որոշել:

N°N° 6-7. Պարտամուրհակներ են.

N° 6. ԻՄԵԹ (1810) Թուին... Պող-
պոստենց Մինասի որդիք Յակոբս եւ Յա-
րութենն միմեանց քեֆիլ եղեալ միատեղ
առաք Ջաղցպանենց Եղիազարի որդի Սա-
նասարից ՋԳ (903) մարչիլ... N° 7. Թվին
ԻՄԿ (1811)... Պաղալի որդի Ախանէս եւ
իւմ էհայայր Մկրտիչ եւ մեր մայր Երի-
քովս մէկըս մէկու քաֆիլ Էլանք, վեր
ստինք Ճաղցպանենց Սահասար Եհպօրից
էճԺ (750) Վարճի յասան փոհ, մինչեւ
Ա տարի...

N°N° 8-9. Վրացերէն:

N°N° 10-11. Տաճկերէն:

ՄՈՒՐՀԱԿՔ

ԺԹ - XIX

Տեղ. Սան. N° 155. ՄՏՄ, ՀՅ,
Թույլթք, էջ 10, N° ՂԲ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կտաւէ քսակում պարտամուրհակներ
են:

N° 1. Տիկին Կատարինա Սարգսեան
Տիգրանեանը (ռուսերէն) Кожекина Репи-
с-траторна խնդրում է Արքանամ եւ Նա-
ղարէթ աղայ Ապովերդիովեանցներին,
որ Վանեցի Պօղոսիանց Գովհաննէս ա-
ղայի ժառանգը միայն պօլկովնիկ Երե-
միա Արծրունին էլ, այլ նաեւ ինքը, մինչ-
դեռ յիշեալ Արծրունին 1836 թ. Ռուսաց
Պօլսի ղեւպանի միջոցով աշխատել է Ալ-
լահիերդիովեանցներինց Գովհաննէս աղա-

յի պարտքը ստանալ եւ միայն իրեն է
ներկայացրել որպէս ժառանգ: Կատարի-
նէն դրում է, որ պարտամուրհակներն իր
մօտ են եւ ի պահանջել վարձող է ներկա-
յացնել:

N° 2. Ռուսերէն պատճէնը նոյն Կա-
տարինէի ներկայացրած խնդրադրի, նոյն
խնդրի առթիւ, 1842 թ. Յունվարի 27ին
ներկայացրած Կոստանդնուպօլսի Ռուսաց
ղեւպանին:

N° 3. Ռուսերէն պատճէն է Կատարի-
նէից՝ շին նախիջեանի ոստիկանութեան
ներկայացրած յայտարարութիւն նոյն
խնդրի մասին:

Ռուրհակներ թիւ 21 է, զանազան
մամանակներից, մեծ ու փոքր թւրթերի
վրայ:

ՏՈՀՄԱԾԱՌԻ ԹԱԳԱՒՈՐԱՅ ՎՐԱՅ

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ 6:
Տեղ. Սան. N° 156. ՄՏՄ, ՀՅ,
Թուղթք, էջ 10, N° 27:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վրաց թագաւորների ազգագրական
ծառը, ռուսերէն անուններով, սկսած Ա-

դամից մինչեւ «Վախտանգ՝ 1711, Բա-
կար՝ 1717», որին զուգընթաց նշանակ-
ուած են իմերէթի թագաւորները մինչեւ
«Աղէքսանդր՝ 1721, Սուլոմոն՝ 1752»:
Թագաւորական տան Երկու հիւղի բաժա-
նումը նշանակուած է Թամարայից՝ մին-
չեւ 1775 թուական:

ՏԵՂԱՆՈՒԱՆՔ ԵՒ ՆՇԱՆՔ

ԺԹ - XIX

Տեղ. Սան. N° 157. ՄՏՄ, ՀՅ,
Թուղթք, էջ 10, N° 29:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կարմիր կաշէ քսակում վեց հատ ծալ-
ծրուած թերթեր, որոնց վրայ գրած են
տեղերի անուններ. մի երկուսի վրայ՝
խորհրդաւոր նշաններով ցուցմունքներ:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ 39: Ներք՝ Թուղթ (կապոյտ):
Մեծութիւն՝ 19×15,5: Գրութիւն՝ միա-
սիւն: Գիր՝ խառը շղագիր: Տող՝ անհա-
ւասար:

Տեղ. Սան. N° 158. ՄՏՄ, ՀՅ,
Թուղթք, էջ 7, N° 49:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Պատեւեմք նամակաց Մկրտչի Սա-
նասարեանի առ Երեմիա Գեորգեան Ար-
ծրունի: (Պատասխաններ՝ Կ. Ս. Ս. Կամ
Ա. Մ. Ս. ստորագրութեամբ):

2. 22ա. Ոտանաւորք,
3. 30ա. Պատեւեմ դամբանական հառի:
4. 34ա. հաղաքողքերի ձեռնածու-
քեան խրատներ:
5. Զեռնածութիւններ: (Գրած ռուսե-
րէն):
6. Հայերէն եւ ռուսերէն յատուկ ու-
նուններ:
7. Զեռնական քլիսմ - (ռուսերէն.
Ժիտովսկայա կաթալա՝ Житовская каша):

Ժ-ԺԱ - X-XI

Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 26×18×3: Գիր՝ միջին մետրոպեան երկաթադիր: Տեղ. Սան. N° 159. ՄՏՄ, ՀՅ, Յու-
ցակք, էջ 1, N° 7, հմտ. նաեւ Այլեւ-
այլք, էջ 14, N° Աա:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յայտնի է, որ ամենից առաջ Յովսէփ Արղուծեան կաթողիկոսը, ապա Աղ. Ե-
րիցեանը եւ վերջը Գիւտ ք. Աղանեանը

որոնելով Սանահնի այրերը, յայտնաբե-
րել էին մի շարք այրերում ծածկուած
ձեռագրեր: Մի օրինակ, թղթէ, 26×18×3
մեծութեամբ, միջին մետրոպեան գրերով,
բարացած եւ թերթերը միմեանց ամուր
կպած, անորոշ լին րնագրով, երիցեանից
դնել էր Սանասարեանը:

Նույն եղանակով ձեռք բերուած ձեռա-
գրի 4-ի բեկոր էլմիածնի մատենադարա-
նումն է [Մաշտոցեան Մատենադարան,
ձեռ. N° 2375]:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀԱՅՈՅ

(Ռուսերէն)

ԺԸ - XVIII

Թերթ՝ 98: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծու-
թիւն՝ 35×22: Գրութիւն՝ միասին (29×
16): Գիր՝ չղապիր: Լեզու՝ ռուսերէն:
Տաղ՝ 15: Կազմ՝ չուսի:

Տեղ. Սան. N° 160. ՄՏՄ, ՀՅ, Աւտա-
րալեզուք, էջ 2, N° 8:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պատմութիւն Դաւանանքի, Աւանդու-
թեանց եւ Պատարագի առաքելական եկե-
ղեցւոյ Հայոց, լրացուցիչ նկատողու-
թիւններով Պատարագի, Եւք խորհրդի:
Սրբոց պատկերների, եկեղեցւոյ Նուիրա-
պետութեան, եկեղեցականների զգեստնե-
րի եւ Հայոց եկեղեցւոյ ներքին կարգերի
մասին:

Ներածութիւն. Հաւատ Հայոց եկեղեց-
ւոյ, որ կայսուած է նոյն եկեղեցւոյ Կա-
թողիկոսից կամ Մայրագոյն պատրիար-
քից նոյն եկեղեցւոյ, որի աբոռն է էջ-
միածնում...

Էջ 13. Համառօտ նկարագրութիւն Հա-
յոց եկեղեցւոյ պատմութեան. Մասն Ա.
Գլուխ Ա. Քարոզչութիւն Աւետարանի
Հայաստանում, ձեռամբ սրբազան առա-
քեալների:

Պատմութեան հեղինակի ձեռումն է
ցոյց տալ հայ եկեղեցւոյ անցեալը, որ ա-
զատուած մահմետական լուծից, ռուսա-
կան պետութեան հովանու ներքոյ յաւա-
գոյն ապապայ է ունենալու նորարաց
դպրոցների միջոցով, որպիսին է կապա-
րեան դպրոցը, որի մէջ պատրաստուելու
են կրթուած հոգեւորականներ:

ՈՏԱՆԱԻՈՐԻ

(Թուրքերէն)

ԺԸ - XVIII

Թերթ՝ 34: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ $15,5 \times 9,5$: Տող՝ անհասար: Կազմ՝ թուղթ:

Տեղ. Սան. N° 166. ՄՏՄ, ԸՑ, Աւտա-
րայէզուք, էջ 2, թուրքերէն N° Բ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թուրքերէն ոտանաւորներ՝ Ղթահներ
կողմէն: (Բովանդակութիւնը որոշել
չկարողացայ):

ՈՒՂԵԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԿՈՎԿԱՍ

(Ֆրանսերէն)

ՌՄԶԹ - 1840

Թերթ՝ 63: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ $24,5 \times 20$: Գրութիւն՝ ժխախէն
($20,5 \times 14$): Գիր՝ յատինատառ շղագիր:
Լեզու՝ ֆրանսերէն: Տող՝ 20: Կազմ՝
թուղթ:

Տեղ. Սան. N° 167. ՄՏՄ, ԸՑ, Աւ-
տարայէզուք, էջ 3, ֆրանսերէն N° Ա:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կոմս դը Լիւզանէ, Վրաստանի, Դա-

ղեստանի, Կասպից ծովի ափերի եւ Կաւ-
քան գետի նահանգները - Քառասուն տա-
րուց ի վեր Ռուսաստանը տիրում է Վը-
րաստանին, որեւէ մնայուն եւ քաղաքա-
կան հիմնարկ չկայ իրրեւ յայտարար
ռուսներին ներկայութեան Ատիայում...

Ռուսաց զօրքի հրամանատարը Կով-
կասում Գոլովինն էր. եւ Ֆրանսիացի հե-
ղինակի դրութիւնը, ֆրանսերէն գրած,
արժէքատու է քառասուն թուականների
կովկասի պատմութեան համար:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԳԱՌՆԵՑԻ, ԽՐԱՏ ՀՈԳԵՇԱՀ

ԺԸ - XVIII

Թերթ՝ 31 (62 էջ, քառածալ տետր):
Նիւթ՝ թուղթ (կապոյտ): Գրութիւն՝
ժխախէն: Գիր՝ շղագիր:

Տեղ. Սան. N° 168. ՄՏՄ, ԸՑ, Մա-
տենագիրներ, Թղթ. 3, էջ 1661, N° 4467:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Արքեպիսկոպոսի Գառնեցոյ երատ
հոգեշահ եւ օգտակար ամենայն մարդկան:

ՄԱՆՐՈՒՍՄՈՒՆՔ ԵՒ ՏՕՆԱՅՈՅՑ

ԺԴ - XIV

Գրիշ՝ Գրիգոր արեղայ: Ստացող՝
Խուրմայ:

Թերթ՝ 148: Նիւք՝ Թուղթ (Հաստ):
Մեծութիւն՝ 9X6,5: Գրութիւն՝ միա-
սիւն: Գիր՝ բուրգիկ (ընտիր): Տոգ՝ 15:
Մանրամկարչութիւն՝ զարդ, զարդադրեր,
խորաններ: Կազմ՝ վաշեպատ տախտակ:
Վիճակ՝ անմաքուր, մաշուած թեր-
թեր, թերի:

Տեղ. Սան. N° 170. ՄՏՄ, ԸՅ, Ուղ-
ղիրք-Մանրութեան, էջ 3բ, N° ԻԱդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Մանրութեան: ... շնորհացէ մեղ
մարդասէր Տէր մխթարութիւն (Սկզբից
թերի):

2. 99ա. Տաւադոյց եւ աւետարանա-
ցոյց եւ կարգաւորութիւն եւ հրահանգք
տէրութեան տաւեցի, զոր եղեալ եւ առա-
մանեալ է սրբոյն Սահակայ հայրապետի
- Գրեւորի եւ շրջադոյց Մենդեան
Տեառն մերոյ Գրութիւն Գրեւորի: Աս-
տուածայտնութեան շրջադոյցի գիշերն
առաջի կանոնադրիս փառք Հաւատա...

141ից յետոյ պակասում է 3 թերթ,
որովհից սկսած մեծագիրն ունի տետրե-

րի նոր Համարագրութիւն, առաջի մասն
ունի ժ տետր, երկրորդը՝ Դ տետր, 16ա-
կան թերթերից բաղկացած:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

148ա. (Գրչի, սկզբից եւ վերջից թե-
րի) ... դիւ ընդ նմա. եւ եկաք ի յաւ-
տար դաւառս, եւ հետիոտս շրջեցաք ի
ղեղէ ի գեղ եւ հանդիպեցաք ի գիւղն, որ
կոչի Աւետարանոց. եւ կայր անդ քահա-
նայ ոմն անուն Հերէզան, ընկալաւ զմեզ
ուրախութեամբ եւ արար բազում ընթրիս
եւ ունէր թոռն սարկաւազ՝ Կոստանդինա-
նոս անուն եւ ետ գնել զայս գիրքս կո-
ղակցին իւրոյ՝ Խուրմային:

Արդ, ստացաւ զսայ Խուրմայն ի հա-
յալ ընէից իւրոց, ի վայելումն որդոյն
իւրոյ Կոստանդինոսի եւ յիշատակ հոգ-
ւոյ իւրոյ: Արդ... յիշեցէ զվերոյգրեալ
զգծող սորին զԳրիգոր անարժան արեղայ
եւ զճնոցս իմ... Նաեւ զուսուցիչն իմ
զԳրեւորգ վարդապետն, որ բազում երախ-
տիկ կալ նորա ի վերայ իմ... Նաեւ զըս-
տացող սմին զԽուրմայն եւ զՀերէզան Հ-
րէցն եւ զԳաւիթ Հրէցն եւ զՍուրբան Մե-
լիմ...

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՎԱՐԴԱՊԵՏ [ՀԱՄԱԴԱՆՑԻ],
ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՊԵՏՍ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԷՐ ՄԱՆԿԱՆՑ

ԺԵ - XVIII

Թերթ՝ քառածալ տետր: Նիւք՝ Թուղթ:
Գրութիւն՝ միասիւն: Գիր՝ յօտրգիր:

Տեղ. Սան. N° 170. ՄՏՄ, ԸՅ, Մա-
տենագիրներ, թղթ. 1, էջ 233, N° 421:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Աստուածատրոյ վարդապետի Վկայու-
թիւնք ի պէտս ուսումնասէր մանկանց:

105

ՄԱՆՈՒԷԼ ԿԻՒՄՈՒՇԵԱՆԵՑԻ, ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԻՆ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՌՄՂԱ - 1842

Գրիչ՝ Թարութիւն Եակօրիչ Հիւտով:
Ստացող՝ Քրիստափոր Եակիմիչ Լազա-
րեւ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թերթ՝ քառածայ տետր: Գրութիւն՝
ժխտիւն: Գիր՝ շղագիր:

Մանուէլի վարդապետի կիւմուշխա-
նեցւոյ Պատմութիւն Հայոց ազգին եւ ե-
կեղեցւոյ:

Տեղ: Սան. N° 171. ՄՏՄ, ԸՅ, Մատե-
նագիրներ, Թղթ. 3. էջ 1339, N° 3421:

106

ՔԱՐՈԶԳԻՐՔ

[ԺԸ - XVIII]

Թերթ՝ ժխտալ տետր: Գրութիւն՝
Էրկսիւն: Գիր՝ նօտրգիր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տեղ: Սան. N° 172. ՄՏՄ, ԸՅ, Քա-
րօզգիրք, էջ 59, N° ՄՁԴ:

Հառ Մեծի ուրբաթու ամուրն՝ ի Զար-
չարանս եւ ի հաշիւութիւն Տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի:

107

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇ, ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԳԻՐՔ

ԺԹ - XIX

Թերթ՝ 195 (390 ~~էջ~~ քառածայ): Գիր՝
շղագիր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տեղ: Սան. N° 177. ՄՏՄ, ԸՅ, Մա-
տենագիրներ, Թղթ. 3. էջ 1476, N° 3824:

Մխիթարայ Գոշի Դատաստանագիրք:

108

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ

ԴՄԾ - 1801

Գրիչ* Գէորգ Սուբուլ Իշխան: ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԹԵՐԲ՝ 146 (292 էջ): Նիւթ՝ Թուղթ
(կապոյտ, կրկնածաւ): Սահմանադրութիւն դատաստանական
Տեղ. Սան. N° 178. ՄՏՄ, ԸՅ, Մա- օրինաց Հայոց մեծաց Հեթմոյ եւ Լեւոնի
տէնադիրներ, Թղթ. 3, էջ 1476, N° 3825: Երրորդի:

109

ՏԱՂԱՐԱՆ

[ԺԹ - XIX]

Մեծութիւն՝ փոքրագիւր: Գիր՝ Նօսքը- ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
Գիր: Տեղ. Սան. N° 179. ՄՏՄ, ԸՅ, Տա- Տաղարան. Ժողովածու ոտանաւոր-
ղարանք, էջ 92, N° ձիէ: ների:

110

ՏՈՒՄԱՐ

ԺԹ - XIX

Նիւթ՝ Թուղթ (կապտագոյն, միա- ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
ծաւ): Գիր՝ շղագիր: Տեղ. Սան. N° 180. ՄՏՄ, ԸՅ, Տա- Տուփար աղիւսակներով:
մարականք, էջ 38, N° ձիէ:

111

ԱԶԱՐԻԱ ԶՈՒՂԱՅՅԵՑԻ, ՏՈՄԱՐ

ԺԹ - XIX

Նիւթ՝ Թուղթ (16ածաւ): Գիր՝ Նօ- ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
մարգիր: Տեղ. Սան. N° 181. ՄՏՄ, ԸՅ, Տա- Տուփար Ազարիայի: (Միայն մի քանի
մարականք, էջ 38, N° ձիէ: Թուղթ):

ԱՍՏՂԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՌԻԻԳ - 1774

Նիւք՝ Թուղթ (քառածալ) : Գիր՝ շղա-
դիր :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տեղ. Սան. N° 182. ՄՏՄ, ԸՅ, Աստ-
ղադարձականք, 42 6. N° ԻԴ :

Տետրակ աստղադարձական, թարդ-
մանեալ յերրալականէ ի տաճկական եւ
սպա ի հայկական ի Մատթէոսէ . . .

113 - 114

ԳԵՈՐԳ ԽՈՒԲՈՎ, ՄԵԿԵՆՈՒԹԻՒՆ ՊԱՐԶԱՏՈՒՄԱՐԻ

ՂԶԼԱՐ

ՌԻԻԳ - 1814

Գրիչ՝ Հեղինակը :
Նիւք՝ Թուղթ (քառածալ) : Գիր՝ չը-
ղագիր :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տեղ. Սան. N°N° 183 եւ 184. ՄՏՄ,
ԸՅ, Մատենագիրներ, Թղթ. 2, 42 336,
N°N° 801 եւ 802. Տոմարականք, էջ 38.
N°N° ճՂԵ եւ ճՂԶ :

Գէորգայ Խուրովի Մեկնութիւն Պար-
զատումարի, յերկուս հատորս, 1814 թ.,
գրեալ ի Ղզլար :

Հատոր Ա՝ Սան. N° 183, հատոր Բ՝
Սան. N° 184 :

115

ԱՍՏՂԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ

ՌԻԽԹ - 1810

Գրիչ՝ Գէորգ Խուրով :
Տեղ. Սան. N° 185. ՄՏՄ, ԸՅ, Մա-
տենագիրներ, Թղթ. 2, 42 366. N° 803.
Աստղադարձականք, էջ 6. N° ԻԵ :

բաշխութեան ի Խուրով իշխանէ, ի նախ-
ընթաց օրինակէ : Սանկտ Պետերբուրգ,
1810 :

Նախընթաց օրինակը սոյն ցուցակի N°
112 ձեռագիրն է : Հմմտ. N° 2106 ձեռու-
գիր Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց մա-
տենադարանի :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տետրակ փոքրագոյն մասին Աստղա-

ԳԵՈՐԳ ԽՈՒԲՈՎ, ԵՐԳԱՐԱՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

ՂԶԼԱՐ

ԹՄՀԱ - 1822

Գրիչ՝ Հեղինակը:

Տաղարանը, 42 76ա, N° 2Ը:

Նիւթ՝ Թուղթ (քառասյ, կապտա-
գոյն): Գիր՝ նօտրգիր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տեղ Սան. N° 186. ՄՏՄ, ԸՑ, Մա-
տենագիրներ, Թղթ. 2, էջ 366, N° 804.Գեորգայ Խուբովի երգարանն Ման-
կանց, յամի 1822, գրեալ ի Ղզլար:

ԳԵՈՐԳ ԽՈՒԲՈՎ, ԲԱԹԱՐԱՆ

[ԺԹ - XIX]

Գրիչ՝ Հեղինակը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թերթ՝ 53+60 (երկու հատոր՝ 106 և
120 էջից): Նիւթ՝ Թուղթ (կապտագոյն,
միածալ): Գիր՝ շղագիր:Բառարան Գէորգ Խուբով Մեկքսե-
ղեկեան Խաղրակեանց երևանցւոյ:Տեղ. Սան. N° 187, ՄՏՄ, ԸՑ, Բառ-
գիրքը, էջ 33, N° ՄԻԴ:Բնագրում ձեռագրի համարը 167 է:
Նկատի ունենալով, որ Խուբովի երկերի
ձեռագրերը կրում են 183-188 համարնե-
րը և 187-ը բաց է մնում, 167-ի 6-ը
պէտք է համարել մեքենագրական սխալ:

ԳԵՈՐԳ ԽՈՒԲՈՎ, ԳԱԽԱԶԱՆԱԳԻՐԲ

[ԺԹ - XIX]

[Գրիչ՝ Գէորգ Խուբով]:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տեղ. Սան. N° 188. ՄՏՄ, ԸՑ, Մա-
տենագիրներ, Թղթ. 1, էջ 366, N° 855.
Գաւազանագիրքը, 42 8, N° ԻԷ:Գեորգ Խուբով իշխանի (մեծագիր)
Գաւազանագիրք Հայոց ազգի, սկսեալ
յԱղամայ, մանրամասն ցանկերով:

[ԺԹ - XIX]

Նիւք՝ Թուղթ (միածալ) : Գիր՝ չլա-
ղիր (սեւագիր) : Կազմ՝ չուեի :
Վիճակ՝ Թերի :
Տեղ. Սան. N° 189 ՄՏՄ, ԸԾ, Բառ-
դիրք, էջ 33, N° ՄԻԵ :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բառարան տանկերէն-հայերէն :

ԺԴ - XIV

Գրիչ՝ Տիմոթէոս :
Թերք՝ 316 : Նիւք՝ Թուղթ (չաստ) :
Մեծութիւն՝ 13,5+9 : Գրութիւն՝ միա-
սիւն (11X7) : Գիր՝ բոլորգիր (ընտիր) :
Տող՝ 22 : Մանրանկարչութիւն՝ վերնա-
գրերը կարմիր, զարդագրեր, կիսախո-
րան՝ 34ր, 88ա, 113բ, 207ա, 255ա, 272բ :
Կազմ՝ կաշնպատ տախտակ :
Վիճակ՝ խիստ մնասուած, ողբալի՝
նաեւ նորագիւց յետոյ. կազմի Բ փեղկի
տախտակն րնկած :

Տեղ. Սան. N° չիք. ՄՏՄ, ԸԾ, Շա-
րականցք, էջ 24, N° ՂԵ :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա. (Առաջի չարականը պատուոր-
ւած և անընթեռնելի է, յետեւեալ չարա-
կանների սկսող կարմիր տողերը եղծը-
ւած են) :

2. 124ա. Որ եկիր ի փրկութիւն. հի :
Շարականիս միջոցւմ կայ այս ծա-
նոթութիւնը. «Յայս չորեքշաբթիս Աւե-
տնաց Աստուածածնին չարցն ըզկոթատն
ասա. Ուրախ լիր, Մարիամ սուրբ Աս-
տուածածին, որ յաթոռ փառաց նստիս
ընդ չար...» :

3. 231բ. (Ձունի՝ չի) Կանոն սրբոց
չալապետացն - Այսօր սուրբ չալապե-
տացն... ՂԳ :

- Կիւրղի չալապետի - Մանկունք նոր
Միովնի... :

4. 235բ. Շարական սրբոց մարտիրո-
սաց պր. եւ անտր. - Տենչայի տաւնին
սրբոցն զուարճանան... ՂԴ :

5. Յաղթական քիզ աւրհնութիւնք...
Վերջի ուղղականոն է. այս եւս թերի,
սրովհետեւ թերթերը կտրտուած են :

ԵԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ա. 31ա. [Գրչի] Ձմեղսւք դատապար-
տեալ եւ զանխմաստ եւ զփեռն գրիւս՝
զՏիմ[ոթէոս], յիւեցէք ի Քրիստոս :

բ. 194բ. [Յետադայ] (Տարբեր եւ ա-
ւելի նոր գրչից) Թիւն ՌԶ (1557) :

գ. 220բ. [Յետադայ] Ձանարպս եւ
դանպիտանս, զվատթարս եւ զթարմա-
տարս, եւ զդամահայոս քան զչամայն
սրգիս մարդկան, յիշման արժանի արա-
րէք եւ մկրտ թողութիւն խնդրեցէք
յԱստուծոյ ինձ՝ մեղաւորիս :

դ. 255ա. [Յետադայ] ՌԶ, դառն ժա-
մանակիս, մակար չէր ծնել մայրն դիս,
զմեղուցեայն յիշեալ :

Շարականցիս մէջբի կպցրած սպիտակ
թղթի վրայ գրած է. «Շարական զրչեայ
428» : Ասել է մեծ չաւաքածուից է :

ՊԱՏՄԱԳԻՐԻ ՀԱՅՈՑ

ՏԻԳՐԱՆ[ԱԿԵՐՏ]

ՌՉԺԵ - 1668

Գրիչ՝ Արբաճաճ Երէց: Ստացող՝ Խօ-
ջայ Աւետիս [ժաղանուամբ՝ Ղարաղաշ]
Ամթեցի, խօջայ Սահակ Ամթեցի:

ԹԵՐՐ՝ 389. ՂԵՐՈՒԱԾ՝ 127Բ-128Բ,
129Բ, 217Բ, 247ա-248Բ, 387ա-389Բ:
Պրակ՝ 17×12 (Ժ, ԺԱ՝ 10, ԻԷ՝ 11, ԼԲ՝
6, ԼԳ՝ 2) + 1×2 : Նիւր՝ Թուղթ (Լե-
րոսական, ջրանշննեւորոյ, փայլուն,
Հաստ): ՄԵԾՈՒՔԻՆ՝ 28×20,3: Գրու-
քիւն՝ երկսիւն (20,5×14): Գիր՝ նօտրը-
դիր (ժանր, զեղեցիկ, Համառօտագրու-
թիւնները սակաւ): Տաղ՝ 56: Կազմ՝ տախ-
տակէ միջուկով դրոշմազարդ զարչնա-
դոյն կաշի. մէջըր՝ Հարթ սեւ կաշի. աս-
տուրը՝ կապոյտ թուղթ: Պահպանակ՝ 2
(Բ+Գ), սկզբից՝ թուղթ, չզրուած:

Պատուիկ - պահպանակ՝ 1 (Ա) + 1
(Դ), ստացուած փից թերթերի բացու-
մից, եղբայրուում: Մազաղաթ, երկ-
սիւն, ուղղադիր երկաթադիր, Թ-ժ զդ.:
Մասն Յովհաննէ Աւետարանի: Կարդալ՝
Աա2, Աբ2, Դր1, Դա1-2, Դբ2, Աբ1, Աա1.
Ե... ցանկն զու մեղ... տաց նմա՝ Եղբայր
նմա աղ... (Բ, 18 - Դ, 11):

Մանրանկարչութիւն՝ խորագրերն ու
սկսուածքները կարմիր եւ նարնջադոյն,
նիւթերի սկզբներում կիսախորաններ,
զարդադրեր եւ լուսանշագարդեր:

Վիճակ՝ մէջքի կողմից բոլոր թերթերը
խլողտուած, կարծրացած, ունի պոկ-
ուած եւ եղբերը մաշուած թերթեր, Թ.
374-ից յետոյ 10 թերթը բնկած:

Տեղ. Սան. N° չիք. ՄՏՄ, ԸՑ, Մա-
տենադիրներ, Թղթ. 3. Հջ 1520-1522,
N° 2930. այժմ՝ Մաշտոցեան Մատենա-
դարան, N° 4584:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա. Այս ինչ է ի Գիրս պատմութեանց,
հաւաքեալ ի միասին - Ա. Նախ Մովսէս
Խորենացոյ Պատմութիւնն... ԺԹ. ՂԼ-
ունդ պատմադիր:

1. 1բ-35բ. Մովսիսի Խորենացոյ Թա-
ղազս մերոյս. ի սկզբան յայսմ բանից

Սահակայ Բագրատունոյ խնդալ - Զան-
սպառ խաղացմունս... ալ[ը] նկարութիւն
դեհճնի, յորմէ պահեսցէ դմեղ Գրիստոս
Աստուած:

2. 35բ-59ա. [Ստեփաննոսի Տաթ-
նացոյ Պատմութիւն բանի ի պատմագրա-
կան տառից] - Յանգ յաղաղս զարմիցն
Սեմայ... զերդս աւրճուութեան Եռանձեան
եւ միասնական Սուրբ Երրորդութեանն...

3. 59բ - 74ա. Պատմութիւն Ըռաստա-
կիսի Լաւորվերցոյ վարդապետի վասն
անցիցն անցելոց ի յայլասեռն ազգաց, որ
շուրջ գմեւէ են անց ընդ աշխարհիս Հա-
յոց - Ժամանեցին մեղ աւուրք չարարա-
նաց... վաղ ժամանեալ քան զարժեղ պա-
տուհասին եւ ընդդէմ վայ:

4. 74ա - 127ա. [Եւսեբեայ Պատմիկայ
Կեսարացոյ Եկեղեցական պատմութիւն]
- Դպրութիւն առաջին Պատմութեանց ե-
կեղեցոյ: Ա. Առաջին թէ զինչ է...
զսրտմտութիւն բարկութեան, զլրիժուն
Հատուցման:

5. 129ա - 165ա. Ազաբանցեղ. օգնեա
Յիսուս Գրիստոս Աստուած իմ եւ Տէր -
Ըղծք ըստգնացեալ ցոտկալեացն... զան-
ձրն ապրեցուցեալ եւ զայնոսիկ, որ զբնդի
սիցեն եւ Գրիստոսի փառք յաւիտեանս.
ամէն:

6. 165ա - 167ա. Թուղթ սիրոյ եւ միա-
բանութեան մեծի կայսերն Կոստանդիա-
նոսի եւ սուրբ պապին Մեղքետրոսի. եւ
Տրդատայ Թագաւորին եւ սրբոյն Գրիգորի-
րի - Կամաւ եւ ողորմութեամբ... Իսկ
զայս զիրս աւանդեցաք ի ձեռն ստենա-
դարին Հայոց արքային՝ մեծիմաստնոյն
Աղաթանկեղոսի ի փառս Աստուծոյ, որ է
աւրճեալ յաւիտեանս:

7. 167ա - 174ա. Յաղագս զարմից սրբ-
ոյն Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչի եւ տն-
սիլ սրբոյն Ներսէսի եւ բովանդակ պատ-
մութիւն ազգին Մամիկոնեանց մինչեւ
ցտուրքն Վարդան եւ մինչեւ ցելս արիա-

կան ազգին հոռովացեցուց, որ իբրեւ զարեգակն լոյս եւ փրկութիւն ծագեցան տիեզերաց — Յուժ եւ տասն ամին Տըր-դոտայ Թագաւորին... ամենայն հաւատացելոց յարգալուծեան իւրում ի Քրիստոս Յիսուս...

Վերջում չունի հեղինակի յիշատակարանը:

8. 174բ — 186ա. Պատմութիւն Տարօնոյ գոր քարգմանեաց Զեմք ասորաց եւ պիկոյսոսն — Ձտո ի յատուածուստ պատուեալ... կատարիչք հրամանաց առաջնոցն եւ ի Սուրբ Կարապետն յաւիտեանս...

186ա. «Իւրաքանչիւր ոք ի կորովարան եւ իմաստախօս՝ արանց յազգին իւրում գծամանակագրութիւնս կարգեալ ձեռնարկեաց... Զայսչափ բանս ի Գաւազանագրոցն գրեցաք ի Սամուէլի քահանայի ասացեալ վասն պատմագրոց կարգի՝ եւ հասեալ ի Փօստոս, որ է Բուղանդ պատմիչ...»

9. 186ա — 217ա. Բուգանդարան պատմութիւնք. հոստարանութիւն նախագիտելի — Այս ինչ է զպրութիւնս երրորդ... ի պաւսն Տարօնոյ չինեալ դիւր եղբայրանոց:

10. 218ա — 238ա. [Եղիշէի] Յիշատակարան եւ պատմութիւն սրբոյն Վարդանայ քաջի եւ Հայոց սպարապետի եւ սուրբ վկային Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — Բանն զոր պատուիրեցէր... ժառանգեսցուք զբաղաքամայրն յարեաց եւ փառս հանցուք Հօր եւ Որդւոյ...

11. 238ա — 245բ. [Ստեփաննոսի Օրբելեանց] Վասն մեծ նախարարութեան Օրպելեանց եթէ ռուսի էին եւ որպէս եւ վասն գալոյ ճոցա յայս աշխարհ եւ վասն քաղաւ քանից եւ զքրծոց գրոյցք յոլովք — Զի սկզբան նահապետութեան աշխարհիս Հայոց... ապա որ քան եւս առաւել իմն եւ իմոցն եւ զի զայս մատենն:

12. 245բ — 246բ. [Պ]ատմութիւն յաղագս Սրբոյ խաչին որ Հաջունեան կոչի. եւ իտ որպէս դարձաւ ի Պարսից աշխարհէն խաչն աստուածընկալ. եւ յայնժամ մասն ընկալեալ տիկնոցն Սիւնեաց — Եւ եղև յետ Թագաւորելոյն Մօրկայ... Եւ Թուական էր ճի՛ ի փառս Քրիստոսի Աս-

տուծոյ մերոյ, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս ամէն:

13. 249ա — 270ա. Պատմութիւն Առկրատայ ըստ հոռովացեցուց նահագին եւ պիկոյսոսաց եւ քաղաւորաց եւ որք ի նոյն յարմարին սրբոց եւ անսրբոց գործք եւ քանք, զորոց պատմութիւնն բացայայտէ — Սկիզբն ի սրբոյն Սեղրեստրոսի պատմութեանս արասցուք... իսկ ոմանց յամենայնն առաւել արժանաւորելոցն զիւսէյ:

14. 270ա — 308բ. Տեառն Միխայիլի պատրիարքի Ասորոց Համառօտ ժամանակաց գրոյցք քաղուածու, արարեալ ի յոլովից պատմագրաց՝ ի վարժս բանասիրաց. սղամանեակ տեղեկութեամբ, յԱղամայ հետէ մինչեւ յետին աւուրս քեացեալ — Եւ, եղբարք իմ... Տէր Յուհաննէ՛ս՝ այր մեծամիտ եւ յաղթասէր, յամս ժէ: — 308բ — 309բ. [Վարդանայ Արեւելցւոյ Յիշատակարան քարգմանութեան գրոցն Միխայիլի Ասորւոյ] Այլ եւ մեք հետեւեալքս... յաջողուածովք ի մեծութիւնս եւ ի փառս անուան իւրոյ, որ է աւրհնեալ...

15. 309բ — 325ա. Բագմերքանիկ եւ երանաշնորհ սուրբ հօրն, անյաղք հոռտորի եւ լուսնայտ վարդապետի վարդանայ՝ նորոգ քարգմանչի եւ կրկին լուսաւորչի Հայոց Բան պատմագրութեան համառօտ վկայասանեալ յԱղամայ հետէ մինչեւ ցԶԺԶ քուական հայոց, յոյժ պիտանի շարագրութեամբ պիտառութեամբ — Եւսի բան զամենայն խնդիրս... Ի թվիս ՊԶԴ տառապեցաւ:

16. 326ա — 327ա. Յուլիսի ի ԺԱ. Ծըննդեանն Յովհաննու Մկրտչին Գրէ աստուածայինն Մատթէոս... աւուրք էր Բաղարկակերաց եւ Հին Զատիկն եւ Քրիստոսի փառք... (Ճանկում չիք):

17. 327ա — 354ա. Համառօտ պատմութիւն ժամանակաց ի սրբոյն Գրիգորէ մինչեւ ցետին աւուրս քեւացեալ. արարեալ կիրակոսի ընտրեալ վարդապետի, ի մեծախնայն ուխտն Գետիկայ — Կիրք որ ի ընտելեան մարդկան... եւ փոսիւք խորագունիւր եւ Քրիստոսի յոտոյն մերոյ...

18. 354բ — 361բ. Աւգնեա Յիսուս Քրիստոս. ամէն: Պատմութիւն համառօտաբար

վասն յարեւելեան քաղաւորացն պզծոյն եւ չար գազանի Լանկ Թամուրայ եւ այլոցն, զոր արարեալ է Քաղ վարժապետին Թումայ վարդապետին — Պարտ է պիտել ուսումնասիրաց... Եւ ամենայն հաշիւադէւան սեռիս կարգաւորաց եւ ամենայն քրիստոնէից. ամէն: — 361թ — 364թ. [Գիշատակարան Թովմայի Մեծնփեցոյն] — Ի ՊՂ Թիֆլիսիս մեր... Եւ ի կաճառս աստեղափայլ մարտիրոսացն...

19. 364թ — 373թ. [Սմբատայ Սպարապետի] Պատմութիւն Յունաց ի Կոստանդնուպոլիս եւ Հայոց մեծաց յայնմ ժամանակի ժամանակագրութիւն — Ի ժամանակս թագաւորութեան Յունաց Ըռոմանոսի... բնակիչք քաղաքի եւ դաւառիս տեսան եւ զօնութիւն տփն Աստուծոյ աւրշնելոյն յաւիտեանս. ամէն:

20. 274ա — 375թ. Ի պատմութեմ Միխայելի մնացեալ ժամանակագրութիւն — Այլ որ ինչ ի միջոցի աստ Եղեն... խրամն Գառնոյ՝ ի գետն, յոր... (Յանկում՝ չիք):

21. 375թ — 386թ. [Պատմարանութիւն Ղեւոնդեա մեծի վարդապետի Հայոց, որ Յաղագս երեւելոյն Մահմետի եւ զկնի նորին քե որպէս կամ արով օրինակաւ տիրեցին տիեզերաց, եւս առաւել քե Հայոց ազգիս] — ... առ զունդ, այլ ըմբշմարտ մարտի... եւ պարտուց եւ ապա՝ կատարաց: Կատարեալ վարդապետութիւն Ղեւոնդի վասն ժամանակագրաց տանն Թորգոմայ, ի հրամանէ անտէ Շապուհ իսպարաւորուն, ի փառս...

ՅԻՇԵՍԱԿԱՐԱՆ

1. 261թ. [Նախադաշտաբար] Մանաւանդ Եւ ինձ՝ տառապեալ անձիս Ղազար բանասիրի եւ սոկիւս զծաղրոյի զՊատմութիւն քաղ Նեոտորոս մերուն Թումայ մեծ վարժապետի, զոր սկսեալ ի յիւրեւելեան թագաւորացն ի չար զաղանէն Թամուրայ մինչ ի կէտ կոչման, զորով եցոյց եւ հատոյց առ մեզ՝ զեանեալք(ս), զոր ընթերցեալս տեսաք եւ փափաքամք նոտրեցաք ի ՌիՉ (1597) թվականս:

Դպար Բարեղացու սոյն յիշատակարանի ընթերցեալուած է Մաշտոցեան Մատենադարանի N° 1486 ձեռագրի (1597

թ. զրուած Բարերգում) 196ա Վիթ. անկասկած է, որ Թովմա Մեծնփեցու Պատմութիւնը եւ Եկատակարանը, թերեւս նաեւ Կիրակոս Գանձակեցու Պատմութիւնը եւ Սամուէլ Անեցու Հաւաքունքը, Արաշամ զրիչն ընթերցեալն է այս ձեռագրից:

2. ա. 35թ. [Գրչի] Մանաւանդ զբաւացող զրոյս՝ զմահապի Աւետիսն եւ զձնօղան իւր՝ զկնպօն, եւ զմայրն՝ զմահապի հաքունիկն, զկողակիցն՝ զմահապի Մալրն, եւ զորդին՝ զՊաղտատարն, եւ զուստրն՝ զՍառան, եւ զհոգոյ որդին՝ զՍարուխանն, եւ զծոյ զրոյս, եւ նմա փառք յամենայն եղանակացս. ամէն: (Նման՝ 11ա, 24ա, 48ա, 84թ, 112թ, 118թ:

թ. 39թ. Ոչ սուրբ չաբք, յորժամ զգաիք ի զրոյս, յիշեալիք ի Քրիստոս զբաւացող զրոյս՝ զԱմքեցի մահապի Դարաղաշն եւ զձնօղան իւր զկնպօն, զմայր՝ զմահապի հաքունիկն, եւ զկողակիցն՝ զմահապի Մալրն եւ զԶուստրն՝ զՍառան, եւ զորդին՝ զՊաղտատարն, եւ զհոգո որդին՝ զՍարուխանն, եւ զԱրաքանդ զրիչս, եւ զուրք յիշեալ ինչիք ի Քրիստոս յաւառն զաւտատանին. ամէն: (Նման՝ 59ա, 74ա, 91թ, 185թ):

գ. 73թ. Գրեցաւ ձեռամբ Արքաեամ անարժանի, ի Տիգրան[ալեքտ] քաղաքի, ի մատրանի Սուրբ Սարգսի. ՌձԺԷ (1668) թվին. աղայեմ յիշէ զիս եւ զձնօղան իմ՝ զտէր Զովանդան եւ զՊամամն, եւ զուրք յիշեալ ինչիք ի Քրիստոս Աստուծոյ մերմէ. ամէն:

դ. 123ա. Աղայեմ զձեզ, ով ընթերցող զրոյս, ինչպէս յաղօթս ձեր զաւազող սորոս՝ զԱմքեցի մահապի Աւետիսն, որ մականուամբ Դարաղաշ ասի, եւ զձնօղան իւր՝ զկնպօն, եւ զմայրն իւր՝ զմզցի հաքունիկն, եւ զկողակիցն իւր՝ զմզցի Մալրն, եւ զուստրն իւր՝ զՍառան, եւ զհանուցեալ որդեակն իւր՝ զՊաղտատարն, եւ զՍարուխանն եւ զանարժան Արքաեամ զրիչս, եւ զուրք յիշեալ ինչիք ի Քրիստոս. ամէն:

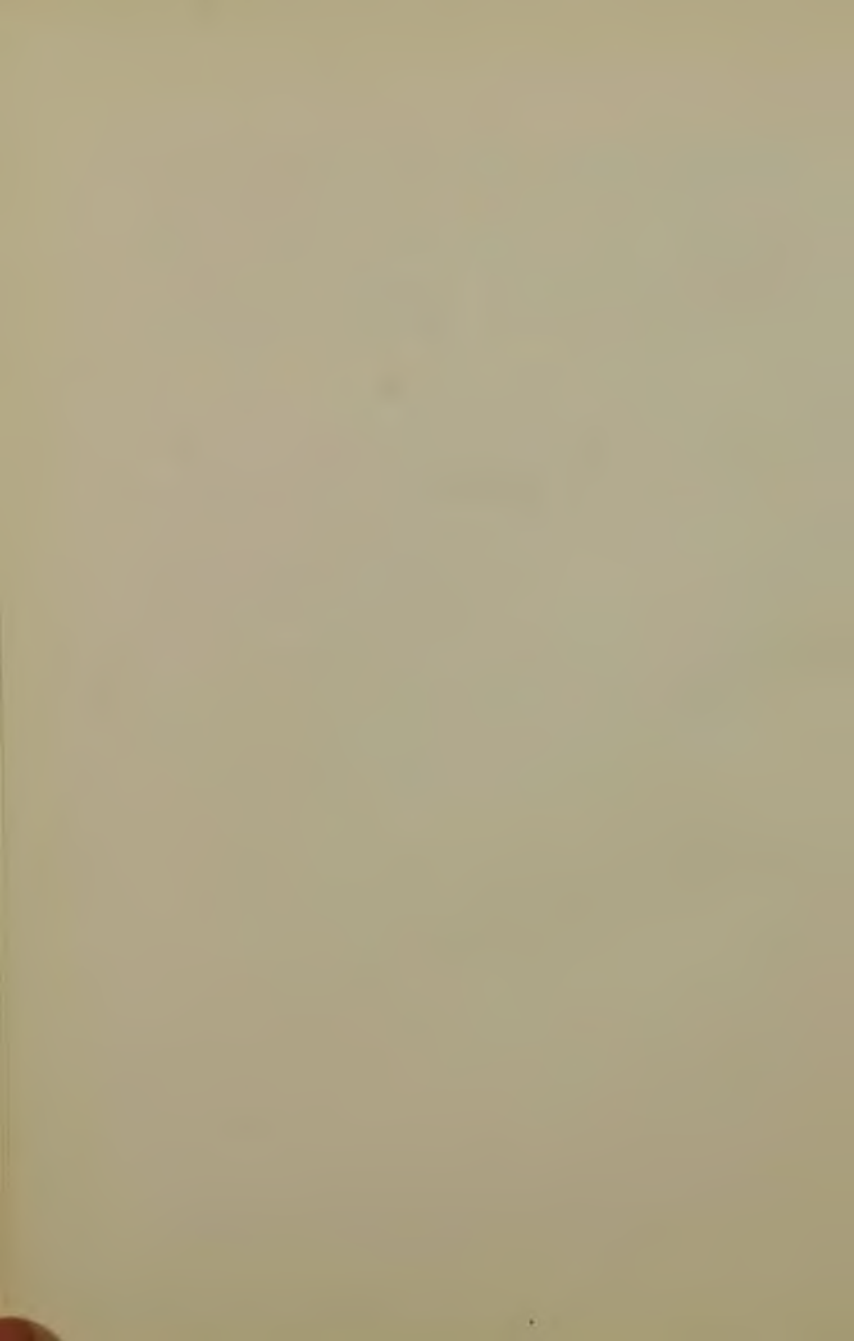
ե. 165ա. Բարեխօսութեամբ եւ աղօթիւք սորոյն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին եւ քաղ Տրդատայ սուրբ թաղաւորին, ողորմեա, Քրիստոս Աստուած, ստացողի սուրբ զրոյս՝ Ամքեցի խօսա թարգի

Սահակին, և Ժնողաց Նորին՝ Թորոսին, և և մօրն՝ մղցի Թանային, և և կողակցին՝ Մաղբուսին, և և որդոյն՝ Գրիգորին, և և ինձ՝ մեղսաթաւալ Արրաւիւմ զգրի, կարգացողացդ, և և Աստուած ողորմի ասացողացդ ամէն: (Նման՝ 129ա, 158ա):

զ. 16ա. Տէր Աստուած Յիսուս Յիսուս Քրիստոս... Եւս առաւել Հաւատարիմ, բարեմիտ և և հեղահոգի Ամբեցի թարգի Սահակին, և և Ժնողացն՝ Թորոս-

սին, և և մօրն՝ մղցի Թանային, և և կողակցոյ՝ Մղբուսին, և և որդւոյն՝ Գրիգորին, և և զստերն՝ Սուփիին. և և փրկեալ զնոսա ամենայն հնարից սատանայական և և արժանի արա զնոսա երկնից արքայութեանն. ամէն: Նա և և զմեղօք լցեալ զերիս՝ Արրաւիւմ զրիչս յիշխելիք ի մաքրափայլ աղօթս ձեր և և դուք յիշեալ ի ջիւղի: (Նման՝ 186ա, 193ա, 226ա, 227ա, 229բ, 231բ, 236ա, 237ա, 237բ):

ՅԱՆԿԵՐ

Ա.

ԳՐԱԴԱՐԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

ԺԱՄԱՆԱԿ	Ձեռագրի N°	ԺԱՄԱՆԱԿ	Ձեռագրի N°	ԺԱՄԱՆԱԿ	Ձեռագրի N°	ԺԱՄԱՆԱԿ	Ձեռագրի N°
Ժ-ժԱ	83	ԺԷ	16	ԺԸ	102	ԺԹ	28
1382	18	ԺԷ	26	ԺԸ	104	ԺԹ	30
ԺԴ	103	ԺԷ	39	ԺԸ	106	ԺԹ	31
ԺԴ	120	ԺԷ	42	ԺԸ-ԺԹ	58	ԺԹ	32
1400*	4	ԺԷ	43	ԺԸ-ԺԹ	82	ԺԹ	41
1421	27	ԺԷ	44	1801	108	ԺԹ	46
1488	53	ԺԷ	54	1808	36	ԺԹ	48
ԺԵ	24	ԺԷ	75	1808	65	ԺԹ	50
1574	5	1707	2	1810	115	ԺԹ	52
ԺԶ	14	1708	10	1814	113	ԺԹ	59
ԺԶ	15	1715	40	1814	114	ԺԹ	60
ԺԶ-ԺԷ	97	1716*	23	1820	83	ԺԹ	64
ԺԶ-ԺԷ	98	1740	57	1822	116	ԺԹ	67
ԺԶ-ԺԷ	99	1750	51	1827	34	ԺԹ	70
1603	1	1774	112	1829	35	ԺԹ	72
1608	9	1786	25	1832	45	ԺԹ	73
1614	6	1790	33	1840	101	ԺԹ	79
1625	47	ԺԸ	7	1842	105	ԺԹ	84
1627	38	ԺԸ	11	1843	71	ԺԹ	86
1631	19	ԺԸ	29	1844-		ԺԹ	88
1646	21	ԺԸ	37	1856	87	ԺԹ	89
1665	13	ԺԸ	55	1845	96	ԺԹ	90
1668	121	ԺԸ	69	1853	61	ԺԹ	91
1678	68	ԺԸ	76	1853	65	ԺԹ	92
1682	17	ԺԸ	77	1853	66	ԺԹ	107
1700	58	ԺԸ	78	1855	81	ԺԹ	100
1700	62	ԺԸ	80	1856	49	ԺԹ	110
ԺԸ	3	ԺԸ	85	1859	63	ԺԹ	111
ԺԸ	8	ԺԸ	94	1865	74	ԺԹ	117
ԺԸ	12	ԺԸ	100	ԺԹ	20	ԺԹ	118
				ԺԹ	22	ԺԹ	119

ՅԻՇԱՏԱՆԿԱՐԱՆՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

ԺԱՄԱՆԱԿ	Ձեռնագրի N°	ՅՇՏԿՐՆ.	ԺԱՄԱՆԱԿ	Ձեռնագրի N°	ՅՇՏԿՐՆ.
967	68	ա	1733	62	բ
1192	25	ա	1740	51	բ
1382	18	ա	1741	57	ա-բ
ժ-Գ	103	ա	1747	42	բ
ժ-Գ	120	ա	1748	61	բ
1409	3	ա	1750	61	ա
1421	27	ա-բ	1753	2	բ
1468	53	ա-բ	1761	11	բ
ժ-Ե	24	ա	1763	10	գ
1557	120	բ	1764	24	բ-գ
1574	6	ա-բ	1768	68	-
1597	121	1	1784	69	ա
ժ-Զ	5	բ	1786	25	բ
ժ-Զ	14	ա-բ	1790	33	ա
ժ-Զ	38	ա	1797	42	գ
ժ-Զ	120	գ-զ	1797	71	ա
1603	1	ա	ժ-Ը	39	գ
1608	9	ա	ժ-Ը	51	գ
1614	6	ա	ժ-Ը	63	բ
1625	47	ա	1801	109	-
1627	38	բ	1808	36	ա
1629	47	բ	1809	96	-
1631	19	ա	1810	88	§ 6
1636	12	ա	1810	115	-
1646	21	ա-բ	1811	88	§ 7
1661	3	գ	1814	113	-
1665	13	ա	1814	114	-
1668	121	2. ա-գ	1820	25	գ
1678	68	-	1820	83	-
1687	3	գ	1822	116	-
1691	3	գ	1823	79	-
1691	42	ա	1827	11	ա
1692	17	ա	1827	34	ա
1698	3	բ	1829	35	ա
1700	56	ա	1832	8	գ
1700	62	ա	1832	42	դ
ժ-Է	8	ա-բ	1832	45	-
ժ-Է	9	բ	1842	89	§§ 1-2
ժ-Է	13	բ-գ	1842	105	-
ժ-Է	18	ա-բ	1843	71	բ
ժ-Է	26	ա	1844	8	դ
ժ-Է	38	գ	1853	61	ա
ժ-Է	39	ա	1853	66	-
1707	2	ա	1855	81	ա
1708	10	ա	1856	40	ա
1709	39	բ	1864	61	բ
1715	40	ա-բ	1865	74	-
1726	62	բ	ժ-Թ	59	ա-բ
1727	10	բ	ժ-Թ	75	ա

Գ

ԳՐԶՈՒԹԵԱՆ ՎԱՅՐԵՐԻ ՑԱՆԿ

Բռնակոբ, 1665 թ. - № 13

Դարպատ, 1853 թ. - № 61

Երեւան, 1801 թ. - № 108

Երուսաղէմ

— 1409⁹ թ. - № 4

— 1750 թ. - № 51

Թաւրեզ, 1678 թ. - № 68

Լաւաւշա, 1646 թ. - № 21

Լով, 1574 թ. - № 5

Խարբերդ, 1468 թ. - № 53

Կան, 1608 թ. - № 9

Կոստանդնուպոլիս

— 1774 թ. - № 112

— 1787 թ. առաջ - № 69

Ղզլար

— 1814 թ. - №№ 113, 114

— 1822 թ. - № 116

Մոսկով

— 1832 թ. - № 45

— 1853 թ. - № 61

— ժԺ ղ. - № 48

Նոր-Ջուղա

— 1631 թ. - № 19

— (Շաւշ) 1636 թ. - № 12

— 1700 թ. - №№ 56, 62

— 1707 թ. - № 2

— ժԸ ղ. - № 8

Ջուղա, 1603 թ. - № 1

Սանկտ Պետերբուրգ

— 1741 թ. - № 57

— 1786 թ. - № 25

— 1808 թ. - № 36

— 1810 թ. - № 116

— 1843 թ. - № 71

— 1853 թ. - № 61

— 1855 թ. - № 81

— 1856 թ. - № 49

— 1865 թ. - № 74

Ստաւրապոլ, 1853 թ. - № 61

Տաթև, 1708 թ. - № 10

Տիգրանակերտ, 1668 թ. - № 121

Տիֆլիս, 1827 թ. - № 34

Դ

ԳՐԻՋՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Աբրահամ Լրէց, 1668 թ., ի Տիգրանա-
կերտ - № 121Ալեքսանդր արդյ, ժԵ ղ., ի Երուսաղէմ
- № 4

Ալիքսան - ժԷ ղ. - № 16

Առաքել Աստուածատրեան Արարատեան,
1827 թ., ի Տիգրիս - № 34

Բաղդասար, ժԹ ղ. - № 59

Բարսեղ Կարապետեանց, 1856 թ., ի
Սանկտ Պետերբուրգ - № 49Գաբրիէլ Պատկանեան, 1865 թ., ի Սանկտ
Պետերբուրգ - № 74Դէսրդ Խուրով իշխան, 1801-1822 թթ.,
ի Երեւան, ի Ղզլար եւ ի Սանկտ Պե-
տերբուրգ - №№ 108, 113-118

Գրիգոր արդյ, ժԴ ղ. - № 103

Եփրեմ, 1708 թ. - № 10

Խաչատուր

— 1468 թ., ի Խարբերդ - № 53

— Լրէց, 1636 թ., ի Շաւշ - № 12

— ԺԴ, ժԷ ղ. - № 26

Հայրապետ Գէորդ Ասգսարկաւազեան

Սուփասեանց, 1843 թ., ի Սանկտ
Պետերբուրգ - № 71

Ղուկաս

— 1614 թ. - № 6

— ԺԴ, 1627 թ. - № 38

Մաղաֆիա, ժԶ ղ. - № 14

Մանուէլ զպիր, 1665 թ., ի Բռնակոթ -
N° 13

Մարգար հոգեմեց, 1808 թ., ի Սանկտ Պե-
տերբուրգ - N° 36

Մարտիրոս Էրեց Ջուզայեցի, Ժէ դ. -
N° 8

Մելիք զպիր, 1790 թ. - N° 33

Միմաս Տիւրեկրացի, 1574 թ., ի Լուլ -
N° 5

Միխայէլ Սալլանթեան, 1832 և ժ. դ. -
ի Մոսկով - N°N° 45, 48, 52:

Մկրտիչ
— 1603 թ., ի Ջուզայ - N° 1

— Էրէց, 1700 թ., ի Նոր-Ջուզայ - N°N°
56, 62

Յակոբ

— զպիր, Ժ. դ. - N° 69

— վարդապետ Սիւնեաց, 1855 թ., ի
Սանկտ Պետերբուրգ - N° 81

Յարութիւն Հիլտով, 1842 թ. - N° 105
Յովհաննէս

— յրդ., 1421 թ. - N° 27

— Պետրոսի Շարստանեանց Ջուզայեցի,
1740 թ., ի Սանկտ Պետերբուրգ - N° 57

— Էրէց Ջուզայեցի, 1786 թ., ի Սանկտ
Պետերբուրգ - N° 25

Նաղաշ հոջասար, 1707 թ., ի Շոշ - N° 2

Պետրոս, 1631 թ., ի Նոր-Ջուզայ, N° 19

Սիմէվոն Էրեց, 1608 թ., ի Կան - N° 9
Ստեփանոս

— Բշ, 1631 թ., ի Նոր-Ջուզայ - N° 19

— Էրէց, 1646 թ., ի Լաւրաւայ - N° 21

Տիմոթէոս, Ժ. դ. - N° 120

Ե

ՍՍԱՅՈՂՆԵՐԻ ՅԱՆԿ

Արիստակէս (Ըղջտակէս) յրդ., 1625 թ.
— N° 27

Անտոյն (Մականուն՝ Ղարաղաշ) Խոջա
Ամթեցի, որդի Կնոսի, 1668 թ., ի
Տիւրքանակերտ - N° 121

Բարսեղ տէր, 1614 թ. - N° 6

Գրիգոր տէր, որդի տէր Ղուկասի, 1715
թ. - N° 40

Խաչատուր

— տէր, 1574 թ., ի Լուլ - N° 5

— Էրէց, 1636 թ., ի Նոր-Ջուզայ - N° 12

Խաչիկ պարոն, որդի Պետրոսի, 1603 թ.
ի Ջուզայ - N° 1

Խուրմաշ կին Հէրէկան Էրէցի, Ժ. դ. -
N° 103

Մատթէ աղա, որդի Յովսէփի, 1691 թ. -
N° 42

Միրիան որդի Ընդրոնիկի, 1707 թ., ի
Նոր-Ջուզայ - N° 2

Միխայէլ արքեպ. Սալլանթեան, 1827
թ., ի Տիգրիս և ժ. դ. ի Մոսկով -
N°N° 34, 48

Մկրտիչ

— Լպս., 1468 թ., ի Ուարբերդ - N° 53

— որդի վարդանի, 1631 թ., ի Նոր-
Ջուզայ - N° 19

Յակոբ տէր, հայր Բաղդասար զրչի, Ժ. դ. -
N° 59

Յարութիւն աղա Շահադիդեանց, 1855 թ.
ի Սանկտ Պետերբուրգ - N° 81

Յովակիմ (Ովադիմ) յրդ., 1700 թ., ի
Նոր-Ջուզայ - N°N° 56, 62

Յովհաննէս

— յրդ., 1421 թ. - N° 27

— (Յոհան) Կրօնաւոր Ջուզայեցի, 1708
թ., ի Տաթև - N° 10

— Պետրոսի Շարստանեանց Ջուզայեցի,
1740 թ., ի Սանկտ Պետերբուրգ - N° 57

— (Ոհաննէս) արդյ Ըսպանեցի, 1750
թ. - N° 51

Նորպարոն մղտեսի, Ժ. դ. - N° 39

Ուսիակ Խոջա, Թարգի Ամթեցի, որդի Թո-
րոսի, 1668 թ., ի Տիւրքանակերտ -
N° 12

Սարգիս Լպս, Ժ. դ. - N° 24

Ստեփանոս Էրէց, 1646 թ., ի Լաւրաւ-
այ - N° 21

Քէրպպէ Պատկանեան, 1853 թ., ի Սանկտ
Պետերբուրգ - N° 61

ՆԻԻԹԵՐԻ ՑԱՆԿ

Այբբենարան

— N° 51 (ծնթ.)

Աղօթագիրք, Աղօթք, Մաղթանք

— N°N° 6, 7

— Անաստասյա քչյի — N°N° 6 (§§ 5, 17), (§ 5)

— Գրիգորի Լուսաւորչի — N° 6 (§§ 9-11)

— Գրիգորի Նարեկացւոյ Մատեն — N° 8, Հատուածք Մատենի — N°N° 5 (§§ 1-3), 7 (§§ 3, 7-9), 44 (§§ 1)

— Եփրեմի Ասորւոյ — N°N° 6 (§§ 6-8, 13), 7 (§ 4)

— Խոսրովու — N° 24 (§ 47)

— Մեսրոպայ վրդպտի — N°N° 6 (§§ 6-8, 13), 7 (§§ 6, 10, 12)

— Յակոբայ — N° 6 (§ 12)

— Յովհաննու Գառնեցւոյ — N°N° 5 (§ 8), 6 (§ 16), 7 (§ 1)

— Աստուածածինի — N° 7 (§ 2)

— Ղլիսցաւի — N° 5 (§ 7)

— Հարաչի եւ չար Նիաթի — N° 6 (§ 19)

— Ջերմի — N° 40 (§ 1)

— Հատուածք — N° 5 (§ 9)

Անուանք

— Բժան աւանդ — N° 40 (§ 22)

— Խորանայ Ս. Յակոբայ — N° 51 (Ա § 13)

— Կաթողիկոսաց Հայոց՝ ի Սողոմոնէ պաշտօնատարէ — N° 40 (§ 6)

— յատուկք (հայերէն եւ ռուսերէն) — N° 92 (§ 6)

— Սրբոց Նշանաց — N°N° 6 (§ 20), 91

— տնօրինական տեղեաց — N° 51 (Բ §§ 1-2)

Աստուածաբանական-Դատաբանականք

— Աղէքսանդրի Զուղայեցւոյ Առ ժողովուրդ հայկական — N° 42 (§ 4)

— Աստուածատրոյ Համադանցւոյ Վկայութիւնք ի պէտս ուսումնասէր մանկանց — N° 104

— Աստուծով է փորձութիւն աշխարհիս — N° 40 (§ 28)

— Անանիայի վրդպտի Բանք աստուածայինք — N° (§ 11)

— Գրիգորի Վկայասիրի Վասն Զատկի — N° 24 (§ 43)

— Գրիգորի ՓԼՀումալճեանի Ուղղափառ հաւատք — N° 28 (§ 1)

— Դաւանութիւն քահանայից եւ ժողովուրդոց — N° 39 (§ 8)

— Ընդդէմ այնոցիկ, որք վասն բաժակին ժոյին — N° 24 (§ 40)

— Խոստովանութիւն ժողովրդեանն — N° 47 (§ 39)

— Խոստովանութիւն քահանային — N° 47 (§ 65)

— Կարդաւորութիւն ինն դասուց հրեշտակաց — N° 80 (§ 4)

— Կարդաւորութիւն հաւատոյ Հայաստան եկեղեցւոյ — N° 24 (§ 33)

— Համաձայնութիւն եկեղեցեաց Հայոց եւ Յունաց — N° 30

— Մարգարայ Խօջենցի Համառօտութիւն քրիստոնէական վարդապետութեան — N° 36

— Հայեացք Հայոց եկեղեցու դաւանանքի եւ պաշտամունքի վերայ — N° 96

— Հրաւէր սիրոյ — N° 50

— Մովսիսի Երզնկացւոյ Ընդդէմադրութիւն սակա ջրոյն խառնման — N° 24 (§ 42)

— Յաղապս գործակալաց եկեղեցւոյ — N° 31

— Յաղապս դիմութեան եւ յատկութեանց աստուածաբանութեան — N° 41 (§ 1)

— Յաղապս միաւորութեան եւ բնութեան եւ դիմի եւ անձնաւորութեան — N° 24 (§ 44)

— Ներսիսի Լամբրոնացւոյ Ատենաբանութիւն — N° 38 (§ 1), Գլխակարգութիւնք Հոռոմոց — N° 38 (§ 2), Դեսպանապնացութիւն — N° 24 (§ 36), Խորհրդածութիւնք — N°N° 38 (§ 3), 25

— Զորքետոսան աստիճանք հաւատոյ ի հարցն ատանդութեանց — N° 53 (§ 3)

— Պաւղոսի Տարօնեցւոյ Ընդդէմ երկարնակաց — N° 42 (§ 5)

— Պատճէն ամթ առնելոյ զորովայնամոյսն եւ զարբեցողսն — N° 24 (§ 34)

— Վասն հաղորդութեան — N° 6 (§ 3)

— Վասն Քրիստոսի — N° 43 (§ 1)

— Վիճաբանութիւն ընդդէմ լատինաց — N° 46

- Վիճումն առ ճշմարտութիւնն (Գիրք Ընդդէմ յատինաց) — N° 32
- Վասն Զատիկի մատաղի եւ յայոց մատաղաց — N° 24 (§ 41)
- Վասն մոլորման Զատիկին բանք — N° 24 (§ 41-գ)
- Վկայութիւնք վասն խաչեցարիւ ասելոյ զՄուրր Աստուածն — N° 24 (§ 41-ւ)

Աստուածաշունչ

- Առակք — N° 43 (§ 3)
- Սիրաք — N° 43 (§ 2)
- տե՛ս Աւետարան
- տե՛ս Սաղմոսարան

Աւետարան

- N° 9
- Ըստ Մատթէոսի եւ Մարկոսի — N° 1 (§§ 1-2)
- Բժշկութեան, Իւղարերից, Հանդրատեան — N° 18 (§ 3)

Բանք իմաստոց

- Աւետիքայ Օղոստիկի Վասն իմաստութեան — N° 40 (§ 13)
- Ասէ Օղոստիկոս — N° 40 (§ 27)
- ասացումք — N° 40 (§ 11)

Բանք չափաւ

- Տաղարան — N°N° 60, 61, 109
- Ոտանաւորք — N°N° 92 (փակ), 98 (թուրքերէն), 100 (թուրքերէն)
- Արքաշմուռ Բաղիշեցւոյ Տաղ ի վերայ եղկելի անձանց — N° 60 (§ 66)
- Աղամայ Աղբարի Ասում եւ զիմացիր — N° 61 (§ 7), Յորժամ Լղեւ զարուն — N° 61 (§ 74)
- Անդրկասայ Վրդպտի Տաղ Համբարձման — N° 60 (§§ 4, 13)
- Աշուղ Կարապետի Գարուն է Հասել նախշուն թեւերով — N° 61 (§ 94), Շուշանք ունի զեղեցիկ պարտէզ — N° 61 (§ 95), Մէկ օր մի Հայի ասաց մի ուս մարդ — N° 61 (§ 96), Այ իմ շարբաղդ — N° 61 (§ 97), Ի՞նչ եւ ջարդում անձք — N° 61 (§ 98), Ո՞վ է Հայք, մի՞թէ նա է — N° 61 (§ 107), Մայր Արաքսի ափերով — N° 61 (§ 108)
- Աստուածատրոյ Հէնեցւոյ Տաղ Ծընդեան — N° 60 (§ 8)
- Բարսղի Բան Ներրոզեան առ Նախավրկայն Ստեփաննոս — N° 28 (§ 5)
- Գաբրիէլի Պատկանեանի Հայկերդ — N° 74

- Գալուստի Տաղ սրբոյ Ստեփաննոսի — N° 60 (§ 60)
- Գէորգայ Դոդդիսի Դու ասա, մայրիկ, խնդրում եմ — N° 61 (§ 39), Զինուորեա Լրդերը, Լղարբք, խեցէք — N° 61 (§ 86), Ի զԼղջ Վանկան քնակ — N° 61 (§ 43), Միծեալակ — N° 61 (§ 87)
- Դէորգայ Խորովի Երգարան մանկանց (փակ) — N° 116
- Դրեղորիսի Աղթամարցւոյ Տաղ ի վերայ վարժի եւ բլբուլի — N° 60 (§ 68)
- Դրեղորի Հյրպտի Ս. Յակոբայ Գովասանութին Երուսաղէմայ — N° 51 (§ 11)
- Դրեղորի Նարեկացւոյ Մատան — N° 8, Հատուածք ի Մատեանէ — N°N° 5 (§§ 3-5), 7 (§§ 3, 7, 9), 44 (§ 1), Տաղ վերացման խաչին — N° 60 (§ 1)
- Գրեղորի ԶԼկալոյ Տիւղեանին՝ ձոն — N° 28 (§ 6)
- Թուրքի Նոր րահար եւ զովելի — N° 61 (§ 10)
- Խաչատրոյ Աւականցի Երգ ուխտի — N° 61 (§ 12), Երկեցէք, աղ չայոց, զղալուստ մերոյ զատողին — N° 61 (§ 72), Հանապաղ չիք ինչ կար — N° 61 (§ 59), Ուրխասցուք ուրեմն — N° 61 (§ 9)
- Խաչատրոյ Աղափիրեանցի Մերթ խոսակցեա, մերթ լուռ եւ զու — N° 61 (§ 8)
- Կոստանդեան կաթողիկոսի Տաղ Ծընդեան — N° 60 (§ 10)
- Համբարձումայ Փափաղեանի Զձեղ, որդիք արամեան — N° 61 (§ 1), Միհրան մանուկ խարտիշաղեղ — N° 61 (§ 71), Տէր պապն է Հարուստ աշխարհում — N° 61 (§ 27)
- Հաֆիդի Դիւան (պարսկերէն) — N° 99
- Ղազարայ Զահկեցւոյ Շարական՝ Թսկականին ծնունդ անեղ — N° 2 (ծնթ.), Տաղ Ծնեղեան — N° 60 (§ 8-բ), Տաղ Յարութեան — N° 60 (§ 12), Տաղ Մեծի պահոց — N° 60 (§ 20), Տաղ էջմիածնի — N° 60 (§ 26), Երգ Ղազարու կաթողիկոսի — N° 60 (§ 61), Երգ Ղազարու Հյրպտին — N° 60 (§ 62)
- Միքայէլի Սալանթիանի՝ Աղար յանապտի — N° 52
- Յակոբայ կաթողիկոսի Տաղ — N° 60 (§ 63)

- Յարութիւնի Այսմուարեանցի Ամսա-
վերջին Ապրիլի — N° 61 (§ 76), Անս-
րատ գառինք առաջ սեպտեմբեր — N° 61 (§
77), Երկու ձևերի Երկու մոմ — N° 61
(§ 84)
- Յովհաննիսի Եղեկեանի Ոտանաւոր Ի
վերայ Սարգիսի Տիւղեանի — N° 28 (§ 7)
- Յովհաննիսի Թուրքաւորացի Տաղ սիրոյ
— N° 60 (§ 64)
- Յովհաննիսի Պուրի Տաղ Աղամայ — N°
60 (§ 24)
- Յովհաննիսի Տարբերունցի Երգ Բարի-
կենդանի — N° 40 (§ 3)
- Ներսիսի Շնորհալույ Ներսիսի Խաչի —
N° N° 6 (§ 15), 33 (§ 2)
- Պաղտատարայ Ղարի Տաղ սիրոյ — N°
60 (§ 35-ա. բ), Արիք, որ Երթամք,
պիւլպիւլի Երամք — N° 60 (§ 54),
Տաղ Հողեւոր — N° 60 (§ 57), Տաղ
պիւլպիւլի — N° 60 (§ 67), Ոչ քեզ
նման ամենազուրկ Լուսին — N°
60 (§ 69)
- Պետրոսի Զիւլթիքցի Տաղ Յովհան-
նիսի Կարապետի — N° 60 (§ 23)
- Պետրոսի վրդպտի Տաղ Ի վերայ Սրբ-
ոյ Երուսաղէմի — N° 60 (§ 52), Տաղ
սիրոյ — N° 60 (§ 28)
- Պետրոսի Ղափանցի Տաղ սիրոյ զե-
ղեցիկ դուռք — N° 60 (§ 40), Տաղ
կաքաւի — N° 60 (§ 43)
- Պետրոսի Պատկանեանի Պատկեր սի-
րու արիւնիկան — N° 61 (§ 93)
- Ռաֆայէլի Պատկանեանի Գինիի տաղ
— N° 61 (§ 30), Թիֆլիզի Երգ — N° 61
(§ 30), Ուլ վտակ, վտակ — N° 61 (§
41), Սիրիւիք, օղնութեան հասէք —
N° 61 (§ 46), Երբ որ Հողից մարդ
դարձայ — N° 61 (§ 103)
- Սերբիէի Ստամպոյցի Տաղ Ի վերայ
ԶԾԹ Խանին — N° N° 60 (§ 53), 61
(§ 61)
- Սերբիէի Պատկանեանցի Պաշտելի,
Պաշտելի, զովելի պահ սուրբ Գրիգորի
— N° 61 (§ 48), Սիրոյ լոյսն անկէզ
բնութեան — N° 61 (§ 58), Սահման
անսահման — N° 61 (§ 62), Տաղ Թա-
րութեան Գրիստոսի — N° 60 (§ 65),
Պետութեամբ Լուսինեակալ կայսրու-
թեամբ — N° 61 (§ 73), Ստուգի տա-
տէն րան Սողոմոնի — N° 61 (§ 78),
Ընդհանր է ձեռք կասկած կրէլ — N° 61
(§ 79)
- Սուրբասայ վրդպտի Տաղ սիրոյ — N°
60 (§ 58), Տաղ պիւլպիւլի — N° 60
(§ 59)
- Սրբիկ Կոստանդի Տաղ Ջորջեանցի — N°
60 (§ 11), Տաղ Երեմիան Խաչին —
N° 60 (§ 17)
- Քերովի Պատկանեանի Ահա սուր-
անդակի սայլակը — N° 61 (§ 113),
Ամեն օր չի լինիլ զինի խմել — N° 61
(§ 90), Այն Ի՛նչ աղէ է — N° 61 (§ 34),
Անտուն մէկ հայ ունէք զեղեցիկ մի
կին — N° 61 (§ 44), Արանց հետ պա-
տերազմել — N° 61 (§ 24), Գիւղական
աղջիկ Լմ ես — N° 61 (§ 89), Եղբարք,
ուսանողներս պիտի Լնք, մնաք րա-
րով — N° 61 (§ 37), Երգ, սէք, զինի —
N° 61 (§ 23), Թիւ ծխաբար ձեռքս —
N° 61 (§ 28), Ինձ, մանկահաս օրերո-
ղիս — N° 61 (§ 117), Ինձ չի մոռանաս
հին շուր — N° 61 (§ 92), Ինքնաեղ
զովական է — N° 61 (§ 35), Լքցրէք,
Եղբարք, ձեռք րաժակները — N° 61 (§
38), Կմիւր, երգեց Անակրէոն — N° 61
(§ 45), Կոմարմարուի — N° 61 (§ 33),
Ճամբու վրէն զիւղ Երեւեցաւ — N° 61
(§ 115), Մայրիկ, սիրական մայրիկ —
N° 61 (§ 112), Նախիջևանի երգ՝ Սի-
րական քուրդներ — N° 61 (§ 36), Ու-
սանողք կեանքից զեղեցիկ կեանք
չկայ — N° 61 (§ 22), Տիւրք Լմ, եղ-
բայներ — N° 61 (§ 116)
- Արսոս քեզ, հայոց խեղճիկ ժողովուրդ
N° 61 (§ 11)
- Ահա մեք, ժողովեալքս — N° 60 (§ 29)
- Այ զեղեցիկ, աղնիւ թուռն — N° 60
(§ 39)
- Այ իմ մարդարտէ շարոց — N° 61 (§
105)
- Այսօր Սուրբ Հողին Աստուած եկեալ
յաշխարհիս — N° 60 (§§ 5, 14)
- Այսօր ցնծայ լեւոն Թարոր — N° 60
(§ 15)
- Անդադար Լուսին զոգութիւն — N° 60
(§ 2)
- Անձն իմ, վայ քեզ հազար բերան —
N° 61 (§ 67)
- Անխարհն վաճաղին ծով լայնատարած
— N° 61 (§ 64)
- Առ յեղեցիկ փափաղ սիրով — N° 51
(Ա § 5)
- Առաւօտ կենաց կուսանիս — N° 61 (§
47)

- Առաւօտանց վարդ կու քաղեն — N° 60 (§ 32)
- Առաւօտեան քաղցր եւ անուշ հովերն — N° 61 (§ 55)
- Աստ, թէ սիրեմ զքեզ — N° 61 (§ 104)
- Աստուածածին կոյս Սարիւմ — N° 6 (§ 1)
- Աստուածածին մայր Գրիստոսի — N° 6 (§ 18)
- Աստուածածին վարդ ու ունի — N° 51 (Ա § 7)
- Արդ լուսաւորեալ, արդ փառաւորեալ — N° 60 (§ 12-ա)
- Արի, իմ քաղցրիկ աղաւնի — N° 60 (§ 47)
- Արեք, ելցուք ի միասին — N° 61 (§ 54)
- Արեք, որ երթամք — N° 61 (§ 2)
- Բանք Սաղմոսիս է պատուական — N° 10 (§ 3)
- Բարեւ քեզ, Ստեփան — N° 61 (§ 25)
- Բարի եկիր, իմ պատուական սիրելի — N° 60 (§ 56)
- Գաղտնի նետից հարայ, ով բժշկարան — N° 60 (§ 7)
- Գարունն րացվեր, վարդն ի րազան ի — N° 60 (§ 44), 61 (§ 68)
- Գարուն, գարուն, հասեալ է, հասեալ — N° 60 (§ 31)
- Գարուն եկեալ անուշ — N° 60 (§ 38)
- Գնեմք մանի ձորն ի դէմ տաճարին — N° 51 (Ա § 9)
- Գնդեցիկ գունդով, եկ, սիրելի, ի պարտէզ քո — N° 60 (§ 33)
- Գնդեցկացար քան զլուսին — N° 60 (§ 3)
- Գիտունք եւ արքայք ոչ են հաւասար — N° 61 (§ 83)
- Դարձիւր, դարձիւր, եղբորդդին աննըման — N° 61 (§ 56)
- Դաւիթ Եսայի կրտսեր որդին — N° 60 (§ 21)
- Դու տեսնո՞ւ եւ երկնքում — N° 61 (§ 100)
- Եկեալ Սարիւմ Մազդազնեացի — N° 60 (§ 12-բ)
- Երգեցէք, աղջ հայոց, զդաւաճում մերոյ հակային — N° 61 (§ 70)
- Երկինք զուարթ ակնարկեն — N° 61 (§ 60)
- Զձիւմ իմ կապեցի ի նոսն ծառին — N° 61 (§ 81)
- Թագ փառաց մերոյ ցանկալի — N° 61 (§ 15)
- Թէ դու հայ ես, զիտես — N° 61 (§ 109)
- Ի դէմ քո, վարդ, քանի՞ լամ — N° 60 (§ 36)
- Ի կէտ վարնան եղանակին — N° 60 (§ 34)
- Ի ձայն րարձր աղաղակէ — N° 61 (§ 17)
- Ի նիմանկ արքայական — N° 60 (§ 37)
- Ի շարաթու մէջ զիշերին — N° 51 (Ա § 10)
- Ի սէր սիրոյդ ցանկացելոյ — N° 60 (§ 41)
- Ի տանն Հայոց կառուցելոյ — N° 51 (Ա § 14)
- Ի քոյդ սիրոյ, աղնիւ սէր իմ — N° 60 (§ 42)
- Ի քոյդ սիրոյ դերս իբրու մեռեալ էմ — N° 60 (§ 55)
- Իմ աչքենոյ լոյս պատկերիդ տեսութեան — N° 60 (§ 30)
- Իմ հեռարանակ հողւոյս հատոր — N° 60 (§ 35)
- Իմ սիրտս աղ ես արեւ — N° 61 (§ 31)
- Իմա, իմա, ով մարդ, աշխարհս անցանի — N° 61 (§ 25)
- Ինձ ունեն զիք, նիդակակիցք — N° 61 (§ 18)
- Լալով թողել ես, եար, ինձ, աման ինձ մի ճար — N° 61 (§ 53)
- Խնդա, ալսօր, Հայաստան — N° 61 (§ 8)
- Խնկի ծառի նման ես — N° 60 (§ 6)
- Ծաղեա, հեղիկ արեւ քաղցրիկ — N° 61 (§ 6)
- Ծիծիլ ոսկի է վարդի թերթերն — N° 61 (§ 66)
- Ծաղիկ չքնաղ սոփեստական — N° 28 (§ 4)
- Կանայք ամենայն, բոքք իմ սիրեկան — N° 61 (§ 63)
- Կոռնիկ, ուստի՞ կու գաս — N° 61 (§ 19)
- Հայրենասէր արամեանք — N° 61 (§ 57)
- Հեռացել էմ իմ մայրենի աշխարհից — N° 61 (§ 110)
- Հրէշտակ եւ մարդիկ, ահա ցնծացէք — N° 60 (§ 8-գ)
- Հրէայք Երուսաղէմ, յատենք Պետրոսին — N° 60 (§ 22)
- Մայր ցանկալի, հիանալի, յոյժ տեսչալի, անմահ — N° 9 (§ 2), 61 (§ 50)

— Մարիամ կոյս, Մարիամ կոյս, երա-
նելի — N° 60 (§ 1)
— Մարիամ Մաղպաղենին փարէր ի մէջ
պարտէզին — N° 60 (§ 12)
— Մէկանից առաջ կար մի թաղաւոր —
N° 61 (§ 111)
— Մէր տէրն էր բազմեալ ի բարձր ա-
թոռին — N° 61 (§ 52)
— Մէր քաջ Հալոց զօրութիւն — N° 61
(§ 13)
— Մէկ աղնուի մի սէրն կայ ի գլխիս —
N° 60 (§§ 49-50)
— Մէկ բան առաջ մըտողին — N° 61 (§ 4)
— Միբարանին օձն եւ Եւայ — N° 60 (§ 19)
— Մի՛ տըղէ, մէկ օր բաղանս դնացինք —
N° 61 (§ 101)
— Մօխմէնէ, մօխմէնէ, չլիւս շեն չեմօ
— N° 61 (§ 9)
— Թարմար ձեռով պատուական — N° 51
(Ա § 15)
— Թորէս եկաւ մէկ մէկ ուտիս, ույ, ույ
— N° 61 (§ 75)
— Թորժամ եղեւ դարուն, արեւ ծաղե-
ցաւ — N° 60 (§ 45)
— Նախ եւ յառաջ միջի խորան — N° 51
(Ա § 13)
— Նետ թափանցիկ — N° 61 (§ 16)
— Ննջեալ, որդեակ, քաղցր եւ անուշ —
N° 51 (Ա § 12), 60 (§ 8-դ)
— Նորէն, նորէն, Նաղարէթ — N° 61 (§
82)
— Շնորհակա մեղ, Տէր, ի գիշերի — N° 8
(§ 5)
— Ու իմ սիրելի մէկ մօտս արի — N° 61
(§ 51)
— Ու մեծաքանակ զու լեզու — N° 61 (§
20)
— Ուղիղ գիշերտնից ես տուն եմ գնում —
N° 61 (§ 85)
— Չիրուխէս թեթեւ ծոխ, երանի քեզ —
N° 61 (§ 40)
— Սամամարք պատուական է — N° 61
(§ 80)
— Սարսափելի դառնութիւն Տեառն մինչ
Հասանէր — N° (§ 88)
— Սերդ սիրով փոխարէնացար — N° 51
(Ա § 8)
— Սիրոյ աղբիւր, լուսոյ վտակ, շնոր-
հատու, շնորհատու — N° 51 (Ա § 17)
— Սուգ զստեր մեծի իշխանի — N° 61
(§ 5)

— Սուրբ Աստուածածին, կոյս անապա-
կան — N° 51 (Ա § 6)
— Սուրբ դերեղմանն խիստ անուշ է —
N° 51 (Ա § 3)
— Սուրբ Գողգոթայի բարձր տեղ է —
N° 51 (Ա § 3)
— Սուրբ Յակոբ է դարձանալի — N° 51
Ա § 11)
— Սուրբ Յարութիւն բարձր է շինած —
N° 51 (Ա § 2)
— Սուրբ սիրամարդ ոսկեփետուր, շնոր-
հալի, շնորհալի — N° 51 (Ա § 16)
— Ստեղծողը ամեն բոլորից — N° 61 (§
114)
— Վայ ինձ՝ մօրս, որ դքեղ ծնայ — N° 61
(§ 65)
— Վաշ, իմ լալրաս դատարի չէր — N° 61
(114)
— Վկայից Հանդիսիցն Հրաշալին — N° 60
(§ 25)
— Տէր, մի տար դատաստան — N° 61
(§ 91)
— Տէր, կեցո դու զՀայս — N° 61 (§ 21)
— Փութա առ մեղ, նախուս կաքաւ —
N° 61 (§ 49)
— Փրկաւէտ մահուան քո — N° 60 (§ 16)
— Քնէ, քնէ, իմ Հայրենիք — N° 61 (§
106)
— Օն, Էկայք, արի Հայեր — N° 61 (§ 14)
— Փռանկի փապը խիստ փողփուր է —
N° 61 (§ 42)

Բառգիրք

— N° 59 (Աբրահամ-Չօր օրհնութիւն)
— Գէորգայ Խուրովի — N° 117
— տաճկերէն-հայերէն — N° 119

Բժշկարանք

— Ամիրզոյլաթի Ամասիացոյ Օղուտ
բժշկութեան — N° 75
— Բունիթայ Սեբաստացոյ Գիրք բը-
ժշկութեան տուժարի — N° 77
— Դաւթի Կարեկցոյ Պատմութիւն եւ
խրատ բժշկութեան ցաւոյն կալիբա-
մարս — N° 79
— Իշխան Բժշի Գիրք ի վերայ բնու-
թեան — N° 57
— Բառարան զանազան ցաւոց — N° 76
— զեղատուներ — N° 78 (§ 2)
— Պատմութիւն Բժ-ան ականց եւ խա-
սիաթք նոցա — N° 40 (§ 22)
— Սարսամ — N° 77

- Վասն մարթայկաղմուժեան մարդոյ (Հեթմարան) — N° 78 (§ 3)
- Վասն բնութեան մարդոյ — N°N° 40 (§ 26), 77 (§ 4)
- Վասն չափոյ անդամոց մարդկան — N° 80 (§ 6)
- Վասն ստեղծման ամենայն օրինուածոյ ոսկերաց եւ ջղաց — N° 37 (§ 3)

Գանձք — տե՛ս Բանք չափաւք

Գուշակողականք

- Աստղարաշխական հատուած — N° 77 (Բ)
- Աստղարաշխութեան դիրք — N° 80 (§ 1)
- Գուշակութիւնք — N° 78 (§ 1)
- Գրացուցական դիրք — N° 85
- Հունացուց — Երազացուց — N° 80 (§ 3)
- Ջնուտական թիւիւ (ռուսերէն) — N° 92 (§ 7)
- Վասն բնութեան տարւոյն — N° 40 (§ 25)
- Վէյսի Էֆենդույ Յուլցակ դուշակութեանց — N° 81
- Վէյչադարեակ — N°N° 80 (§ 7), 82, 84

Դատաստանագիրք

- Մխիթարայ Գուշի — N°N° 47 (Բ § 1), 49, 107
- Հեթմոյ եւ Լեւոնի — N° 108
- Գլուխք ի Մովսիսական օրինաց — N° 47 (Բ § 2)
- Ասորա-Հոռմէական — N° 47 (Բ §§ 3-6)
- տե՛ս Կանոնագիրք

Դարագլուխք

- Վասն որբանութեան դարուց եւ ժամանակաց — N° 40 (§ 14)
- Վասն կենաց նախահարցն — N° 40 (§ 14)

Դաւանաբանականք — տե՛ս Աստուածաբանականք

Երգք — տե՛ս Բանք չափաւք

Զրոյցք, Պատմութիւնք

- Խաչատուրոյ Արուիսանի Հասան խանի հրամանք — N° 61 (§ 118), Սար ու ձոր րնկած — N° 61 (§ 29)
- Վասն է հրաչիցն — N° 40 (§ 18)
- Վասն ծառոց, կենդանեաց եւ ականց շնդկաստանի — N° 40 (§ 21)
- Վասն Ռոստոմայ Բեկէի — N° 40 (§ 20)
- Վասն Սողոմոնի — N° 40 (§ 5)

- Պատմութիւն մասն մանկանն եւ աղէկանն — N°N° 42 (§ 2), 43 (§ 8)
- Պատմութիւն պղնձէ քաղաքին — N° 43 (§ 7)

Ընդդիմախօսութիւն

- Բան խրատու առ դպարտուցս Մխիթարեան վարդապետաց — N° 35
- Միքայէլի Սայլանթեանի Թամիրաս կուրածին — N° 45

Թուարանականք

- Անանիայի Շիրակացոյ Յաղաս չափուց — N° 40 (§ 15)
- Յովհաննու Սարկիսապի Յաղապս անկինանսք թուոց — N° (§ 1)

Թուղթք

- Արբանամու Մամիկնիւից — N° 47 (§ 29)
- Աթանասի Աղէքսանդրացոյ Գիր յանտիրացոց եկեղեցի — N° 17 (§ 10), Առ Եպիտոն Կորնթացի — N° 17 (§ 11), Առ Եւաղր Կրօնաւոր — N° 17 (§ 17), Առ Լիբերիոս Հոռմայեցի — N° 17 (§ 2), Յաղապս Ամենասուրբ Հոգւոյն — N° 17 (§ 8), Առ Յորիանոս Թղբ — N° 17 (§ 4), Առ Փիլադելփոս — N° 17 (§ 12)
- Աղէքսանդրի Ջուղայեցոյ Առ Ժողովուրդ հայկական — N° 42 (§ 4)
- Գրիգորի Մաղխտորոսի — N°N° 33, 34
- Գրիգորի Փեղծամայճեանի Գիր դաւանութեան — N° 28 (§ 8)
- Դաշանց թուղթ — N°N° 66 (Բ), 67, 121 (§ 6)
- Կիրակոսի Պօլսեցոյ Առ Օղոստինոս — N° 28 (§ 2)
- Կոստանդեան Կթղկսի Պատասխանի թղթոյն պապին, որ ի ձեռն ծաղ դիկաթին — N° 24 (§ 37)
- Վահանայ Արշարունեոյ Առ Ողոստինոս — N° 28 (§ 3)
- Մեղիտոսի Առ Եւտրեկիոն (Տրեցիւս) — N° 47 (§ 56)
- Միքայէլ Սանասարեանի առ Երեմիոս Արծրունի — N° 92 (§ 1)
- Առ Մկրտիչ ամիրայի Գրիգորիոսով — N° 28 (§ 9)
- Մովսիսի Երզնկացոյ Պատասխանի թղթոյն Տրապիզոնի — N° 24 (§ 16)
- Ներսիսի Շնորհաւայր լինդանբական — N°N° 24 (§ 1), 47 (Բ § 7), Գիր չրջա-բերական ի Կարս — N° 24 (§ 12), Առ

վարդապետն Գևորգ - N° 24 (§§ 9-11), Առ եպիսկոպոսս եւ վարդապետս Հայաստանեայց - N° 24 (§ 5), Պատասխանի թղթոյն Միխայէլի Ասորոյ - N° 24 (§ 3), Ի Միջազատս Ասորոց - N° 24 (§ 30), Պատասխանի թղթոյն ուրումն Յակոբայ Մելիտեցւոյ - N° 24 (§ 31), Առ Յուսէկ արդելական ճգնաւոր - N° 24 (§ 32), Առ Պաւղոս Բճյ ի Կոստանդնուպոլիս - N° 24 (§ 4), Պատասխանի առ ոմն Ժպիրճ - N° 24 (§§ 6-8), Ի Սամուստիա քաղաք - N° 24 (§ 2)

— Ներսիսի եւ Աշտարակեցւոյ Նամակք եւ կոնդակք - N° 87

— Յովհաննու Որոտնեցւոյ Առ Կոստանդին կթղկս - N° 24 (§ 50)

— Պատճառք խնդրոյ միարանութեան (Թուղթք առ միմեանս Գրիգորի Տղայի, Էմանուէլի թգրի, Միքայէլի պատրիարքի, Ներսիսի Շնորհալուոյ) - N° 24 (§§ 13-29)

— Սեւանտեայ եպսի - N° 47 (Ա § 26)

— Ստեփաննոսի Սիւնեցւոյ Առ Գերմանոս - N° 24 (§ 48)

ժամագիրք

— Առեւի - N° 10

— Ժամամտեր, Թաղաւորք - N° 26 (§ 2)

— Հատուած - N° 18 (§ 1)

ժողովածու

— N°N° 5, 24, 27, 28, 39, 40, 44, 53, 55, 56, 57, 66, 92

ժողովք

— Քաղկեդոնի - N° 24 (§ 38-բ)

— Եփեսոսի Լերկորդ - N° 24 (§ 38-ա)

Խմատաւարակամք

— Առաքելի Սիւնեցւոյ Մեկնութիւն Սահմանաց - N° 57 (§§ 6-7), Ի տեսութիւն՝ Ամենայն Հար տանջելի է - N° 57 (§ 8)

— Արիստոտելի Գիշք բնադանցականաց - N° 58 (§ 1), Յաղագս առաքինութեանց - N°N° 53 (§ 4), 54 (§ 2), Պերիարմենիաս - N° 56 (§ 3), Ստորոգութիւնք - N°N° 54 (§ 1), 56 (§ 2)

— Գրիգորի Տաթեւացւոյ Լուծմունք Առաքինութեանց - N°N° 27 (§ 5), 57 (§ 9), Լուծմունք Իմաստութեան - N° 27 (§ 2), Լուծմունք Ի տեսութիւն Դաւթի - N° 57 (§ 2), Տեսութիւն Ի զիրս Պրփրի - N° 57 (§ 1)

— Դաւթի Անյաղթի Սահմանք Իմաստաւորութեան - N° 53 (§ 2), Վերլուծութիւն Ներածութեանն Պրփրի - N° 53 (§ 6), Առածք Հիւղք - N° 57 (§ 3)

— Յովհաննու Որոտնեցւոյ Լուծմունք Ստորոգութեանց Արիստոտելի - N° N° (§ 3), 57 (§ 4), Լուծմունք Պերիարմենիասի - N°N° 27 (§ 4), 57 (§ 5)

— Պերտոսի Արագոնացւոյ Վերլուծութիւն Վեցից սկզբանց զորք Ջիրբերտոսի - N° 57 (§ 12)

— Ջիրբերտոսի Պոռտացւոյ Գիրք վեցից սկզբանց - N° 57 (§ 11)

— Հաւաքաբանութիւն խմատաւարական յաղագս պիտութեանց բանաստեղծից - N° 40 (§ 9)

— Մեկնութիւն Արտաքնաց զորք Պրփրի - N° 40 (§ 7)

— Մեկնութիւն Ստորոգութեանց Արիստոտելի - N° 55 (§ 1)

— Ներածութիւն Պրփրի - N°N° 53 (§ 5), 55 (§ 2), 56 (§ 1)

— Վասն զոյացութեան Հոգւոյ մարդոյ - N° 40 (§ 24)

Լուծումք

— Բանիցն Գրիգորի Նարեկացւոյ - N°N° 8 (§ 3), 55 (§§ 3-4)

— տե՛ս Խմատաւարակամք

— տե՛ս Մեկնութիւնք

Խորհրդատետր

— N° 2

Խրատք

— Գրիգորի վրդպտի իրատ ժամակարգեաց աղօթից - N° 44 (§ 6)

— Թէ քանի եւ զորս պարտ է ունել աշակերտն - N° 80 (§ 5)

— Իմաստութիւն իւրատական - N° 37

— Իրատ սրբոց վասն արդարութեան - N° 44 (§ 4)

— Իրատգիրք - N° 37

— Յովհաննու Գառնեցւոյ - N°N° 47, 102

— տե՛ս Ճառք

— տե՛ս Քարոզք

Կանոնագիրք, Կանոնք

— N° 47

— Միքայէլի Սալմանեանի (փակ) - N° 48

— Աբրահամ Մամիկոնէից - N° 47 (Ա § 29)

— Լեթանասի — № 47 (Ա §§ 18, 57)
 § 3)
 — Անկիւրեայ — № 47 (Ա § 9)
 — Անտիոքայ — № 47 (Ա § 12)
 — Անտիոքայ Երկրորդ — № 47 (Ա § 35)
 — Ալաիւքտացի Քրիստոսի — № 47 (Ա
 — Առաքելականք — № 47 (Ա §§ 4-5)
 — Առաքելականք Երկրորդ (Կղեմայ) —
 № 47 (Ա § 6)
 — Բարսղի — № 47 (Ա §§ 19-20)
 — Գրիգորի Լուսաւորչի — № 47 (Ա § 14)
 — Գրիգորի Աստուածաբանի — № 47 (Ա
 § 42)
 — Դիոնիսիոսի Աթենացւոյ — № 47 (Ա
 § 50)
 — Դւնոյ — № 47 (Ա § 43)
 — Եփեսոսի — № 47 (Ա § 17)
 — Եփրեմի Կրօնաւորի — № 47 (Ա § 36)
 — Եպիփանոս Կիպրացւոյ — № 47 (Ա §§
 38, 51)
 — Թադէոսի առաքելոյն — № 47 (Ա § 33)
 — Ժամարաբաց — № 44 (§ 5)
 — Կարեոյ (Թէոդոսուպոլսոյ) — № 47 (Ա
 § 47)
 — Կեսարեայ — № 47 (Ա § 10)
 — Կիւրքի Աղէքսանդրացւոյ — № 47 (Ա
 § 37)
 — Կղեմայ — № 47 (Ա § 63)
 — Կոստանդնուպոլսոյ — № 47 (Ա § 16)
 — Հարանց Հետեւորաց — № 47 (Ա § 8)
 — Ղաւոզիկեայ — № 47 (Ա § 13)
 — Մակարայ Երուսաղէմացւոյ — № 47
 (Ա § 44)
 — Մանուկի — № 47 (Ա § 62)
 — Մեղիտոսի Թուղթ առ Եւտրեպիոն
 (Տրիցիս) — № 47 (Ա § 53)
 — Յովհաննոս Երուսաղէմացւոյ — № 47
 (Ա § 53)
 — Յովհաննոս Մանդակունոյ — № 47 (Ա
 §§ 28, 46, 49), Կոչումն ընծայու-
 թեան — № 47 (Ա § 64)
 — Յովհաննոս Սիւնականի Հարցմունք եւ
 Սահակայ Զորոփորեցւոյ պատասխա-
 նիք — № 47 (Ա § 30)
 — Յովհաննոս Օմեցւոյ — № 47 (Ա § 31)
 — Նեկիտառեայ — № 47 (Ա § 55)
 — Նեոկեսարեայ — № 47 (Ա § 11)
 — Ներսիսի Հրապտի — № 47 (Ա § 48)
 — Ներսիսի Կթղկսի եւ Միւրչապչոյ Մա-
 միկոնէից եպոսի — № 47 (Ա § 27)
 — Ներսիսի Շնորհալուոյ յԸնդհանրական

Թղթոյն Վասն խնամութեան — № 47
 (Բ § 7)
 — Նիկիական առաջին — № 47 (Ա § 7)
 — Նիկիական Երկրորդ — № 47 (Ա § 25)
 — Շահապիւմնի — № 47 (Ա § 25)
 — Սահակայ Պարթևի — № 47 (Ա §§ 21-
 24, 45)
 — Սարգիսեայ — № 47 (Ա § 15)
 — Սիմէոնի Աղուանից Կթղկսի — № 47
 (Ա § 66)
 — Սեւանտեայ — № 47 (Ա § 26)
 — Սոկրատայ — № 47 (Ա §§ 59-60)
 — Սիոնի Կթղկսի — № 47 (Ա § 32)
 — Վաչագանայ — № 47 (Ա § 41)
 — Փրիլպպոսի առաքելւոյն — № 47 (Ա
 § 34)
 — տե՛ս Դատաստանագիրք
 Հարցմունք եւ պատասխանիք
 — Գրիգորի Լուսաւորչի ընդ Հրեշտակին
 — №№ 39 (§ 1), 42 (§ 3)
 — Գրիգորի Տաթևացւոյ Դիրք Հարց-
 մանց — № 27 (§ 1)
 — Թէոդոսի Կեսարացւոյ ընդ Եպիփանոս
 Կիպրացւոյ — № 47 (Ա § 52)
 — Մովսէսի եւ Դաւթի ընդ Երկաթնակս
 (Հակաց զիրք) — № 53 (§ 7)
 — Յովհաննոս Սիւնականի եւ Սահակայ
 Զորոփորեցւոյ — № 47 (Ա § 30)
 — Իմաստասիրաց եւ վարդապետաց —
 № 42 (§ 1)
 — Հարցմունք առ Երկաթնակս — № 42
 (§ 6)
 — Հարցմունք Յաղապ Նամբրութեան —
 № 39 (§ 6)
 — Վասն խոջմորթի, սպունկի — № 40
 (§ 19)
 — Քանիցս անպաժ խոսեցաւ Աստուած —
 № 40 (§ 17)
 — տե՛ս Աստուածաբանականիք
 ձառք
 — Աթանասի Աղէքսանդրացւոյ Ի չարչա-
 րանս եւ ի յարուժիւն Քրիստոսի — №
 17 (§ 14), Հակառակ բոլոր Հերձուա-
 ծոց — № 17 (§ 1), Վասն հաւատոյ,
 Թէ մի է Քրիստոս — № 17 (§ 5), Յա-
 ղապ առաւտեան պաշտաման — № 17
 § 18), Յաղապ Էրեկոյին պաշտաման
 — № 17 (§ 19), Յաղապ խորհրդածու-
 թեան մկրտեցելոց — № 17 (§ 13),
 Յաղապ կուսութեան — № 17 (§ 15),
 Յաղապ յարանութեան Տեառն — № 17

- (§ 7), Յաղապ Սրբոյ Երբորդութեանն
N° 17 (§ 3), Յաղապ Սրբոյ Հոլուցին -
N° 17 (§ 9), Թորմէ անձն իմ խոռվեալ
է - N° 17 (§ 6)
- Գրիգորի Աստուածաբանի Առ որս -
N° 20
- Գրիգորի Նարեկացւոյ Երեքանձինս
տէրութեան միող բնութեան - N° 5
(§ 6)
- Գրիգորի Նիւսացւոյ Յաղապ Կուսու-
թեան - N° 66 (Դ)
- Դիոնիսիոսի Արիստագացւոյ Յաղապ
Աստուածածնին - N° 47 (Ա § 61)
- Եփրեմի Ասորւոյ Վասն ապաշխարու-
թեան - N° 6 (§§ 21-22), Վասն պա-
հելոյ զկիրակին - N° 39 (§ 3)
- Հիպոլիտայ Բանի Ծնունդն և Մկր-
տութիւն - N° 47 (Ա § 54)
- Յովհաննու Մանդակունեցւոյ Վասն
զգուշութեամբ ի մարմին մերձենալոյ
- N° 22 (§ 4), Վասն հարուածոց և
պատուհասի - N° 22 (§ 3), Վասն ու-
ղորմութեան և աղբարտասիրութեան -
N° 22 (§ 2), Վասն չրամբասելոյ և
չպատելոյ զվարդապետս - N° 22 (§ 1)
- Յովհաննու Սարկիսագի ի իննէն Որ-
դի մարդոյ - N° 24 (§ 39)

Ձեռնածութիւն

- Խաղաթղթերի - N° 92 (§ 4)
- ռուսերէն - N° 92 (§ 5)

Մանրումունք

— N° 103

Մշտոց

- N°N° 3, 18, 19, 21, 23
- Գրիգորի Տաթևացւոյ Շարագորութիւն
կարգաց ի չորեքտասան աստիճանի
վարդապետաց - N° 23 (§ 1)
- Կանոն խոնկ օրհնելոյ - N° 44 (§ 3)
- Նիւթք մեղունի - N° 23 (§ 4)
- Մեկնութիւն
- Գուրխտանի Սաադիի (պարսկերէն -
առճկերէն) - N° 97
- Երեմիայի Միսիթարայ Գուշի - N° 12
- Պարդատումարի Գևորգայ Ոտորովի -
N°N° 113-114
- Պատարագի Ներսիսի Լամբրոնացւոյ -
N° 15
- Սէրերիսիոսի ի Ղուկայ Աւետարանին
Մեկնութեան - N° 47 (§ 58)
- Տէսալեանն Եղեկիւի - N° 17 (§ 16)

— տե՛ս Խմաստասիրականք

— տե՛ս Լուծմունք

Մուրեակք

— N°N° 88, 89

Շարակնոց

— N°N° 13, 14, 16, 120

51 (Գ), 60 (§ 51)

Ուղեգրութիւն

— Կոմս Դը Լիւզանէի (Փրանսերէն) - N°
101

Պատմագրականք

— Ազաթանգեղայ - N°N° 66 (Ա § 1),
121 (§ 5), Դաշնեց թուրք - N°N° 66
(Բ), 67, 121 (§ 6)

— Արիստակիսի Լաստիվեցւոյ - N° 121
(§ 9)

— Գէորգայ Խուրովի Գաւազանագիրք -
N° 118

— Եղիշէի - N° 121 (§ 10)

— Եւսեբիոսի Կեսարացւոյ - N° 121 (§ 4)

— Թովմայի Մեծոփեցւոյ - N° 121 (§ 18)

— Կիրակոսի Գանձակեցւոյ - N° 121 (§
17)

— Ղեւոնդի - N° 121 (§ 21)

— Մանուկի Կիմուշխանեցւոյ - N° 105

— Մեսրոպայ Վարդգէրեցւոյ - N°N° 68,
121 (§ 7)

— Միքայէլի Ասորւոյ - N° 121 (§ 14),
հատուած - N° 121 (§ 20)

— Մովսիսի Երզնկացւոյ - N° 24 (§ 49)

— Մովսիսի Խորենացւոյ - N° 121 (§ 1)

— Յովհաննու Մամիկոնեանի - N° 121
(§ 8)

— Յովսէփոսի Երրայեցւոյ - N° 69

— Նազարէթի Սիւնեցւոյ - N° 72

— Մարտայ Սպարապետի Տարեգրու-
թիւն - N° 121 (§ 19)

— Սոկրատայ Սրբյաստիկոսի - N° 121
(§ 13), հատուած - N° 24 (§ 45)

— Ստեփաննոսի Տարօնեցւոյ - N° 121
(§ 2)

— Ստեփաննոսի Օրբէյեանցի - N° 121
(§ 11)

— Վարդանայ Արևելեցւոյ - N° 121 (§ 15)

— Փաստոսի Բուղանդի - N° 121 (§ 9)

— Յաճախակի առարումն ի Հնդկաստան
ռուսական ղեսպաններէ - N° 95

— Պատմութիւն Եկեղեցւոյ Հայոց - N° 94

— Պատմութիւն Հայոց (անհեղինակ) -
N° 70

- Պատմութիւն Հայունեաց խաչի - N° 121 (§ 12)
- Սահման Լիկեզեցական պատմութեան - N° 73
- Տարեդրական տուեալներ՝ 1795-1797 թթ. - N° 40 (§ 12)
- Տոհմածառ թագաւորաց Վրաց - N° 90
- Գօթուկ Սանահնի վանաց - N° 71

Սագմոսարան

- N° 10 (§ 2)

Վարք եւ վկայարանութիւնք

- Գրիգորի նարեկացւոյ - N° 8 (§ 2)
- Եղիայի խարբերդցւոյ - N° 40 (§ 4)
- Կատաղիեայ - N° 5 (§ 2)
- Մարիանի - N° 5 (§ 1)
- Յովհաննու Մկրտչի - N° 121 (§ 16)
- Պարոնիւոյս նոր նահատակի - N° 39 (§ 4)
- Ի հարանց վարուց - N° 44 (§ 2)

Վեցեալարեւել - տե՛ս Գուշակեալակնք

Տաղք - տե՛ս Բանք չափաւք

Տեսիլք

- Աստուածածնի - N° 39 (§ 2)
- Գրիգորի Լուսաւորչի - N° N° 39 (§ 1), 42 (§ 3)

Տոմարակնք

- Ամիսք եւ օրք նոցա - N° 6 (§ 4)
- Աղիւսակ ամսոց եւ աւուրց - N° 83 (§§ 1-2)
- Զիճ գիրք - N° 83
- Կենդանակերպ, բոպէ եւ ուղղումն - N° 83 (§ 3)
- Շենդլն աստղին առաջին Զօհալն է - N° 80 (§ 2)
- Տետրակ փոքրագոյն մասին Աստղաբաշխութեան - N° N° 112, 115
- Տուժար Ազարիայի - N° 111
- Տուժար աղիւսակներով - N° 110

Տօնացոյց

- N° N° 4, 10 (§ 4) 26, 103 (§ 2)
- Գիտելիքներ մի քանի տօների մասին - N° 6 (§ 14)

Ցուցակ

- Տպագիր եւ ձեռագիր պրեանց Աղլք-սանդրի ինդագարաւանց - N° 86

Քարացած սեռագիր

- N° 93

Քարոզգիրք, Քարոզք

- N° N° 29, 39, 106
- Գրիգորի Տաթեւացւոյ (փակ) - N° 27 (§ 6)
- Ի բանն Եղերուք խորագէտ իրեւ զօժ - N° 39 (§ 7-դ)
- Ի բանն Որպէս իժի եւ քարայր - N° 43 (§ 6)
- Ի բանն Սի տայք զարբութիւն շանց - N° 39 (§ 7-գ)
- Ի բանն Որ սորմի աղքատին, փոխ տայ - N° 39 (§ 7-ա)
- Ի բանն Պատուեա զշայր քո եւ զմայր - N° 39 (§ 7-բ)
- Մովսիս Զուգայեցւոյ Ժողովածու - N° 11
- Վասն աղօթից - N° 29 (§ 1-ա)
- Վասն զղջման Լի խոստովանութեան - N° 29 (§ 1-դ)
- Վասն խոստովանութեան - N° N° 29 (§ 1-բ), 39 (§ 5)
- Վասն սիրոյ - N° 29 (§ 1-գ)
- տե՛ս շառք

- Միջայէլի Սալլանթեանց Յաղագս գոյական անուանց - N° 63, Քերականութիւն լատիներէն լեզուի - N° 64
- Յարութիւնի Կեօքչեանց - N° 65
- Յովհաննու Սպահանցւոյ (Մբքողի) - N° 62 (Բ)
- Սիմէոնի Զուգայեցւոյ - N° 62 (Ա)
- Հատուածք - N° 40 (§ 8)

Քերականութիւնք

- Միջայէլի Սալլանթեանց Յաղագս գոյական անուանց - N° 63, Քերականութիւն լատիներէն լեզուի - N° 64
- Յարութիւնի Կեօքչեանց - N° 65
- Յովհաննու Սպահանցւոյ (Մբքողի) - N° 62 (Բ)
- Սիմէոնի Զուգայեցւոյ - N° 62 (Ա)
- Հատուածք - N° 40 (§ 8)

Օրինակք

- Դամբանական ճառի - N° 92 (§ 3)
- Կտակ գրելոյ - N° 40 (2)
- Օրհնութեան - N° 40 (§ 29)

Օրհնութիւնք

- զգօնութեան - N° 43 (§ 4)
- քարոզից - N° 29 (§ 2)

ՏԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

- Ազեխանդրիա - № 5 (§ 2)
 Աղբամար - № 6 (§ 20)
 Աղուանք - № 47 (§ 41)
 Աղան - *տե՛ս* Առան
 Առան - № 47 (§ 66)
 Անկիւրիա - № 47 (§ 9)
 Անտիոք - №№ 5 (§ 1), 24 (§ 32), 47 (§ 12, 35)
 Աչառանց այր (*ի Սանահին*) - № 71
 Ապարանք - № 6 (§ 20)
 Ասիա - № 101
 Ասպահան - *տե՛ս* Նոր-Ջուղա
 Աստրախան - № 62 (*յժ. Բ*)
 Արագած - № 6 (§ 20)
 Արաքս - № 61 (§ 108)
 Արդին - № 6 (§ 20)
 Արզրում - *տե՛ս* Կարին
 Արտաշիլ - № 40 (§ 12)
 Աւետարանոց - № 103 (*յժ. Ա*)
 Բաքերդ - № 121 (*յժ. 1 ծեթ.*)
 Բաքելան - № 66 (*Ա. § 3 ծեթ.*)
 Բալբաք - № 40 (§ 18)
 Բասեն - № 9 (*յժ. Ա*)
 Բիւզանդիա - *տե՛ս* Հռոմոք
 Բոնակոթ - № 13 (*յժ. Ա*)
 Գալիլեա - № 51 (*Բ. § 2*)
 Գանձասար - № 6 (§ 20)
 Գառնի - № 121 (§ 20)
 Գետարգել - № 6 (§ 20)
 Գետիկ - № 121 (§ 17)
 Գողգոթա - №№ 17 (§ 14), 51 (*Ա. § 3. Բ. § 1*)
 Գողթն - № 11 (*յժ. Ա*)
 Գրիգորոպոլ - № 28 (§ 9)
 Գաղատան - № 101
 Դորպատ - № 61 (§§ 1, 9, 12, 22-24, 27-28, 33-35, 37-39, 43-45, 59, 72, 85, 89-90, 92)
 Դուլին - №№ 47 (§ 43), 53 (§ 7)
 Եափա - № 51 (*Բ. § 2*)
 Եբրատ *դէտ* - № 25 (*յժ. Ա*)
 Երեւան - № 108
 Երիֆով - № 6 (§ 19)
 Երուսաղէմ - №№ 4 (*յժ. Ա*), 25 (*յժ. Ա*), 51 (*յժ. Ա*), 51 (*Ա. §§ 1, 16, Բ. § 2*), 60 (§ 52), 69 (*յժ. Ա*), 115 (*ծեթ.*)
 Եփեսոս - №№ 24 (§ 38), 47 (§ 17)
 Էջմիածին - №№ 49, 49 (*ծեթ.*) 51 (*Ա. § 14*), 60 (§ 26), 69 (*յժ. Ա*), 71 (*յժ. Ա*), 87 (*ծեթ.*), 94
 Էրզրում - *տե՛ս* Կարին
 Ընդմիկ - № 51 (*Բ. § 2*)
 Թաքոր *լէտ* - № 60 (§ 15)
 Թաղեւու վանք - № 11 (*յժ. Ա*)
 Թարեղ - № 68
 Թեհրան - № 40 (§ 12)
 Թէոդոսուպոլիս - *տե՛ս* Կարին
 Թիֆլիզ - *տե՛ս* Տփղիս
 Խալսաց աշխարհ - № 5 (*յժ. Ա*)
 Խով - №№ 5 (*յժ. Ա*), 28 (§ 2)
 Խմբէք - № 90
 Լաւֆաշա - № 21 (*յժ. Ա, Բ*)
 Լեհաստան - № 28 (§ 2)
 Լիւմ - № 23 (*ծեթ.*)
 Խարբերդ - №№ 40 (§ 4), 53 (*յժ. Բ*)
 Խուլփիրի կամուրջ - № 53 (*յժ. Բ*)
 Կարին - №№ 9 (*յժ. Ա*)
 Կարս - № 24 (§ 12)
 Կափա - № 39 (§ 4)
 Կեսարիա - № 47 (§ 52)
 Կիզով - № 39 (§ 4)
 Կիլիկիա - № 24 (§§ 4, 41)
 Կիպրոս - №№ 21 (*յժ. Բ*), 47 (§ 52)
 Կնեսեղի - № 9 (*յժ. Ա*)
 Կողք - № 6 (§ 20)
 Կոստանդնուպոլիս - №№ 24 (§§ 4, 27, 36, 45, 48), 28 (§ 8), 39 (§ 4), 47 (§ 16), 47 (§ 39), 50, 61 (§ 60), 69 (*յժ. Ա*), 72, 89 (§§ 1, 2), 112
 Կովկաս - № 101
 Կուրան գետ - № 101
 Կախիք - № 2 (*ծեթ.*)
 Կասակատար Ս. Աստուածածնին *Լկեղեցի*
Տփղիսի - № 71 (*յժ. Ա*)
 Կան - № 9 (*յժ. Ա*)
 Կասսիեց ծով - № 101
 Լաթերք - № 6 (§ 20)

Հաղթատ - №№ 6 (§ 20), 86 (ծնթ.)
 Հայաստան (Հայք, Հայոց աշխարհ) -
 №№ 12 (§ 3), 24 (§§ 5, 13-14, 17,
 29, 33, 36), 28 (§ 3), 47 (§ 44), 50,
 53 (§ 7), 60 (§ 62), 61 (§ 8), 66 (§
 4), 70 (§ 1), 94, 121 (§§ 11-19)
 Հաշիբխան - տե՛ս Աստրախան
 Հնդկաստան (Հնդաստան, Հնդկաց երկիր)
 - №№ 40 (§ 21), 79, 95
 Հոգոցմանց - № 68 (յշ. Ա)
 Հոմաց աշխարհ - № 39 (§ 4)
 Հոռոմբ (Բիզանդիա) - № 24 (§§ 13, 28)
 Հոռմ - №№ 25 (յշ. Ա), 47 (§ 55), 80
 (§ 7)
 Հոռմայր - № 6 (§ 20)
 Հոռմկլա - №№ 6 (§ 20), 25 (յշ. Ա)
 Ղարազէլի Նոր-Ջուղայ - № 8 (յշ. Բ)
 Ղալար - №№ 113, 114, 116
 Մակու (Մակուր) - № 62 (յշ. Բ)
 Մամեստիա - № 23 (§ 3)
 Մարաշ - № 25 (յշ. Ա)
 Մելիտենե - № 24 (§ 31)
 Մոսկուա - №№ 35 (ծնթ.) 45, 48, 61
 (§ 71), 94 (յշ. Ա), 95
 Յորդանան գետ - № 51 (Բ § 2)
 Յոյնք - № 121 (§ 19)
 Նախիջևան - № 89 (§ 3)
 Նեոկեսարիա - № 47 (§ 11)
 Նիկիա - № 47 (§§ 39-40)
 Նոր-Նախիջևան - № 61 (§§ 36, 81-82)
 Նոր-Ջուղա - №№ 2 (յշ. Ա), 7, 8 (յշ.
 Բ, Գ), 12 (յշ. Ա), 19 (յշ. Ա), 51
 (Գ), 56, 57 (յշ. Բ), 62
 Շահապիվան - № 47 (§ 25)
 Շահաստան - տե՛ս Պարսկաստան
 Շամախի - № 62 (յշ. Բ)
 Շիրակ - № 68 (յշ. Ա)
 Շուշի - № 40 (§ 12)
 Շոշ - տե՛ս Նոր-Ջուղա
 Ուոհա - № 47 (§ 33)
 Ուոնկար - № 6 (§ 20)
 Պարսկաստան - №№ 2 (ծնթ.), 11 (յշ.
 Ա), 19 (յշ. Ա), 95, 121, (§ 12)
 Պոնտոս ծով - № 10 (յշ. Բ)
 Պտղոմիդիա - № 25 (յշ. Ա)
 Ջահան գաւառ - № 25 (յշ. Ա)
 Ջուղա - № 1 (յշ. Ա)
 Ռուսաստան - №№ 10 (յշ. Ա), 57 (յշ.

Բ), 71 (յշ. Ա), 86 (ծնթ.), 89 (§§ 1,
 2), 95, 101
 Սալմաստ - № 24 (յշ. Բ)
 Սամոսատ - № 24 (§ 2)
 Սանահին - №№ 71, 93
 Սանկտ Պետրբուրգ - №№ 25 (յշ. Բ)
 36, 49, 57 (յշ. Բ), 61 (յշ. Ա, § 107,
 114), 71 (յշ. Ա), 74, 81, 86 (ծնթ.),
 115
 Սարգիկե - № 47 (§ 15)
 Սիլովան աղբիւր Երուսաղէմի - № 51
 (Բ § 2)
 Սիւն - № 51 (Գ), 120 (§ 4)
 Սիրուշ - № 6 (§ 20)
 Սիս - № 23 (յշ. Ա)
 Սիննիք - № 13 (յշ. Ա)
 Սուլթանիա չիման - № 40 (§ 12)
 Սուրբ Ամենափրկիչ վանք Նոր-Ջուղայի -
 №№ 2 (յշ. Ա), 51 (Ա § 15), Գ
 Սուրբ Աստուածածին
 — Եկեղեցի Թաղեւու վանքի - № 11
 (յշ. Ա)
 — Եկեղեցի Լաւաւայի - № 21 (յշ. Բ)
 — Եկեղեցի Խարբերդի - № 40 (§ 4)
 — Եկեղեցի Կոստանդնուպոլսի - № 50
 — Եկեղեցի Տաթեւի - № 10 (յշ. Ա)
 Սուրբ Գեորգ
 — վանք Երուսաղէմի մօտ - № 51 (Բ § 2)
 — (Խոյառու) վանք Խարբերդի - № 53
 (Բ)
 — վանք Ընէմլէի - № 51 (Բ § 2)
 — Եկեղեցի Նոր-Ջուղայի - № 1 (յշ. Ա)
 Սուրբ Գրիգոր Եկեղեցի Բոնակաթի - №
 13 (յշ. Ա)
 Սուրբ Նիկայի վանք Երուսաղէմի - № 51
 (Բ § 2)
 Սուրբ Կարապետ
 — Եկեղեցի Խարբերդի - № 40 (§ 4)
 — վանք Տարսնի - № 121 (§ 8)
 Սուրբ Ղազար վանք Վենետիկի Մխիթար-
 եանեցի - № 28 (§ 6)
 Սուրբ Յակոբ վանք Երուսաղէմի - №№
 51 (Ա § 1, 13), 115 (ծնթ.)
 Սուրբ Յարութիւն Եկեղեցի Երուսաղէմի
 № 51 (Ա § 2, յշ. Ա, Բ § 1)
 Սրբոյ Յակոբայ Մծբնացոյ Սուրբ Նշան
 Եկեղեցի Նոր-Ջուղայի - № 19 (յշ. Ա)
 Սուրբ Նիկողայոսի վանք Եփեսոսի (Եփեսոս-
 սաղմի մօտ) - № 51 (Բ § 2)
 Սուրբ Նշան
 — Աղթամարի - № 6 (§ 20)

- Ապարանի — N° 6 (§ 20)
- Արագածի — N° 6 (§ 20)
- Արդիների — N° 6 (§ 20)
- Գանձասարի — N° 6 (§ 20)
- Գետսրդկի — N° 6 (§ 20)
- Հաղթատի — N°N° 6 (§ 20), 86 (ծնթ.)
- Հաթկերի — N° 6 (§ 20)
- Հոռմայրի — N° 6 (§ 20)
- Հոռմկլայի — N° 6 (§ 20)
- տե՛ս Արբոյն Զակարայ Մծբնացւոյ
- Ուսնկարու — N° 6 (§ 20)
- Սիրուղայ — N° 6 (§ 20)
- Վարագայ — N° 6 (§ 20)
- Տաթևի — N° 6 (§ 20)

Սուրբ Սարգիս մատուռ Տիգրանակերտի
N° 121 (յշ. Բ)

Սուրբ Ստեփաննոս

- Եկեղեցի Խարբերդի — N° 40 (§ 4)
- Եկեղեցի Նոր-Ջուղայի — N° 8 (յշ. Ա)
- Նախավկայ Եկեղեցի Գողթանի — N° 24 (յշ. Բ)

Սուրբ Վարվառա Եկեղեցի Կան գիւղի —
N° 9 (յշ. Ա)

Սպահան — տե՛ս Նոր-Ջուղա

Ստամբոլ — տե՛ս Կոստանդնուպոլիս

Ստավրապոլ — N° 61 (յշ. Ա)

Վաղարշապատ — N° 42 (§ 3)

Վայոց ձոր — N° 68 (յշ. Ա)

Վանկան — N° 61 (§ 43)

Վարագ — N° 6 (§ 20)

Վարժի (Շարժի) — N° 68 (յշ. Ա)

Վրաստան — N°N° 90, 101

Տաքիւ — N°N° 6 (§ 20), 10 (յշ. Ա)

Տարսոն — N° 24 (§ 4)

Տարսոն — N° 121 (§§ 8-9)

Տարսոս — N° 25 (յշ. Ա)

Տիգրանակերտ — N° 121 (յշ. 2 գ)

Տիգրիս — N°N° 34, 61 (§§ 29, 32), 71 (յշ. Ա), 79, 81 (յշ. Ա)

Դաղկեղոն — N°N° 24 (§§ 38, 45), 47 (§ 66)

Օրբազիւղ — N° 28 (§ 1)

Ը

ԱՆՁՆԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Աբիսս հրեշտակ — N° 6 (§ 19)

Աբրահամ

— Նահապետ — N°N° 60 (§ 51), 66 (Ա § 3 ծնթ.), 80 (§ 7)

— Լսյս Մամիկոնեից — N° 47 (§ 29)

— Էրէց, զրիչի Տիգրանակերտ, 1668 թ.

— N° 121 (յշ. 1 ծնթ., յշ. 2 Ա-Զ)

— Վրդպոտ Բաղիշեցի, թի՛ղ զ., տաղ — N° 60 (§ 66)

— աղայ Ալափերգիողկանց, 1836 թ. — N° 89 (§ 1)

Ագաքանգեղոս պատմագիր — N°N° 42 (§ 3), 66 (Ա §§ 1-3, Բ), 121 (§§ 5, 6)

Ագար տղախին Մովսիսի մարդարէի — N°

52

Աղամ

— Նախահայր — N°N° 40 (§§ 14, 16), 51 (Բ § 1), 60 (§§ 19, 24), 66 (Ա § 3 ծնթ.), 74, 90, 118, 121 (§§ 14, 15)

— Աղաթ, աշուղ, ժի՛ղ զ. — N° 61 (§§ 7, 74)

Ադիբեկ աներորդի Մկրտչի, 1631 թ. — N° 19 (յշ. Ա)

Ագաբիա Ջուղայեցի, տոմար — N°N° 56 (յշ. Ա), 111

Ագիկ մայր Մկրտչի, 1631 թ. — N° 19 (յշ. Ա)

Ագիկ-Մարիամէ աղղական Կիրակոսի, ժի՛ղ զ. — N° 39 (յշ. Գ)

Աքամաս

— Աղէքսանդրացի — N°N° 17, 47 (§§ 18, 57)

— զպիր, վկայարան — N° 5 (§ 2)

Ալեքսի պատառաստրատուր, փեսայ Կիո Մանուէլի կայսեր — N° 24 (§ 14)

Ալեքսիանոս արդյ, զրիչի Երուսաղէմ, 1409 թ. — N° 4

Ալեքսան Էրէց, յետաղայ ստացող, ժի՛ղ զ. — N° 13 (յշ. Բ, Գ)

Ալիքսանդրէի, ժէ դ. - N° 16
 Ալսանէ, որդի Պաղալի, 1811 թ. - N° 88
 Անարոն նահապետ - N° 42 (§ 1)
 Աղայ Մամաւո-նան շահ Պարսից - N° 40
 (§ 12)
 Աղայքեղ հայր Մկրտիչ գրէի է Ջուղայ,
 1603 թ. - N° 1 (յշ. Ա)
 Աղէքսանդր
 — առաջնորդ Նոր-Ջուղայի, 1707 թ. -
 N° N° 2 (յշ. Ա)
 — Թզւր Իմէրէթի - N° 90
 — ազգական Կիրակոսի, ժէ դ. - N° 39
 (յշ. Գ)
 — Պուղարաշեան - N° 86
 — Երիցեան - N° 93
 Ամիրդովլաք Ամասիացի րժիշկ - N° N° 75,
 77 (§ 5)
 Անակրեոն - N° 61 (§ 45)
 Անանիա Շիրակացի - N° N° 40 (§ 15),
 80 (§ 7)
 Անանիա վրդարո, ազօթք - N° 7 (§ 11)
 Անատուս քչյ Սիեակցի, ազօթք - N° N°
 6 (§ 5), 7 (§ 5)
 Անդրէաս վրդարո Արծկէացի, տաղ - N°
 60 (§§ 4, 13)
 Աննա մայր Մարիամ Աստուածածնի - N°
 51 (Բ § 2)
 Անտոն
 — արքայ տնտեստական - N° N° 13 (էջ
 31ա), 44 (§ 2 ք, գ)
 — Ժթ դ. - N° 61 (§ 44)
 Աշոտ Գ Բագրատունի Ողորմած Թզւր Հա-
 յոց - N° 68 (յշ. Ա)
 Աշուղ Կարապետ. Երգ, ժթ դ. - N° 61
 (§§ 94-99, 102, 107-108)
 Առաքել
 — Սիւնեցի - N° 57 (§§ 6-8)
 — որդի Սկրտչի, 1631 թ. - N° 19 (յշ. Ա)
 — առաջ քչյ Մելքիսէթեան, 1797 թ. -
 N° 71 (յշ. Ա)
 — Աստուածատրեան-Արարատեան, գրիչ
 ի Տփղիս, 1827 թ. - N° 34
 Առիւծ Իւթան - N° 24 (§ 30)
 Ասիանոս Հրէշտակ - N° 6 (§ 19)
 Ասքանդար Կողակից Բամազի, 1707 թ. -
 N° 2 (յշ. Ա)
 Ասկղիպիոս - N° 5 (§ 2)
 Ասմն Կին Ստեփանոս Լրէցի, 1646 թ. -
 N° 21 (յշ. Բ)
 Աստուածատուր
 — Չէնեցի, տաղ - N° 60 (§ 8ա)
 — հայր Պարոնյոյս նոր նահատակի Կա-

Ֆայեցոյ, 1657 թ. - 39 (§ 4)
 — վրդարո Համազանցի, քարոզ - N° 104
 — վրդարո, առաջնորդ Ս. Ամենափրկչի
 վանաց Նոր-Ջուղայի, 1743 թ. - N°
 51 (§ Գ)
 Ասծատուր Եղբայր Սիմէֆոն Լրէց գրչի,
 1608 թ. - N° 9 (յշ. Ա)
 Ասեմազդ նահապետ - N° 74
 Ատամտիկին քոյր Մարտիրոս Լրէց Ջու-
 ղայեցոյ, ժէ դ. - N° 8 (յիշ. Ա)
 Արեւ հայր Գասպարի, 1608 թ. - N° 9
 (յշ. Բ)
 Արեւջան հօրեղբայր Մկրտչի, 1631 թ. -
 N° 19 (յշ. Ա)
 Արիոս աղանդապետ - N° 17 (§ 10)
 Արիստակես
 — Լաստիվերցի պատմագիր - N° 121
 (§ 3)
 — վրդարո, 1625, 1629 թթ. - N° 47 (յշ.
 Ա, Բ)
 — վրդարո, ստացող, 1635 թ. - N° 47
 Արիստոտել իմաստասէր - N° N° 5 (§ 2),
 27 (§ 3), 40 (§ 9), 53 (§ 4), 54, 55
 (§§ 1, 2), 56 (§ 2)
 Աւաք հօրեղբայր Մկրտչի, 1631 թ. - N°
 19 (յշ. Ա)
 Աւետիս մշտեսի, խօջայ (մականուն՝ Ղա-
 րապաշ), ստացող ի Տփղրանակերտ,
 1668 թ. - N° 121 (յշ. 2-Ա, Բ, Դ)
 Աւետիք Օղոստին - N° 40 (§ 12)
 Աւետիկ, 1691 թ. - N° 4 (յշ. Գ)
 Աւետիս, 1747 թ. - N° 42 (յշ. Բ)
 Բաղալ - տե՛ս Պաղալ
 Բաղդասար
 — (Պաղտասար) որդի մշտեսի Աւետիսի,
 1668 թ. - N° 121 (յշ. 2-Ա, Բ, Դ)
 — (Պաղտասար) զպիւր, տաղ - N° 60 (§
 35ա, ք. 54, 57, 67, 69)
 — Եղբայր Ալէքսան Լրէցի, ժէ դ. - N°
 13 (յշ. Բ)
 — գրիչ, ժթ դ. - N° 59 (յշ. Բ)
 Բակար Թզւր Վրաց, 1717 թ. - N° 59
 (յշ. Բ)
 Բակար Թզւր Վրաց, 1717 թ. - N° 90
 Բապիլիդէս - N° 17 (§ 1 ծնթ.)
 Բարսեղ
 — Կեսարացի - N° 47 (§§ 19-20)
 — Վարապեցի^ա, ներբող - N° 28 (§ 5)
 — տէր, 1614 թ. - N° 6 (§ 20)
 — վրդարո, առաջնորդ Տաթևի, 1727 թ.
 — N° 10 (յշ. Բ)

— Կարապետեանց, զրիչ է Սանկտ Պետերբուրգ, 1856 թ. — N° 49

Բէշան Էդրայր Մերիանի, 1707 թ. — N° 2 (յշ. Ա)

Բուդաղի Էդրայր Սիմէֆոն Էրէց զրէի, 1608 թ. — N° 9 (յշ. Ա)

Բուցիար Սեբաստացի բժիշկ — N°N° 75 (§ 1), 77 (§ 5)

Գարբիէլ

— Հրէշտակ — N° 42 (§ 1)

— Էդրայր Մերիանի, 1707 թ. — N° 2 (յշ. Ա)

— Պատկանեան, զրիչ Է Զեդինակ է Սանկտ Պետերբուրգ, 1865 թ. — N° 74

Գալիանոս բժիշկ — N° 5 (§ 2)

Գալուստ Կալմակ, տաղ — N° 60 (§ 60)

Գալուստ Հայր Գէվորգի, 1763 թ. — N° 10 (յշ. Գ)

Գալլ Վահան — N° 61 (§ 16)

Գայրան Կիւ տէր Սաչատուրի, 1574 թ. — N° 5 (յշ. Բ)

Գասպար, 1608 թ. — N° 9 (յշ. Բ)

Գեորգիանոս պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ — N° 24 (§ 48)

Գեորգ

— տուրբ — N°N° 1 (յշ. Ա), 51 (Բ § 2)

— Վրդպտ, Թղթակից Ներսիսի Շնորհաւորոյ — N°N° 24 (§§ 9-11)

— Վրդպտ, ուսուցիչ Գրիգոր զրէի, ԺԴ դ. — N° 103 (յշ. Ա)

— Գէվորգ որդի Գալուստի, 1763 թ. — N° 10 (յշ. Գ)

— ազայ Յոհանեան, 1784 թ. — N° 69 (յշ. Ա)

— Սուրով, Իւխան, զրիչ Է Զեդինակ է Ղզլար Է է Սանկտ Պետերբուրգ, 1801-1822 թթ. — N°N° 103, 113-118

— Երեմեան Արծրունի, 1823 թ. — N°N° 79, 88

— Դոդոսեան — N° 61 (§§ 39, 43, 85-87)

— Զահուկեան — N° 62 (Բ ծնթ.)

Գիւլի որդի Մերիանի, 1707. թ. — N° 2 (յշ. Ա)

Գիւտ

— Արահեղցի կթղկա Հայոց 461-478 թթ. — N° 53 (§ 7)

— աւազ քչյ Աղանեան — N° 93

Գոգչակ Հարս Մերիանի, 1707 թ. — N° 2 (յշ. Ա)

Գոլովին ոռու զօրական, 1840 թ. — N° 101

Գոլիստան, 1608 թ. — N° 9 (յշ. Ա)

Գուհայր քոյր Սիմէֆոն Էրէց զրէի, 1608 թ. N° 9 (յշ. Ա)

Գրիգոր

— Լուսաւորիչ — N°N° 6 (§§ 9-11), 28 (§ 1), 39 (§ 1), 40 (§ 6), 42 (§ 3), 47 (§§ 14, 45), 51 (Բ § 1), 61 (§ 48), 66 (Ա §§ 2-3, Բ) 68 (յշ. Ա), 121 (§§ 6-7, 17, յշ. 2 Ե)

— Աստուածարան Նաղիանդացի — N°N° 20, 47 (§ 42)

— Նիսացի — N° 66 (Գ)

— Նարեկացի — N°N° 5 (§§ 3-6), 7 (§§ 3, 7, 9), 8 (§§ 1-4), 55 (§§ 3-4), 60 (§ 18)

— Մաղիստուր — N°N° 33, 34

— Բ Վկայասէր կթղկա Հայոց (1066-1105 թթ.) — N° 24 (§ 43)

— Գ Պահլուունի կթղկա Հայոց (1113-1166 թթ.) — N° 24 (§§ 15, 30)

— Դ Տղայ կթղկա Հայոց (1173-1193 թթ.) N°N° 24 (§§ 25-26, 28-29), 25 (յշ. Ա)

— Տաթեւացի — N°N° 23 (§ 1), 27 (§§ 1-2, 4, 6, յշ. Բ), 42 (§ 1), 57 (§§ 1-2, 9)

— Աղթամարցի, տաղ — N° 60 (§ 68)

— առաջնորդ Ս. Յակոբայ, 1703 թ. — N° 51 (Ա § 1)

— Վրդպտ, խրատ — N° 44 (§ 6)

— աբղյ, զրիչ, ԺԴ դ. — N° 103 (յշ. Ա)

— որդի մշտսի Սահակի Ամթեցոյ, 1668 թ. — N° 121 (յշ. 2-Ե, Զ)

— տէր, զրիչ, որդի տէր Գրիգորի, 1715 թ. — N° 40 (յշ. Ա)

— Չէլիպի Տիդեան — N° 28 (§ 6)

— ՓԼտմայճեան — N°28 (§§ 1, 8)

Գոլիբովի Էդրայր Մերիանի, 1707 թ. — N° 2 (յշ. Ա)

Գարաջ քոյր Մերիանի, 1707 թ. — N° 2 (յշ. Ա)

Գարաջան Կիւ Մերիանի, 1707 թ. — N° 2 (յշ. Ա)

Գալիք

— Ժրգրէ — N°N° 24 (§ 13), 40 (§ 4), 60 (§ 21)

— Անյաղթ իմաստասէր — N°N° 53 (§§ 2, 6-7), 57 (§§ 2-3, 7), 80 (§ 7)

— Վրդպտ Փիւնիկ Հոռմայեցի — N° 80 (§ 7)

— Դւինեցի — N° 14 (§ 18)

— Էրէց, ազգական Հէրէզան Էրէցի, ԺԴ դ. — N° 103 (յշ. Ա)

— *Լորայր Մկրտչի*, 1631 թ. — N° 19 (յշ. Ա)
 — *Մկրտչեան Կարբեցի ԹԻՒՆԿ*, 1823 թ. — N° 79
 Դեմէտիանոս ծոյ Գրիստոսի — N° 5 (§ 1)
 Դիոգորոս Անտիոքացի — N° 47 (§ 20)
 Դիոկղեսիանոս կայսր Բիւզանդիոյ — N° 5 (§ 1)
 Դիոնէսիոս
 — *Թրակացի* — N°N° 5 (§ 2), 23 (§ 2)
 — *Արիսպագացի* — N°N° 47 (§§ 50, 61), 80 (§ 7)
 Դիշխուն զուտոր Մկրտչի, 1631 թ. — N° 19 (յշ. Ա)
 Դովլաք-ժայր տէր Գրիգորի, 1715 թ. — N° 40 (յշ. Ա)
 — *Քայր Մհրատչի*, 1631 թ. — N° 19 (յշ. Ա)
 Եղեկիւն ժրգրէ — N° 17 (§ 16)
 Եկատերինա Բ կայսրուհի Ռուսաց — N° 25 (յշ. Բ)
 Եղիա
 — *սուրբ* — N° 51 (Բ § 2)
 — *Քչի Խարբերդցի, ասորի, նոր վկայ, ԺԺ-ԺԷ դդ.* — N° 40 (§ 4)
 Եղիազար
 — *աղցական Լաւիւնի*, 1608 թ. — N° 9 (յշ. Բ)
 — *Ջաղցրպանեցի, հայր Սանասարի*, 1810 թ. — N° 88
 Եղիկ
 — *Լորայր Սիմէօնէ Էրէց զրէի*, 1608 թ. — N° 9 (յշ. Ա)
 — *որդի Լաւիւնի*, 1608 թ. — N° 9 (յշ. Ա)
 Եղնիկ Կին Սիմէօնէ Էրէց զրէի, 1608 թ. — N° 9 (յշ. Ա)
 Եղիշէ պատմագիր — N° 121 (§ 10)
 Եղիսաբէք
 — *Կին Մկրտչի*, 1631 թ. — N° 19 (յշ. Ա)
 — *հարս տէր Գրիգոր զրէի*, 1715 թ. — N° 40 (յշ. Ա)
 Եպիկտոն Լսոյ Կորնթացի — N° 17 (§ 11)
 Եպիփան Կիպրացի — N° 47 (§§ 38, 51-52)
 Եսայի մրգրէ — N°N° 23 (§ 1), 40 (§ 14), 47 (§ 57), 51 (Բ § 2)
 Եսայի կթղկս Աղուանից — N° 47 (§ 66)
 Երեմիա
 — *Ջրգրէ* — N° 12
 — *Գեորգեան Արծրունի, պոլկովնիկ*, 1836 թ. — N°N° 89 (§ 1), 92 (§ 1)
 Երեմիով Կին Պաղայի, 1811 թ. — N° 88

Եւայ Նախամայր — N°N° 51 (Բ § 2), 60 (§ 19)
 Եւագր Կրօնաւոր — N° 17 (§ 17)
 Եւսեփիոս Կեսարացի — N° 121 (§ 4)
 Եփրեմ
 — *Ասորի* — N° 6 (§§ 2, 21, 22, յշ. Ա), 7 (§ 4), 39 (§ 3), 40 (§ 4)
 — *զրէի ի Տաթև*, 1708 թ. — N° 10
 — *Ջուրաբեանց, Էկզէկուտոր Եւ Քար-տուղար Էլմիաճնի Սիւնդի*, 1856 թ. — N° 49
 Զաֆարիէ ազգական, 1661 թ. — N° (յշ. Գ)
 Զաբարայ տէր Գրիգոր, յիշագրող ի նոր-Ջուղայ, 1844 թ. — N° 8 (յշ. Դ)
 Զենոք Դյակ — N° 121 (§ 8)
 Զենոն կայսր Բիւզանդիոյ — N° 24 (§ 45)
 Զօրապ Էղբար Միրիանի, 1707 թ. — N° 2 (յշ. Ա)
 Էմանուէլ (Կին) Ա Կոմենենոս թղիւր Բիւզանդիոյ — N° 24 (§§ 13, 15-17, 19, 21-22, 25-26)
 Թագուհի ժայր Սարտիրոս Էրէց Ջուղա-յեցոյ, ԺԷ դ. — N° 8 (յշ. Ա)
 Թաղէոս առաքեալ — N° 47 (§ 33)
 Թամամ ժայր Արարածա Էրէց զրէի, 1668 թ. — N° 121 (յշ. 2-Գ)
 Թամար
 — *Թղչի Վրաց* — N° 90
 — *Քայր Միրիանի*, 1707 թ. — N° 2 (յշ. Ա)
 Թամուր — *տէ'ս Լամկ-Թամուր*
 Թանա մշտսի, ժայր մշտսի Սահակ Ամթէցու, 1668 թ. — N° 121 (յշ. 2-Ե, 2)
 Թէոդոս Ա կայսր Բիւզանդիոյ — N° 47 (Բ § 3)
 Թէոդորոս
 — *Քչի Կեսարացի* — N° 47 (§ 52)
 — *զպիր, աշակերտ Միքայէլի Սալլան-թէանի*, 1828 թ. — N° 35
 Թովմա Մէծոփեցի — N°N° 23 (§ 3), 121 (§ 18, յշ. 1 ծնթ.)
 Թովլաք Կին ժայր Էրէցի, 1608 թ. — N° 9 (յշ. Ա)
 Թորայմիշ աղցական Լաւիւնի, 1608 թ. — N° 9 (յշ. Բ)
 Թորգոմ Նսպո — N° 121 (§ 21)
 Թորոս
 — *զպիր, վարպետ Սիմէօն զրէի*, 1608 թ. — N° 9 (յշ. Ա)
 — *հայր մշտսի Սահակ Ամթէցու*, 1668 թ. — N° 121 (յշ. 2-Ե, 2)

Թուրքինգ աշուղ - N° 61 (§ 10)

Խստիակ ՆՀյտ - N° 66 (Ա § 3 ծնթ.)

Խամայիլ - N° 52

Իշոյս քհյ ՔԺԶԿ - N° 57 (§ 10)

Լանկ-Թամուր - N° 121 (§ 18, յշ. 1)

Լաշին ստացող ի Կան, 1608 թ. - N° 9 (յշ. Ա)

Լեոն

— պասյ Հոռմայ - N° 42 (§ 4-ժբ)

— Կայսր Բիւզանդիոյ - N° 47 (Բ § 3)

— Բ թղւր Հայոց - N° N° 24 (§ 36), 25 (յշ. Ա)

— Գ թղւր Հայոց - N° 108

Լիրերիոս Էպստակոս Հոռմայ - N° 17 (յշ. 2)

Լիւզանէ կոմս, ուղեգրող, 1840 թ. - N° 101

Խաթունիկ մՀստի, մայր մՀստի Աւետիս Ամթեցու, 1668 թ. - N° 121 (յշ. 2-Ա, Բ, Դ)

Խաթունիկաշ կին Լաշինի, 1608 թ. - N° 9 (յշ. Ա)

Խաչատուր

— զրիշ ի Խարբերդ, 1468 թ. - N° 53

— տէր, ստացող ի Լոյ, 1574 թ. - N° 5 (յշ. Բ)

— (Խէջատուր) Էդրայր Սիմէփոն էրէց զրէի, 1608 թ. - N° 9 (յշ. Ա)

— աթթեպս, առաջնորդ Նոր-Ջուղայի, 1631 թ. - N° 19 (յշ. Ա)

— Խէջատուր որդի Մկրտչի, 1631 թ. - N° 19 (յշ. Ա)

— էրէց, զրիշ Էւ ստացող ի Շաւշ, 1636 թ. - N° 12

— որդի Այվքան էրէցի, Ժէ դ. - N° 13 (յշ. Գ)

— քհյ, զրիշ, Ժէ դ. - N° 26

— (Խէջատուր) Հայր Յակոբի, 1709 թ. - N° 39 (յշ. Բ)

— Արախանց - N° 61 (§§ 29, 118)

— Աղափիրեանց, տաղ, ԺԹ դ. - N° 61 (§ 3)

— Ասդեանց, տաղ, ԺԹ դ. - N° 61 (§§ 9, 12, 59)

Խաչիկ

— պրն, ստացող ի Ջուլայ, 1603 թ. - N° 1

— քեռի Մկրտչի, 1631 թ. - N° 19 (յշ. Ա)

— մՀստի Պողոսեան Ջուղայեցի, 1784 թ. N° 69 (յշ. Ա)

Խոսրով

— Թղւր Հայոց - N° 24 (§ 49)

— մատենագիր, Թուղթ, ԺԴ դ. - N° 24 (§ 47)

Խորիքան Հայր Մարտիրոս էրէց Ջուղայեցու, Ժէ դ. - N° 8 (յշ. Ա)

Խորմայ կին Հէրէյան քհյ, ԺԴ դ. - N° 103 (յշ. Ա)

Մատրէ աղայ, որդի Յովսէփի, ստացող, 1691 թ. - N° 42 (յշ. Ա)

Կատարիւն

— սուրբ - N° 5 (§ 2)

— Սարգսեան Տիգրանեան, 1836 թ. - N° 89 (§§ 1-2)

Կարապետ

— 1687 թ. - N° 4 (յշ. Գ)

— աբղյ, յիշարող ի Թադեոս վանս, 1827 թ. - N° 11 (յշ. Ա)

— Աւետ Յակոբեան Ջուղայեցի, տէր, Նորողող, 1832 թ. - N° 8 (§ 4, յշ. Գ)

— Եղեան - N° N° 86 (ծնթ.), 87

Կլէմէնս Գալանոս - տէ'ս Կղեմէս Գալանոս Կիրակոս

— Գանձակեցի - N° 121 (§ 17, յշ. 1 ծնթ.)

— Էդրայր Մկրտչի, 1631 թ. - N° 19 (յշ. Ա)

— տէր, ԺԼ դ. - N° 39 (յշ. Գ)

— Վրդպա Պօլսեցի, 1820 թ. - N° 28 (§§ 2-3)

Կիրեղ Աղէֆամիդրացի - N° N° 14 (§ 18), 47 (§ 37), 120 (§ 3)

Կղեմէս

— Էպս Հոռմայեցի - N° 47 (§ 63)

— Գալանոս - N° 32 (§ 1)

Կոստ Հայր մՀստի Աւետիս Ամթեցու, 1668 թ. - թ. N° 121 (յշ. 2-Ա, Բ, Դ)

Կոստանդին-մէծ Կայսր Բիւզանդիոյ - N° N° 5 (§ 2), 47 (§§ 43, 59, 62)

— Թղւր Աղէֆամիդրիոյ - N° 5 (§ 2)

— Ա Բարձրբերդցի Կթղկա Հայոց, 1221-1267 - N° 24 (§ 37)

— Կթղկա Բարձրբերդցի, տաղ - N° 60 (§ 10)

— Ե Սեցի Կթղկա Հայոց 1372-1374 - N° 24 (§ 50)

— սրկւղ, Թոռ Հէրէյան քհյ, ԺԴ դ. - N° 103 (յշ. Ա)

— Սրիկ - տէ'ս Արիկ Կոստանդ

Հազրէվարդ կին Լաշինի, 1608 թ. - N° 9 (յշ. Ա)

Հայկ նիստ — N°N° 61 (§ 12), 74
 Հայրապետ
 — Հայր Աղէքսան Լըւցի, Ժէ դ. — N° 13 (յշ. Բ)
 — Ոսկանենց Աղուկեցի, 1727 թ. — N° 10 (յշ. Բ)
 — (Հերապետ) տէր, 1797 թ. — N° 42 (յշ. Գ)
 — Գէորգ Առաջադրեալ աղան Սուրբա-
 սանց, գրէ ի Սանկո Պետերբուրգ —
 1843 թ. — N°N° 71, 75
 Համո-Խանում Հայր Միքիանի, 1707 թ.
 — N° 2 (յշ. Ա)
 Հասան-Խան Ննեպուտ երևանի, ԺԹ դ. —
 N° 61 (§ 119)
 Հաֆէզ պարսիկ բանաստեղծ — N° 99
 Հեթում Բ թղւր Հայոց — N° 108
 Հեթակլ թղւր Վրաց — N° 60 (§ 27)
 Հէրէզան ԺՅ, ստացող, ԺԴ դ. — N° 103 (յշ. Ա)
 Հիպոկրատ Բժիշկ — N° 2 (§ 5)
 Հիպոպիտոս Բոստրացի — N° 47 (§ 54)
 Հոմերոս — N°N° 5 (§ 2), 80 (§ 7)
 Հոռոմսիմ ժայր Աղէքսան Լըւցի, Ժէ դ. —
 N° 13 (յշ. Բ)
 Հոփսիմ
 — Կոյս — N° 66 (Ա § 2)
 — Դուստր Ստեփանոս Լըւցի, 1646 թ. —
 N° 21 (յշ. Բ)
 — Ժայր Մարտիրոս Լըւցի Զուգայեցւոյ,
 Ժէ դ. — N° 8 (յշ. Ա)
 Կապար
 — սուրբ — N° 51 (Բ § 2)
 — բանասէր Բարեղաջի, 1597 թ. — N°
 121 (յշ 1)
 — Ղազարոս Եղբայր Գասպարի — N° 9
 (յշ. Բ)
 — Զահակեցի Կթղկա Հայոց 1737-1753.
 սաղ — N° 60 (§§ 8 ք. 12 Կ, 20, 26,
 61, 62)
 Ղաքաղաշ Ամբեցի — տե՛ս Աւետիս Ամբեցի
 Ղեռն — տե՛ս Լեռն
 Ղեռնդ պատմապիւր — N° 121 (էջ 1ա, § 21)
 Ղուկիցան Եղբայր Միքիանի, 1631 թ. —
 N° 19 (յշ. Ա)
 Ղուկաս
 — Առաքանիշ — N° 47 (§ 58)
 — Եղբայր Գասպարի, 1608 թ. — N° 9
 (յշ. Բ)
 — գրէ, 1614 թ. — N° 6 (յշ. Ա)

— ԺՅ, գրէ, 1627 թ. — N° 38 (ԿԵ, յշ. Ա, Բ)
 — որդի Ստեփանոս Լըւցի, 1646 թ. — N°
 21 (յշ. Բ)
 — տրցու, որդի տէր Գրիգորի, 1715 թ. —
 N° 40 (յշ. Ա)
 — Տէր, Հայր տէր Գրիգորի, 1715 թ. —
 N° 40 (յշ. Ա)
 — Ա Կարենեցի Կթղկա Հայոց, 1780-1799 —
 N° 71 (յշ. Ա)
 Ղուկիւանոս Առաքանեցի, Կնթատէր,
 1761 թ. — N° 11 (յշ. Բ)
 Հոնար դուստր Ստեփանոս Կրէտ, 1646
 թ. — N° 21 (յշ. Բ)
 Մակար Երուսաղէմացի — N° 47 (§ 44)
 Մահմէտ Մարկէ Իսլամի — N° 121 (§ 21)
 Մաղաֆիա գրէ, ԺՁ դ. — N° 14 (յշ. Ա, Բ)
 Մաղքում Կիւ Մատի Սահակ Ամթեցու,
 1668 թ. — N° 121 (յշ. 2 — Ե, 2)
 Մաղքեան ժայր Մանուկ զպիւր գրէ, 1665
 թ. — N° 13 (յշ. Ա)
 Մանուկ
 — Կիւ, Կայր Բիզանդիոյ — N° 47 (§ 62)
 — Կրէ, գրէ ի Բոնակոթ, 1665 թ. —
 N° 13 (յշ. Ա)
 — Գրգ — Կիւ Մանուկեցի — N° 105
 Մանուկ որդի Գուրգուանի, 1608 թ. —
 N° 9 (յշ. Բ)
 Մատթէոս
 — Առաքանիշ — N°N° 1 (§ 1), 60 (§
 22), 80 (§ 8), 121 (§ 16)
 — Սահակեցի պատմապիւր — N° 86 (ձեթ.)
 — ԺՅ, Հայր Մանուկ զպիւր գրէ, 1665
 թ. — N° 13 (յշ. Ա)
 — Կոստանդնուպոլսեցի, թղմէ Աստղա-
 բաշիսթեան, ԺԴ դ. — N° 112
 Մարգար
 — Լըւցի, Հորեղբայր Սիմէօն Լըւցի գրէ,
 1608 թ. — N° 9 (յշ. Ա)
 — Մարգարէ որդի Միքիանի, 1631 թ. —
 N° 19 (յշ. Ա)
 — Գեղամեան Զարարիայ Խոջենց երե-
 ւանցի — N° 36
 Մարիի Ժայր Միքիանի, 1707 թ. — N° 2
 (յշ. Ա)
 Մարիան
 — Մաղաղեանցի — N° 60 (§ 12 ք, գ)
 — դուստր Միքիանի, 1631 թ. — N° 19
 (յշ. Ա)
 — Ժայր Միքիանի, 1631 թ. — N° 19 (յշ. Ա)
 Մարիանի Կոյս — N° 5 (§ 1)

Մարկիոն – N° 17 (§ 1 ձեթ.)

Մարկոս

— Աւետարանիչ – N° 1 (§ 2)

— անկր Մկրտչի, 1631 թ. – N° 19 (յշ. Ա)

Մարութայ ~~արդ~~ ակր հաշատուրի, 1574 թ. – N° 5 (յշ. Բ)

Մարտիրոս

— ~~արդ~~, աշակերտ Սարգիս եպսի, Ժէ դ. N° 24 (յշ. Ա)

— եղբայր Մկրտչի, 1631 թ. – N° 19 (յշ. Ա)

— Հրէց Ջուղայեցի, գրիչ, Ժէ դ. – N° 8 (յշ. Ա)

— վրդապետ Նիմեցի, 1726 թ. – N° 62 (յշ. Բ)

Մելիտոս Ժորէպապ Մկրտչի, 1631 թ. – N° 19 (յշ. Ա)

Միլիթիոսի տապ ~~արդ~~ Միլիթիոսի թիֆլիսեցի, ~~գրիչ~~ 1797 թ. – N° 71 (յշ. Ա, Բ)

Միլիտան

— (Մելիոն) սրդի Գուլիստանի, 1608 թ. – N° 9 (յշ. Բ)

— զպր, գրիչ, 1790 թ. – N° 33

Միհրիկ Ժուր Գասպարի, 1608 թ. – N° 9 (յշ. Բ)

Միլիտոս եպս – N° 45 (§ 56)

Միսրոպ

— Մաւոց – N° 21 (յշ. Բ)

— Հոգոցմանցի՝ Վալոցճոռնցի պատմա-գիր – N° 68

— վրդապ, ~~արդ~~ – N° 6 (§§ 6-8, 13), 7 (§§ 6, 10, 12)

— Միսրոփ ակր, 1753 թ. – N° 2 (յշ. Բ)

— Մալիստոս արքեպս Տէր-Մովսիսեան – N° 62 (Բ ձեթ.)

Միսայել Ասորի – N° 24 (§ 3), 40 (§ 4), 121 (§§ 14, 20)

Միճաս

— Տիւրեկրացի, գրիչ ի Լով, 1574 թ. – N° 5 (յշ. Ա)

— վրդապ, Կան գրիչ Կարնայ – N° 9 (յշ. Ա)

— Պոպոսեանց, 1810 թ. – N° 88

Միլիան սրդի Բնդրոնիկի, ստացող ի Նսր-Ջուղայ, 1707 թ. – N° 2 (յշ. Ա)

Միլիան-Պապէ եղբայր Միլիանի, 1707 թ. – N° 2 (յշ. Ա)

Միլիանոսի եպս Մամիկոնէից – N° 47 (§ 27)

Միլիայել

— Հրէասկ – N° 6 (§ 19)

— պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ – N° 24 (§§ 24, 27, 29)

— Ասորի – տես Միլիայել Ասորի

— Մալիանթեան, գրիչ, ստացող Էւ Հե-գիւսկ ի Մոսկով, ԺԹ դ. – N° 34, 35, 45, 48, 52, 63, 64, 67

— Ֆէպուրեան – N° 32 (§ 1)

— Միլիանարեանց – N° 61 (յշ. Բ)

Մկրտիչ

— եպս, ստացող ի իւրեքերդ, 1468 թ. – N° 53

— վրդապ իւրեքերդցի, ~~ԺԹ~~ զդ. – N° 40 (§ 4)

— ակր, գրիչ ի Ջուղայ, 1603 թ. – N° 1 (յշ. Ա)

— ստացող ի Նսր-Ջուղայ, 1631 թ. – N° 19 (յշ. Ա)

— Հրէց, գրիչ ի Նսր-Ջուղայ, 1700 թ. – N° 56, 62

— ամիրայ ի Կոստանդնուպոլսոյ, 1792 թ. – N° 28 (§ 9)

— սրդի Պաղալի, 1811 թ. – N° 88

— Մանասարեան – N° 86, 87, 92 (§ 1), 93

Միլիար Դուշ – N° 12, 47 (Բ § 1), 49, 86 107

Մնացական սրդի Լաւինի, 1608 թ. – N° 9 (յշ. Ա)

Մկրտում ոմն, 1687 թ. – N° 4 (յշ. Գ)

Մովսէս

— ժրգրչ – N° 40 (§ 4), 66 (Ա § 3)

— իւրեքերդ – N° 24 (§ 49), 53 (§ 7), 80 (§ 7), 121 (§ 1)

— երդեկացի – N° 24 (§§ 42, 46, 49)

— Գ տաթիկացի կթղկա Հալոց 1629-1633 – N° 19 (յշ. Ա)

— Ջուղայեցի, ԺԲ դ. – N° 11

Մովսիսեան կիւս Վարդանի, 1608 թ. – N° 9 (յշ. Ա)

Մսր Մուսի, Կիւս Մուսի Աւետիս Ամթեց-ւոյ, 1668 թ. – N° 121 (յշ. 2 – Ա, Բ, Գ)

Մսրիկ կայսր Բիւզանդիայ – N° 121 (§ 12)

Յաքոբ Նուր – N° 24 (§ 49)

Յալիկերտ թղիւ Պարսից – N° 47 (§ 25), 68 (յշ. Ա)

Յակոբ

— Նուր – N° 66 (Ա § 3 ձեթ.)

— առաքեալ – N° 60 (§ 22)

— սուրբ – N° 51 (Բ § 2)

— Մամիկոն – N° 19 (յշ. Ա), 40 (§ 4)

- վրդպտ Մելիտենցի, ասորի, թղթակից
Ներսիսի Շնորհարար — N° 24 (§ 31)
- Ա Կլայեցի կթղկա Հայոց (1268-1286)
— N° 23 (§ 3)
- Հնդկահայ աղօթից — N° 49 (ծնթ.)
- Դ Ջուղայեցի կթղկա Հայոց (1655-
1680 — N° 40 (§ 6)
- որդի Նորպարոնի, Ժէ դ. — N° 39
(յշ. Ա)
- որդի Խաչատուրի, 1709 թ. — N° 39
(յշ. Բ)
- Վերլուծ, պատրի — N° 32 (§ 1)
- զպէր, զրէշ ի Կոստանդնուպօլիս, ԺԸ
դ. — N° 69
- Պողպտենց, որդի Մինասի, 1810 թ.
— N° 88
- վրդպտ Սիւնեաց, զրէշ ի Սանկտ Պե-
տերբուրգ, 1855 թ. — N° 81
- տէր, ստացող. ԺԹ դ. — N° 59 (յշ.
Ա, Բ)
- Յակոբբան որդի Ալէքսան էրէցի, Ժէ դ. —
N° 13 (յշ. Գ)
- Յարութիւն
- պրն, 1733 թ. — N° 62 (յշ. Բ)
- վրդպտ Վաղարշապատցի, միաբան էջ-
միածնի : 1787 թ. — N° 69
- Ալադդարեանց — N° 61 (§§ 76-77, 84)
- Պողպտենց, որդի Մինասի, 1811 թ.
— N° 88
- Եակոբիշ Հիւտով, զրէշ, 1842 թ. —
N° 105
- Բնայ Կեօքնեանց, 1853 թ. — N° 65
- Շահազիզեանց, ստացող ի Սանկտ Պե-
տերբուրգ, 1855 թ. — N° 81
- Յեսու մրդէ — N° 43 (§ 2)
- Յեսու Եւպտ — N° 60 (§ 21)
- Յրիմայ դուստր Մկրտչի, 1631 թ. — N°
19 (յշ. Ա)
- Յովակիմ
- Հայր Մարիամ Աստուածածնի — N° 51
(Բ § 2)
- (Ուլաբիմ) վրդպտ, ստացող ի Նոր-
Ջուղայ, 1700 թ. — N° 56, 62
- Յոքիանու թգւր — N° 17
- Յովսափ Եւպտ — N° 66 (Ա § 3 ծնթ.)
- Յովիաննէս
- Կարապետ, Մկրտիչ — N° 51 (Բ § 1),
60 (§ 23), 121 (§ 16)
- Աւետարանիչ — N° 51 (§ 1), 51 (Բ
§ 1), 60 (§ 22), 121 (պշպնկ)
- Սիւնական սուրբ — N° 47 (§ 30)
- Ա Մանդակունի կթղկա Հայոց (478-
490) — N° 21 (յշ. Բ), 22 (§§ 1-4),
47 (§§ 28, 46, 49, 61)
- Դ Օձնեցի կթղկա Հայոց (717-728) —
N° 47 (§ 31)
- Էպս Երուսաղէմացի — N° 47 (§ 53)
- Սարկապ իմաստասէր — N° 24 (§
39), 53 (§ 1)
- Դառնեցի — N° 55 (§ 8), 6 (§ 16),
7 (§ 1), 47 (§ 2), 102
- Ջ Սեցի կթղկա Հայոց (1203-1221) —
N° 121 (§ 14)
- Երզնկացի Պուլ — N° 60 (§ 24)
- Որոտնեցի — N° 23 (§ 1), 24 (§ 50),
27 (§ 4), 57 (§§ 4-5)
- Թլկուրանցի Խէւ — N° 60 (§ 64)
- Տարբերունի — N° 40 (§ 3)
- վրդպտ, զրէշ եւ ստացող, 1421 թ. —
N° 27 (յշ. Ա, Բ)
- Էպս Խարբերդցի, ԺԶ-Ժէ զդ. — N° 40
(§ 4)
- Հայր Սիմէօն էրէցի, 1608 թ. — N° 9
(յշ. Ա)
- տէր, Հայր Աբրահամ էրէց զրէի, 1668
թ. — N° 121 (յշ. 2 - Գ)
- Հոյով Կոստանդնուպօլսեցի — N° 32
(§ 1)
- վրդպտ Իսպահանցի Մրբուլ քերական
— N° 62 (Բ)
- Հարազատ Մարտիրոս էրէց Ջուղայեց-
ւոյ, Ժէ դ. — N° 8 (յշ. Ա)
- Կրօնաւոր Ջուղայեցի, ստացող ի Տա-
թէւ, 1707 թ. — N° 10
- Պետրոսի Շարատանեանց Ջուղայեցի,
զրէշ եւ ստացող ի Սանկտ Պետեր-
բուրգ, 1741, 1786 թթ. — N° 25 (յշ.
Բ), 57 (յշ. Բ)
- Ոհաննէս արդյ, 1748 թ. — N° 51 (յշ.
Բ)
- Ոհաննէս արդյ Սպահանցի, ստացող ի
Երուսաղէմ, 1750 թ. — N° 51 (յշ.
Ա, Բ)
- Ոհան արդյ Հին-Ջուղայեցի, 1764 թ.
— N° (յշ. Բ)
- էրէց Ջուղայեցի, զրէշ ի Սանկտ Պե-
տերբուրգ, 1786 թ. — N° 25
- Պողտփեանց Վանեցի, 1836 թ. — N° 89
(§ 1)
- Եղեկեան, 1840 թ. — N° 28 (§ 7)
- ոմո, ԺԹ դ. — N° 88
- Յովսէփ
- աստուածահայր — N° 51 (Բ § 2)
- Յովսէփոս Փյալիս — N° 69

— *Ա. Հողոցմէկէր կթղկա Հայոց* (437-452) N° 68 (յշ. Ա)

— *Հայր աղա Ծատրէի*, 1691 թ. - N° 42 (յշ. Ա)

— *արքեպս Արղւթեանց Երկայնարագուկ* N°N° 71 (յշ. Ա), 93

Յուդա - N° 24 (§ 10)

Յուսիկ արգելական ճղնաւոր, թղթակից *Շնորհալուսի, Ժէ դ.* - N° 24 (§ 32)

Յուստինիանոս կայսր *Բիւզանդիոյ* - N°N° 40 (§ 21), 47 (Բ §§ 3, 47)

Նազարէթ

— *աղա Ալալիւրդիօղլեանց*, 1836 թ. - N° 89 (§ 1)

— *Գեորգեան Ունանեան Սիւնեցի, ԺԺ դ.* - N° 72

Նահապետ Ա Եղեապի կթղկա Հայոց (1691-1705) - N° 2 (յշ. Ա)

Նաղաշ Յովնաթան - N° 60 (§ 32)

Նաւասարդ աներորդի Մկրտչի, 1631 թ. - N° 19 (յշ. Ա)

Նաւատիանոս - N° 17 (§ 1 ծնթ.)

Նեկտարիոս Էպս Հոռմայ - N° 47 (§ 55)

Նեստոր աղանդապետ - N° 24 (§ 45)

Ներսէս

— *Ա. կթղկա Պարթև* 353-373 - N°N° 47 (§§ 27, 48), 68 (յշ. Ա), 121 (§ 7)

— *Գ. Տալեցի Շինող կթղկա Հայոց* 641-661 - N° 47 (§ 43)

— *Ա. կթղկա Աղուանից* 689-713 - N° 47 (§ 66)

— *Դ. Շնորհալի կթղկա Հայոց* - N°N° 6 (§ 15), 14 (§§ 9, 14, 19), 24 (§§ 1-25, 30-31), 33 (§ 2), 47 (§ 7)

— *Լամբրոնացի մտղոր* - N°N° 15, 24 (§§ 32, 36), 25 (յշ. Ա), 38 (§§ 1-3)

— *Էպս դաւառին Ջահնայ*, 1192 թ. - N° 25 (յշ. Ա)

— *ստացող դադափոր օրինակի, ԺԲ-ԺԳ դդ.* - N° 38 (յշ. Ա)

— *որդի Գուլիստանի*, 1608 թ. - N° 9 (յշ. Բ)

— *Ե. Աւարականցի կթղկա Հայոց* 1843-1857 - N° 87

Նիկողայոս

— *Հրդայտ* - N° 14 (§ 18)

— *սուրբ* - N° 51 (Բ § 2)

Նոյն հիպո - N°N° 24 (§ 49), 66 (Ա § 3 ծնթ.)

Նորայարոն մյոնսի, ստացող, ԺԷ դ. - N° 39 (յշ. Ա)

Շահ-Արաս թղլր Պարսից - N° 2 (ծնթ.)

Շահ-Ալեքի թղլր Պարսից - N° 19 (յշ. Ա)

Շահ-Սուլթան թղլր Պարսից - N° 2 (յշ. Ա)

Շապուի Բագրատունի մեկեանս Ղեւոնդ պոմդրի - N° 121 (§ 21)

Շնուփոր մայր Սիմէփոն էրց դրչի - N° 9 (յշ. Ա)

Ոսկան

— *լրդպտ, ԺԷ դ.* - N° 24 (Գ)

— *որդի Աղուեցի Ոսկանեցի Հայրապետի*, 1727 թ. - N° 10 (յշ. Բ)

Ուլուրէկ աներորդի Մկրտչի, 1631 թ. - N° 19 (յշ. Ա)

Ուստինիանոս - *սեւս Յուստինիանոս Ուրիէլ հրչտի* - N° 6 (§ 19)

Պաղալ Հայր Ախանէի, 1811 թ. - N° 88

Պաղտասար դպիր - *սեւս Բագդասար դպիր Պարոնիոյս Նահատակ Կափայեցի*, 1567 թ. - N° 39 (§ 4)

Պետրոս

— *առաքեալ* - N° 60 (§ 22)

— *Ա. Գեորգարժ կթղկա Հայոց* (1019-1058) - N° 23 (§ 3)

— *Արաղոնացի* - N° 57 (§ 12)

— *որդի տէր Ռաչատուրի*, 1574 թ. - N° 5 (յշ. Բ)

— *Հայր պրն իւլիլի*, 1603 թ. - N° 1 (յշ. Ա)

— *գրչի Ն. Նոր-Ջուղալ, աշակերտ Ստեփաննոս գրչի*, 1631 թ. - N° 19 (յշ. Ա)

— *տէր*, 1698 թ. - N° (յշ. Բ)

— *լրդպտ Ղափանցի* - N° 60 (§§ 28, 40, 43, 52)

— *լրդպտ Զիւրէթցի* - N° 60 (§ 23)

— *Շարտանեանց Ջուղայեցի, Հայր Յովհաննիսի*, 1786 թ. - N° 25 (յշ. Բ)

— *Զ. Պատկանեան* - N° 61 (§ 93)

Պղատոն - N°N° 5 (§ 2), 80 (§ 7)

Պոլիլի - N°N° 40 (§ 7), 53 (§§ 5-6), 55 (§ 2), 80 (§ 7), 56 (§ 1), 57 (§ 1)

Պրոկղ պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ - N° 24 (§ 45)

Պոլոս

— *Ամաստացի* - N° 17 (§§ 1 ծնթ., 5)

— *Տարօնեցի* - N° 42 (§ 5)

— *ԲՀ Տարսոնացի, թղթակից Շնորհալուսի* - N° 24 (§ 4)

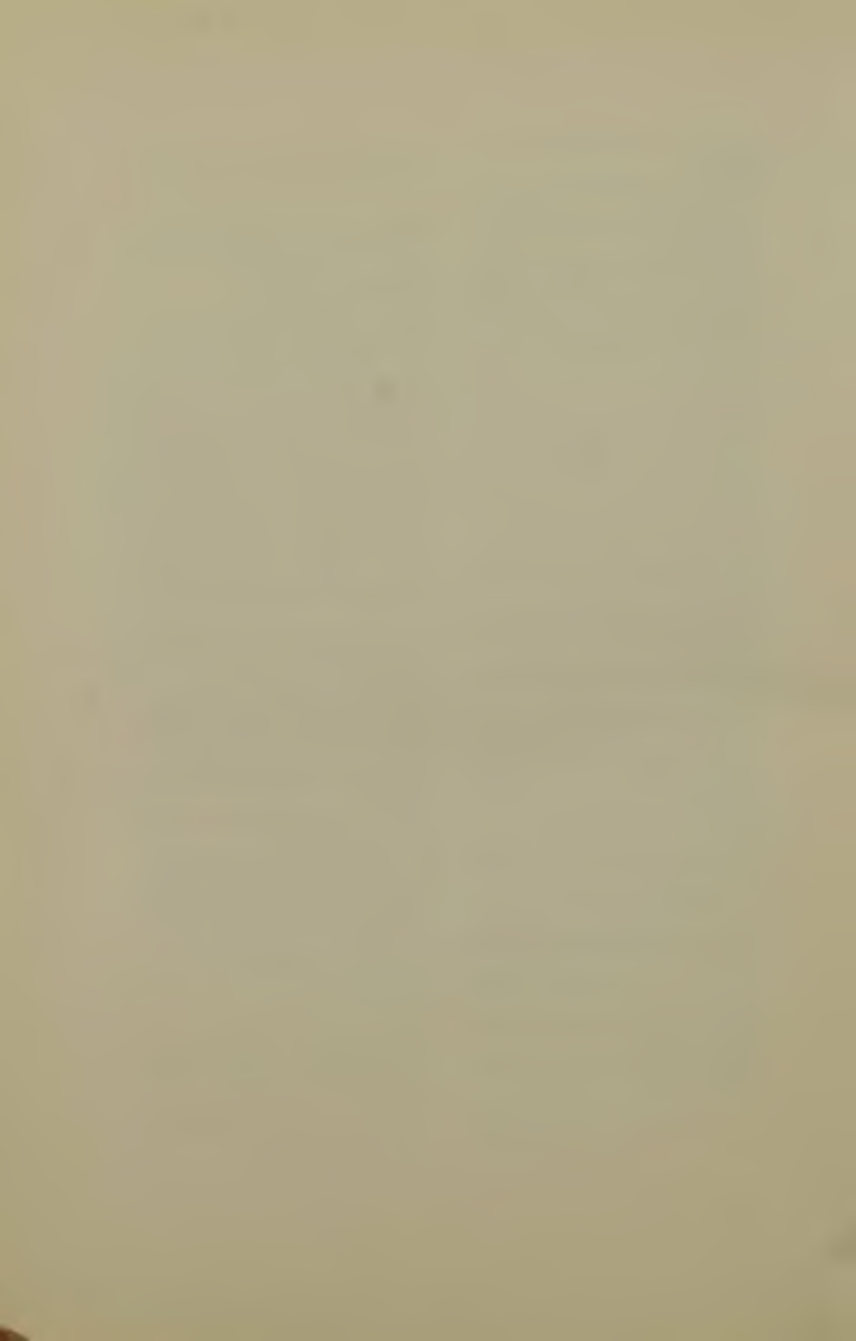
— *որդի տէր Ռաչատուրի*, 1574 թ. - N° 5 (յշ. Բ)

— *Արապեան, տպարանատէր ի Կոստանդնուպոլսոյ*, 1820 թ. - N° 50

- Շահխանով, 1820 թ. — № 25 (յշ. Գ)
- արքայա Գրիգորեան պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ (1815-1824) — № 28 (§ 8)
- Ջիլբերտոս Պոնետացի — № 57 (§§ 11-12)
- Ջֆթ խան — № 60 (§ 52)
- Ռափայէլ Պատկանեանց — № 61 (§§ 31-32, 41, 46, 103)
- Ռումանոս (Ըռոմանոս) կայսր Բելգանդիոյ — 121 (§ 19)
- Ռոստոմբեկ Մոնեմեիլ — № 61 (§ 17)
- Ռոստոմ Բակնի — № 40 (§ 20)
- Սաադի պարսիկ բանաստեղծ — № 99
- Սարիս Նրէշտակ — № 6 (§ 19)
- Սադրաւ կին տէր Գրիգոր գրէի, 1715 թ. — № 40 (յշ. Ա)
- Սահակ
- Ա Պարթէւ կթղկա Հայոց (387-436) — №№ 14 (§ 15), 47 (§§ 21-24, 45-47, 57), 80 (§ 7), 103 (§ 2)
- Բագրատունի, ժեկէնաս Մովսիսի Խորենացոյ — № 121 (§ 1)
- Չորոփորեցի կթղկա Հայոց — № 47 (§ 30)
- Գրիգոր, որդի Լաւինի, 1608 թ. — № 9 (յշ. Ա)
- Էպս, առաջնորդ Արքրումայ, 1608 թ. — № 9 (յշ. Ա)
- Ամթեցի, խօջայ, Թարդի, մշտսի, ստացող Տիգրանակերտ, 1668 թ. — № 121 (յշ. 2 - Ե, Գ)
- որդի Ալեքսան էրէցի, Ժէ զ. — № 13 (յշ. Գ)
- տէր, որդի Նորպարանի, Ժէ զ. — № 39 (յշ. Ա)
- Վրդպտ, նուիրակ էջմիածնի ի Կոստանդնուպոլիս, 1784 թ. — № 69 (յշ. Ա)
- Սամուէլ Անեցի — № 121 (§ 8 ծնթ., յշ. 1 ծնթ.)
- Սանասար Զաղցապենեց, որդի եղիազարի, 1810 թ. — № 88
- Սանդուխտ կոյս — № 14 (§ 16)
- Սարա զոսար մշտսի Աւետիս Ամթեցու, 1668 թ. — № 121 (յշ. 2 - Ե, Գ, Ղ)
- Սարգիս
- սուրբ, զօրավար — № 60 (§ 25)
- Պիտրայ — № 40 (§ 4)
- Ա Սեւանցի կթղկա Հայոց (992-1019) — № 23 (§ 3)
- Էպս, ստացող, Ժէ զ. — № 24 (յշ. Ա)
- Նայր Գուրխտանի, 1608 թ. — № 9 (յշ. Բ)
- որդի Գուրխտանի, 1608 թ. — № 9 (յշ. Բ)
- Չէլիկի Տիգրան — № 28 (§ 6)
- Սարիէլ Նրէշտակ — № 6 (§ 19)
- Սարուխան Նոյեմբուրգի Աւետիս Ամթեցու, 1668 թ. — № 121 (յշ. 2 - Ե, Գ, Ղ)
- Սիբերիանոս — № 47 (§ 58)
- Սեդրեստրոս պապ Հռոմայ — №№ 66 (Բ), 121 (§§ 6, 13)
- Սեմ Նշպտ — № 121 (§ 2)
- Սեքովբէ
- Պատկանեան — №№ 60 (§ 65), 61 (§§ 48, 62, 73, 78-79)
- Վրդպտ Ստամպուլցի — № 60 (§ 53)
- Սեւանիստ Էպս — № 47 (§ 26)
- Սիմեոն
- Ա կթղկա Աղուանից 713-715 — № 47 (§§ 66)
- (Սիմէոն) էրէց, գրիչ ի Կան, 1608 թ. — № 9
- Նորեդրայր Մկրտչի, 1631 թ. — № 19 (յշ. Ա)
- Ջուղայեցի քրական — № 62 (Ա)
- Ա. Երևանցի կթղկա 1763-1780 — № 86 (ծնթ.)
- Սիմոն Ա Բաւանցի կթղկա Հայոց 767-775 — № 47 (§ 32)
- Սմբատ
- Մամիկոնեան, որդի Գայլ Վահանի — № 61 (§ 15)
- Սպարապետ Գուրխտար — № 121 (§ 19)
- Սակրատ Սիդաւստիկոս — №№ 24 (§ 45), 47 (§ 59), 121 (§ 13)
- Սոգամոն
- մրդրէ — № 40 (§ 5)
- որդի Ստեփանոս էրէցի, 1646 թ. — № 21 (յշ. Բ)
- պաշտօնատար, Նեղինակ Վանուսի կթղկաց, Ժէ զ. — № 40 (§ 6)
- (Սոյումոն) Թուր Իմէրէթի, 1752 թ. — № 90
- Սոփի զոսար մշտսի Սահակ Ամթեցու, 1668 թ. № 121 (յշ. 2 - Գ)
- Սուլթան-Մելիք աղապական Հէրէզան էրէցի, ԺՂ զ. — № 103 (յշ. Ա)
- Սուլթան Սէլուս — № 39 (§ 4)
- Սուլխաս
- որդի Ստեփանոս էրէցի, 1646 թ. — № 19 (յշ. Բ)

— վրդպոս, տաղ — N° 60 (§§ 58–59)
 Ստեփաննոս
 — Նոխարվիայ — N°N° 8 (յշ. Ա), 13 (յշ
 34բ), 28 (§ 5), 51 (Բ § 2), 60 (§ 60)
 — Սիւնեցի մտնոր — N°N° 17 (§ 3 ծնթ.),
 24 (§ 48)
 — Տարօնեցի Ասողիկ — N° 121 (§ 2)
 — Կթղկոս Աղուանից, մեկենաս Մխիթա-
 րայ Գուշի — N°N° 47 (Բ § 1), 49
 — Օրբելւանց ուտմդր — N° 121 (§ 11)
 — Ուլնեցի — N° 14 (§ 18)
 — որդի պրն Խաչիկի, 1603 թ. — N° 1
 (յշ. Ա)
 — Բայ, գրիչ ի Նոր-Ջուղայ, 1631 թ. —
 N° 19 (յշ. Ա)
 — Հրէց, գրիչ ի Լաւթաւայ, 1646 թ. —
 N° 21
 — Լեւնացի, թրդմնէ Պատմութեան Յով-
 սփոսի — N° 69
 — որդի Նորպարոնի — N° 39 (յշ. Ա)
 — արդյ, ժԼ դ. — N° 51 (յշ. Գ)
 — Յովսէփեան, 1832 թ. — N° 42 (յշ. Դ)
 — Յակոբբեան վարդապետացի, 1856ից
 առաջ — N° 49 (յշ. Ա)
 Սիւիկ Կոստանդ. տաղ — N° 60 (§§ 11, 17)
 Սօլքանդուլէ պապ Մկրտչի, 1631 թ. — N°
 19 (յշ. Ա)
 Վախտանգ Թղւր վրաց, 1711 թ. — N° 90
 Վահան
 — Գայլ — տե՛ս Գայլ Վահան
 — Մամիկոնեան, մեկենաս Սեբրդայ
 վայոցձորեցուց — N° 68 (յշ. Ա)
 — Ա Սիւնեցի կթղկոս Հայոց (968–969) —
 N° 68 (յշ. Ա)
 — Արշարունի, 1820 թ. — N° 28 (§ 3)
 Վաղենտին — N° 17 (§ 1 ծնթ.)
 Վանական վրդպոս մտնոր — N° 23 (§ 3)
 Վաչագան Գ Թղւր Աղուանից — N° 47 (§§
 29, 49)
 Վասակ Սիւնի — N° 47 (§ 25)
 Վարդան
 — Մամիկոնեան — N°N° 68 (յշ. Ա), 121
 (§§ 7, 10)
 — Կրօնաւոր ի գաւառն Ջահնայ, 1192 թ.
 — N° (յշ. Ա)
 — վրդպոս Արեւելցի — N°N° 86 (ծնթ. 1),
 121 (§§ 14, 15)
 — Տօրեղրայր Սիմէփոն Լրէցի, 1608 թ.
 — N° 9 (յշ. Ա)

— Հայր Մկրտչի, 1631 թ. — N° 19 (յշ. Ա)
 Վարդիբուսի մայր Գուշիստանի, 1608 թ.
 — N° 9 (յշ. Բ)
 Վարվառայ սուրբ — N° 9 (յշ. Ա)
 Վեցյնեցիս արքեպս Բոռեկ, փոխանորդ
 պապին Հոռմայ, 1817 թ. — 28 (§ 1)
 Վերգիլիոս — N° 5 (§ 2)
 Վէյսի Էֆէնդի — N° 81
 Վիլսթ — տե՛ս Յակոբ Վիլլոս
 Վրթանէս վրդպոս, վկայարան, 1657 թ.
 — N° 39 (§ 4)
 Տէտէ աղական Կիրակոսի, ժԼ դ. — N°
 39 (յշ. Գ)
 Տիրարի Ամիր–Սարգիս, աղական Գու-
 շիստանի, 1608 թ. — N° 9 (յշ. Բ)
 Տիմոթէոս գրիչ, ժԴ դ. — N° 120
 Տիրատուր եղբայր Սիմէփոն Լրէցի, 1608
 թ. — N° 9 (յշ. Ա)
 Տրդատ Թղւր Հայոց — N°N° 66 (Ա § 2, Բ),
 68, 121 (§§ 6, 7, յշ. 2 – Ե)
 Տրիգիս (Եւսթրեպիոն) — N° 47 (§ 56)
 Բամազ որդի Միրիանի, 1707 թ. — N° 2
 (յշ. Ա)
 Փաստոս Բուզանդ — N° 121 (§§ 8 ծնթ. 9)
 Փիատո զօրանէ Մկրտչի, 1631 թ. — N° 19
 (յշ. Ա)
 Փիլադիփոս Լպս — N° 17 (§ 12)
 Փիլիկ վրդպոս Հոռմայեցի — N° 80 (§ 7)
 Փիլիպպոս առաքեալ — N°N° 47 (§ 34),
 51 (Բ § 2)
 Փիւնիկ վրդպոս Հոռմայեցի — տե՛ս Դաւիթ
 Փիւնիկ
 Փղարխանոս պատրիարք Կոստանդնուպոլ-
 սոյ — N° 24 (§ 45)
 Դարբան մայր Գասպարի — N° 9 (յշ. Բ)
 Քէրոպէ Պատկանեանց, ստացող ի Սանկո
 Պետերբուրգ, տաղ — N° 61 (§§ 22–24,
 28, 33–38, 44–45, 89–90, 92, 112–117,
 յշ. Ա, Բ)
 Քրիստափոր Եսկիմիէ Հազարեւ, ստա-
 ցող, 1842 թ. — N° 105
 Օգոստինոս
 — սուրբ — N° 40 (§ 27)
 — պրն, 1820 թ. — N° 28 (§§ 2–3)
 Օլֆի քեռի Մկրտչի, 1631 թ. — N° 19
 (յշ. Ա)

ՏԱԽՏԱԿՆԵՐ

Ա

ՀՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԱԽՏԱԿ ԶԵՌԱԳՐԱՅ

№№ ը/կ	Հին №	ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ	ԺԱՄԱՆԱԿ	ՏԵՂ	ԳՐԻՑ	ՍՏԱՑՈՂ	ՆՈՒԹ
1	25	Աւետարան	1603	Ջուզա	տէր Մկրտիչ	պքմ հաշիկ	մզզ
2	29	Խորհրդաստեղ	1707	Նոր-Ջուզա	Նազար հոգասար	Միքիան	բզբ
3	40	Մաշտոց	ժէ	—	—	—	բզբ
4	44	Տոնացոյց	1409	Երուսաղէմ	Ալէքսիան	—	բզբ
5	52	Ժողովածու	1574	Լոմ	Միհաս	տէր հայատուր	մզզ
6	54	Ազոյսագիրք	1614	—	Ղուկաս	տէր Բարսեղ	բզբ
7	55	Ազոյսագիրք	ժԸ	—	—	—	բզբ
8	56/78	Գրիգորի Նարեկացւոյ Մատեան ողբերգութեան	ժէ	Նոր-Ջուզա	Մարտիրոս Էրեց	—	բզբ
9	58	Աւետարան	1608	Կան	Սիմէօն Էրեց	—	բզբ
10	61	Ժամագիրք Ատենի	1708	Տաթև	Եփրեմ	—	բզբ
11	62	Մովսիսի Ջուղայեցւոյ ժողովածու ի պէտս քաղաքից	ժԸ	—	—	Ռոհան Ջուղայեցի	մզզ
12	63	Միքիթարայ Գոշի Մեկնութիւն Երեմիայի	1636	Շաւշ	հայատուր Էրեց	—	բզբ
13	64	Շարակնոց	1665	Բռնակոթ	Մամուէլ զպիր	գրիչը	բզբ
14	65	Շարակնոց	ժՁ	—	Մաղաքիա	—	բզբ
15	66	Ներսիսի Լամբրոնացւոյ Մեկնութիւն Պատարագի	ժՁ	—	—	—	բզբ
16	66	Շարակնոց	ժԼ	—	Ալիքսան	—	բզբ
17	69	Աթաբասի Աղէֆանդրացւոյ Հառէ Եւ Թուղբ	1692	—	—	—	բզբ
18	69	Մաշտոց	ժԿ	—	—	—	բզբ
19	70	Մաշտոց	1631	Ջուզա	Ստեփանոս, Պետրոս	Մկրտիչ	բզբ
20	70	Գրիգորի Աստուածաբանի Առ Որս Յառէ	ժԹ	—	—	—	բզբ
21	71	Մաշտոց քաղաքայնաց	1646	Լաւաշայ	Ստեփանոս Էրեց	գրիչը	բզբ
22	71	Ռովիաննու Մանդակունցւոյ Յառէ	ժԹ	—	—	—	բզբ
23	72	Մաշտոց Ժողովարարութեան	1716	—	—	—	բզբ
24	72	Ժողովածու	ժԻ	—	—	Սարգիս Եղս	բզբ
25	73	Ներսիսի Լամբրոնացւոյ Խորհրդածութիւն	1786	Ս. Պրտուզ	Յոհաննէս	—	բզբ
26	75	Տոնացոյց	ժէ	—	հայատուր Բեյ	—	բզբ
27	76	Ժողովածու	1421	—	Յոհաննէս վ.	գրիչը	բզբ
28	81/96	Ժողովածու	ժԹ	—	—	—	բզբ

№№ բ/դ	Հին №	Բովերչևսիթիտե	ԺԱՄԱՆԱԿ	ՏԻՂ	ԳԻՒՉ	ԱՍՏՅՈՂ	ՆոՒՑ
29	82	Վարդգիս	ԺՀ	—	—	—	ԴԿԲ
30	83	Համաստեքին Եկեղեցաց Հայոց և Բամաց	ԺԲ	—	—	—	ԴԿԲ
31	84	Յաղագս գործակալաց Եկեղեցւոյ	ԺԲ	—	—	—	ԴԿԲ
32	85	Գիրք բնդէմ լաւեաց	1790	—	—	—	ԴԿԲ
33	86	Գրկորի Մաղխարսի Թարգ	1827	Միջին Գրկոր	—	—	ԴԿԲ
34	87	Գրկորի Մաղխարսի Թարգ	1829	Տիկիս	—	Մ. Սալլամբեան	ԴԿԲ
35	88	Բան խրատ.	—	—	—	—	ԴԿԲ
36	89	Մարգարայ եղեցի Համաստեքին Բրիտանիական	1808	Ս. Պրոքոր	—	—	ԴԿԲ
37	91	Կարգապետութեան	ԺՀ	—	—	—	ԴԿԲ
38	93	Ներսիս Լամբրոնացւոյ Առնարստութիւն, Խորհրդա- ճարձիւն, Գլխակարգութեան Հառնոց	1827	—	Գլխա ԲԵՂ	—	ԴԿԲ
39	93	Ժողովածու	ԺՀ	—	—	Նարարան	ԴԿԲ
40	94	Ժողովածու	1715	—	—	սէր Գրիգոր	ԴԿԲ
41	95	Առուածագրութիւն	ԺԲ	—	—	աղա ծառի	ԴԿԲ
42	95	Ժողովածու	ԺՀ	—	—	—	ԴԿԲ
43	96	Ժողովածու	ԺՀ	—	—	—	ԴԿԲ
44	97	Ժողովածու	ԺՀ	—	—	—	ԴԿԲ
45	98	Միջակէի Սալլամբեանի Հակամարտութիւն	1832	Մանգի	—	Եկեղեցի	ԴԿԲ
46	98	Վերաբերութիւն բնդէմ լաւեաց	ԺԲ	—	—	—	ԴԿԲ
47	99	Կամեղիւր և Գատաստագիրք	1625	—	—	—	ԴԿԲ
48	103	Միջակէի Սալլամբեանի Կամեղիւրք	ԺԲ	—	—	Եկեղեցի	ԴԿԲ
49	104	Միջակէի Գառի Գիրք դատաստի	1856	Ս. Պրոքոր	Բաղնիկ	—	ԴԿԲ
50	104	Հրատէր սիրոյ	ԺԲ	—	—	—	ԴԿԲ
51	106	Ժողովածու	1750	Սրբապետ	—	Ուսման	ԴԿԲ
52	109	Միջակէի Սալլամբեանի Ազար յամագրութիւն	ԺԲ	—	—	—	ԴԿԲ
53	110	Ժողովածու	1468	Երեմիայ	—	Միջակէ Եղա	ԴԿԲ
54	114	Արխատիի Ստորագրութեան, Բաղագս առաքմութեան	ԺՀ	—	—	—	ԴԿԲ
55	115	Ժողովածու	ԺՀ	—	—	—	ԴԿԲ
56	115	Ժողովածու	1700	—	—	Սրբի Երեց	ԴԿԲ
57	116	Ժողովածու	1741	—	—	Յոսման	ԴԿԲ
58	116	Արխատիի Գիրք բնդագրականաց	ԺՀ-ԺԲ	—	—	Գրիկ	ԴԿԲ
59	118	Բագիրք	ԺԲ	—	—	Բագրատ	ԴԿԲ

N°N° բ/կ	ՀԻՆ N°	ԲՈՎԱՆ/ԴԱՅՈՒԹԻՒՆ	ԺԱՄԱՆԱԿ	ՏԵՂ	ԳՐԻԶ	ՍՏԱՑՈՂ	ՆԻՒԹ
60	119	Տաղարան	ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ
61	120	Ուսանողներու հրդարան	1853	տարբեր	տարբեր	Գ. Պատկանանց	ԲՊԲ
62	125	Գեղականութիւն	1700	Ներ-ձուգա՝	Մկրտիչ Էրեց	Յովակիմ վրդպտ	ԲՊԲ
63	126	Միջայէլի Սալլանքեանի Յաղագս գոյական անուան	1859	—	—	—	ԲՊԲ
64	127	Միջայէլի Սալլանքեանի Գերականութիւն լատիներէն լեզուի	ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ
65	128	Յարաւրիւնի կեօքնանցի Պիտանի կանոնք	1853	—	—	—	ԲՊԲ
66	129	Ժողովածու	ԺԷ	—	—	—	ԲՊԲ
67	130	Դաշանց քուղր	ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ
68	131	Մեքսիկայ վարդգոթեցոյ Պատմութիւն Ներսիսի	1678	Թարեզ	—	—	ԲՊԲ
69	133	Յովսէփոսի Փլախոսի Պատմութիւն երէական	ԺԸ	Կ. Պոլիս	Յակոբ դպիր	—	ԲՊԲ
70	136	Պատմութիւն Հայոց	ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ
71	137	Գօթական Սանահնի վանաց	1843	Ս. Պրուրգ	Հայրապետ	—	ԲՊԲ
72	138	Նազարէրի Միւնիցոյ Հատուած պատմութեան պոլ-սեցի հայոց	ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ
73	139	Սահմանք եկեղեցական պատմութեան	ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ
74	140	Գաբրիէլի Պատկանանքի Հայկերգ	1865	Ս. Պրուրգ	Կեղիմակը	—	ԲՊԲ
75	141	Արիթմետիկայի Ամասիացոյ Օգոստ Բժշկութեան	ԺԷ	—	—	—	ԲՊԲ
76	142	Բժշկարան	ԺԸ	—	—	—	ԲՊԲ
77	143	Բժշկարան	ԺԸ	—	—	—	ԲՊԲ
78	144	Բժշկարան	ԺԸ	—	—	—	ԲՊԲ
79	145	Բժշկարան	ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ
80	146	Ժողովածու	ԺԸ	—	—	—	ԲՊԲ
81	147	Վէյսի Էփեմուլոյ Յուցակ գուշակութեանց	1855	Ս. Պրուրգ	Յակոբ վրդպտ	Յար. Շահագիդ	ԲՊԲ
82	148	Սատուր հինդի	ԺԸ-ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ
83	149	Յիւն գիրք	1820	—	—	—	ԲՊԲ
84	150	Վեցնադարեան	ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ
85	151	Գրքագութիւն	ԺԸ	—	—	—	ԲՊԲ
86	152	Յանկ գրեանց Աղեփանցորի Խուշաբաշեանց	ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ
87	153	Պատմութիւն կոնդակաց Ներսիսի Աշտարակեցոյ	1844-56	—	տարբեր	—	ԲՊԲ
88	154	Ստացականք եւ մօրեակն	ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ
89	155	Մօրեակն	ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ
90	156	Տոհմածառ քաղաքաց վրաց	ԺԹ	—	—	—	ԲՊԲ

№ՀՆ Ե/կ	ՀԻՆ №	ԲՈՂԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	ԺԱՄԱՆԱԿ	ՏՄՆ	ԳԻՒՅ	ՍՏԱՅՈՂ	ՆՈՒՓ
91	157	Տեղամամբ հ. Ելամբ	ժժ	—	—	—	ԲՊ
92	158	Ժողովածու	ժժ	—	—	—	ԲՊ
93	159	Փարսած ձևացիր	ժ-ժԼ	—	—	—	ԲՊ
94	160	Պատմություն Եկեղեցու Հայոց	ժԸ	—	—	—	ԲՊ
95	161	Աստված ի Հոգևորական ուսական	1808	—	—	—	ԲՊ
96	162	Հայկազ ի վերայ եկեղեցու Հայոց	1845	—	—	—	ԲՊ
97	163	Մեկնություն Մատթիի Գալիստամի	ժԳ-ժԸ	—	—	—	ԲՊ
98	164	Ուսմանուբ	ժԳ-ժԸ	—	—	—	ԲՊ
99	165	Հայկազի Գիլան	ժԸ	—	—	—	ԲՊ
100	166	Ուսմանուբ	1840	—	—	—	ԲՊ
101	167	Ուղեգրություն ի Կովկաս	ժԸ	—	—	—	ԲՊ
102	168	Յովհաննու Գամեղույ երեսու հոգեշահ	ժԸ	—	—	—	ԲՊ
103	170	Մանրամուկ հ. Տոմարոյց	ժԳ	—	—	—	ԲՊ
104	170	Աստվածատուր Համայնեցույ Վկայություն	ժԸ	—	—	—	ԲՊ
105	171	Մանուկ ի Կիմոնյանեցույ Պատմություն	1842	—	—	—	ԲՊ
106	172	Քարոզչիկ	ժԸ	—	—	—	ԲՊ
107	177	Միկայել Գալի Գիլի դաստանի	ժժ	—	—	—	ԲՊ
108	178	Սահմանագրություն դաստանական Հերմոյ և Լեոնի	1801	—	—	—	ԲՊ
109	179	Տաղարան	ժժ	—	—	—	ԲՊ
110	180	Տաղարան	ժժ	—	—	—	ԲՊ
111	181	Ազգային Զուլայեցու Տաղարան	ժժ	—	—	—	ԲՊ
112	182	Աստվածատուր	1774	—	—	—	ԲՊ
113	183	Գեղարարություն Մեկնություն Պարսկաստանի հ. Լ.	1814	—	—	—	ԲՊ
114	184	Գեղարարություն Մեկնություն Պարսկաստանի հ. Բ.	1814	—	—	—	ԲՊ
115	185	Աստվածատուր	1810	—	—	—	ԲՊ
116	186	Գեղարարություն Ներքին Մանկանց	1822	—	—	—	ԲՊ
117	187	Գեղարարություն Բառարան	ժժ	—	—	—	ԲՊ
118	188	Գեղարարություն Գաղափարագիրք	ժժ	—	—	—	ԲՊ
119	189	Բառարան	ժժ	—	—	—	ԲՊ
120	Հի	Զարգացող	ժԳ	—	—	—	ԲՊ
121	Հի	Պատմագիրք Հայոց	1668	—	—	—	ԲՊ

Տ Ա Խ Տ Ա Կ

Մ. ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ «ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԶՈՒՑԱԿ...»ՈՒՄ
ՀԱՒԱՔԱՇՈՒՒՄ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ
ՏԵՂԱԲԱՇԽՄԱՆ

N°N°	ՀԻՆ	«Ընդհանուր ցուցակ...»ում գրադեցրած տեղը			
		ԲԱԺԻՆ	ԹՎԹԱՊԱՆԱԿ	ԷԶԲ	N°N°
1	25	Աւետարանի	Բ	1082	ՄՄԼԲ
2	29	Խորհրդատիւր-Պատարագի	—	15-16	ձԼԵա
3	40	Մաշտոցի	—	252	ՌԽԲ
4	44	Տօնացոյցի	—	3-4	ԺԸ
5	52	Ժողովածոյի	—	86	ՁԴ
6	54	Ազօթագիրի	—	7	ԻԵ
7	55	Ազօթագիրի	—	25	ՅԻԲ
8	56-78	Մատենագիրներ	2	581	1215
9	58	Աւետարանի	Բ	1108-1109	ՄՄԿԹ
10	61	Ժամագիրի	—	49-50	ՄԴԵ
11	62	Մատենագիրներ	3	1559	4047
12	63	Մատենագիրներ	3	1481	3835
13	64	Շարակնոցի	—	131	ՇԼԵ
14	65	Շարակնոցի	—	93-94	8Կ
15	66	Մատենագիրներ	3	1970	5264
16	66	Շարակնոցի	—	146	ՈԶԴ
17	69	Մատենագիրներ	1	64-65	81
18	69	Մաշտոցի	—	34-35	2Ա
19	70	Մաշտոցի	—	172	ՈԻ
20	70	Մատենագիրներ	2	461	952
21	71	Մաշտոցի	—	181	ՈԿԴ
22	71	Մատենագիրներ	3	1736	4659
23	72	Մաշտոցի	—	259-261	ՌԿԸ
24	72	Մատենագիրներ	3	1998-2000	5311
25	73	Մատենագիրներ	3	1908	5026
26	75	Տօնացոյցի	—	23	ՅԿԹ
27	76	Մատենագիրներ	2	762	1814
28	81-96	Մատենագիրներ	2	867-868	2195
29	82	Բարոցգիրի	—	59	ՄԶԳ
30	83	Աստուածաբանականի	—	8	ՄԵ
31	84	Պատմականի	—	7	2Ա
32	85	Աստուածաբանականի	—	8	ՄԸ
33	86	Մատենագիրներ	2	506ա	1012
34	87	Մատենագիրներ	2	508	1019
35	88	Մատենագիրներ	3	1464	3758
36	89	Մատենագիրներ	3	1383	3548
37	91	Խրատգիրի	—	1	Յ
38	93	Մատենագիրներ	3	1900	5003
39	93	Ժողովածոյի	—	215	8ԻԱ
40	94	Մատենագիրներ	2	966	2482

N°N°	ՀԻՆ	ՀԸՆԴԻՄՈՒՆ ԳՐԱԳԱԼՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԴԵՐՄԱՆ ՄԵՐԵՆՈՒԹՅՈՒՆ			
		ԲԱԺԻՆ	ԲԱԺԻՆԻ ՄԱՍԻՆ	ԷԶԲ	N°N°
		Ժողովածոյ Բ	—	290	ՈԼԸ
41	95	Աստուածաբանական	—	8	ԾԹ
42	95	Ժողովածոյ Բ	—	215-216	ՈԼԲ
43	96	Աստուածաշունչ	—	297	ՆԵ
44	97	Մատենագիրներ	2	580-581	1214
45	98	Մատենագիրներ	3	1464	3759
46	98	Աստուածաբանական	—	8	Կ
47	99	Կանոնագիրք	—	40-43	ԾԹ
48	103	Կանոնագիրք	—	112-113	ՀՀԴ
49	104	Կանոնագիրք	—	106	ՀԾԵ
50	104	Աստուածաբանական	—	8	ԿԼ
51	106	Տաղարան	—	43-44	ԿԲ
52	109	Մատենագիրներ	1	58	75
53	110	Մատենագիրներ	2	881ա	2236բ
54	114	Մատենագիրներ	1	251	478
55	115	Մատենագիրներ	1	258	501
56	115	Մատենագիրներ	4	2191	6000
57	116	Մատենագիրներ	2	671	1473
58	116	Մատենագիրներ	1	257	491
59	118	Բարարան	—	33	ՄԻԳ
60	119	Տաղարան	—	88-89	ՀԺԶ
61	120	Տաղարան	—	79-81	ՀԵ
62	125	Մատենագիրներ	4	2327	6412
63	126	Մատենագիրներ	3	1464	3762
64	127	Մատենագիրներ	3	1464	3763
65	128	Մատենագիրներ	3	1631	4396
66	129	Մատենագիրներ	1	42-44	52
67	130	Մատենագիրներ	1	50	65
68	131	Մատենագիրներ	3	1411	3634
69	133	Մատենագիրներ	3	1876	4948
70	136	Պատմական	—	5-6	ԽԵ
71	137	Մատենագիրներ	1	267	531
72	138	Մատենագիրներ	3	1881	4955
73	139	Պատմական	—	8	2
74	140	Մատենագիրներ	2	353	772
75	141	Բժշկարան	—	14-15	Ծ
76	142	Բժշկարան	—	21	ՀԻ
77	143	Բժշկարան	—	22	ՀԻԱ
78	144	Բժշկարան	—	22	ՀԻԲ
79	145	Բժշկարան	—	22ա	ՀԻԶ
80	146	Աստղագիտական	—	5	ԻԲ
81	147	Մատենագիրներ	4	2524	6991
82	148	Զանգեզուրի Սամուրի հիմն	—	1	Ա
83	149	Աստղագիտական	—	6	ԻԶ
84	150	Այստարի-Ռամզանի	—	8	ԾԵ
85	151	Այստարի-Ռամզանի	—	2	ԺԲ
86	152	Գրական	—	1	Գ
87	153	Մատենագիրներ	3	1892	4986
88	154	Թուղթ	—	10	ՂԱ
89	155	Թուղթ	—	10	ՂԲ
90	156	Թուղթ	—	10	ՂԳ
91	157	Թուղթ	—	10	ՂԴ

№№	Հին	Հանրային տնտեսական ցուցանիշներ			
		ԲԱԺ-ին	ԹՂԹԱՊԱՆԱԿ	ԷԶՔ	№№
92	158	Բուրժուական	—	7	ՀԳ
93	159	Սոցիալական	—	1	Դ
94	160	Առևտրային	—	2	8
95	161	Առևտրային	—	1	7
96	162	Առևտրային	—	1	Գ
97	163	Առևտրային	—	2	Ա
98	164	Առևտրային	—	2	ԲԻՔ. Ա
99	165	Առևտրային	—	2	Բ
100	166	Առևտրային	—	2	ԲԻՔ. Բ
101	167	Առևտրային	—	3	Ա
102	168	Մատենագիտական	3	1661	4467
103	170	Խոսքի բնույթի — մանրամասն	—	3Բ	ԽԱԳ
104	170	Մատենագիտական	1	233	421
105	171	Մատենագիտական	3	1339	3421
106	172	Քաղաքացիական	—	59	ՄԶԴ
107	177	Մատենագիտական	3	1476	3824
108	178	Մատենագիտական	3	1476	3825
109	179	Տարածական	—	92	ՀԻԵ
110	180	Տարածական	—	38	ՀՂԴ
111	181	Տարածական	—	38	ՀՂԴ
112	182	Առևտրային	—	6	ԻԴ
113	183	Մատենագիտական	2	368	806
		Տարածական	—	38	ՀՂԵ
114	184	Մատենագիտական	2	366	802
		Տարածական	—	38	ՀՂԶ
115	185	Մատենագիտական	2	366	803
		Առևտրային	—	6	ԻԵ
116	186	Մատենագիտական	2	366	804
		Տարածական	—	76ա	ՂԸ
117	187	Քաղաքացիական	—	33	ՄԻԴ
118	188	Մատենագիտական	2	366	806
		Գաղափարային	—	8	ԻԷ
119	189	Քաղաքացիական	—	33	ՄԻԵ
120	ՀԻԲ	Մատենագիտական	—	24	ՂԵ
121	ՀԻԲ	Մատենագիտական	3	1520-1522	2930

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բ. ՄԱՍԻ

ԱՌԱՋԱԲԱՆԻ ՓՈԽԱՐԷՆ 7

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՁԵՌԱԳՐԱՅ 13-94

ՑԱՆԿԵՐ

Ա. Գրչութեան ժամանակագրական ցանկ 97

Բ. Յիշատակարանների ժամանակագրական ցանկ 98

Դ. Գրչութեան վայրերի ցանկ 99

Դ. Գրիչների ցանկ 99

Ե. Ստացողների ցանկ 100

Զ. Նիւթերի ցանկ 101

Լ. Տեղանումների ցանկ (ընդհանուր) 111

Ը. Ամսմանումների ցանկ (ընդհանուր) 113

ՏԱԽՏԱԿՆԵՐ

Ա. Ընդհանուր տախտակ ձեռագրաց 127

Բ. Տախտակ Մ. Մազիստրոսի «Ընդհանուր ցուցակ»-ում հաւա-
քածուիս ձեռագրերի նկարագրութիւնների տեղաբաշխման . 131

Տպագրութիւնը աւարտեցաւ 1981ի Ապրիլին

Ս. Ղազարի տպարանին մէջ - Վեներայի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼԵՆԿԻԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ
ARMENIAN LIBRARY OF THE CALOUSTE GULBENKIAN FOUNDATION

ՑԱՆԿ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ
LIST OF PUBLICATIONS

- The Chronicle of Petros di Sarkis Gilanentz*. Translated from Armenian into English by Caro O. Mi-nassian, Preface by Laurence Lockhart. Lisbon, 1959. (Livraria Bertrand, 73 Rua Garrett, Lisbon).
- CATHOLICOS BABGEN. *Catalogue of Armenian Manuscripts of the Armenian Library of Galata*. (In Armenian). Antelias, 1959. (Librarie C. Klincksieck, 11 rue de Lille, 75007 - Paris).
- MEILLET A. *Études de Linguistique et de Philologie Armeniennes. I. Recherches sur la Syntaxe de l'Armenien*. Suivies de *De la Composition en Armenien*. Lisbonne, 1962. (Librarie C. Klincksieck, 11 rue de Lille, 75007 - Paris).
- THOPDJIAN H. *Catalogue of Manuscripts of the Monastery of Armasb*. (In Armenian). Venice, 1962. (Mekhitarist Congregation, Tipo-Litografia Armena, S. Lazzaro, Venice).
- RÜDT-COLLEBERG W. H. *The Rupenides, Hethumides and Lusignans. The Structure of the Armeno-Cilician dynasties*. Paris, 1963. (Librarie C. Klincksieck, 11 rue de Lille, 75007 - Paris).
- CHARANIS P. *The Armenians in the Byzantine Empire*. Preface by S. Der Nersessian. Lisbon, 1963. (Livraria Bertrand, 73 Rua Garrett, Lisbon).
- MANANDIAN H. *Tigrane II et Rome. Nouveaux Eclaircissements à la lumiere des Sources Originales*. Preface de Jerome Carcopino, traduit de l'Arménien par H. Thorossian. Lisbonne, 1963. (Livraria Bertrand, 73 Rua Garrett, Lisbon).
- OSKIAN H. *Catalogue of Armenian Manuscripts of the Mekhitarist Library in Vienna*. (In Armenian). Vienna, 1963. (Mechitharisten-Verlag, Mechitaristengasse 4, 1070 Wien).
- KESHISHIAN M. *Catalogue of Armenian Manuscripts of the Monastery of Bzommar*. (In Armenian). Vienna, 1964. (Mechitharisten-Verlag, Mechitaristengasse 4, 1070 Wien).
- ROSCHKA Stepanos. *Chronographie ou Annales Ecclesiastiques*. (En Arménien). Vienne, 1964. (Mechitharisten-Verlag, Mechitaristengasse 4, 1070 Wien).
- ARCHAROUNI Grigoris. *Commentaire du Lectionnaire*. (En Arménien). Venise, 1964. (Congregation des Mekhitaristes, Tipo-Litografia Armena, S. Lazzaro, Venise).
- MANANDIAN H. *The Trade and Cities of Armenia in Relation to Ancient World Trade*. Translated from Russian into English by N. Garsoian. Lisbon, 1965. (Livraria Bertrand, 73 Rua Garrett, Lisbon).
- ADONTZ N. *Études Arméno-Byzantines*. Recueil d'études publiées dans *Byzantion* et autres periodiques. Lisbonne, 1965. (Livraria Bertrand, 73 Rua Garrett, Lisbon).
- JEAN DE CRIMÉE. *Histoire du Celebre Monastere de St. Nichan de Haghat*. (En Arménien). Vienne, 1965. (Mechitharisten-Verlag, Mechitaristengasse 4, 1070 Wien).
- SARGISSIAN B. and SARGSIAN G. *Grand Catalogue of Armenian Manuscripts of the Mekhitarist Libray in Venice. Vol. III*. (In Armenian). Venice, 1966. (Mekhitariste Congregation, Tipo-Litografia Armena, St. Lazzaro, Venice).
- BOGHARIAN Norayr. *Grand Catalogue of Manuscripts of the Monastery of St. James, Jerusalem. Vol. I*. (In Armenian). Jerusalem, 1966. (Armenian Patriarchate, P.O. Box 14001, Jerusalem).
- BOGHARIAN Norayr. *Grand Catalogue of Manuscripts of the Monastery of St. James, Jerusalem. Vol. II*. (In Armenian). Jerusalem, 1967. (Armenian Patriarchate, P.O. Box 14001, Jerusalem).
- MOURADIAN S. and MARDIROSSIAN N. *Catalogue of Armenian Manuscripts of the Apostles' and Translators' Monastery of Moush and environs*. (In Armenian). Jerusalem, 1967. (Armenian Patriarchate, P.O. Box 14001, Jerusalem).

- BOGHARIAN Norayr. *Grand Catalogue of Manuscripts of the Monastery of St. James, Jerusalem. Vol. III.* (In Armenian). Jerusalem, 1968. (Armenian Patriarchate, P.O. Box 14001, Jerusalem).
- BOGHARIAN Norayr. *Grand Catalogue of Manuscripts of the Monastery of St. James, Jerusalem Vol. IV.* (In Armenian). Jerusalem, 1969. (Armenian Patriarchate, P.O. Box 14001, Jerusalem).
- CATHOLICOS GAREKIN Hovsepian. *The Khaghbakians or Proshians in the History of Armenia.* (In Armenian). Antelias, Lebanon, 1969. (Armenian Catholicosate of Cilicia, Antelias, Lebanon).
- ADONTZ N. *Armenia in the Period of Justinian.* Translated from Russian into English with editorial comments by Nina Garsoian. Louvain, 1970. (Imprimerie Orientaliste, B.P. 41, Leuven, Belgique).
- ADONTZ N. *Denys de Thrace et ses Commentateurs Arméniens.* Réédition de l'édition de 1915 (St. Petersbourg) avec traduction de l'introduction en français par René Hotterbeck. Preface de M. Leroy. Louvain, 1970. (Imprimerie Orientaliste, B.P. 41, Leuven, Belgique).
- HOVAGUIMIAN Stepanos. *Catalogue of Armenian Manuscripts of Nicomedia and environs.* (In Armenian). Venice, 1970. (Mekhitarist Congregation, Tipo-Litografia Armena, S. Lazzaro, Venice).
- HOVHANNESSIAN Michel. *The Fortresses of Armenia.* (In Armenian). Venice, 1970. (Mekhitarist Congregation, Tipo-Litografia Armena, S. Lazzaro, Venice).
- TER-AVETISSIAN Sempat. *Catalogue of Manuscripts of the All Saviour's Cathedral of New Djoulfa (Iran). Vol. I.* (In Armenian). Vienna, 1970. (Mekhitaristen-Verlag, Mechitaristengasse 4, 1070 Wien).
- AZDARAR. First Armenian periodical published in 1794-96, 2 volumes. A facsimile reproduction. Paris, 1970. (Librairie C. Klincksieck, 11 rue de Lille, 75007 - Paris).
- BOGHARIAN Norayr. *Grand Catalogue of Manuscripts of the Monastery of St. James, Jerusalem. Vol. V.* (In Armenian). Jerusalem, 1971. (Armenian Patriarchate, P.O. Box 14001, Jerusalem).
- LAURENT Joseph. *Etudes d'Histoire Arménienne.* Louvain, 1971. (Imprimerie Orientaliste, B.P. 41, Leuven, Belgique).
- AKINIAN N. - OSKIAN H. *Catalogue of Armenian Manuscripts of the Monastery of Bzommar. Vol. II. «Antonian Collection».* (In Armenian). Vienna, 1971. (Imprimerie Orientaliste, B.P. 41, Leuven, Belgique).
- MINASSIAN L. G. - EGANIAN O. S. *Catalogue of Manuscripts of the All Saviour's Cathedral of New Djoulfa (Iran). Vol. II.* (In Armenian). Vienna, 1972. (Mekhitaristen-Verlag, Mechitaristengasse 4, 1070 Wien).
- NAR-BEY A. (AMBROISE CALFA). *Dictionnaire Armenien-Français.* Reimpression anastatique. Paris, 1972.
- BOGHARIAN Norayr. *Grand Catalogue of Manuscripts of the Monastery of St. James, Jerusalem. Vol. VI.* (In Armenian). Jerusalem, 1972. (Armenian Patriarchate, P.O. Box 14001, Jerusalem).
- DER NERSESSIAN S. *Etudes Byzantines et Arméniennes-Byzantines and Armenian Studies. Vol. I. Recueil de Textes, 744 p. Vol. II. Illustrations, 184 p., 478 fig.* Louvain, 1973. (Imprimerie Orientaliste, B.P. 41, Leuven, Belgique).
- CATHOLICOS KOMITAS. *Le Seau de la Foi.* Reimpression anastatique. (En Armenian). Louvain, 1974. (Imprimerie Orientaliste, B.P. 41, Leuven, Belgique).
- BOGHARIAN Norayr. *Grand Catalogue of Manuscripts of the Monastery of St. James, Jerusalem. Vol. VII.* (In Armenian). Jerusalem, 1975. (Armenian Patriarchate, P.O. Box 14001, Jerusalem).
- OURBAT'AGUIRK' - TAGHARAN. Facsimile reproduction of the first printed Armenian books (1512-1513). Venice, 1975. (Mekhitarist Congregation, Tipo-Litografia Armena, S. Lazzaro, Venice).
- OSKIAN H. *Catalogue of Armenian Manuscripts published in «Handes Amsoryan».* (In Armenian). Vienna, 1975. (Mekhitaristen-Verlag, Mechitaristengasse 4, 1070 Wien).
- TER-GHEWONDYAN Aram. *The Arab Emirates in Bagratid Armenia.* (In English). Translated from Armenian by N. Garsoian. Imprensa de Coimbra, 1976. (Livreria Bertrand, 73 Rua Garrett, Lisbon).
- BOGHARIAN Norayr. *Grand Catalogue of Manuscripts of the Monastery of St. James, Jerusalem. Vol. VIII.* (In Armenian). Jerusalem, 1977. (Armenian Patriarchate, P.O. Box 14001, Jerusalem).
- MEILLET A. *Etudes de Linguistique et de Philologie Arméniennes. Vol. II.* Leuven, 1977. (Imprimerie Orientaliste, B.P. 41, Leuven, Belgique).
- BOGHARIAN Norayr. *Grand Catalogue of Manuscripts of the Monastery of St. James, Jerusalem. Vol. IX.* (In Armenian). Jerusalem, 1977. (Armenian Patriarchate, P.O. Box 14001, Jerusalem).
- LAURENT J. *L'Arménie entre Byzance et l'Islam, depuis la conquête arabe jusqu'en 886.* Nouvelle édition revue et mise à jour par M. Canard. Publiée avec le concours du CNRS. Imprensa de Coimbra, 1980. (Livreria Bertrand, 73 Rua Garrett, Lisbon).